

Handlings- og økonomiplan for 2026 — 2029 samt årsbudsjett for 2026

Gausdal kommune

Formannskapetets innstilling

Formannskapetets innstilling, saksframlegg og protokoll.....	5
Formannskapetets behandling av sak 65/2025 i møte den 19.11.2025:.....	5
Saksframlegg.....	6
Innledning.....	15
Befolkningsutvikling	18
Status i tjenester	20
Bakgrunn og formål.....	20
Oppvekst.....	21
Helse og omsorg.....	27
Samfunnet	32
Innledning KOSTRA.....	37
Økonomisk status og rammebetingelser	37
Hovedtrekk i utviklingen i økonomien fra økonomiplanen fra 2025-2028 til 2026-2029	37
Budsjettpremisser	38
Støre-regjeringens forslag til statsbudsjett.....	39
Hovedtall	40
Formannskapetets innstilling	42
Renteforutsetninger.....	43
Inntekter fra kraftsektoren.....	43
Utvikling i kommunale gebyrer	44
Økonomiske handlingsregler.....	49
Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter.....	50
Netto lånegjeld i % av driftsinntektene.....	51
Disposisjonsfond i % av driftsinntektene	53
Kommunens årlige låneopptak skal ikke overstige låneavdrag (utenom selvkostområdet og startlån)	54
Obligatoriske budsjettskjema - budsjettvedtak	55
Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 første ledd	55
Obligatoriske budsjettkommentarer til bevilgningsoversikt drift.....	56
Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 andre ledd	60
Bevilgningsoversikt investering etter § 5-5 første ledd	61
2B Bevilgningsoversikt - investering.....	62
Økonomisk oversikt drift etter § 5-6.....	64
Kommunal planstrategi.....	65
Satsingsområder.....	69
Sammen om et aktivt og nært lokalsamfunn.....	69

Sammen om bærekraftig arealbruk	70
Sammen for Lillehammer-regionen	70
En organisasjon som samskaper	71
Sammen om gode hverdagsliv	72
Sammen om en grønnere kommune	75
Sammen om samfunnssikkerhet og god beredskap	77
Bærekraftig økonomi.....	77
Investeringer i økonomiplanen	78
Investeringstabell for kommunen samlet	79
Oversikt Investering og finansiering.....	89
Kommunens planområder	90
Administrative fellestjenester	90
Næring og miljø	99
Skole	105
Barnehage	111
Kultur og fritid	116
Teknisk drift	121
Bygg/eiendom/areal.....	130
Interkommunale samarbeid.....	141
Barn og familie.....	145
Sosiale tjenester og sysselsetting.....	149
Helse	154
Omsorg	160
Generelle utgifter og inntekter	169
Gebyrliste	172
Barnehage	172
Skolefritidsordning	173
Bibliotek.....	173
Kulturskole.....	173
Leie av lokaler.....	174
Landbruk.....	178
Utleie- og omsorgsboliger	178
Pleie og omsorg	178
Vann, avløp, slam, renovasjon, feiing	180
Byggesaksbehandling	184

Behandlingsgebyr gravesøknad etter Ledningsforskriften	187
Skjenkebevilling.....	187
Tobakksgebyr	187
Gebyrer arealplanlegging	188
Kart- og oppmålingsgebyrer	189
Politiske spørsmål og svar.....	196

Formannskapets innstilling, saksframlegg og protokoll

Formannskapets behandling av sak 65/2025 i møte den 19.11.2025:

Behandling

Geir Land, Ap, satte fram dette forslaget til endringer:

«Pkt 9:

Kapitlet om Kommunestruktur tas ut i sin helhet.

Pkt 9:

Planutvalget videreføres i ny kommunestyreperiode.

Pkt 9:

Avtalen om skiløypekjøring med skilagene videreføres. Finansieres fra næringsfondet.

Pkt 9:

Det legges inn kr 500.000,- i budsjettet på planområde 7 for å utvikle boligtomter og næringsarealer ut over de områdene som er foreslått. Pengene tas fra disposisjonsfondet.»

Votering:

- Punkt 1-8 enstemmig tiltrådt.
- Punkt 9.
Det ble først votert over endringsforslagene til Geir Land til punkt 9:
 - Løypekjøring: forslaget ble tiltrådt med 4 mot 3 stemmer.
 - Boligtomter og næringsareal: forslaget fikk 3 stemmer og falt
 - Kommunestruktur: forslaget ble tiltrådt med 6 mot 1 stemme
 - Planutvalget: forslaget fikk 3 stemmer og falt.Punkt 9 ble deretter enstemmig tiltrådt med de endringene som ble tiltrådt overfor.
- Punkt 10-17 ble tiltrådt med 6 mot 1 stemmer.

Innstilling

1. Det fattes følgende vedtak vedrørende eiendomsskatt:
 - a) I medhold av eiendomsskatteloven §§ 2 og 3 videreføres eiendomsskatten i hele kommunen.
 - b) I medhold av eiendomsskatteloven § 13 fastsettes den generelle eiendomsskattesatsen til 7 promille for året 2026. Satsene differensieres ved at den sats som skal gjelde for boliger og fritidseiendommer settes til 4 promille jamfør § 12 a).
 - c) I medhold av eiendomsskatteloven §§ 11 innføres ikke bunnfradrag for selvstendige boligdelere for året 2026.
 - d) I medhold av eiendomsskattelovens § 7a) fritas eiendommer til stiftelser og fredede bygninger etter § 7b). Eiendommene med fritak helt eller delvis etter §§ 7a) og 7b)

- framgår av vedlegg til saken. Nyoppførte boliger fritas jamfør § 7c) i 5 år, eller til kommunestyret endrer eller opphever fritaket.
- e) Ved taksering og utskriving av eiendomsskatt i 2026 benytter kommunen rammer og retningslinjer som er vedtatt med virkning fra og med 2021. For utskriving av skatt på boligeiendommer benytter kommunen Skatteetatens formuesgrunnlag for de boliger hvor dette er beregnet, jamfør eiendomsskatteloven § 8 c-1.
 - f) Eiendomsskatten skal betales i 4 terminer; 20/3, 20/6, 20/9 og 20/11. For de som ønsker det, kan eiendomsskatten betales månedlig.
2. For inntektsåret 2026 legges til grunn det maksimale skattøret som Stortinget vedtar.
 3. Gausdal kirkelige fellesråd gis driftstilskudd for 2026 med 7.033.000 kr.
 4. Det fastsettes en ramme for kontroll og tilsyn for 2026 med 1.696.000 kr.
 5. Kommunale gebyrer og priser justeres i hovedsak opp med 3,5 %. Unntaket er der det fremmes egne saker for kommunestyret eller det er medtatt som eget punkt i kommunestyret sitt budsjettvedtak.
 6. Maksimalpris for en heltids barnehageplass fastsettes til 1.200 kr per måned for 2026. Dersom Stortinget vedtar en annen makspris for 2026, vil den også bli gjort gjeldende som foreldrebetaling i Gausdal.
 7. Sats for omsorgsstønad justeres med 4,2 % til 249 kr per time.
 8. Det innføres oppstartsgebyr trygghetsalarm med kr 500, og transport av utlånte hjelpemidler settes til 160 kr èn vei.
 9. Kommuneplanens handlingsdel og økonomiplan for 2026-2029 samt budsjett for 2026 vedtas med disse endringene:
 - Kapitlet om kommunestruktur tas ut i sin helhet
 - Avtalen om skiløypekjøring med skilagene videreføres. Finansieres fra næringsfondet.
 10. Det godkjennes låneopptak til utlån startlån med inntil 20 mill. kr i 2026. Lånet skal avdras over 30 år.
 11. Det godkjennes låneopptak med 73,209 mill. kr til kommunens investeringer i 2026 slik det framgår av investeringsbudsjettet for 2026. Låneopptaket er i henhold til kommunelovens § 14-15 og trossamfunnsloven § 14 4. ledd.
 12. Kommunedirektøren gis fullmakt til å foreta avskrivning av krav som anses å være uerholdelige og fordele avsatt budsjettreserve på planområdene i henhold til dette.
 13. Kommunedirektøren gis fullmakt til å fordele avsatte budsjettreserver knyttet til lønnsoppgjør, pensjon og lærlinger til planområdene. Det gis også fullmakt til å justere budsjett for avskrivninger mellom planområdene
 14. Det benyttes prinsipp om full kostnadsdekning for følgende selvkosttjenester; kart/oppmåling, byggesak, feiing, vann og avløp.
 15. Kurdøgnprisen for en sykehjemsplass i Gausdal fastsettes til 4.115 kr per døgn for 2026.
 16. Kommunal planstrategi 2026-2029 vedtas slik den går fram av dokumentet.
 17. Status barnevern (lov om barneverntjenester § 15-3) og status skole (opplæringsloven § 13-3 e) tas til orientering.

Saksframlegg

Arkivreferanse: 2025/2057-1 Saksbehandler: Marit Bråten Homb

Behandling

Saksnummer Møtedato Utvalg/Råd

65/25 19.11.2025 Formannskapet

11.12.2025 Kommunestyret

Handlings- og økonomiplan 2026-2029 samt budsjett 2026

Kommunedirektørens forslag til innstilling

1) Det fattes følgende vedtak vedrørende eiendomsskatt:

a. I medhold av eiendomsskatteloven §§ 2 og 3 videreføres eiendomsskatten i hele kommunen.

b. I medhold av eiendomsskatteloven § 13 fastsettes den generelle eiendomsskattesatsen til 7 promille for året 2026. Satsene differensieres ved at den sats som skal gjelde for boliger og fritidseiendommer settes til 4 promille jamfør § 12 a).

c. I medhold av eiendomsskatteloven §§ 11 innføres ikke bunnfradrag for selvstendige boligdelere for året 2026.

d. I medhold av eiendomsskattelovens § 7a) fritas eiendommer til stiftelser og fredede bygninger etter § 7b). Eiendommene med fritak helt eller delvis etter §§ 7a) og 7b) framgår av vedlegg til saken. Nyoppførte boliger fritas jamfør § 7c) i 5 år, eller til kommunestyret endrer eller opphever fritaket. Formannskapet delegeres myndighet til å fastsette de eiendommene som omfattes av § 7c) i 2026 i samsvar med dette vedtaket.

e. Ved taksering og utskriving av eiendomsskatt i 2026 benytter kommunen rammer og retningslinjer som er vedtatt med virkning fra og med 2021. For utskriving av skatt på boligeiendommer benytter kommunen Skatteetatens formuesgrunnlag for de boliger hvor dette er beregnet, jamfør eiendomsskatteloven § 8 c-1.

f. Eiendomsskatten skal betales i 4 terminer; 20/3, 20/6, 20/9 og 20/11. For de som ønsker det, kan eiendomsskatten betales månedlig.

2) For inntektsåret 2026 legges til grunn det maksimale skattøret som Stortinget vedtar.

3) Gausdal kirkelige fellesråd gis driftstilskudd for 2026 med 7.033.000 kr.

4) Det fastsettes en ramme for kontroll og tilsyn for 2026 med 1.696.000 kr.

5) Kommunale gebyrer og priser justeres i hovedsak opp med 3,5 %. Unntaket er der det fremmes egne saker for kommunestyret eller det er medtatt som eget punkt i kommunestyret sitt budsjettvedtak.

6) Maksimalpris for en heltids barnehageplass fastsettes til 1.200 kr per måned for 2026. Dersom Stortinget vedtar en annen makspris for 2026, vil den også bli gjort gjeldende som foreldrebetaling i Gausdal.

7) Sats for omsorgsstønad justeres med 4,2 % til 249 kr per time.

8) Det innføres oppstartsgebyr trygghetsalarm med kr 500, og transport av utlånte hjelpemidler settes til 160 kr en vei.

9) Kommuneplanens handlingsdel og økonomiplan for 2026-2029 samt budsjett for 2026 vedtas.

10) Det godkjennes låneopptak til utlån startlån med inntil 20 mill. kr i 2026. Lånet skal avdras over 30 år.

- 11) Det godkjennes låneopptak med 73,209 mill. kr til kommunens investeringer i 2026 slik det framgår av investeringsbudsjettet for 2026. Låneopptaket er i henhold til kommunelovens § 14-15 og trossamfunnsloven § 14 4. ledd.
- 12) Kommunedirektøren gis fullmakt til å foreta avskrivning av krav som anses å være uerholdelige og fordele avsatt budsjettreserve på planområdene i henhold til dette.
- 13) Kommunedirektøren gis fullmakt til å fordele avsatte budsjettreserver knyttet til lønnsoppgjør, pensjon og lærlinger til planområdene. Det gis også fullmakt til å justere budsjett for avskrivninger mellom planområdene.
- 14) Det benyttes prinsipp om full kostnadsdekning for følgende selvkosttjenester; kart/oppmåling, byggesak, feiing, vann og avløp.
- 15) Kurdøgnprisen for en sykehjemsplass i Gausdal fastsettes til 4.115 kr per døgn for 2026.
- 16) Kommunal planstrategi 2026-2029 vedtas slik den går fram av dokumentet.
- 17) Status barnevern (lov om barneverntjenester § 15-3) og status skole (opplæringsloven § 13-3 e) tas til orientering.

Vedlegg

- 1 Fritak eiendomsskatt § 7a 2026
- 2 Fritak eiendomsskatt § 7b 2026
- 3 Tildeling - ordinære skjønnsmidler 2026 - Gausdal.pdf
- 4 Budsjettforslag kirkelig fellesråd 2026
- 5 Budsjettforslag kontroll og tilsyn
- 6 Beregning av kurdøgnpris 2026
7. Digitalt vedlegg: Kommunedirektørens forslag til handlings- og økonomiplan for 2026-2029 samt årsbudsjett for 2026. Lenke til dokumentet er her: https://pub.framsikt.net/2026/gausdal/bm-2026-ha_oe_k_26-29

SAMMENDRAG

Det foreslås at kommuneplanens handlingsdel og økonomiplanen for 2026-2029 samt budsjettet for 2026 vedtas. Videre settes eiendomsskattesatsen for boliger og fritidseiendommer til 4 promille. Det foreslås 7 promille i eiendomsskatt for næring.

Kommunens gebyrer og priser økes i hovedsak med 3,5 % med unntak av de tilfeller det der det fremmes egne gebyrsaker eller at kommunestyret vedtar gebyrer i eget vedtakspunkt i denne saken.

SAKSOPPLYSNINGER

Kommunedirektøren legger fram handlings- og økonomiplan for 2026-2029 samt budsjettet for 2026 i balanse etter å ha lagt inn innsparingstiltak.

Det har gjennom året vært gjennomført prosessen Bærekraft 26-29 for å redusere kommunens utgifter/øke inntekter. Kommunestyret behandlet tiltakene i denne prosessen i sitt møte i oktober 2025 uten å konkret ta stilling til de foreslåtte tiltakene der. Lenke til sak i kommunestyret er her:

[Utvalgsmøte](#)

Etter kommunestyrets vedtak er tiltakene i Bærekrafta 26-29 lagt inn i kommunedirektørens forslag slik at kommunestyret kan ta stilling til tiltakene der sammen med kommunedirektørens forslag for øvrig.

Kommunen har en betydelig ubalanse mellom inntekter og utgifter i budsjettet og økonomiplanen. Før tiltakene i Bærekraft 26-29 tas hensyn til, kommer det fram at kommunen har et omstillingsbehov på rundt 45. mill. kr per år i planperioden. Fordelt på årene i økonomiplanperioden framkommer dette slik (tall i tusen kroner):

År 2026	År 2027	År 2028	År 2029
38.550	36.447	45.062	44.730

Det er derfor ytterligere behov for å saldere budsjettet og økonomiplanen. Som salderingstiltak inngår tiltakene i kommunedirektørens forslag til Bærekraft 26-29 samt ytterligere saldering av økonomiplanen. Dette framkommer slik:

Saldering	År 2026	År 2027	År 2028	År 2029
Bærekraft 26-29 – fordelt på planområdene	-5.875	-8.637	-13.254	-12.166
Saldering 26-29:				
Redusere avsetning til disposisjonsfond fra selvkost vann og avløp	-7.824	-11.956	-8.699	
Reduserte driftsrammer planområdene	-9.851	-10.855	-23.108	-32.565
Bruk av disposisjonsfond	-15.000	-5.000		
Sum tiltak saldering 26-29	-32.675	-27.811	-31.807	-32.565
Sum saldering totalt	-38.550	-36.448	-45.061	-44.731

Kommunedirektøren har satt i gang arbeidet med Bærekraft III for å konkretisere disse innsparingene som dreier seg om reduserte driftsrammer for planområdene. Det vil bli lagt fram en egen sak for kommunestyret i mai 2026 som inneholder tiltak for å oppnå denne budsjettbalansen.

Kommunen vil motta 1,8 mill. kr i ordinære skjønnsmidler i 2026 for å arbeide med omstillingstiltak.

Tilskudd til Gausdal kirkelig fellesråd 2026

Kirkelig fellesråd har i brev til kommunen datert 17.09.2025 søkt om tilskudd for 2026 med 7.033.103 kr. Nivået i 2025 var 6.893.300 kr. Det er en økning fra 2025 med 140.103 kr.

Budsjettet for fellesrådet er justert for lønns- og prisvekst fra nivå 2025 til nivå 2026.

Fellesrådet har vært inkludert i Bærekraft 26-29 og har i budsjettet for 2026 lagt inn innsparingstiltak tilsvarende 100.000 kr. Det vil si 50.000 kr som gjenstående innsparingskrav fra 2025 og nytt innsparingskrav i Bærekraft 26-29 med 50.000 kr.

Fellesrådet søkt om midler fra kirkebevaringsfondet til montering av takrenner ved Østre Gausdal kirke. Kommunen bevilget 150.000 kr til dette i 2025, og midlene vil bli overført til 2026-budsjettet. Det er derfor ikke lagt inn ny bevilgning til dette i 2026. Det foreligger nå et kostnadsoverslag som er høyere enn det som var anslått tidligere. Dersom fellesrådet får innvilget søknaden fra kirkebevaringsfondet, vil fellesrådet muligens komme med en søknad om ytterligere kommunalt investeringstilskudd. Det vil i så fall bli lagt fram for kommunestyret som en egen sak.

Utgifter til kontroll og tilsyn 2026

Kontrollutvalgets forslag til budsjett for 2026 følger som vedlegg til saken. Budsjettet består av følgende poster:

- Drift av kontrollutvalget 165.000 kr
- Kontrollutvalgssekretariatet 302.000 kr
- Revisjon 1.278.000 kr
- **Sum utgifter 1.745.000 kr**

Budsjettforslaget kom administrasjonen i hende etter at kommunedirektørens forslag til budsjett var ferdig. I kommunedirektørens budsjettforslag er følgende lagt inn:

- Videreført budsjetttramme fra tidligere år 1.796.000 kr
- Salderingstiltak Bærekraft 26-29 -100.000 kr
- Sum foreslått budsjetttramme 2026 1.696.000 kr

Det er en differanse mellom kommunedirektørens budsjettforslag og foreslått ramme fra kontrollutvalget på 49.000 kr. Det innebærer at 51.000 kr av foreslått bærekraftstiltak 26-29 er dekket inn.

Rada Reiseliv SA

Rada reiseliv er etablert som et destinasjonsselskap for en større region i Innlandet. Kommunenes avtale med Rada og økonomiske bidrag er foreløpig uavklart, men ut fra et estimat er det lagt inn en økning med 56.000 kr til 260.000 kr i budsjettet som Gausdal kommune sitt bidrag.

En avklaring vil komme senere, og fremmes som egen sak for kommunestyret.

Gebyrer og priser

Gebyrer og priser justeres i utgangspunktet med den kommunale prisveksten på 3,5 %. Det gjelder imidlertid ikke alle gebyrer, og det framgår av gebyroversikten i dokumentet hvordan det enkelte gebyr er endret. Enkelte gebyrer er rundet av til nærmeste hele krone. Den prosentvise økningen vil derfor kunne bli noe lavere eller høyere som følge av denne avrundingen.

Nye gebyrer omtales enten som del av egne saker, eller nevnes her i saksframlegget.

Eiendomsskatt

Kommunedirektøren foreslår ingen endringer i nivå fra 2025. Kommunen er på maksimal sats 7 promille for næringseiendom og med 4 promille for boliger og fritidseiendom.

Terminer for betaling av kommunale avgifter inklusive eiendomsskatt

De kommunale avgiftene faktureres kvartalsvis med følgende forfallsdatoer; 20/3, 20/6, 20/9 og 20/11.

For noen er det en utfordring å betale kommunale avgifter kvartalsvis. Det er derfor åpnet for at de som ønsker det kan betale månedlig.

Maksimalpris foreldrebetaling barnehage – inkl. reduserte satser for foreldrebetaling og gratis kjernetid.

Det er lagt til grunn regjeringens forslag til maksimalpris for foreldrebetaling i barnehage. Beløpet utgjør 1.200 kr per måned for en heltids plass, det betales for elleve av årets tolv måneder (det er betalingsfri i juli måned).

Dersom Stortinget vedtar en annen maksimalpris enn det som er foreslått i statsbudsjettet, foreslår administrasjonen av den også legges til grunn som betalingssats i de kommunale barnehagene i Gausdal.

Redusert foreldrebetaling i SFO for lavinntektsfamilier og gratis kjernetid

Ordning knyttet til redusert foreldrebetaling for elever i 1.- 4. klasse fra lavinntektsfamilier er videreført. Det samme er ordningen som ble innført knytte til 12 timer gratis kjernetid i SFO for alle elever ved 1. – 3. trinn.

Nye gebyrer fra 2026

Nye gebyrer som er foreslått vil enten framkomme særskilt i egne saker, eller som særskilt punkt i kommunestyrets vedtak. Det er foreslått følgende nye gebyrer i 2026:

Gebyr	Behandling
Vannmålertilsyn	Inngår i sak til kommunestyret om vanngebyrer.

Tilsynsgebyr spredt avløp/ forurensingsmyndighet	Inngår i sak til kommunestyret om vanngemyrer.
Oppstartsgebyr trygghetsalarm	Eget punkt i budsjettvedtaket
Transport av utlånte hjelpemidler	Eget punkt i budsjettvedtaket
Minstegebyr og medgått tid for opprettelse av enhet uten oppmålingsforretning i marka	Inngår i sak om kart- og oppmålingsgebyr
Timesats ved bistand til sletting av heftelser, utarbeiding av avtaler, kart, etc.	Inngår i sak om kart- og oppmålingsgebyr

Omsorgsstønad

Omsorgsstønad er inntatt i gebyroversikten da dette er en sats om vedtas av den enkelte kommune. Nivå i 2025 var 239 kr/time. Lønnsveksten er 4 % i statsbudsjettet, og beløpet ville da ha blitt 248,56 kr. Beløpet er avrundet opp til 249 kr/time, noe som gir en økning på 4,2 %.

Gebyrer innen pleie og omsorg samt rehabilitering

Flere av gebyrene her er økt mer enn den kommunale prisveksten. Årsaken til det er at kommunens utgifter til drifta av tjenestene er økt og/eller at gebyrene har vært mer rimelige enn sammenlignbare kommuner. Dette gjelder disse gebyrene;

- Dagsro dagsenter for hjemmeboende (inkluderer opphold, transport, kaffe og middag), økt fra 177 kr til 222 kr.
- Hjemmehjelp for brukere med inntekt mellom 2G – 3G, økt fra 1008 kr til 1117 kr.
- Mat. Frokost/kveldsmat per porsjon, økt fra 33 kr til 50 kr.
- Utlån av hjelpemidler, økt fra 100 kr til 125 kr.
- Skyss dagsenter tur/retur (rehabilitering), økt fra 64 kr til 105 kr.

Prinsipp om full kostnadsdekning av selvkosttjenester

For selvkosttjenestene septik og renovasjon stiller lovverket krav om full kostnadsdekning. Det innebærer at gebyrene skal dekke kommunens utgifter.

For øvrige tjenester blir det ikke stilt tilsvarende lovkrav, men kommunen bør i størst mulig grad ha gebyrer som dekker kommunens utgifter til den enkelte tjeneste. Alternativt kan kommunen bevisst velge å subsidiere en tjeneste.

I Gausdal kommune har kommunestyret vedtatt prinsipp om full kostnadsdekning på følgende områder:

Septik (lovkrav)	Renovasjon (lovkrav)	Avløp
Vann	Feiing	Byggesak

Kart/oppmåling	Plansaker	Tilsynsgebyr forurensingsmyndighet, nytt fra 2026

Prinsippet om full kostnadsdekning innebærer ikke at kommunen alltid har like høye inntekter som utgifter, men at kommunen skal praktisere ordning med selvkostfond og framførbart underskudd (gjelder ikke gebyrer fastsatt i medhold av Plan- og bygningsloven – der er det ikke lenger anledning til å framføre underskudd fra tidligere år). Dekningsgradene knyttet til disse tjenestene er, i all hovedsak, også forelagt kommunestyret i forbindelse med gebyrvedtakene.

Praktisk informasjon knyttet til budsjettskjema økonomisk oversikt drift.

Når kommunestyret har vedtatt budsjetttrammene på bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 første ledd og bevilgningsoversikt etter § 5-4 andre ledd (fordeling på planområdene), har kommunedirektøren fått delegert myndighet til å gi tjenester innen de nettorammer som er på det enkelte planområde.

Administrasjonen vil fordele nettorammene på ulike konti i budsjettet. Dette innebærer at det i budsjettskjema økonomisk drift i kolonnen for budsjett 2026 vil kunne bli endringer mellom de ulike postene. Dette har ingen praktisk betydning, men det er greit at leserne av budsjettdokumentene er klar over dette.

Planstrategi.

I Gausdal kommune er kommunal planstrategi etter plan- og bygningsloven aktivt i bruk. Planbehovet blir derfor vurdert årlig i forbindelse med utarbeidelse og behandling av kommuneplanens handlingsdel, med økonomiplan og årsbudsjett.

I Gausdal vil vi i hovedsak utarbeide de lovpålagte planene, og planer som vedtas utarbeidet sammen med andre kommuner, primært kommunene i Lillehammer-regionen. Mål og strategier og tiltak for tjenesteutvikling og samfunnsutvikling innarbeides derfor å kommuneplanens samfunnsdel og handlings- og økonomiplan. Dette effektiviserer planarbeidet, og reduserer omfanget av de administrative oppgavene.

Status i tjenester

Dette kapitlet i handlings- og økonomiplanen var nytt i 2025. Det inneholder status innenfor tjenestene. Det inkluderer også to lovpålagte årlige rapporteringer:

- «redegjørelse om barneverntjenesten» (lov om barneverntjenester § 15-3)
- «årleg rapport om tilstanden i grunnskoleopplæringa, knytt til læringsresultat, fråfall og læringsmiljø» (opplæringsloven § 13-3 3)

Kapitlet om status i tjenester er delt inn i tre:

- Oppvekst
- Helse og omsorg

- Samfunnet; med teknisk, landbruk, næring og kultur

Det er i kommunedirektørens forslag til innstilling laget et eget vedtakspunkt knyttet til de to lovpålagte ordningene.

Politisk arbeidsutvalg

I reglement for folkevalgte organ for kommunestyreperioden 2023-2027 står dette om valg av tema til politisk arbeidsutvalg:

«Tema for politiske arbeidsutvalg for kommende år velges ut av kommunestyret i forbindelse med behandling av handlings- og økonomiplanen i kommunestyrets møte i desember. Deretter blir det på et senere kommunestyremøte lagt fram egne saker for opprettelse av de enkelte arbeidsutvalgene, - med tema, mandat, tidsperiode, sammensetning mv.»

Status: Det er et arbeidsutvalg som er i sving: politisk arbeidsutvalg om kvalitet i kommunale tjenester. Mandatet for utvalget er relativt omfattende, og arbeidet er ikke tidsavgrenset. Det foreslås derfor ikke nye tema for nye arbeidsutvalg nå.

Innledning

Kommuneplanens samfunnsdel er kommunens overordnede styringsdokument. Den ble vedtatt i kommunestyret 21. februar 2021. Nytt kommunestyre vedtok i desember 2023 å legge den til grunn for kommunestyreperioden 2023-2027.

Handlings- og økonomiplanen er kommuneplanens handlingsdel for kommende fireårsperiode. Her inngår også budsjettforslaget for det første året i planperioden, der mål blir konkretisert og tiltak finansiert.

Kommunedirektøren legger med dette fram forslag til handlings- og økonomiplan 2026-2029, med årsbudsjett 2026. Kommunal planstrategi, som er en oversikt over planbehovet, er også en del av handlings- og økonomiplanen.

Kommunedirektørens forslag til driftsbudsjett for 2026 er på totalt 839 mill. kr, og for dette produseres mange tjenester, forvaltnings-oppgaver og oppgaver knyttet til lokalsamfunnet og lokaldemokratiet.

Samlet investeringsplan for perioden 2026-2029 er foreslått til 335 mill. kr. I perioden 2025-2028 var den på 298 mill. kr.

Handlings- og økonomiplanen som legges fram bygger på kommuneplanens samfunnsdel og vedtatt handlings- og økonomiplan 2025-2028. Gjennom året er det mange saker, orienteringer, planer, vedtak og prosesser i folkevalgte organ som er relevante for handlings- og økonomiplanen. Her kan nevnes:

- Årsregnskap/årsrapport/årsmelding
- Orientering i formannskap/kommunestyret om kommuneproposisjonen
- Økonomi – og aktivitetsrapport 1 og 2 (også kalt tertialrapporter)
- Dialogseminar – kommunestyret, ledere, hovedtillitsvalgte og hovedverneombud
- Kunnskapsgrunnlag til, og utredningene som ble behandlet i kommunestyret 23. oktober: bærekraftig økonomi, barnehage- og skolestruktur, vegvalg helse og omsorg
- Strategisk plan for næringsutvikling og bostedsattraktivitet
- Rapporteringer knyttet til investeringer og finans 3 ganger i året
- Orientering i kommunestyret om forslag til statsbudsjett

Noen elementer i **prosessen** framover er:

- Formannskapets innstilling 19. november 2025, for offentlig ettersyn
- Offentlig ettersyn 19. november – 11. desember 2025
- Høringsrunde i kommunen i november/desember: i arbeidsmiljøutvalget, råd for eldre og personer med nedsatt funksjonsevne og ungdomsrådet.
- Sluttbehandling i kommunestyret 11. desember 2025

Krevende økonomisk situasjon

KS peker på at omfanget på flere tjenester har økt kraftig, uten at kommunenes inntekter har holdt tritt med kostnadene. Kommunene må håndtere demografi-, bemannings- og kompetanseutfordringer, natur- og arealutfordringer, digitaliseringsarbeid samt klima og miljø. Kommunesektoren har effektivisert og drevet omstilling gjennom mange år allerede. Men omstillingstakten må økes. Det er slik i hele Norge.

KS framhever også at det er mange kommunale tjenester som er rammet inn av et svært detaljert lovverk med tilhørende forskrifter og veiledere. Her sies det mye om hva som skal leveres og ofte også hvordan.

KS har satt arbeidet med å redusere forventningsgapet høyt på agendaen, og sier det slik:

Samtidig som ressursene blir knappere, opplever kommunene også stadig økende forventninger til de kommunale tjenestene – både fra statlige myndigheter, folkevalgte, innbyggere og brukere. Det er ikke bare de økonomiske ressursene som blir mindre. Det er også en utfordring å rekruttere nok kompetent personell til å håndtere et økende behov for tjenester. Det oppstår et **forventningsgap** når behov og forventninger overstiger kommunenes evne til å levere tjenester.

Regjeringen har satt ned en **kommunekommisjon** som skal foreslå endringer i statens styring av kommunesektoren som legger til rette for god ressursbruk, fleksibel bruk av personell og effektiv oppgaveløsning i kommunesektoren.

Kommisjonen skal også vurdere og foreslå tiltak om det er andre forhold som binder kompetanse unødvendig, bidrar til unødvendige høye kostnader eller lite effektiv oppgaveløsning i kommuner og fylkeskommuner.

Kommisjonen skal redegjøre for konsekvensene av de tiltakene som foreslås, herunder kvalitet og likeverd i tjenestene.

Omstilling

Kommunene må nå jobbe videre med omstilling innenfor det handlingsrommet vi har. Innen lov og forskrift og innenfor økonomiske rammer. Dette stiller store krav til vår samlede evne til å kontinuerlig planlegge, gjennomføre, evaluere og ved behov justere nye og eksisterende tiltak. Det handler om nivå på tjenester, struktur, hvilke oppgaver vi skal løse og ikke.

Vi må selv jobbe for å redusere forventningsgapet og møte utfordringene. Da må det være et tillitsfullt og tydelig samarbeid mellom folkevalgte og administrasjonen, og en god dialog i lokalsamfunnet.

Alternativt – eller samtidig - kan vi vurdere om Gausdal kommune bør initiere en dialog om oppstart av en utredning av kommunesammenslåing i egen region fra neste valgperiode. I lys av de store økonomiske utfordringene som Gausdal står i, og som nabokommunene også merker godt, bør en kommunesammenslåing være høyaktuell. Det er også en utfordring å rekruttere nok kompetent personell til å håndtere et økende behov for tjenester. En kommunesammenslåing i Lillehammer-regionen kan gi mange muligheter for å redusere administrasjonskostnader og utvikle et effektivt og rasjonelt tjenestetilbud til en befolkning på omkring 40 000. Det kan også gi en annen slagkraft og attraktivitet. Å samordne framtidige investeringer kan også være mer rasjonelt enn å bygge/satse hver for seg.

Overordnet foreslår kommunedirektøren en slik tilnærming:

En bærekraftig økonomi er avgjørende for at Gausdal kommune skal kunne opprettholde og videreutvikle tjenestetilbudet til innbyggerne på kort og lang sikt. Dette vil kreve politisk lederskap, godt samspill i folkevalgte organ, mellom politikk og administrasjon, og mellom ledere, tillitsvalgte og verneombud.

Handlings- og økonomiplanen for perioden 2026-29 viser at gapet mellom inntekter og utgifter gjør at vi - tross mange mulige tiltak til kostnadsutt - fortsatt må saldere med bruk av disposisjonsfond i første del av perioden. Effektiviserings- og innsparingstiltak som reduksjon i oppgaver og tjenestenivå må til,

sammen med økt grad av digitalisering. Slik kan vi løse oppgavene med færre ansatte. Effektiviserings- og innsparingbehovet er i økonomiplanen fordelt på planområdene ut fra områdenes budsjettmessige størrelse. Dette en foreløpig fordeling. I november 2025 vil kommunedirektøren starte opp en ny prosess for økonomisk bærekraft, der alle tjenester, oppgaver og stillinger gjennomgås på nytt.

Arbeidet vil bygge videre på de endringsprosesser som allerede er i gang, samtidig som nye tiltak må vurderes. For alle tiltakene vil kommunedirektøren ha prosesser med ansatte, tillitsvalgte og vernetjenesten, med ROS-vurderinger som omfatter lov/forskrift, konsekvenser for innbyggere og konsekvenser for ansatte/arbeidsmiljøet.

Helhetlig tiltaksplan vil etter planen legges fram for kommunestyret i mai.

Samtidig må vi ivareta ansatte og ledere slik at de ønsker å jobbe hos oss, og bidra til at oppgavene løses. Vi må alle framsnakke Gausdal og hverandre, og hver dag jobbe for et godt og styrkebasert arbeidsmiljø og høyt nærvær. Selv om det blir utfordrende, kan det også være inspirerende ved at prosesser åpner for nye muligheter innen tverrfaglig samhandling, innovasjon og utvikling.

Gausdal, 6. november 2025

Rannveig Mogren

Kommunedirektør

Befolkningsutvikling

Historikk - befolkningsutvikling i Gausdal de siste 20 årene

Tabellen under viser historiske befolkningstall for Gausdal kommune fra SSB for 2001, 2015 og 2025.

	2001	2015	2025	Endring i % fra 2001 til 2025
Barn 0-5 år	432	375	311	-28 %
Grunnskole (6-15 år)	774	705	613	-21 %
Videregående (16-19 år)	293	333	280	-4,4 %
Voksne (20-66 år)	3616	3 613	3 618	0,1 %
Eldre (67-79 år)	752	789	937	25 %
Eldre (80-89 år)	290	320	341	18 %
Eldre (90 år og eldre)	47	75	74	57 %
Totalt	6204	6 210	6 174	-0,5 %

Tabellen viser at det totale befolkningstallet i Gausdal kommune vært stabilt de siste 20 årene, men at endringene i hvordan befolkningen er sammensatt har vært svært store. Aldersgruppene for barn og ungdom er sterkt redusert, og andelen av befolkningen som er over pensjonsalder har økt kraftig. Sagt på en annen måte; kommunens innbyggere har blitt eldre (lever lenger), og det fødes færre barn.

Denne befolkningsutviklingen er ikke unik for Gausdal kommune, og ligner befolkningsutviklingen i de fleste andre små og mellomstore kommunene i Innlandet i samme tidsperiode.

Befolkningsframskrivninger for de neste 20 årene

SSB utarbeider prognoser for befolkningsutvikling på kommunenivå basert på antatt utvikling av fruktbarhet, levealder, og inn- og utvandring. SSBs mest brukte prognose for befolkningsutvikling kalles *Hovedalternativet*, og tar utgangspunkt i middels fruktbarhet, levealder, og inn- og utvandring. Prognoser vil alltid ha en grad av usikkerhet knyttet til seg.

Hovedalternativet har truffet relativt bra på total populasjon for Gausdal kommune, men har vært mindre treffsikkert innenfor enkelte aldersgrupper. Det er i dag flere eldre over 67 år enn man antok for ti og 20 år siden. Samtidig som det er færre innbyggere i aldersgruppene under 15 år. Dette kan tyde på at utvikling i levealder har gått raskere enn tidligere antatt. Det samme gjelder reduksjonen i antall fødte barn per kvinne. På bakgrunn av dette, har Gausdal kommune de siste årene også brukt prognosen SSB kaller *Sterk aldring*. Den tar utgangspunkt i høy levealder, lav fruktbarhet og lav inn- og utvandring.

Under følger tabeller som viser befolkningsframskrivninger for Gausdal kommune for 2035 og 2045 for *Hovedalternativet* og for *Sterk aldring*.

Hovedalternativet	2025	2035	2045	Prognose - endring i % fra 2025 til 2045
Barn 0-5 år	311	304	294	-5,5 %
Grunnskole (6-15 år)	613	515	528	-14 %
Videregående (16-19 år)	280	224	207	-26 %
Voksne (20-66 år)	3 618	3 422	3 204	-11 %
Eldre (67-79 år)	937	1 050	1 105	18 %
Eldre (80-89 år)	341	473	562	65 %
Eldre (90 år og eldre)	74	98	146	97 %
Totalt	6 174	6 086	6 046	-2,1 %

Sterk aldring	2025	2035	2045	Prognose - endring i % fra 2025 til 2045
Barn 0-5 år	311	226	206	-34 %
Grunnskole (6-15 år)	613	472	385	-37 %
Videregående (16-19 år)	280	218	169	-40 %
Voksne (20-66 år)	3 618	3 381	3 105	-14 %
Eldre (67-79 år)	937	1 058	1 126	20 %
Eldre (80-89 år)	341	494	600	76 %
Eldre (90 år og eldre)	74	112	186	151 %
Totalt	6 174	5 961	5 777	-6,4 %

Ut fra utviklingen som har funnet sted de siste 20 årene, virker det sannsynlig at utviklingen de neste 20 årene vil ende et sted mellom *Hovedalternativet* og *Sterk aldring*.

Dersom denne utviklingen inntreffer, vil dette kort oppsummert kunne føre til følgende:

- Ytterligere reduksjon i aldersgruppene for barn og ungdom, det vil si færre barn i barnehage, og elever i grunnskole/ videregående.

- I begge prognosene går antallet voksne mellom 20-66 år ned. Det betyr at kommunen vil få færre innbyggere i yrkesaktiv alder. Dette vil kunne gi mindre tilgang på arbeidskraft, og det vil gi reduserte skatteinntekter.
- Svært stor økning av antall innbyggere over 80 år, med særlig stor økning av innbyggere over 90 år. Dette vil mest sannsynlig bety flere innbyggere som har behov for helse- og omsorgstjenester.

Status i tjenester

Bakgrunn og formål

Dette kapitlet sier noe om status innenfor tjenester. Lovpålagt årlig «*redegjørelse om barnevernstjenesten*» (lov om barneverntjenester § 15-3) og «*årleg rapport om tilstanden i grunnskoleopplæringa, knytt til læringsresultat, fråfall og læringsmiljø*» (opplæringsloven § 13-3 e), inngår.

Dette er et forsøk på forenkling, for å gi kommunestyret og andre lesere en mer samlet oversikt, framfor at denne type informasjon er fordelt på flere møter og saksdokumenter/tilstandsrapporter/årsrapporter for enkelttjenester/enheter. Initiativet kommer fra politisk arbeidsutvalg kvalitet i Gausdal kommune.

Mangfoldet i de kommunale tjenestene er svært stort, så derfor har en gjort et utdrag av tema innenfor tjenestene, og det utfra en vurdering av hva kommunedirektøren mener er relevant og viktig å formidle nå, og som kan være av politisk interesse.

I samråd med politisk arbeidsutvalg for kvalitet er kapitlet – i tillegg til en generell innledning - delt inn i 3:

- Oppvekst
- Helse og omsorg
- Samfunnet; med teknisk, landbruk, næring og kultur

I 2025 er det jobbet mye med **kunnskapsgrunnlag og utredninger** til både barnehage og skolestruktur og utviklingstrekk og vegvalg innen helse- og omsorg. Disse dokumentene som en finner på hjemmesiden til Gausdal kommune, gir også mye informasjon og innsikt om tjenestene. Her er linkene til hjemmesiden:

[Barnehage- og skolestruktur - Gausdal kommune](#)

[Vegvalg for helse- og omsorgstjenestene - Gausdal kommune](#)

Et annet viktig dokument er kunnskapsgrunnlag folkehelse.

Kunnskapsgrunnlag folkehelse

Kunnskapsgrunnlaget vedtas av kommunestyret hvert 4. år, og revideres gjennom perioden med oppdateringer av data. Dette er regulert i Folkehelseloven § 5. Kommunen skal ha nødvendig oversikt

over helsetilstanden i befolkningen, på populasjonsnivå, og de positive og negative faktorer som kan virke inn på denne.

Kunnskapsgrunnlag folkehelse skal blant annet baseres på:

1. opplysninger som statlige helsemyndigheter og fylkeskommunen gjør tilgjengelig etter §§ 20 og 25 i folkehelseloven,
2. kunnskap fra de kommunale helse- og omsorgstjenestene, jf. helse- og omsorgstjenesteloven § 3-3 og
3. kunnskap om faktorer og utviklingstrekk i miljø og lokalsamfunn som kan ha innvirkning på befolkningens helse.

Kunnskapsgrunnlag folkehelse har hovedfokus på kommunens rolle som samfunnsutvikler, og skal gi et kunnskapsbasert grunnlag for planstrategien, planer, strategier og tiltak.

Alle kommunale enheter bidrar med faglig kompetanse i arbeidet med kunnskapsgrunnlaget.

Det er de universelle tiltakene rettet mot hele befolkningen som i størst grad bidrar til å styrke folkehelsen i Gausdal. Samtidig skal kunnskapsgrunnlaget gjøre de forebyggende og helsefremmende tiltakene som innrettes mot grupper av befolkningen enda mer presise og målrettede.

Kunnskapsgrunnlag folkehelse gir et samlet bilde av en befolkning i Gausdal med overveiende god helse.

Men det tegner også et bilde av de viktigste folkehelseutfordringene i Gausdal. Kommunen jobber med disse utfordringene, innhenter mer kunnskap om årsaker og konsekvenser, og benytter det for å være så sikre som mulig på at de strategier og tiltak vi velger, har effekt.

De områdene som beskrives i kunnskapsgrunnlaget som har størst betydning for folkehelsen i Gausdal på lang sikt kan leses her:

Lenke til: [Kunnskapsgrunnlag folkehelse \(framsikt.net\)](https://www.framsikt.net/kunnskapsgrunnlag-folkehelse)

Oppvekst

Et hovedmål for Gausdal kommune er dette: (fra kommuneplanens samfunnsdel)

“Vi har glade, trygge, robuste barn, unge og voksne - med tro og håp for framtida. Som er klare for et liv med opp- og nedturer.”

Kommunen har mange tjenester inn mot barn og unge. Her er noen: barnehage og skole, skolefritidsordning, kulturskole, pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT), barnevern, helsestasjon og skolehelsetjeneste, jordmor, fysioterapi for barn og unge, familieteam, barnekoordinator, ungdomsklubb, barn og unges representant i plansaker.

Vi har i dette kapittelet plukket ut noen tjenester, der vi gir en kort status.

Mer informasjon kan en også finne i kunnskapsgrunnlag folkehelse. Følg lenken her: [Kunnskapsgrunnlag folkehelse \(framsikt.net\)](https://www.framsikt.net/kunnskapsgrunnlag-folkehelse)

Og i kunnskapsgrunnlag barnehage og skoleutvikling, som ble behandlet i kommunestyret 24. oktober 2024: [Møte i Kommunestyret den 24.10.2024 \(gausdal.kommune.no\)](https://gausdal.kommune.no)

Helsestasjons- og skolehelsetjenesten

Tjenesten skal være tverrfaglig, forebyggende og helsefremmende, og omfatter deltjenestene helsestasjon 0-5 år, skolehelsetjenesten (grunnskolen og videregående skole), helsestasjon for ungdom, jordmortjeneste, flyktninghelsetjeneste og fysioterapitjeneste for barn og unge. Barnekoordinator er også organisert i tjenesten (hjemlet i helse- og omsorgstjenesteloven). Tjenesten består av 7,6 årsverk.

Tjenesteprofil

Antall konsultasjoner i Helsestasjons- og skolehelsetjenesten, 2018-2025:

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025 t.o.m. 30.06.2025
Helsestasjonen 0-5 ÅR Konsultasjoner og ekstrakonsultasjoner (individuell og i gruppe) utført av helsesykepleier, jordmor, lege og fysioterapeut	1174	1111	1137	1195	1570	1617	1789	864
Skolehelsetjenesten (grunnskole og videregående skole) Konsultasjoner og ekstrakonsultasjoner (individuell og i gruppe) utført av helsesykepleier, psykiatrisk sykepleier, lege og fysioterapeut	1845	1892	1577	1812	2551	3456	3082	1392
Ungdomshelsetjenesten Individuelle konsultasjoner utført av helsesykepleier, jordmor og ungdomskontakt	87	93	93	64	94	99	124	63
Jordmor Individuelle konsultasjoner utført av jordmor	376	402	359	408	433	414	485	304
Flyktninghelsetjenesten Individuelle konsultasjoner utført av helsesykepleier				2	70	169	132	19
Fysioterapi barn og unge Individuelle konsultasjoner (undersøkelse, behandling og	212	251	243	303	391	411	491	206

oppfølging) utført av fysioterapeut								
Koordinering av tjenester til barn og unge	3	3	3	3	6	7	8	13
Antall saker hvor helsesykepleier, fysioterapeut og psykiatrisk sykepleier er barnekoordinator/koordinator								

Selv om det er et synkende barnetall i Gausdal, er trykket på helsetjenestene for barn og unge økende. Flere foresatte ønsker mer veiledning, og barn og unge tar oftere kontakt med skolehelsetjenesten. Nesten alle gravide velger oppfølging av jordmor i stedet for av lege. Flere barn blir født med sammensatte vansker slik at behovet for koordinering også øker.

Barnehage

I Gausdal har vi tre kommunale og to private barnehager. Kommunen tilbyr barnehageplass til alle som har lovbestemt rett til barnehageplass. I alt er det 166 barn i de kommunale barnehagene (16.10.25), og 91 % av alle barna mellom 1 og 5 år går i barnehage i Gausdal (desember 2024). De kommunale barnehagene drives svært effektivt med 5,8 barn pr. ansatt.

Inkluderende barnehagemiljø

Det viktigste grepet vi kan ta for å fremme og styrke en inkluderende praksis i barnehage og skole, er å forbedre kvaliteten på det pedagogiske tilbudet. PPT har vært jevnlig ute i barnehagene for å veilede personalet og støtte opp rundt barnehagens systemarbeid for å videreutvikle et inkluderende barnehagemiljø og et godt pedagogisk tilbud til alle barn.

Ansattes kunnskap og holdninger i arbeidet med barn er viktig med tanke på at barn i særlig sårbare situasjoner skal oppleve å være inkludert i fellesskapet. Hver barnehage jobber kontinuerlig med barnehagebasert kompetanseutvikling i hele personalgruppen. Dette skjer gjennom styrkebaserte prosesser, med fokus på refleksjon og ulike prosessverktøy rundt egen praksis.

I arbeidet med å sikre trygge barnehagemiljø er samarbeid mellom hjem og barnehage sentralt. For å få til dette er vi avhengig av at de ulike tjenestene som jobber med barn i barnehagene samarbeider godt. Gjennom prosjektet Viktige voksne jobbes det konkret med tiltak for å sikre et bedre samarbeid mellom barnehagene og helsestasjonen.

Språk

Gjennom arbeid med et utviklende leke- og språkmiljø, legger barnehagene et grunnlag for barnets helhetlige utvikling. Språk er viktig fordi det er nøkkelen til barns utvikling, læring og sosiale samspill.

Språk i barnehagen er viktig fordi:

- **Kommunikasjon:** Barn bruker språk for å uttrykke behov, følelser og tanker.
- **Sosial utvikling:** Språk hjelper barn med å knytte vennskap og delta i lek.

- **Læring:** God språkutvikling legger grunnlaget for videre læring, spesielt lesing og skriving.
- **Identitet:** Språk styrker barnets kulturelle og personlige identitet.
- **Inkludering:** Et rikt språkmiljø fremmer inkludering og likestilling.

Barnehagene legger til rette for god språkutvikling gjennom blant annet tilstedeværende ansatte. De ansattes kompetanse er avgjørende for å anerkjenne og stimulere barnets verbale og nonverbale uttrykk, og støtte barns utvikling.

Det pedagogiske arbeidet med språk i barnehagene består blant annet av:

- God tid til samtaler og dialog
- Gjennom dialog og samspill støttes barna i å kommunisere, medvirke, lytte, forstå og skape mening.
- Lese bøker
- Musiske aktiviteter
- Tilrettelegge for allsidig lek i barnegruppa

Det er et pågående samarbeid med INN på kompetanseheving i personalgruppene.

Mat og måltider

Barn og unges kosthold er viktig både for den psykiske og fysiske helsen. De fleste barnehagebarn spiser to-tre måltider i barnehagen, og sett i et folkehelseperspektiv er det derfor avgjørende at disse måltidene er så sunne som mulig.

Måltidene har, i tillegg til å skulle gi barna energi og næringsstoffer, stor betydning som sosial og kulturell arena. I barnehagehverdagen er måltidet som sosial arena viktig for møtet mellom barn og mellom barn og voksne. Måltidet gir en strukturert ramme for samspill, deltakelse og dialog, og er viktig for fellesskapet og for å skape trivsel.

Mat og måltider ble en del av Gausdalsmodellen våren 2024. Barnehagene følger ellers helsedirektoratets veileder «Mat og måltider i barnehagen». Alle barnehagene har jobbet videre med mat og måltider i sin barnehage for å forbedre praksis. Dette har gitt resultater i hva som blir servert: Det er større variasjon i hva som blir servert. Alle barnehager serverer varme måltider hver uke. Fukt og grønt er en naturlig del av alle måltider.

Skole

Dette er fra sist skoleår, 2024-2025, ut fra de parametrene opplæringsloven sier vi skal rapportere: læringsresultat, læringsmiljø og frafall (gjennomføring av videregående skole).

Elevundersøkelsen er en nasjonal spørreundersøkelse der barn på 7. og 10. trinn anonymt svarer på spørsmål knyttet til trivsel og trygghet på skolen. Resultatene for Gausdal høsten 2024 så slik ut:

Læringsmiljø	7. trinn		10. trinn	
	Nasjonalt	Gausdal kommune	Nasjonalt	Gausdal kommune
Trivsel	4,1	4,2	4,0	4,1
Støtte fra lærer	4,2	3,9	3,9	4,3
Vurdering fra lærer	3,6	3,3	3,2	3,3
Elevdemokrati og medvirkning	3,6	3,3	3,3	3,3

Skalaen går fra 1-5, der en er dårligst resultat og fem er best. Gausdalsskolen jobber for en skår ≥ 4 . Elevene på 7.trinn gir skolen dårligere skår enn elevene på nasjonalt nivå. På 10.trinn gir elevene uttrykk for en opplevelse mer likt nasjonalt resultat.

Mobbing i %	7. trinn		10. trinn	
	Nasjonalt	Gausdal kommune	Nasjonalt	Gausdal kommune
Trivsel	12,3	15,7	10,6	6,6

Det er et naturlig mål at tallene på mobbing i Gausdal ikke skal være høyere enn nasjonale tall, også på barneskolene.

Læringsresultat:

Nasjonale prøver 5. og 8.trinn. På disse prøvene er 50 alltid resultatet på det nasjonale gjennomsnittet.

5. trinn			8. trinn		
Engelsk	Lesing	Regning	Engelsk	Lesing	Regning
49	48	51	49	49	48
47 i fjor	49 i fjor	46 i fjor	45 i fjor	46 i fjor	44 i fjor

Resultater på nasjonale prøver sist skoleår var lavere enn gjennomsnittet for landet (50), bortsett fra i regning på 5.trinn. Elevene skåret bedre sist år sammenlignet med elevene året før.

Grunnskolepoeng

Grunnskolepoeng er en samlet poengsum beregnet ut fra alle standpunkt- og eksamenskarakterene på vitnemålet, og danner grunnlag for opptak til videregående skole.

Elevene i gausdalsskolen avsluttet grunnskolen med 40,4 i gjennomsnittlig grunnskolepoeng. Dette er 1,8 poeng lavere enn både Innlandet og hele landet for øvrig.

Gjennomføring videregående

95,9% av våre elever som fullførte grunnskolen våren 2024 var elever i videregående opplæring høsten 2024. Siste tall for gjennomføring videregående opplæring er for 2018-kullet. 84,4 % av våre elever fra dette kullet har fullført med studie- eller yrkeskompetanse på normert tid. Dette er 2,8% flere sammenlignet med Innlandet og landet for øvrig.

Barnevern

Bakgrunn:

Barneverntjenestens samfunnsoppdrag, mandat og oppgaver er nedfelt i lov om barneverns-tjenester. I lovens formålsparagraf heter det at «*Barneverntjenesten skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid. Barneverntjenesten skal bidra til at barn og unge møtes med trygghet, kjærlighet og forståelse og at alle barn og unge får gode og trygge oppvekstsvilkår*» (jf. lov om barnevernstjenester § 1-1).

Barnevernet i Norge har tre overordnede prinsipper som grunnlag for de vurderinger som skal gjøres og de beslutninger som skal fattes:

- 1) Det skal være til beste for barnet
- 2) Barnets tilknytning til familie og nærmiljø skal ivaretas på best mulig måte
- 3) Barnevernet skal ikke undersøke eller sette i verk mer enn nødvendig for å ivareta barnet.

I tillegg er barns rett til medvirkning og innflytelse et viktig hensyn. Det er av avgjørende betydning å høre barnets stemme for å sikre gode vurderinger av hva som vil være til barnets beste.

Nøkkeltall kvalitet:

I 2024 gjennomgikk barnevernstjenesten 125 bekymringsmeldinger for barn i Øyer og Gausdal. 73 av disse omhandlet barn i Gausdal. Til sammen fikk 52 barn i Gausdal tiltak fra barnevernet.

Før det gis tilbud om tiltak i henhold til lov om barnevernstjenester, har alle barn krav på at deres omsorgssituasjon blir tilstrekkelig opplyst. Det kalles en «undersøkelse» i barnevernet.

Barn med undersøkelse i forhold til antall innbyggere i aldersgruppen 0-17 år (2024)

Gausdal	Øyer	Innlandet
4,1 %	3,6 %	4,5 %

Formålet med å undersøke barnets oppvekstforhold er å finne ut om barnet får tilstrekkelig god omsorg og utviklingsstøtte fra sine foreldre, eller om barnet har rett til å få tilpassede tiltak fra barnevernstjenesten. Målet er å hjelpe foreldrene til å gi best mulig omsorg og oppvekstforhold for barnet. Det er frivillig å ta imot hjelpetiltak fra barnevernstjenesten og ungdom over 15 år må samtykke i tiltak som angår dem.

Barnevernstjenesten har en frist på tre måneder til å undersøke barnets situasjon før det konkluderes om barnet har rett til tiltak eller ikke.

Fristbrudd i undersøkelser (2024):

	Gausdal	Øyer	Snitt Innlandet
1.halvår 2024 *	28,6 %	18,8 %	7,8 %
2.halvår 2024	5 %	0	6,1 %

Dersom barnet, etter at tiltak er forsøkt, allikevel ikke kan bo i foreldrehjemmet kan fosterhjem eller institusjon være en løsning. I 2024 bodde 1,2 % av barnebefolkningen i Innlandet utenfor foreldrehjemmet. I Gausdal var tallet 1 % og i Øyer 0,9 %. Dette er samme prosentfordeling som i 2023.

** På grunn av endring fra Bufdir i innslagspunkt for frist, er tallene misvisende for 1.halvår*

2024	Øyer	Gausdal	Snitt for fylket
Utgifter pr. barn i befolkningen	15 974,-	19 050,-	18 156,-
Utgifter per barn i barnevernet	213 486,-	249 765,-	234 221,-
Andel av kommunens totale utgifter som brukes på barnevern	3,2 %	3,6 %	3,9 %

Kilde: Barnevernsmonitoren, Bufdir

Utfordringer og muligheter:

Utviklingen både lokalt og nasjonalt er en økning i saker med kompleks og sammensatt problematikk, utfordrende atferd og foreldrekonflikter. Kommunene er pålagt å samarbeide med andre offentlige organer og tjenesteytere for å sikre at samarbeid og forebyggende tiltak er en integrert del av tjenestetilbudet. Det er viktig styrke forebyggende innsats gjennom å gi god foreldrestøtte tidlig. Barnevernstjenesten i Øyer og Gausdal har derfor valgt å satse på en arbeidsmodell der tjenesten har mulighet for å gi intensiv, målrettet og strukturert foreldreveiledning til familier som har behov for det. Slik mener vi å gi god hjelp tidlig til familier som strever med samspill, grensesetting eller utviklingsstøtte.

Helse og omsorg**Helse og mestring****Medarbeiderperspektivet**

Helse- og omsorgssektoren er svært personalintensiv fordi tjenestene gis gjennom hele døgnet alle dager i året. Rett kompetanse skal fordeles til rett tid på de riktige oppgavene, for at pasientene skal få dekket sine behov for helsehjelp. Gjennom den nye arbeidstidsordningen som kalles kalenderplan (årsturnus) får medarbeiderne den lovpålagte og avtalefestede vekslingen mellom fritid og arbeidstid, og i tillegg ønske seg langvakter, kortvakter og veksling mellom langfri og mer intensive arbeidsperioder. Det trengs mange medarbeidere for å fylle en turnus gjennom et helt år. Eksempelvis trengs det 1,5 årsverk for å dekke en vakt per dag gjennom et år. For å dekke et døgn med en person på dag-, kvelds- og nattevakt gjennom et år, trengs 4,8 årsverk. Med litt overlapping mellom vaktene øker behovet til 5 årsverk.

ÅRSVERK: Helse og mestring har totalt 120 årsverk medregnet alle typer stillinger. Årsverkene deles mellom 230 medarbeidere i forskjellige stillingsstørrelser. Årsverkene er fordelt på de tre seksjonene med: 45 i hjemmetjenesten (ambulerende, omsorgsboliger og bofellesskap), 39 ved Forsettunet (inkl. produksjonskjøkken og dagsenter) og 36 ved Follebutunet (inkl. rehabilitering og dagsenter).

Stillingsstørrelse for de som går i turnus (har direkte pasientretta arbeid):

100 % stilling	Over 75 % stilling	75 – 50 % stilling	Under 50 % stilling
32 %	34 %	25 %	9 %

Funksjoner: Tjenesten er omfattende og består av flere yrkesgrupper som direkte eller indirekte gir helse- og omsorgstjenester til innbyggerne: sykepleiere, vernepleiere, fysioterapeuter, ergoterapeut, helsefagarbeidere, pleieassistenter, kokker, merkantile medarbeidere, ledere og rådgivere/koordinatorer innen: tjenestetildeling, kreftomsorg, demensomsorg, pasientjournalssystem, turnussystem og helseteknologi/velferdsteknologi.

Kalenderplan: Ved innføring av kalenderplan har flere fått økte stillingsbrøker, men noen velger fortsatt å gå frivillig deltid. Kalenderplanen bidrar til en mer livsfasetilpasset arbeidssituasjon. Noen velger å kun jobbe helger for å få familiesituasjonen til å gå opp (Fafo-rapporter).

Pasienter og tjenester

Dimensjoneringen av de forskjellige delene av helse- og omsorgstjenesten – både de faglige funksjonene og plassene i boliger og sykehjem – er gjensidig avhengig av hverandre. Reduserer man *en* tjeneste må man som regel øke en annen. De fleste ønsker å bo lengst mulig hjemme til tross for redusert allmenntilstand og mestringsevne. Derfor har vi de siste årene økt innsatsen i hjemmetjenesten og vektlagt tidlig innsats og forebyggende tiltak.

Forebyggende tiltak er mindre ressurskrevende enn behandling og rehabilitering. Vi har derfor økt kapasiteten på dagsentrene våre. Det er mest bærekraftig å ruste opp de **minst** ressurskrevende tjenestene for på sikt å kunne bruke mindre ressurser, eller utsette bruken av, de **mest** ressurskrevende tjenestene. Men det må være en tilpasset og god balanse mellom antallet sykehjemsplasser og kapasiteten i hjemmetjenesten.

Antall plasser og pasienter

PLASSER I SYKEHJEMMENE TOTALT	63
• Follebutunet	33
• Forsettunet	29
• Intermediærplass Lillehammer helsehus	1
PASIENTER I HJEMMETJENESTEN TOTALT	180 – 200
• Omsorgsboliger og bofellesskap	49
• Egne hjem	150- 190

Dekningsgraden er antall sykehjemsplasser i forhold til antall innbyggere over 80 år. Vi har i dag en dekningsgrad på 15 % som er på nivå med mange andre kommuner. Med det økende antallet eldre de nærmeste årene, vil dekningsgraden om fem år være 12 %. Selv om mange eldre holder seg spreke lenger enn før, vil dette likevel kunne gi utfordringer for tjenesten.

Tjenester og tjenestesteder

Institusjonstjenester deles i langtidsopphold og korttidsopphold. Korttidsopphold kan bestå av: utredning, rehabilitering, avlastning, palliasjon (smertelindring) og terminal pleie (ved livets slutt).

Hjemmetjenester består av ambulerende tjenester til hjemmeboende pasienter og tjenester til pasientene i bofellesskapene og omsorgsboligene.

Dagaktiviteter tilbys ved de to dagsentrene: Dagsenter for eldre i Follebu og Dagsro, dagsenter for hjemmeboende personer med demens i Forset. Hensikten med dagsenteraktivitetene er: utredning, avlastning, rehabilitering, vedlikehold av kognitive funksjoner, vedlikehold av fysiske funksjoner, hjelp til ernæring og sosial møteplass.

Søknader behandlet på tildelingskontoret

Enheten helse og mestring gir helsetjenester til rundt 250 pasienter til enhver tid. Noen får omfattende behandling og pleie mens andre kun får tilsyn og veiledning. Noen får tjenester over mange år mens andre får kortvarig hjelp til opptrening og klarer seg selv igjen i lange perioder.

Både nye søknader og behov for endringer i tjenesten, må behovsvurderes og dokumenteres i henhold til forvaltningsloven og helse- og omsorgslovene. Dette fører til at tildelingskontoret behandler årlig ca. 1500 saker nå, en økning på ca. 500 saker fra forrige år. De fleste søknadene innvilges, men etter en behovsvurdering kan andre typer tjenester tildeles enn de det opprinnelig var søkt om. Bare mellom 2 og 3 % av søknadene avslås fordi søkeren ikke fyller lovens kriterier for tjenesteyting.

Familie og helse

Legetjenesten

Fastlegetjenesten i Gausdal har 7,7 årsverk fordelt på ett årsverk næringsdrivende lege, og 6,7 årsverk kommunalt ansatte leger ved Gausdal legesenter. Turnuslege og sykehjemslege kommer i tillegg. Legesenteret ledes av sykepleier og har i tillegg 4,5 årsverk helsesekretærer. Alle stillinger er besatt.

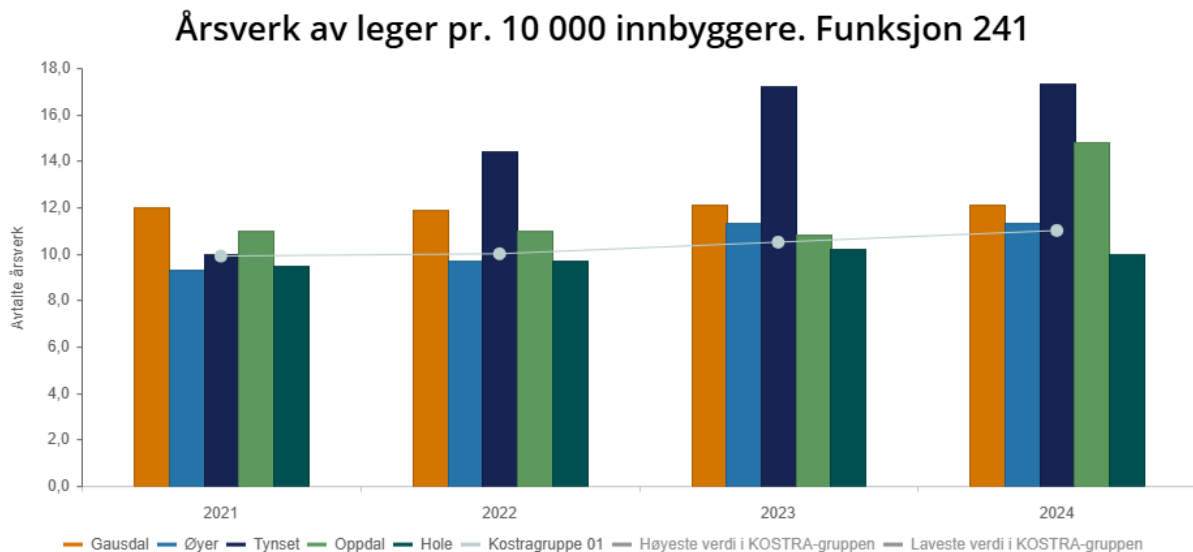
Listelengde og ventetid

Etter opprettelse av ny hjemmel i august 2025 er det full legedekning i Gausdal med ledig kapasitet på enkelte lister.

Legetjenesten har dagberedskap (legevakt) mellom 8 og 16 alle hverdager. Øvrige tidspunkt dekkes av interkommunal legevakt på Lillehammer.

Tjenesteprofil

Årsverk av leger per 10.000 innbyggere. Kostra-funksjon 241

Tabellene over er basert på Kostra-tall publisert i 2025, og viser at Gausdal i 2024 ikke skiller seg vesentlig ut med høyere legedekning, men er blitt innhentet av sammenligningskommunene. Dette har trolig sammenheng med organiseringen av legetjenesten med kommunalt ansatte leger der mange kommuner nå gjør som Gausdal, ved å ansette leger i fastlønnsstillinger. Det betyr at legene er ansatt på normalarbeidstid og har kortere lister som et tiltak for å få besatt stillingene. Dermed trengs det flere leger for å sørge for fastlegedekning til alle innbyggere i kommunen.

Psykisk helse og familieteam

Denne tjenesten består av psykisk helsevern (individuelle samtaler eller gruppetilbud), rustjeneste, et bofellesskap, et lavterskel familieteam og et dagtilbud («Kjellerstua»). I tillegg er det i 2025 etablert et ambulerende team (mestringsteam) som skal drive oppsøkende virksomhet og legge til rette for at personer med psykiske utfordringer får bistand hjemme. NAV har også knyttet en jobbspesialist (IPS) til psykisk helsetjeneste, der alle tjenester skal ha et særskilt blick på aktivitet og jobbmuligheter som en viktig del av behandlingen.

Tjenesteprofil

ANTALL AKTIVE SAKER	2021	2022	2023	2024	2025*
Alvorlig-moderat problematikk: Langvarig oppfølging.	65	72	87	103	113
Lav terskel av psykisk helsehjelp/forebygging og lette vansker/familieteam	178	246	280	299	221
SUM	243	318	367	402	334

*For 2025 er det tall per 1.10.

Tjenesten opplever økende pågang, og stadig flere henvises fra lege eller tar kontakt selv. Tjenesten er ingen akutt-tjeneste, men skal jobbe både forebyggende og behandlende.

Samarbeid

Tjenestens målgruppe er stor, og det jobbes mye på tvers mellom tjenester internt i kommunen. I tillegg har vi et interkommunalt tilbud om FACT-team som er en oppsøkende tjeneste i samarbeid med spesialisthelsetjenesten. Målgruppa her er pasientene med størst utfordringer innen psykisk helse og rus. Det er også igangsatt et interkommunalt utredningsarbeid for å vurdere etablering av botilbud for denne målgruppa. For tjenesten generelt er det igangsatt et arbeid med mer systematisk brukermedvirkning for å sikre at tjenesten er mest mulig treffsikker i sine tiltak og tilbud.

Frisklivsentralen

Gausdal er vertskommune for den interkommunale Frisklivsentralen for Øyer, Lillehammer og Gausdal. Frisklivsentralen har lokaler på Jorekstad, og har et rikholdig tilbud til enkeltpersoner og grupper. Det er etablert et systematisk samarbeid med barnehager, skoler, psykisk helsetjeneste og NAV, for å nevne noen, og Idrettsstudenter ved Universitetet i Innlandet har praksis ved sentralen. Tjenesten har i dag 3 ansatte i full stilling.

Tilrettelagte tjenester

Enheten er organisert med tre bofellesskap, en barnebolig, eget botiltak, aktivitetstilbud og vernepleiertjeneste. Tjenesten ytes i henhold til krav og føringer i lov og forskrift. De mest sentrale lovene er helse- og omsorgstjenesteloven, pasient- og brukerrettighetsloven og forvaltningsloven, samt nasjonale veiledere som Gode helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming.

Tjenesteprofil

Tilrettelagte tjenester	Antall
Brukere som får tjenester	85-95
Brukere som bor i bofellesskap, boligtiltak og barnebolig	25
Brukere av aktivitetstilbudet	21
Støttekontaktvedtak	60
Får oppfølging av vernepleiertjenesten (i tillegg kommer de sakene der det samarbeides med andre enheter)	20
Årsverk-ansatte	50-85

Antall med utviklingshemming diagnose i Norge ligger mellom 0,95 og 1,23 % av befolkningen. I Gausdal er det registrert 20 personer med diagnosen per i dag.

Bofellesskap og barnebolig

Bjørkvin bofellesskap ble vedtatt nedlagt av kommunestyret i 2020. I dag er to av fem leiligheter bebodd. Enheten opplever at behovet for tilrettelagt bolig og tjenester øker. Behovet til de vi vet vil trenge et tilrettelagt botilbud i neste periode, er annerledes enn det dagens bofellesskap tilbyr. For å

imøtekomme de behovene vi vet at vil gjøre seg gjeldende fremover, er det besluttet at bygningsmassen som i dag utgjør Bjørkvin, skal rustes opp, slik at den på sikt vil bestå av fem funksjonelle boenheter.

Vi har slått sammen lederressursen på to bofellesskap i Forset. Sammenslåingen er på tvers av enheter. Vi vurderer at dette er hensiktsmessig med tanke på bruk av lederressurser, at vi i større grad nyttiggjør oss av kompetanse på tvers, samt bygger sterkere fagnettverk som igjen gjør tjenestetilbudet til innbyggerne bedre.

Gausdal kommune har siden 2024 driftet en ny type institusjon, en barnebolig. Barnebolig brukes når det er behov for at barn bor fast i en bolig utenfor hjemmet. Barnebolig er et bo- og tjenestetilbud for barn som har et omfattende omsorgs- eller oppfølgingsbehov som følge av store funksjonsnedsettelse. Foreldreansvaret ligger til den eller de som i utgangspunktet har det. Boligen ivaretar den daglige omsorgen for barnet på vegne av den eller de som har foreldreansvaret.

Vernepleiertjenesten

Vernepleiertjenesten har ansvaret for støttekontaktordningen, avlastning, brukerrettet personlig assistanse og annen brukerrettet oppfølging. Brukergruppen er fra 0 til 100 år. Vernepleiertjenesten har utstrakt samarbeid med skole, barnehage, psykisk helse, PPT, NAV og andre. Vi ser at samarbeid er hensiktsmessig både med tanke på forebygging, robusthet i tjenesten og tilbudet vi kan gi den enkelte innbygger.

Demografi

Kommunens helse- og omsorgstjenester utfordres av økte behov for sammensatte tjenester hos yngre personer. Det er en økning på landsbasis av yngre brukere som mottar kommunale omsorgstjenester. Eldre over 65 år utgjør en større gruppe i antall, mens yngre under 65 år bruker langt mer omfattende og flere tjenester. Vi skal yte tjenester knyttet til bolig, tjenester innenfor barnehage, skole, i hjemmet og annet. Dette fordrer godt samarbeid, god kjennskap til kommunens, så vel som spesialisthelsetjenestens tilbud, kompetanse og koordinering.

Samfunnet

Kultur og informasjonsforvaltning

Enhet for kultur og informasjonsforvaltning er en sammensatt enhet og består av mange ulike tjenester; kulturskole, bibliotek, frivilligsentral, forebyggende ungdomsarbeid, ungdomsklubb, Tid, flyktningtjeneste, skjenke-, serverings- og salgbevilling, kommunikasjonrådgivning, arkiv og servicetorg. Enheten har et variert tilbud til de ulike målgruppene. Det er gjennomgående fokus på forebyggende arbeid når det gjelder barn og unge, men også for den eldre målgruppen for å forebygge isolasjon og ensomhet.

Kulturskolen

Kulturskolen tilbyr undervisning i sang, gitar, elbass, fiolin, piano, keyboard, trommer, teater, dans og visuell kunst. Det er totalt 69 elever i sang, musikk og teater (det er vakans i stillinger innen musikk, så potensialet er større) og 113 på dans.

Biblioteket

Når det gjelder biblioteket, lånte innbyggerne i kommunen i snitt 2,33 bøker og andre medier hver i 2024. Dette er litt under gjennomsnittet sammenliknet med Innlandet og Norge.

I tillegg til utlån av bøker brukes biblioteket også til utlån av utstyr fra BUA. Biblioteket brukt som arena for ulike arrangement, møter og forestillinger. Både arrangementer i regi av biblioteket, men også av andre arrangører og aktører.

Frivilligsentralen

Det er per oktober 2025 registrert 101 frivillige. I 2024 ble det registrert 2485 frivilligtimer. Frivilligsentralen formidler forskjellige typer oppdrag, har ulike møteplasser og samarbeider med både andre tjenester og ulike lag og organisasjoner.

Juniorklubben og ungdomsklubben

Juniorklubben arrangeres en gang i uka for barn på 5.-7. trinn. Det er et værested der barn kan få en opplevelse av tilhørighet, bygge sosiale relasjoner og få positive opplevelser. Det er 30 plasser per gang. Ungdomsklubben er åpen for alle ungdommer fra Gausdal mellom 13 – 18 år. Det er 40-50 ungdommer som benytter seg av tilbudet hver uke. I tillegg til ukentlige faste klubbkvelder arrangeres det også andre aktiviteter for ungdom, i regi av ungdomsklubben.

Både juniorklubben og ungdomsklubben har tilholdssted på Gausdal Arena, er gratis og en del av det forebyggende arbeidet i kommunen.

Tiltak for inkludering og deltagelse

Det finnes sosiale forskjellene i samfunnet, disse har vi som mål å bidra til å utjevne med tiltak som innebærer inkludering og deltagelse. Tiltak som eksisterer er:

BUA, en nasjonal ordning for utlån av aktivitets- og fritidsutstyr, et viktig tiltak for å utjevne forskjeller i samfunnet slik at alle skal kunne ha mulighet for en aktiv og sosial fritid. Ordningen er tilgjengelig for alle innbyggere i Gausdal, holder til på biblioteket og det er ønskelig at mange benytter seg av tilbudet.

Fritidskasse er en ordning som gir mulighet for at flere barn og unge kan delta i organiserte fritidsaktiviteter, uavhengig av familiens økonomi. Fritidskassen kan dekke kostnader til utstyr, reise, cup, leir og/eller deltakeravgifter i faste, organiserte aktiviteter. Tiltaket organiseres i samarbeid mellom kommunen og frivilligheten/organisasjonene. Fritidskasse er et tiltak der det legges til rette for fellesskap, trygghet og deltagelse, som en del av et systematisk arbeid for at alle skal ha like muligheter.

Ferietilbud til barn og unge er et tilbud som har eksistert i flere år og som fortsatt er viktig å opprettholde og videreutvikle, med hovedfokus på å utjevne sosiale forskjeller. Det gis tilbud om ferieaktiviteter i to sommerferieuker og noen dager i høstferien. Tilbudet er for barn på mellomtrinnet og ungdomsskolen.

Åpen Hall er et gratis aktivitetstilbud til barn og ungdom i Gausdal. Det legges til rette for aktiviteter i hallen en kveld i uka.

Tid

Tid er et møtested med fokus på Tilhørighet, Inkludering og Deltagelse.

Et sted der ungdom og unge voksne kan få arbeidstrening og oppleve at de har styrker og egenskaper som trengs i samfunnet. Tid har i 2025 både lærling, lære kandidat, personer i arbeidstrening og arbeidsutprøving, samt frivillige.

Det er et samarbeid med Gausdal ungdomsskole for å gi elever et alternativt læringsopplegg. I tillegg samarbeides det om valgfaget Innsats for andre.

Flyktningtjeneste

Det er bosatt 80 flyktninger fra 2022. I 2025 bosettes det 10 flyktninger. Det signaliseres fra IMDi at det blir færre bosettinger fremover og flyktningtjenesten forbereder seg på at antallet blir det samme i 2026 som i 2025.

Andre tjenester

I tillegg yter enheten tjenester innen området skjenke-, serverings- og salgbevilling.

Antall søknader på skjenkebevillinger for enkeltanledninger har de siste årene vært stabile på ca. 20 i året. Per september er det 13 faste skjenkebevillinger i Gausdal.

Kommunens servicetorg er organisert i enhet for kultur og informasjonsforvaltning.

Det er gjennomsnittlig 439 henvendelser til sentralbordet per måned de ni første månedene i 2025. Samme periode i 2024 hadde 530 henvendelser per telefon. Det er ikke gjort registreringer på antall henvendelser på e-post og besøkende på servicetorget.

Kommunikasjonsrådgiver og kommunens arkiv er tjenester som brukes av hele organisasjonen, men som er organisatorisk plassert i Kultur og informasjonsforvaltning. Kommunens arkiv er ansvarlig for dokumentasjon som dannes i alle deler av tjenestetilbudene.

Tekniske tjenester

Tekniske tjenester utgjør i hovedsak planområde 6 og 7, og består av følgende avdelinger/fagområder: byggesak, kart/oppmåling, arealplan, eiendomsforvaltning, teknisk drift (vei, vann og avløp) og kommunale avgifter, eiendomsskatt, septik og renovasjon. I tillegg er det en prosjekterings-/utredningsgruppe som planlegger og gjennomfører investeringsprosjekter.

Byggesøknader

Byggesaksavdelingen har fra 1. januar til 30. september 2025 behandlet 178 saker etter plan- og bygningsloven. Av disse er 19 fritidsboliger og 4 boligenheter. Til sammenligning var det ved utgangen av september 2024 behandlet 166 saker etter plan- og bygningsloven. Av disse er 10 fritidsboliger og 4 boligenheter.

Energibruk

I perioden prioriteres flere energieffektive tiltak i kommunale bygg. Pågående prosjekt som utskifting av lyskilder i kommunale bygg videreføres.

Parallelt prosjekteres en større rehabilitering av Follebutunet sykehjem. Rehabiliteringen har en ramme på om lag 43 millioner ekskl. mva, og innebærer omfattende energibesparende tiltak, oppgradert helseteknologi og rehabilitering av bygningen. Prosjektet finansieres blant annet gjennom Husbankens tilskuddsordning for energiltak og investeringstilskudd til sykehjem. Energibesparende tiltak og rehabilitering vurderes også på Forsettunet sykehjem.

Gebyrer

Gjennom "Forskrift om gebyr for saksbehandling og kontroll etter forurensningsregelverket (gjelder private avløpsanlegg) og Forskrift om vann- og avløpsgebyrer i Gausdal kommune (gjelder kontroll av vannmålere), vil det i løpet av 2026 bli innført gebyr på disse tjenestene.

Planarbeid

Kommunedelplan Skei har vært på offentlig ettersyn med mål om sluttbehandling i løpet av første halvdel av 2026. Parallelt jobbes det med reguleringsplaner for to større områder på Skei. Andre arealplaner som er under behandling er detaljregulering for Q-meieriet, samt et planforslag for Heggen 5 i Follebu og detaljregulering av et område ved Segalstad bru. Det forventes at de to sistnevnte planene vil øke tilgangen på arealer med boligformål i kommunen. Det er startet opp planarbeid med tanke på etablering av biogass anlegg.

Næring og miljø

Planområde 2 omfatter næring, landbruk og miljø. I dette inngår de interkommunale samarbeidene Lillehammer-regionen Vekst og Landbrukskontoret i Lillehammer-regionen.

Lillehammer-regionen Vekst

Næringsutviklingsarbeidet er organisert gjennom Lillehammer-regionen Vekst (LRV), som er et vertskommunesamarbeid mellom Lillehammer, Øyer og Gausdal kommuner, der Lillehammer er vertskommune. LRV er bindeleddet mellom næringslivet og kommunenes administrative og politiske ledelse, og tilbyr ulike tjenester og samarbeid innen næringsutvikling.

Bedriftsbesøk

LRV ønsker å være en aktiv og synlig partner for næringslivet i Lillehammer-regionen, og bidra til å skape vekst, innovasjon og bærekraft. Det gjennomføres derfor jevnlig besøk hos bedriftene i kommunen. Gjennom disse møtene er målet å formidle muligheter til å være med på prosjekter med virkemiddelapparatet, jobbe med vekst- og utviklingsplaner, veilede/gi råd og høre hva næringslivet ønsker fra kommunen. Bedriftene er veldig positive til å motta besøk. LRV kommuniserer også med næringslivet via næringsforeningen, telefon og epost.

Næringsfond

Gausdal kommune kan gi tilskudd fra næringsfondet som hjelp til å skape nye bedrifter og utvikle eksisterende næringsliv i Gausdal. Bedriften må være etablert eller være under etablering og ha et organisasjonsnummer.

Landbrukskontoret i Lillehammer-regionen

Landbrukskontoret i Lillehammer-regionen er felles for Gausdal, Lillehammer og Øyer kommuner, og Gausdal er vertskommune for kontoret. Kontoret har ansvaret for jord og skogbruksforvaltning, samt vilt- og utmarksforvaltning i kommunene, og skal bidra til næringsutvikling innen fagområdene. Videre deltar kontoret i kommunenes samfunns- og næringsutviklingsarbeid, herunder plansaker, strategiske næringsplaner og ulike temaplaner.

Produksjons- og avløsertilskudd

Jordbruksforetak som driver med husdyr- og/eller planteproduksjon, kan søke produksjons- og avløsertilskudd (PT). I 2025 var det 243 foretak som søkte om PT-tilskudd i Gausdal. Dette er det samme antallet som i 2024. Det har for øvrig vært en trend i regionen de siste årene at antall foretak med aktive gardsbruk har vært nedadgående.

Regionalt miljøprogram

Regionalt miljøprogram (RMP) skal stimulere til å ta ekstra miljøhensyn eller ta vare på miljøverdier, som blant annet utsatt jordarbeiding, miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel og bruk av fangvekster. I 2025 kom det inn 185 søknader i Gausdal, noe som er en liten nedgang fra 186 søknader i 2024. Klimatiltakene skal stimulere landbruket til å velge klimavennlige ordninger hvor det også for gårdbrukere ligger en gevinst i bedre økonomi i jordbruket.

Jordbruksarealer

Dyrka og dyrkbar mark, skog og utmark utgjør landbrukets næringsareal. I Gausdal var 4,3 % av arealet registrert som fulldyrka og overflatedyrka og 1,6 % registrert som innmarksbeite i 2024. Det vil si at det kan søkes om tilskudd for 5,9 % av arealet i Gausdal. Dette er produktive arealer som utløser tilskudd i form av gras, korn, samt frukt/bær og grønnsaker. Ikke alle arealer er omsøkt, men det viser kommunens samla totale jordbruksarealer. Av øvrig areal i kommunen er 30 % registrert som produktiv skog.

Innledning KOSTRA

I årets handlings- og økonomiplan vil det være en kort KOSTRA-analyse for hvert av kommunens planområder. KOSTRA-analysene har sitt utgangspunkt i en større, samlet KOSTRA-analyse for kommunen. Den kan leses her:

[KOSTRA-analyse for 2025](#)

KOSTRA-analysene består av kommentarer til en rekke ulike indikatorer. Flesteparten av disse beskriver utgiftsnivå per innbygger. Den består av en tabell som inneholder tall for Gausdal i 2023 og 2024, tall for de utvalgte sammenligningskommunene Øyer, Tynset, Oppdal og Hole, og tall for KOSTRA-gruppe 1, som er gruppa Gausdal hører til. Sammenligningskommunene er plukket ut fordi de har en del til felles med Gausdal. For eksempel ligner de geografisk med tanke på areal og infrastruktur, har lignende folkemengde, og at næringsstrukturen i kommunene er sammenlignbar. Samtidig kan det nevnes at Øyer, Tynset og Oppdal er i KOSTRA-gruppe 2. Forskjellen mellom gruppe 1 og 2 er at KOSTRA-gruppe 1 har lave frie disponible inntekter, mens gruppe 2 har middels.

Statistikken fra KOSTRA-indikatorene brukes til å sette utgiftene og tjenestenivået i Gausdal i en større kontekst. Blant annet vil analysen kommentere om og hvordan noen utgifter har endret seg fra 2023 til 2024. Statistikken for sammenligningskommunene og KOSTRA-gruppe 1 benyttes til å sammenligne utgifter per innbygger i Gausdal med andre kommuner. Her vil man se eksempler på områder Gausdal bruker mer, mindre eller like mye som andre kommuner. Trykker man på pil-symbolet vil et søylediagram dukke opp, der man vil få tall for kommunene for årene 2021 til 2024.

Økonomisk status og rammebetingelser

Hovedtrekk i utviklingen i økonomien fra økonomiplanen fra 2025-2028 til 2026-2029

Det er fortsatt en høy lønns- og prisvekst og rentenivået holder seg også høyere enn anslått for ett år siden. Det er en stadig økning i utgifter knyttet til særskilte behov, og mangel på arbeidskraft genererer også høyere utgifter. Kommunene er i en økonomisk situasjon som er svært krevende. KS v/styreleder Gunn Marit Helgesen, har uttalt følgende: <https://www.ks.no/pressemeldinger/ks-om-statsbudsjettet--overraskende-og-skuffende/>. KS' styreleder Helgesen sier i en pressemelding følgende:

Den økonomiske situasjonen er krevende for mange kommuner og fylkeskommuner. Nå venter tøffe budsjetttrunder for 2026. Der er det lite drahjelp å hente fra regjeringens forslag.

– Alle på Stortinget som er opptatt av at innbyggerne skal leve gode liv må nå kjenne sin besøkelsestid. Jeg er bekymret for konsekvensene dersom kommuner og fylkeskommuner ikke får et merkbart løft i frie inntekter gjennom budsjettforhandlingene på Stortinget. Det handler om helse, skole, barnevern, barnehager, fritidsklubber, hjemmehjelp og alle de andre kommunale tjenestene. Jeg forutsetter faktisk at vi blir hørt, sier Helgesen.

Dette er en situasjon som dessverre også er gjenkjennelig her i Gausdal. Utgiftene innen kommunale tjenester øker langt mer enn det som kommer som økte overføringer fra staten.

Det er i 2025 gjennomført Bærekraft 25-28 for å dekke inn manglende budsjettmessig inndekking fra handlings- og økonomiplanene for 2025-2028. Det er arbeidet med Bærekraft 26-29 for å ytterligere redusere utgifter i drift av kommunens tjenester. Kommunestyret behandlet saken i sitt møte 23. oktober 2025 i sak 57/2025 og vedtok følgende:

1. *Kommunestyret fastholder prinsippet om reverseringen av disposisjonsfondets mellomfinansiering av selvkostområdene i tråd med vedtaket av HØP 2025-28, og ber om at nødvendige gebyrøkninger legges inn i handlings- og økonomiplanen for 2026-29 for å kunne øke avsetningen til disposisjonsfondet.*
2. *Kommunestyret tar stilling til endringer i planområdenes rammer ved behandlingen av handlings- og økonomiplan for 2026-29, og ber om at de fremlagte bærekraftiltakene synliggjøres særskilt i forslaget*

Tjenestene (inklusive de interkommunale samarbeidene) er ytterligere utfordret i budsjettprosessen for 2026. Dette er imidlertid langt fra nok for å komme i havn. Den økonomiske utfordringen er betydelig. Kommunedirektøren viser i sin innledning til de prosesser som er i gang og som er i startfasen for å få ytterligere redusert utgiftsnivået i kommunen.

Budsjettpremisser

I kommuneloven er det i § 14-4 inntatt bestemmelser om innhold i økonomiplan og budsjett. Ordlyden er som følger:

Økonomiplanen skal vise hvordan langsiktige utfordringer, mål og strategier i kommunale og regionale planer skal følges opp.

Økonomiplanen og årsbudsjettet skal vise kommunestyrets eller fylkestingets prioriteringer og bevilgninger og de målene og premissene som økonomiplanen og årsbudsjettet bygger på. De skal også vise utviklingen i kommunens eller fylkeskommunens økonomi og utviklingen i gjeld og andre vesentlige langsiktige forpliktelser. Vedtaket om årsbudsjett skal angi hvor mye lån som skal tas opp i budsjettåret.

Kommuneplanens handlingsdel er del av samme dokument som økonomiplan og årsbudsjett i Gausdal. Det som er inntatt i ny kommunelov er inkludert i dette dokumentet. Vedtatte planer følges opp og de satsinger/utfordringer som kommunen vektlegger framgår også. Det vises i den forbindelse til følgende kapitler i dokumentet:

- Satsingsområdene i kommuneplanens samfunnsdel (innledningsvis) med tilhørende mål og delmål.
- Utfordringer, fokusområder og oppdrag knyttet til kommunens vedtatte mål inngår på det enkelte planområde.

Støre-regjeringens forslag til statsbudsjett

Regjeringen Støre har lagt fram statsbudsjettet for 2026. Som nevnt over baserer dette seg på nytt inntektssystem og det er lagt opp til en økning i rammetilskuddet utover utgifter til demografi, pensjon og lønns- og prisvekst.

Det er i statsbudsjettet for 2026 lagt opp til en prisvekst på 2,8 % og en lønnsvekst på 4 %. Dette gir en samlet kommunal prisvekst (også kalt deflator) på 3,5 %. Disse forutsetningene er lagt til grunn i kommunedirektøren sitt forslag til budsjett.

Det er ikke inntatt så mange nye satsinger i framlagt statsbudsjett direkte inn mot kommunene. Det er i hovedsak økonomi knyttet til helårsvirkning av allerede vedtatte satsinger. Dette framgår av tabellen nedenfor:

	Tall i hele tusen kr	Tall i mill. kr
Utgiftsendringer innbakt i rammetilskuddet	Gausdal	Norge
Satsing barnehage - helårsvirkning makspris 1200 fra 1/8-2025	1222	1290
Kompensasjon for ikke prisjustering av makspris barnehage i 2026	95	100
Nytt system for kompetanse og karriereutvikling skole og barnehage, økte utgifter til administrasjon	47	50
Kompensasjon pensjon private barnehager	9	10
Skole - prøvegjennomføringssystem	-1	-1,4
Økt basistilskudd fastleger	613	482
Endringer sosialtjenesten, støtteordninger	7	9
Barnevern, kompensasjon pensjon fosterforeldre	133	129,2
Spesialiserte fosterhjem, endringer	156	151,6
Øvrige endringer barnevernlovgivning	24	23,4
Sum	2305	2243,8

Hovedtall

Endringer i budsjettet fra opprinnelig vedtatt budsjett for 2025 til budsjett 2026 og økonomiplan 2026-2029 kan oppsummeres slik:

Endringstabell 2026-2029 tall i hele tusen kroner	År 2026	År 2027	År 2028	År 2029
Lønn, pris og pensjon	35 602	31 483	34 031	33 206
Selvkost	-10 560	-15 122	-12 375	-4 759
Tilbakebetaling til disposisjonsfondet - etter forskuttering av negative selvkostfond vann og avløp	7 824	11 956	8 699	0
Statsbudsjettet, inkludert rammetilskudd og skatt	-27 115	-29 287	-24 376	-24 353
Netto renter, avdrag og utbytte	4 773	8 067	11 442	14 862
Ressurskrevende tjenester	5 768	9 176	9 076	8 976
Øvrig korleksjon	-371	-1 427	-2 382	-3 516
Nye tiltak	4 144	4 144	4 144	4 144
Eiendomsskatt	993	130	-525	-1 158
Reversering av saldering med bruk av disposisjonsfond i opprinnelig budsjett 2025	20 098	20 098	20 098	20 098
Tidligere innsparingstiltak	-2 606	-2 771	-2 771	-2 771
Sum netto økte utgifter	38 550	36 447	45 062	44 730
Bærekraft 26-29 *	-5 875	-8 637	-13 254	-12 166
Saldering 26-29	-32 675	-27 811	-31 807	-32 565
Sum saldering	-38 550	-36 448	-45 061	-44 731

*) Bærekraft 26-29 inneholder de tiltak som ble lagt fram for kommunestyret i sak 57/2025.

Økonomiplan for 2026-2029

Følgende nye tiltak er lagt inn, alle tall i tusen kroner:

Nye tiltak	Planområde	År 2026	År 2027	År 2028	År 2029
Økte utgifter til transport dagsenter	12 Omsorg	100	100	100	100
Økning vaktlengde bofellesskap for eldre	12 Omsorg	364	364	364	364
Økt kompensasjon ferieavvikling (skal fordeles på planområdene 11 Helse og 12 Omsorg)	12 Omsorg	1 200	1 200	1 200	1 200
Toppsykepleierordning	12 Omsorg	2 200	2 200	2 200	2 200
Økte IKT-utgifter planområde 12 Omsorg	12 Omsorg	280	280	280	280
Sum utgifter til nye tiltak		4 144	4 144	4 144	4 144

Som det framgår av hovedtabellen, det fortsatt en ubalanse på ca. 38-45 mill. kr per år i planperioden. Dette foreslås saldert slik:

Planområde	Saldering:	År 2026	År 2027	År 2028	År 2029
1 Administrative fellestjenester	Bærekraft 26-29	-200	-200	-430	-430
	Saldering	-719	-792	-1 686	-2 376
2 Næring og miljø	Bærekraft 26-29	-1 015	-1 015	-1 015	-1 015
	Saldering	-129	-142	-302	-425
3 Skole	Bærekraft 26-29	-730	-1 519	-1 519	-1 519
	Saldering	-1 651	-1 819	-3 873	-5 457
4 Barnehage	Bærekraft 26-29	-200	-200	-200	-200
	Saldering	-1 006	-1 109	-2 361	-3 326
5 Kultur og fritid	Bærekraft 26-29	-380	-380	-380	-380
	Saldering	-263	-290	-618	-870
6 Teknisk drift	Bærekraft 26-29	0	-425	-425	-425
7 Bygg/eiendom/plan	Bærekraft 26-29	-700	-950	-1 200	-1 200

Økonomiplan for 2026-2029

	Saldering	-1 180	-1 300	-2 769	-3 902
9 Barn og familie	Bærekraft 26-29	-545	-595	-750	-855
	Saldering	-711	-784	-1 668	-2 351
10 Sosiale tjenester og sysselsetting	Bærekraft 26-29	-2 350	-3 048	-3 600	-3 607
	Saldering	-522	-575	-1 225	-1 726
11 Helse	Bærekraft 26-29	-1 700	-1 850	-1 980	-1 980
	Saldering	-1 642	-1 809	-3 851	-5 427
12 Omsorg	Bærekraft 26-29	-555	-755	-755	-755
	Saldering	-2 028	-2 236	-4 756	-6 704
13 Generelle utgifter og inntekter	Bærekraft 26-29	2 500	2 300	-1 000	200
	Saldering, redusert avsetning til disposisjonsfond fra selvkost vann og avløp	-7 824	-11 956	-8 699	0
	Saldering, bruk av disposisjonsfond	-15 000	5 000	0	0
	Sum saldering	-38 550	-36 448	-45 061	-44 731

Formannskapetets innstilling

Formannskapetets innstilling inneholder to endringer sammenlignet med kommunedirektørens forslag. Dette gjelder følgende punkt:

- Kapittel om kommunestruktur ble vedtatt fjernet. Dette er tekst under planområde 1 Administrative fellestjenester, kapittel "Utfordringer og muligheter i planperioden".
- I Bærekraft 26-29 var det foreslått å spare 190.000 kr per år fra og med 2027 ved å si opp avtalen om løypekjøring. Innstillingen fra formannskapet innebærer at utgiften legges inn igjen i økonomiplanen og finansieres med bruk av næringsfond. Dette illustreres slik:

Endringer - formannskapetets innstilling:	År 2026	År 2027	År 2028	År 2029
<i>Planområde 6 Teknisk drift:</i>				
Bærekraft 26-29 - ikke si opp avtale om løypekjøring. Økt utgift	0	190	190	190
Finansiering - bruk av næringsfond	0	-190	-190	-190
Sum endring planområde 6 Teknisk drift	0	0	0	0

Renteforutsetninger

Rentenivået i 2025 har fortsatt å være på et høyt nivå, med kun ett rentekutt med 0,25 prosentpoeng fra Norges Bank i 2025. Renteprognosene tyder på at det høye rentenivået vil fortsette, men med mulighet for ett rentekutt i året. For årene 2026-2029 baserer kommunen seg på anslagene fra Kommunalbanken (publisert 21.09.2025). For den delen av låneporteføljen som er knyttet mot flytende rente, er følgende rentesatser benyttet:

År 2026	År 2027	År 2028	År 2029
4,67 %	4,51 %	4,48 %	4,48 %

Inntekter fra kraftsektoren

Gausdal kommune utøver sitt eierskap i kraftsektoren gjennom Innlandet Energi Holding as, kommunens eierandel er 3,737 %. Kommunene i Innlandet eier samlet 50 % av Eidsiva Energi AS. Eidsiva Energi AS har for årene 2024-2029 lagt opp til en noe høyere utbytteplan enn minimums-utbyttet som framgår av aksjonæravtalen. Kommunen har lagt til grunn dette utbyttelnivået i økonomiplanarbeidet for årene 2026-2029.

Følgende inntekter er lagt inn i økonomiplanen:

Utbytte fra kraftsektoren 2026-2029

Beløp i 1000 kr

Art(T)	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan 2029
Utbytte og eieruttak	-24 114	-24 520	-24 871	-25 222
Totalsum	-24 114	-24 520	-24 871	-25 222

Utvikling i kommunale gebyrer

De kommunale priser og gebyrer er i utgangspunktet justert med den kommunale prisveksten i statsbudsjettet på 3,5 %. Det er imidlertid gebyrer som justeres på annen måte, og for de gebyrene fremmes det enten en egen sak for kommunestyret eller det er nevnt som et eget punkt i budsjettvedtaket for 2026.

Gebyrer som har egne saker er gebyrer innen følgende tjenester: vann, avløp, renovasjon, feiing, septik, byggesak, oppmåling og private reguleringsplaner.

Justering av gebyrer pleie og omsorg

Enkelte av gebyrene for pleie og omsorg justeres ulikt fra den kommunale deflatoren. Enkelte gebyrer som omhandler matvarer og vask justeres etter prisveksten på 2,8 %. Omsorgsstønad justeres etter lønnsvekst, som er 4 %. Enkelte gebyrer justeres opp en del mer enn deflatoren. Dette for å ha et likt gebyrnivå med andre kommuner, eller fordi kostnadene ved å tilby tjenesten ved gebyret har økt betydelig mer enn prisveksten.

Nye gebyrer i 2026

Det er foreslått følgende nye gebyrer i 2026:

- Vannmåalertilsyn. **Formannskapetets innstilling** innebærer at det ikke foreslås et gebyr nå. Gebyrvedtak vil bli i forbindelse med egen sak til kommunestyret ca. medio juni 2026 i tilknytning til vedtak av forskrift.
- Tilsynsgebyr spredt avløp
- Pleie og omsorg, oppstartsgebyr trygghetsalarm
- Pleie og omsorg, transport av utlånte hjelpemidler
- Kart/oppmåling, minstegebyr + medgått tid for opprettelse av enhet uten oppmålingsforretning i marka
- Kart/oppmåling, timesats ved bistand til sletting av heftelser, utarbeid av avtaler, kart etc.
- Renovasjon, tapte brikker/nøkkel
- Renovasjon, vask av nedgravd oppsamlingsenhet

For de nye gebyrene - dette vil enten framkomme av saksframlegget knyttet til handlings- og økonomiplanen eller det inngår som egen sak/del av sak som behandles særskilt av kommunestyret.

Gebyrlista er i tillegg supplert med gjeldende gebyr/priser som tidligere ikke har vært tatt inn i oversikten.

Foreldrebetaling barnehage

Støre-regjeringen sitt forslag til statsbudsjett innebærer en makspris i barnehage for 2026 med 1.200 kr i måneden (betalingsfri måned i juli). Det er det samme som for høsten 2025, satsen foreslås ikke prisjustert i 2026. Det tas forbehold om Stortingets endelige vedtak knyttet til maksprisen. Blir den endret, foreslås det at også kommunens pris for 2026 settes til det tilsvarende.

Ordningen med gratis kjernetid og redusert foreldrebetaling for lavinntektsfamilier fortsetter som tidligere. Det samme gjør ordningen med at det tredje barn i en familie som samtidig går i barnehage, skal være gratis.

Foreldrebetaling skolefritidsordning (SFO)

I budsjettforhandlingene på Stortinget de siste årene er det vedtatt ordning med gratis halvdagsplass i SFO for elever i 1.-3. trinn. Dette er videreført i statsbudsjettet for 2026.

Ordning med redusert foreldrebetaling i SFO for lavinntektsfamilier fortsetter også som tidligere.

Eiendomsskatt

Maksimalsatsene for henholdsvis boliger/fritidsboliger og næring er 4 og 7 promille.

Eiendomsskatten er videreført med 4 promille for boliger og fritidseiendommer.

Eiendomsskattesatsen for næringseiendom er videreført med 7 promille.

I 2025 viste det seg at formuesverdi på boligene ikke økte som budsjettet. Det innebærer en reduksjon av inntektene i 2025 og dermed også i økonomiplanen for 2026-2029. Hva Skatteetaten vil legge til ved økning av formuesverdiene for 2026 er per nå ikke kjent, men det er lagt til grunn en årlig økning på 2 %.

Det har videre blitt hensyntatt volumøkning knyttet til nye enheter slik som det er lagt til grunn for vann- og avløpsgebyrene. Følgende inntekter fra eiendomsskatt er lagt inn i økonomiplanen for 2026-2029:

	Tall i hele tusen kroner	År 2026	År 2027	År 2028	År 2029
18710	Eiendomsskatt vannkraftanlegg	1 079	1 079	1 079	1 079
18750	Eiendomsskatt boliger og fritidseiendommer (annen	43 079	43 927	44 582	45 215
18760	Eiendomsskatt næringseiendom m.m.	4 340	4 355	4 355	4 355
	Sum eiendomsskatt	48 498	49 361	50 016	50 649

Vann- og avløpsgebyrer

For å redusere gebyrbelastningen for innbyggerne har sentrale myndigheter vedtatt redusert sats merverdiavgift for vann, avløp og septik. I tillegg er det vedtatt forskriftsendringer som gjøre at avskrivningssatsene for vann- og avløp er endret. Det er også vedtatt endring i hvilken rente som skal benyttes i selvkostberegningene.

- Merverdiavgiftssatsen er fra 1. juli 2025 redusert fra 25 % til 15 % for vann-, avløps- og slamgebyrene.
- Avskrivningssatsene for anleggsmidler innen de samme tjenestene er økt fra 40 til 80 år for ledningsanlegg, og 20 til 40 år for tekniske anlegg. Dette medfører at avskrivningene vil fordeles over flere år enn tidligere. Det innebærer nå at utgiftene til avskrivninger for disse gebyrene reduseres fra 2025 til 2026. Det innebærer isolert lavere gebyrer enn det som ellers ville ha vært tilfellet.
- Fra 2026 skal kommunen benytte 3 måneders NIBOR rente med påslag på 0,7 prosentpoeng. Dette elementet trekker utgiftene opp i forhold til tidligere rente, men endringen er ikke av vesentlig betydning.

Disse elementene medfører en lavere økning i gebyrene fra 2026 enn det som hadde vært tilfellet etter gjeldende regelverk. Vanngebyrene er i 2026 foreslått økt med 5 %, mens avløpsgebyrene foreslås økt med 10 %.

Gebyrene for vann- og avløpstjenesten er omfattet av selvkostprinsippet, det vil si at alle utgifter til disse tjenestene i sin helhet skal dekkes av gebyrinntektene. Det er flere variabler som påvirker kostnadene, deriblant den relativt store renteøkningen den siste tiden bidrar til at kommunen må betale mer i renteutgifter på lån som er tatt opp for å bygge ut vann- og avløpsanlegg. Strømutgiftene har også vært høye den senere tiden, slik at kostnadene til vannproduksjon og pumping av vann og avløp øker. Avtalen med Lillehammer kommune knyttet til transport og rensing av avløpsvann ved Lillehammer renseanlegg ble vedtatt høsten 2025. Den utgiftsøkningen som kommunen tidligere har lagt inn i budsjett/økonomiplan knyttet til dette viser seg å være mer enn tilstrekkelig.

Kommunen har mottatt en henvendelse fra Follebu vannverk om overtagelse av det private vannverket. Dette vil også kunne medføre økte kostnader i drift og vedlikehold i årene fremover.

For å sikre tilstrekkelig vannforsyning i kommunen vil det i relativt nær framtid bli behov for å bygge ut en ny vannkilde. Dette vil kreve relativt store investeringer. Når det gjelder inntektssida er det reduserte inntekter fra tilknytningsavgifter sett opp mot nivået for noen år tilbake. Når det bygges nye hytter, boliger og næringslokaler må det betales en tilknytningsavgift for å koble seg på det kommunale ledningsnettet. Byggeaktiviteten har avtatt vesentlig etter renteoppgang og økte utgifter generelt i samfunnet, noe som har stor betydning for inntektssiden i beregningen av vann- og avløpsgebyrer. Alle disse momentene bidrar negativt, og medfører behov for økte gebyrer. I 2025 er det tegn til en svak oppgang i antall nye enheter. Det gir grunnlag for en forsiktig oppjustering av inntekter fra tilknytningsavgifter i selvkostberegningene for vann og avløp for 2026-2029.

Når det gjelder selvkost for vann- og avløp skal kommunen avsette på selvkostfond hvis tjenestene går med overskudd, og en kan bruke av fond ved underskudd. Skulle fondene bli tomme er det også tillatt å ha negative fond, men da må en mellomfinansiere ved å «låne» fra disposisjonsfondet og betale tilbake når tjenestene går i pluss igjen. Positive eller negative fond skal utjevnes over maksimalt 5 år.

At gebyrene for disse tjenestene har økt relativt mye de siste årene er ikke noe særskilt fenomen for Gausdal kommune, men har vært og vil være en utfordring for hele kommune-Norge.

Dette medfører at en må låne av disposisjonsfondet i perioden som mellomfinansiering. For vann vil tilbakebetalingen til disposisjonsfondet starte i 2025 og være ferdigstilt i 2028. For avløp vil tilbakebetalingen være ferdig i 2028. Dette vises nærmere i tabellene nedenfor.

Subsidiering gebyrer vann og avløp - mellomfinansiering disposisjonsfondet

Som for handlings- og økonomiplanen for 2025-2028 er det også i inneværende økonomiplan en underfinansiering av selvkostområdene vann og avløp. Gebyrene er foreslått økt, men det vil først være i 2028 at disse to selvkostfondene igjen er i balanse. Dette innebærer at drifta for øvrig (i realiteten disposisjonsfondet til kommunen) mellomfinansierer dette i 2025-2027/2028 inntil selvkostfondene igjen er positive. Den lave byggeaktiviteten som følge av generell dyrtid og høyt rentenivå innebærer at tilknytningsavgiftene er på et betydelig lavere nivå enn for noen år siden. Sammen med økte avskrivninger og økte priser for øvrig legger dette press på selvkostfondene og medfører økte gebyrer.

For handlings- og økonomiplanen 2026-2029 kan dette illustreres som følger:

Tall i tusen kroner	Regnskap	Regnskap	Anslag	HØP 2026- 2029:			
VANN OG AVLØP, per 31.12	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Underskudd selvkost det enkelte år - lånt fra disposisjonsfondet	- 13 567	- 14 231	- 681				
Tilbakebetaling til disposisjonsfond det enkelte år				7 824	11956	8 699	-
Akkumulert "lån" fra disposisjonsfondet per 31.12	-13 567	-27 798	-28 479	-20 655	-8 699	-	-
Negativt selvkostresultat må dekkes opp innen fem år:							
- år 2023 - dekkes opp innen 2028				7 824	5 743	-	
- år 2024 - må dekkes opp innen 2029					6 213	8 018	
- år 2025 - må dekkes opp innen 2030						681	
Sum "tilbakebetaling til disposisjonsfondet"				7 824	11956	8 699	-

Tall for det enkelte selvkostområde vann og avløp vises nedenfor:

Økonomiplan for 2026-2029

Tall i tusen kroner	Regnskap	Regnskap	Anslag	HØP 2026- 2029:			
VANN, tall per 31.12	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Nivå selvkostfond vann	- 7 697	- 3 240	- 13 467	- 9 908	- 5 195	285	4 666
Lån disposisjonsfond det enkelte år	- 7 697	- 5 543	- 227			-	-
Tilbakebetaling til disposisjonsfond det enkelte år			-	3 559	4 713	5 195	-
Akkumulert "lån" fra disposisjonsfondet per 31.12	- 7 697	- 13 240	- 13 467	- 9 908	- 5 195	-	

Tall i tusen kroner	Regnskap	Regnskap	Anslag	HØP 2026- 2029:			
AVLØP, tall per 31.12	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Nivå selvkostfond avløp	- 5 870	- 14 558	-15 012	- 10 747	- 3 504	3 162	9 265
Lån disposisjonsfond det enkelte år	- 5 870	- 8 688	- 454			-	-
Tilbakebetaling til disposisjonsfond det enkelte år				4 265	7 243	3 504	-
Akkumulert "lån" fra disposisjonsfondet per 31.12	- 5 870	- 14 558	- 15 012	- 10 747	- 3 504	-	-

Økonomiske handlingsregler

Den krevende økonomiske situasjonen som kommunen står i vises godt i status for de økonomiske handlingsreglene. Handlingsreglene knyttet til nivå på netto driftsresultat, disposisjonsfond og netto lånegjeld blir ikke innfridd i økonomiplanperioden 2026-2029. Når det gjelder nivå på låneavdrag innfris dette i 2029.

Kommunen har hatt en betydelig utgiftsvekst de senere år, Selv om det er gjennomført innsparingstiltak klarer ikke de å demme opp utgiftsveksten knyttet til blant annet ressurskrevende tjenester, merutgifter som følge av rekrutteringsutfordringer innen helse- og omsorgstjenesten, renteutgifter, datasikkerhet, mm.

Det er i kommunedirektørens forslag lagt inn betydelige innsparingskrav. Det er gjort for å komme i balanse, men er på langt nær tilstrekkelig for å komme i posisjon til å kunne styrke kommunens buffer, disposisjonsfondet.

Formannskapetets innstilling innebærer en økt utgift på planområde 6 Teknisk drift med 190.000 kr og økt bruk av bundne fond (næringsfond) med tilsvarende beløp. Dette gjelder årene 2027-2029. Dette innebærer en mindre justering av netto driftsresultat.

Handlingsregel	Mål	Regnskap 2023	Regnskap 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026	Budsjett 2027	Budsjett 2028	Budsjett 2029
Netto driftsresultat i % av driftsinntektene	1,75 %	5,2 %	-6,5 %	-2,3 %	-1,8 %	-0,5 %	0,6 %	1,5 %
Disposisjonsfond i % av driftsinntektene	8 %	17,5 %	11,5 %	5,5 %	3,4 %	2,8 %	2,7 %	2,7 %
Netto lånegjeld i % av driftsinntektene	80 %	100,3 %	96,6 %	98,0 %	104,4 %	108,9 %	112,5 %	114,4 %
Kommunens årlige låneopptak skal ikke overstige låneavdrag (utenom selvkostområdet og startlån). Mill. kr	Mindre enn 0	9,2	-7,5	-6,7	84,6	30,1	16,0	-13,6

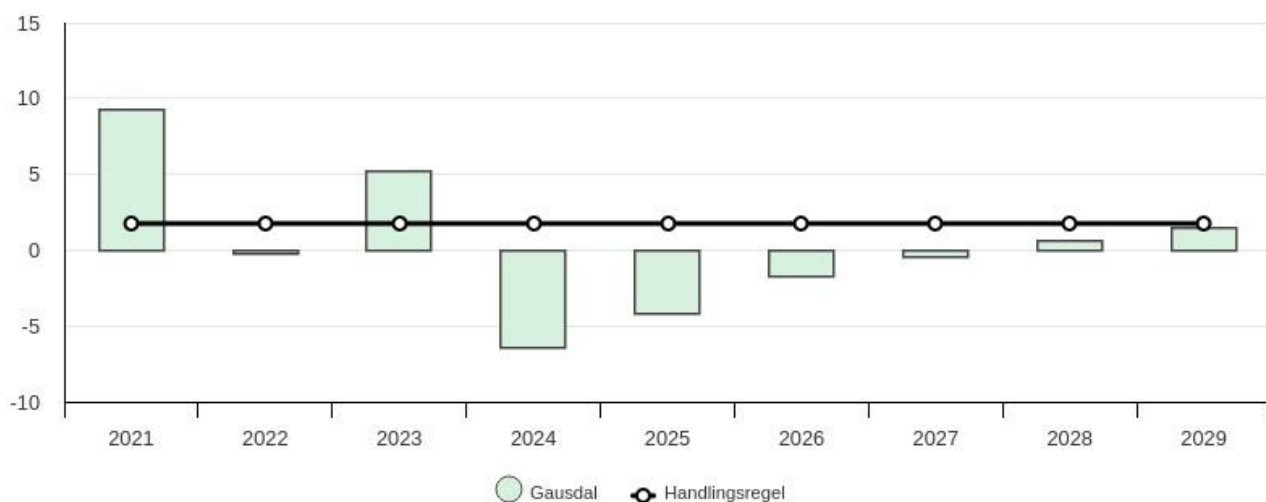
Handlingsregel - avstand til mål (mill. kr)	Mål	Regnskap 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026	Budsjett 2027	Budsjett 2028	Budsjett 2028
Netto driftsresultat i % av driftsinntektene	1,75 %	25,0	-61,9	-31,7	-28,7	-18,8	-9,2	-2,4
Disposisjonsfond i % av driftsinntektene	8 %	68,9	26,2	-19,8	-37,6	-43,3	-43,4	-43,6
Netto lånegjeld i % av driftsinntektene	80 %	147,1	125,0	140,6	198,8	238,2	268,8	285,3

Økonomiplan for 2026-2029

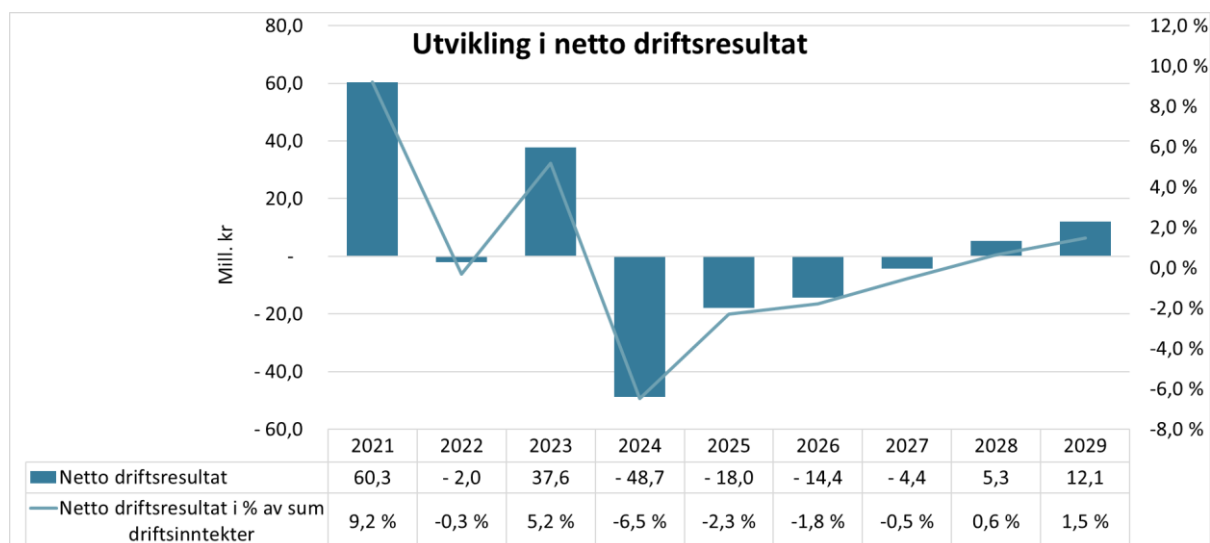
Kommunens årlige låneopptak skal ikke overstige lånevdrag (utenom selvkostområdet og startlån). Mill. kr	Mindre enn 0	9,2	-7,5	-6,7	84,6	30,1	16,0	-13,6
--	--------------	-----	------	------	------	------	------	-------

Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter

Grafen er i %

Tabell	KOSTRA 2021	KOSTRA 2022	KOSTRA 2023	KOSTRA 2024	Budsjett 2025	Økplan 2026	Økplan 2027	Økplan 2028	Økplan 2029
Gausdal	9,22 %	-0,30 %	5,20 %	-6,49 %	-4,20 %	-1,80 %	-0,50 %	0,60 %	1,50 %
Handlingsregel	1,75 %	1,75 %	1,75 %	1,75 %	1,75 %	1,75 %	1,75 %	1,75 %	1,75 %

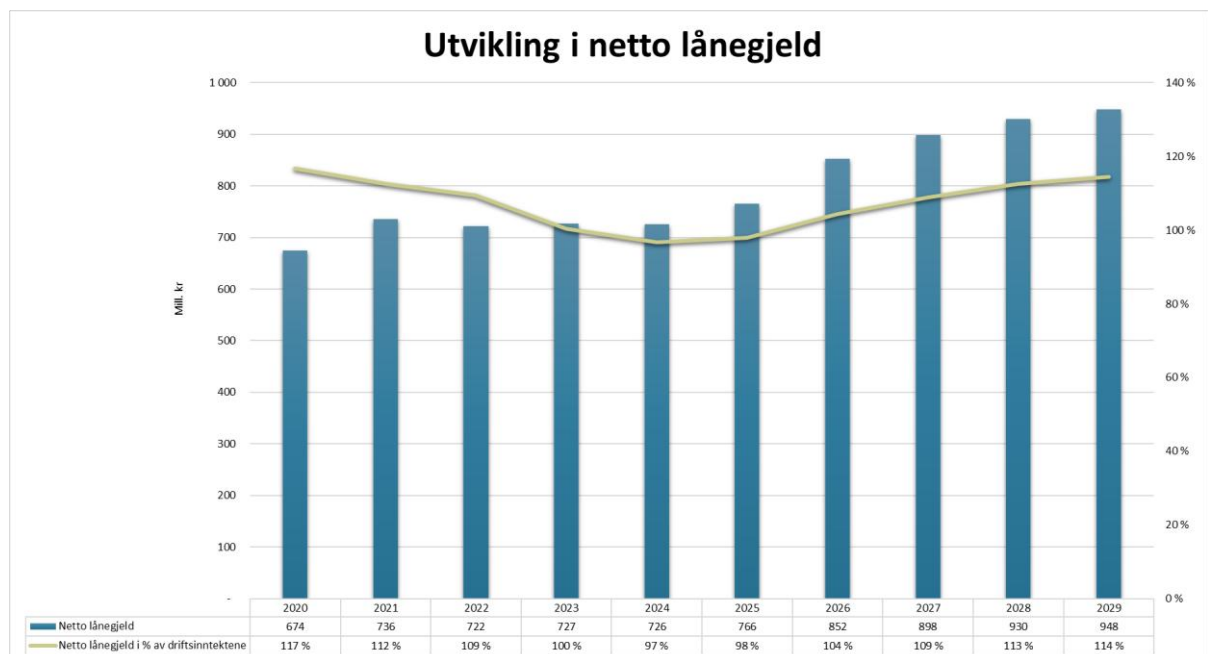
Som de fleste andre kommuner i landet, fikk Gausdal en kraftig reduksjon i netto driftsresultat fra 2023 til 2024. Noe av det gode resultatet i 2023 er som følge av at kommunen mottok betydelige tilskuddsmidler etter skader på kommunal infrastruktur etter ekstremværet Hans. Utgiftene til reparasjonsarbeidet fordeler seg over årene 2023-2025.

Netto driftsresultat bedre i økonomiplanen som følge av at det er lagt inn betydelige salderingstiltak.

Tallstørrelsen netto driftsresultat er påvirket av midler som er øremerket særskilte forhold. For å synliggjøre hva som er det reelle resultatet fra kommunens drift, er det lagt ved en tabell som viser korrigert netto driftsresultat.

Korrigert netto driftsresultat	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Netto driftsresultat i hele mill. kr	60,3	-2,0	37,6	-48,7	-18,0	-14,5	-4,2	5,5	12,3
Netto driftsresultat i % av driftsinntektene	9,2 %	-0,3 %	5,2 %	-6,5 %	-2,3 %	-1,8 %	-0,5 %	0,7 %	1,5 %
Korrigert for bruk/avsetning bundne fond	- 6,38	18,17	- 24,65	8,15	- 2,09	- 0,79	- 0,77	- 5,42	- 12,24
Korrigert netto driftsresultat i kr	53,9	16,2	13,0	-40,6	-20,1	-15,3	-5,0	0,1	0,1
Korrigert netto driftsresultat i %	8,4 %	2,5 %	1,9 %	-5,5 %	-2,6 %	-1,9 %	-0,6 %	0,0 %	0,0 %

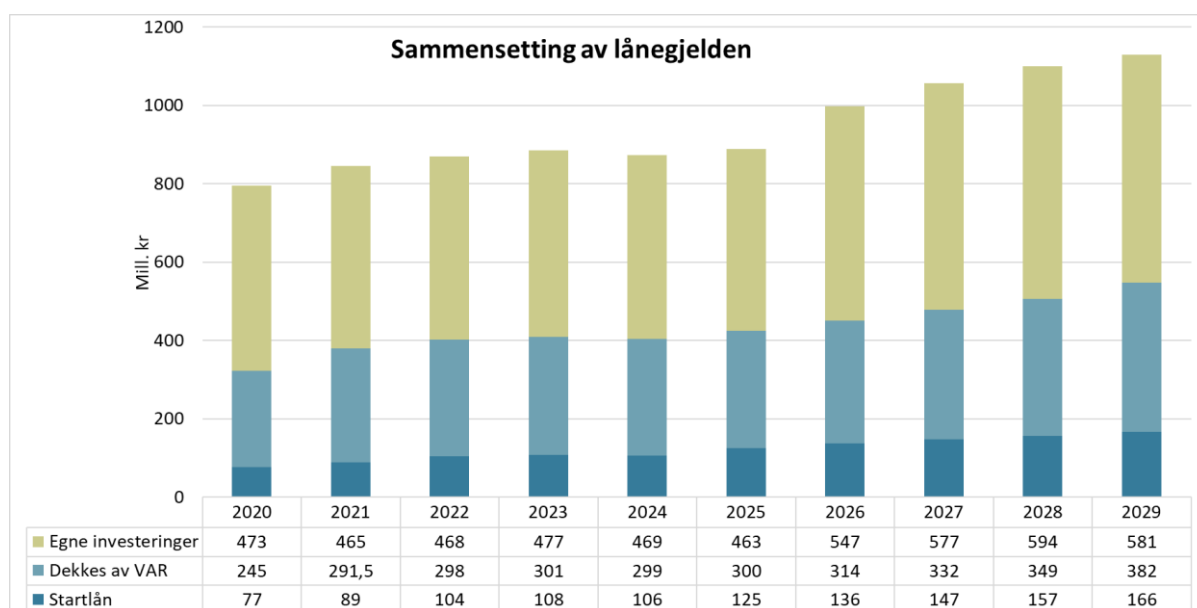
Netto lånegjeld i % av driftsinntektene

Som det framgår av grafen, har kommunen en relativt høy netto lånegjeld. Det henger sammen med investeringer tidligere år som blant annet Gausdal arena, skolebygg, omsorgsboliger, energiøkonomiseringstiltak og vann- og avløpsinvesteringer. Som det framgår av investeringsbudsjettet for årene framover er det også enkelte investeringer framover. Dette øker netto lånegjeld.

I økonomiplanperioden er lånegjelden i prosent av driftsinntektene ca. 104-114 % i perioden. Det er betydelig høyere enn måltallet på 80 %. Differansen utgjør i størrelsesorden 198-285 mill. kr i perioden. Slik sett burde kommunen ikke investere noe som helst i en periode for å tvinge lånegjelden ned. Imidlertid er det tidvis nødvendig å foreta investeringer for å kunne gi velferdstjenester til innbyggerne og for å unngå å forringe verdien på kommunens bygningsmasse.

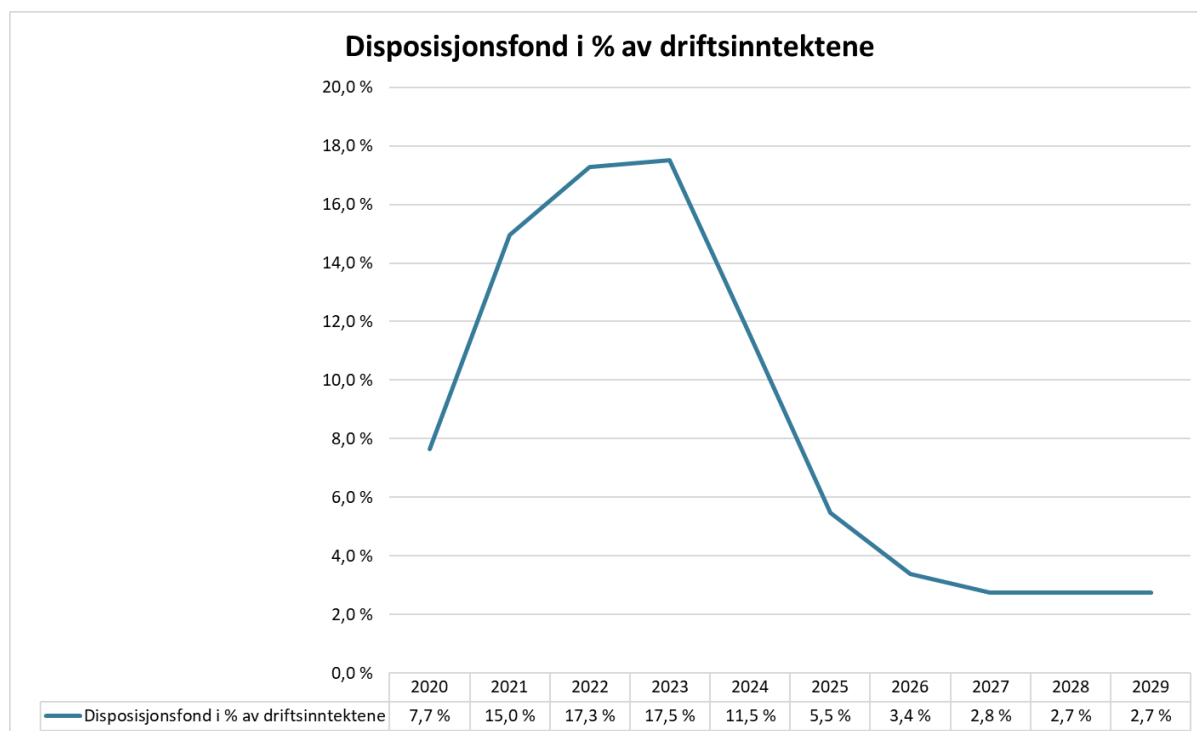
Videre er det relevant å se på hvordan kommunens lånegjeld er sammensatt. Tabellen nedenfor viser det.

Utgifter til renter og avdrag startlån blir i hovedsak dekket inn av inntekter fra utlån av startlån i form av mottatte renteinntekter og avdrag på lån. Utgifter til betjening av lån innen selvkostområdene skal dekkes av gebyrene. Det er derfor lån til kommunens øvrige investeringer som utfordrer driftsbudsjettet. Som det framgår av diagrammet, er det et relativt jevnt nivå på lånegjelden knyttet til kommunens investeringer for årene 2020-2025.

Fra og med 2026 økes lånegjelden, det skyldes blant annet økte utgifter til nye digitale fagsystem, beredskapstasjon samt rehabilitering av kommunens bygningsmasse og veger.

Disposisjonsfond i % av driftsinntektene

Det er viktig å ha et forsvarlig nivå på disposisjonsfondet. Dette er kommunens sikkerhet for å kunne dekke opp utgifter til uforutsette hendelser. Ved utgangen av 2025 er det estimert at disposisjonsfondet vil utgjøre ca. 43 mill. kr, og i 2029 **ca. 23 mill. kr**. Det er da tatt hensyn til kommunedirektørens forslag om bruk av disposisjonsfond i 2026 med 15 mill. kr og i 2027 med 5 mill. kr.

Det er høyere bruk av disposisjonsfond i 2025 enn det som var forutsatt i opprinnelig budsjett. Det framgår av rapporteringen per første og andre tertial 2025 at det er en høyere utgiftsvekst enn budsjettet, som økte utgifter til ressurskrevende tjenester. Det er derfor et samlet vedtatt bruk av disposisjonsfond i 2025 på 35,5 mill. kr.

Utgiftsveksten i 2025 vil også gjøre seg gjeldende i årene som kommer. Det er en stor ubalanse mellom inntekter og utgifter også i økonomiplanen for 2026-2029. Det er lagt inn betydelige innsparingskrav i økonomiplanen, i tillegg til at det i 2026 er budsjettet med 15 mill. kr i bruk av disposisjonsfond og 5 mill. kr i 2027.

Kommunedirektøren ser det ikke som forsvarlig å bruke mer av disposisjonsfondet enn det som nå er lagt inn i økonomiplanen. Dette er de eneste midlene kommunen har til å finansiere ekstra utgifter som påløper gjennom året. Handlingsrommet er nå svært stramt.

Kommunens årlige låneopptak skal ikke overstige låneavdrag (utenom selvkostområdet og startlån)

Tall i hele mill. kr	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Låneopptak til investeringer	65,0	50,0	45,0	25,0	30,0	132,2	84,1	69,9	59,3
Andel låneopptak knyttet til VAR = aktivering av inv VAR fra selvkostoppsett	56,2	19,4	14,5	9,9	13,6	21,4	25,3	24,5	41,3
Låneopptak utenom startlån og VAR	8,8	30,6	30,5	15,11	16,4	110,8	58,8	45,4	18,0
Betalt avdrag lån investeringer 151*	26,4	40,4	33,1	34,8	35,5	33,4	36,2	37,3	39,9
Avdrag knyttet til VAR (årlig avskr VAR - fra ark selvkost)	9,9	11,4	11,8	12,2	12,3	7,2	7,5	7,8	8,3
Avdrag utenom startlån og VAR	16,5	29,0	21,3	22,60	23,2	26,2	28,8	29,5	31,6
Låneopptak utover avdrag på lån korrigert for startlån og avdrag VAR	- 7,7	1,6	9,24	- 7,5	- 6,7	84,6	30,0	15,9	- 13,6
Status mål oppnådd:	Innfridd	Ikke innfridd	Ikke innfridd	Innfridd	Innfridd	Ikke innfridd	Ikke innfridd	Ikke innfridd	Innfridd

Det er lagt inn noen større investeringer utenom startlån og selvkost i planperioden. Det gjelder blant annet midler til beredskapsstasjon, Dørja og boliger for yngre mennesker med funksjonsnedsettelse. Det er også lagt inn investeringsmidler til utskiftningen av fangsystem som er i ferd med å gå ut på dato. Det er videre behov for å rehabilitere de tekniske anleggene i flere av kommunens bygg. Dette er investeringer som trekker i retning av at målet ikke nås.

Obligatoriske budsjettskjema - budsjettvedtak

Bevilgningsoversiktene for drift og investering anses som gjeldende fra det tidspunktet kommunestyret fatter sitt vedtak om økonomiplan og budsjett. Når det gjelder økonomisk oversikt drift etter § 5-6, vil denne oppstillingen få innbyrdes endringer mellom linjer i tabellen. Dette vil skje som følge av at det vedtatte budsjettet blir mer fordelt ut på de rette utgifts- og inntektskontiene. Det vil derfor være avvik mellom den tabellen som er oppgitt i dokumentet etter kommunestyrets vedtak og den endelige etter at det administrative arbeidet med å detaljere budsjettet mellom konti er ferdig.

Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 første ledd

Beløp i 1000	Regnskap 2024	Oppr. budsjett 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan 2029
Rammetilskudd	-225 603	-251 782	-266 330	-266 808	-266 817	-266 811
Inntekts- og formuesskatt	-209 113	-224 669	-240 575	-240 575	-240 575	-240 575
Eiendomsskatt	-47 566	-49 491	-48 498	-49 361	-50 016	-50 649
Andre generelle driftsinntekter	-20 541	-17 233	-15 073	-13 967	-11 147	-9 930
Sum generelle driftsinntekter	-502 823	-543 175	-570 476	-570 711	-568 555	-567 965
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	515 727	523 760	542 248	528 997	513 651	502 741
Avskrivninger	46 025	50 715	50 715	50 715	50 715	50 715
Sum netto driftsutgifter	561 752	574 475	592 963	579 712	564 366	553 456
Brutto driftsresultat	58 929	31 300	22 487	9 001	-4 189	-14 509
Renteinntekter	-16 966	-12 141	-11 792	-10 295	-9 627	-10 485
Utbytter	-26 565	-23 950	-24 115	-24 521	-24 872	-25 223
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	44 552	40 292	45 123	44 687	46 763	48 906
Avdrag på lån	34 820	33 223	33 435	36 226	37 327	39 898
Netto finansutgifter	35 840	37 424	42 651	46 097	49 591	53 096
Motpost avskrivninger	-46 025	-50 715	-50 715	-50 715	-50 715	-50 715
Netto driftsresultat	48 744	18 009	14 423	4 383	-5 313	-12 128
Disponering eller dekning av netto driftsresultat						
Overføring til investering	0	0	0	0	0	0
Avsetninger til bundne driftsfond	10 029	4 408	3 954	3 802	7 749	14 096
Bruk av bundne driftsfond	-18 178	-2 319	-3 127	-3 185	-2 436	-1 968
Avsetninger til disposisjonsfond	4 816	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	-45 412	-20 098	-15 250	-5 000	0	0
Dekning av tidligere års merforbruk i driftsregnskapet	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	-48 744	-18 009	-14 423	-4 383	5 313	12 128
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0	0

Obligatoriske budsjettkommentarer til bevilgningsoversikt drift

1. Grunnlag for skatteanslaget og anslått beløp for inntektsutjevning.

Budsjettet bygger på de forutsetninger som ligger til grunn for regjeringen Støre sitt forslag til statsbudsjett for 2026. Kommunen benytter seg av KS sin prognosemodell for beregning av skatt, inntektsutjevning samt rammetilskudd. Postene utgjør samlet en budsjettetert inntekt på 506,9 mill. kr i 2026. Dette fordeler seg slik for økonomiplanperioden:

Rammetilskudd og skatt

Beløp i 1000 kr

Art	Art(T)	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan 2029
18000	Rammetilskudd (1a)	-243 606	-245 884	-245 893	-245 887
18001	Ordinære skjønnsmidler (1a)	-1 800	0	0	0
18002	Inntektsutjevningstilskudd (1a)	-20 924	-20 924	-20 924	-20 924
18700	Skatt på inntekt og formue	-240 575	-240 575	-240 575	-240 575
Totalsum		-506 905	-507 383	-507 392	-507 386

2. Andre forventede fiskale inntekter.

Gausdal kommune mottar årlig konsesjonsavgifter som avsettes til næringsfondet. Dette er budsjettetert med 2,054 mill. kr for alle årene i økonomiplanperioden. Tilskuddet avsettes i sin helhet til kommunens næringsfond.

3. Forventede statstilskudd.

Det er budsjettetert med følgende generelle statstilskudd:

Forventede statstilskudd

Beløp i 1000 kr

Art	Art(T)	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan 2029
17290	Kompensasjon moms påløpt i driftsregnskapet	-7 449	-7 449	-7 449	-7 449
18101	Integreringstilskudd flyktninger (1a)	-12 500	-11 500	-8 700	-7 500
18104	Rente og avdragskompensasjon (1a)	-519	-413	-393	-376
Totalsum		-20 468	-19 362	-16 542	-15 325

4. Bundne avsetninger og bruk av slike avsetninger.

Det er forutsatt følgende bruk og avsetning av bundne midler i drift for 2026-2029, tall i tusen kroner:

Økonomiplan for 2026-2029

Avsetning til bundne driftsfond	Planområde	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan 2029
Konsesjonsavgift, avsettes til næringsfond	Generell inntekt	2 054	2 054	2 054	2 054
Gavefond	12	57	57	57	57
Selvkostfond	6	0	0	4 066	10 498
Renter bundne fond	13	1 843	1 691	1 572	1 487
Sum avsetning til bundne driftsfond		3 954	3 802	7 749	14 096

Bruk av bundne driftsfond	Planområde	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan 2029
Næringsfond - partnerskapsavtale Skeikampen pluss	2	-200	-200	-200	-200
Næringsfond - partnerskapsavtale Gausdal Næringsforum	2	-75	-75	-75	-75
Næringsfond - partnerskapsavtale skiløyper Vestre Gausdal	2	-140	-140	-140	-140
Næringsfond - partnerskapsavtale Skåppå as	2	-35	-35	-35	-35
Næringsfond - rekreasjonsklynge Skåppå as	2	-50	-50	-50	-50
Næringsfond - Gausdalsdagen as	2	-30	-30		
Næringsfond - finansiering utgift til næringsarbeid Lillehammer Region Vekst *	2	-1 015	-1 015	-1 015	-1 015
Næringsfond - finansiering løypekjøring **	6		-190	-190	-190
Sum bruk av næringsfond		-1 545	-1 735	-1 705	-1 705
Selvkost - feiing	6	-197	-102	-2	0
Selvkost - septik	6	-532	-570	-466	0
Selvkost - renovasjon	6	-230	-261	0	0
Selvkost - kart/oppmåling	7	-360	-254	0	0
Bruk overskuddsfond landbruk	8	-220	-220	-220	-220
Gavefond	7 og 12	-44	-44	-44	-44

Økonomiplan for 2026-2029

Sum bruk av øvrige bundne driftsfond		-1 583	-1 451	-732	-264
Sum total bruk av bundne driftsfond		-3 128	-2 996	-2 247	-1 779
*) Foreslått som del av bærekraftstiltak 2026-2029					
**) Formannskapet innstilte på å ikke si opp avtale om løypekjøring, i stedet finansiere utgift med bruk av næringsfondet.					

5. Ubundne avsetninger og bruk av slike avsetninger.

Det er ikke budsjettert med avsetning til disposisjonsfond da disse avsetningene ble reversert som del av kommunedirektørens saldering av driftsbudsjettet.

Tall i tabellene er oppgitt i tusen kroner.

Avsetning til disposisjonsfond	Planområde	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan 2029
Tilbakeføring til disposisjonsfond fra selvkostfond vann og avløp - tidligere års forskuttering	Generell utgift	7 824	11 956	8 699	0
Saldering, reversere avsetning disposisjonsfond som følge av merforbruk i budsjettet	Generell utgift	-7 824	-11 956	-8 699	0
Sum avsetning til disposisjonsfond		0	0	0	0

Bruk av disposisjonsfond	Planområde	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan 2029
Bruk planfond - regulering av område B08 + Fedjevegen i tilknytning til Heggen boligfelt	7	-150	0	0	0
Bruk planfond - reguleringsplan mindre områder i Sollia	7	-100	0	0	0
Saldering	Generell utgift	-15 000	-5 000	0	0
Sum bruk av disposisjonsfond		-15 250	-5 000	0	0

6. Budsjettrreserver.

Budsjettet inneholder følgende budsjettreserver og utgifter som ikke er fordelt ut på planområdene, tall i tusen kroner.

	År 2026	År 2027	År 2028	År 2029
Formannskapetets tilleggsbevilgningspost	100	100	100	100
Lønnsreservepost - skal fordeles ut på planområdene	16 113	16 113	16 113	16 113
Egenandel lærlinger- skal fordeles ut på planområdene	425	425	425	425
Pensjon - skal fordeles ut på planområdene	13 695	17 478	15 328	20 150
Tap på fordringer - skal fordeles ut på planområdene	135	135	135	135
Bærekraft 26-29 Gevinst digitalisering, skal fordeles ut på planområdene	0	-1 200	-2 400	-2 400
Sum	30 468	33 051	29 701	34 523

Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 andre ledd

Beløp i 1000

	Regnskap 2024	Oppr. budsjett 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan 2029
Administrative fellestjenester	29 875	34 990	39 028	37 951	36 176	35 486
Næring og miljø	7 287	7 407	6 492	6 480	6 279	6 156
Skole	89 433	90 891	91 853	90 356	88 302	86 718
Barnehage	53 716	56 383	60 469	60 366	59 114	58 149
Kultur og fritid	13 177	13 512	13 602	13 575	13 247	12 995
Teknisk drift	3 280	-8 958	-16 359	-20 329	-17 626	-9 842
Bygg/eiendom/areal	38 113	38 882	37 113	35 372	33 697	31 262
Interkommunale samarbeid	0	0	0	0	0	0
Barn og familie	35 028	39 649	37 511	37 126	36 087	35 299
Sosiale tjenester og sysselsetting	28 617	28 818	28 369	25 950	24 483	23 975
Helse	119 901	90 935	99 532	102 583	100 411	98 835
Omsorg	104 507	111 663	118 912	119 352	116 732	114 684
Generelle utgifter og inntekter	-18 379	17 325	22 405	17 086	18 435	17 610
Bygg/eiendom/areal	0	0	0	0	0	0
Sum bevilgninger drift, netto	504 555	521 498	538 928	525 869	515 338	511 328
Herav:						
Motpost avskrivninger	0	0	0	0	0	0
Netto renteutgifter og - inntekter	113	0	0	0	0	0
Avsetninger til bundne driftsfond	5 589	57	57	57	4 123	10 555
Bruk av bundne driftsfond	-18 178	-2 319	-3 127	-3 185	-2 436	-1 968
Avsetninger til disposisjonsfond	1 630	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	-327	0	-250	0	0	0
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	515 727	523 760	542 248	528 997	513 651	502 741

Bevilgningsoversikt investering etter § 5-5 første ledd

Beløp i 1000

	Regnskap 2024	Oppr. budsjett 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan 2029
Investeringer i varige driftsmidler	61 432	59 949	74 318	111 326	85 062	57 100
Tilskudd til andres investeringer	1 958	150	0	250	410	310
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	1 428	1 500	1 600	1 600	1 600	1 600
Utlån av egne midler	4 610	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0	0	0
Sum investeringsutgifter	69 428	61 599	75 918	113 176	87 072	59 010
Kompensasjon for merverdiavgift	-7 832	-5 171	-1 444	-8 090	-4 822	-822
Tilskudd fra andre	-38 152	0	0	-22 100	-13 240	0
Salg av varige driftsmidler	-556	-2 000	-3 000	-500	-500	0
Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	0	0	0	0
Utdeling fra selskaper	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	-3 610	0	0	0	0	0
Bruk av lån	-37 169	-56 574	-73 209	-84 072	-69 949	-59 280
Sum investeringsinntekter	-87 320	-63 745	-77 653	-114 762	-88 511	-60 102
Videreutlån	18 956	8 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Bruk av lån til videreutlån	-18 956	-8 000	-20 000	-20 000	-20 000	-20 000
Avdrag på lån til videreutlån	9 942	8 113	8 739	9 405	10 072	10 739
Mottatte avdrag på videreutlån	-7 365	-5 967	-7 004	-7 819	-8 633	-9 647
Netto utgifter videreutlån	2 577	2 146	1 735	1 586	1 439	1 092
Overføring fra drift	0	0	0	0	0	0
Avsetninger til bundne investeringsfond	26 941	0	0	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	-9 838	0	0	0	0	0
Avsetninger til ubundet investeringsfond	793	0	0	0	0	0
Bruk av ubundet investeringsfond	-2 582	0	0	0	0	0
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	15 314	0	0	0	0	0
Fremført til inndekning i senere år (udekket)	0	0	0	0	0	0

2B Bevilgningsoversikt - investering

1. Investeringer i varige driftsmidler

Beløp i 1000

	Regnskap 2024	Oppr. budsjett 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan 2029	Øk.plan Sum 2026- 2029
Administrative fellestjenester	30 326	3 500	9 500	44 500	24 500	3 500	82 000
Skole	804	560	550	550	550	550	2 200
Barnehage	-2	0	0	0	0	0	0
Kultur og fritid	1 508	0	0	0	0	0	0
Teknisk drift	12 366	19 539	21 293	30 326	31 062	43 850	126 531
Bygg/eiendom/areal	13 622	35 300	40 375	34 450	27 450	7 700	109 975
Helse	477	0	0	0	0	0	0
Omsorg	2 332	1 050	2 600	1 500	1 500	1 500	7 100
Investeringer i varige driftsmidler	61 432	59 949	74 318	111 326	85 062	57 100	327 806

2. Tilskudd til andres investeringer

Beløp i 1000

	Regnskap 2024	Oppr. budsjett 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan 2029	Øk.plan Sum 2026- 2029
Investeringstilskudd kirkelig fellesråd	130	150	0	250	410	310	970
Vannledning Segalstad Bru - Bø	75	0	0	0	0	0	0
NVE krisetiltak Kårfaldstranda	20	0	0	0	0	0	0
Justeringsrett mva. VA-anlegg Kjoslia 3 (30.08.19-29.08.29)	84	0	0	0	0	0	0
Justeringsrett mva. VA-anlegg Kjoslia 1 del 1 (14.10.2020-13.10.2030)	273	0	0	0	0	0	0
Justeringsrett mva. VA-anlegg Thon hotellbygg (30.09.19-29.09.29)	359	0	0	0	0	0	0
Justeringsrett mva. VA-anlegg Slåseterlia (22.01.2020-21.01.2030)	200	0	0	0	0	0	0
Justeringsrett mva. VA-anlegg Blekastad hyttefelt (19.05.2020-18.05.2030)	62	0	0	0	0	0	0
Justeringsrett mva. VA-anlegg Bergseng sæter (20.05.2020-11.12.2027)	43	0	0	0	0	0	0
Justeringsrett mva. VA-anlegg Slåseter Hyttegrend trinn 3 (19.08.2020-18.08.2030)	200	0	0	0	0	0	0

Økonomiplan for 2026-2029

Justeringsrett mva. VA-anlegg Slåseter Panorama (30.09.2021-29.09.2031)	114	0	0	0	0	0	0
Justeringsrett mva. VA-anlegg Stavtaket etappe 3 (05.07.2021-04.07.2031)	23	0	0	0	0	0	0
Justeringsrett mva. VA-anlegg Mjøllekevegen hyttegrend (11.10.2022.-10.10.2032)	143	0	0	0	0	0	0
Justeringsrett mva. VA-anlegg Skeiporten Hyttegrend (05.12.2022-04-12-2032)	108	0	0	0	0	0	0
Justeringsrett mva. VA-anlegg Kjoslia 1 del 2 (22.02.2023-07.04.2032)	81	0	0	0	0	0	0
Justeringsrett mvakompensasjon Rullepark ved Gausdal Arena (19.06.2023-07.04.2032)	34	0	0	0	0	0	0
Justeringsrett mvakompensasjon gang- og sykkelvei i reguleringsplan OTG Skeikampen	9	0	0	0	0	0	0
Tilskudd til andres investeringer	1 958	150	0	250	410	310	970

3. Investeringer i aksjer og andeler i selskaper

Beløp i 1000

	Regnskap 2024	Oppr. budsjett 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan 2029	Øk.plan Sum 2026-2029
Egenkapitalinnskudd KLP	1 428	1 500	1 600	1 600	1 600	1 600	6 400
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	1 428	1 500	1 600	1 600	1 600	1 600	6 400

4. Utlån av egne midler

Beløp i 1000

	Regnskap 2024	Oppr. budsjett 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan 2029	Øk.plan Sum 2026-2029
Forskuttering/utlån Berglandbrua, etter uværet Hans	1 793	0	0	0	0	0	0
Forskuttering/utlån Hølevollbrua, etter uværet Hans	2 817	0	0	0	0	0	0
Utlån av egne midler	4 610	0	0	0	0	0	0
Sum del 1-4	69 428	61 599	75 918	113 176	87 072	59 010	335 176

Økonomisk oversikt drift etter § 5-6

Beløp i 1000

	Regnskap 2024	Oppr. budsjett 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan 2029
Rammetilskudd	-225 603	-251 782	-266 330	-266 808	-266 817	-266 811
Inntekts- og formuesskatt	-209 113	-224 669	-240 575	-240 575	-240 575	-240 575
Eiendomsskatt	-47 566	-49 491	-48 498	-49 361	-50 016	-50 649
Andre skatteinntekter	-2 948	-2 054	-2 054	-2 054	-2 054	-2 054
Andre overføringer og tilskudd fra staten	-17 592	-15 179	-13 019	-11 913	-9 093	-7 876
Overføringer og tilskudd fra andre	-137 857	-118 031	-118 427	-119 310	-118 755	-118 250
Brukerbetalinger	-20 110	-16 281	-16 012	-16 012	-16 012	-16 012
Salgs- og leieinntekter	-89 949	-103 669	-111 544	-119 090	-123 393	-126 484
Sum driftsinntekter	-750 739	-781 157	-816 459	-825 123	-826 715	-828 711
Lønnsutgifter	368 488	378 374	386 934	388 139	373 889	364 085
Sosiale utgifter	94 071	101 772	111 561	107 442	109 991	109 166
Kjøp av varer og tjenester	254 003	256 529	263 727	262 720	262 761	265 178
Overføringer og tilskudd til andre	47 081	25 066	26 009	25 108	25 170	25 058
Avskrivninger	46 025	50 715	50 715	50 715	50 715	50 715
Sum driftsutgifter	809 668	812 457	838 946	834 124	822 526	814 202
Brutto driftsresultat	58 929	31 300	22 487	9 001	-4 189	-14 509
Renteinntekter	-16 966	-12 141	-11 792	-10 295	-9 627	-10 485
Utbytte	-26 565	-23 950	-24 115	-24 521	-24 872	-25 223
Gevinst og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	44 552	40 292	45 123	44 687	46 763	48 906
Avdrag på lån	34 820	33 223	33 435	36 226	37 327	39 898
Netto finansutgifter	35 840	37 424	42 651	46 097	49 591	53 096
Motpost avskrivninger	-46 025	-50 715	-50 715	-50 715	-50 715	-50 715
Netto driftsresultat	48 744	18 009	14 423	4 383	-5 313	-12 128
Disponering eller dekning av netto driftsresultat						
Overføring til investering	0	0	0	0	0	0
Avsetninger til bundne driftsfond	10 029	4 408	3 954	3 802	7 749	14 096
Bruk av bundne driftsfond	-18 178	-2 319	-3 127	-3 185	-2 436	-1 968
Avsetninger til disposisjonsfond	4 816	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	-45 412	-20 098	-15 250	-5 000	0	0
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	-48 744	-18 009	-14 423	-4 383	5 313	12 128
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0	0

Kommunal planstrategi

Om kommunal planstrategi - planbehov.

Kravet til å utarbeide kommunal planstrategi er regulert i plan- og bygningsloven, og den skal vedtas i løpet av første året nytt kommunestyre sitter. Det er et verktøy for politisk prioritering av planoppgaver i kommunen. Det er også en arena for å drøfte og avklare behov for interkommunal planlegging. I Gausdal kommune har vi tatt kommunal planstrategi aktivt i bruk, og setter den i sammenheng med plan- og styringssystemet ellers. Planbehovet blir derfor vurdert årlig i forbindelse med utarbeidelse og behandling av kommuneplanens handlingsdel, med økonomiplan og årsbudsjett. Handlings- og økonomiplanen og kunnskapsgrunnlag folkehelse funderer., sammen med andre saker og utredninger som blir gjort gjennom året, som kunnskapsgrunnlag for vurdering av planbehovet.

Nedenfor framgår status og oversikt over planbehovet slik det vurderes nå. Reguleringsplaner og andre planer knyttet til fysiske areal går ikke fram av oversikten.

I Gausdal vil vi i hovedsak utarbeide de lovpålagte planene, og planer som vedtas utarbeidet sammen med andre kommuner, primært kommunene i Lillehammer-regionen. Mål og strategier og tiltak for tjenesteutvikling og samfunnsutvikling innarbeides derfor i kommuneplanens samfunnsdel og handlings- og økonomiplanen. Dette effektiviserer planarbeidet, og reduserer omfanget av de administrative oppgavene.

Navn på plan	Status	Kommentar
Gausdal kommune		
Kommuneplanens samfunnsdel 2021-2032	Vedtatt 25.02.2021 og reforankret av kommunestyret 14.12.2023	Lovpålagt, jfr. plan- og bygningsloven (pbl)
Kommuneplanens arealdel 2021-2032 *se kommentar under	Vedtatt 25.03.2021	Lovpålagt (pbl)
Kommuneplanens handlingsdel og økonomiplan	Årlig rullering	Lovpålagt, jfr. kommuneloven og pbl. Innbefatter årsbudsjett og planstrategi
Kommunal planstrategi - planbehov	Planbehovet vurderes og vedtas årlig	Lovpålagt. Vedtas i forbindelse med handlings- og økonomiplan
Kunnskapsgrunnlag folkehelse	Oppdatert 2024	Lovpålagt, jfr. folkehelseloven
Kommunedelplan for Skei	Planprogram for revisjon vedtatt 17.06.2021	Forventet vedtak i november 2025 etter andre gangs høring
Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS)	Vedtatt 22.06.2023	Lovpålagt. Utarbeides sammen med Lillehammer og Øyer kommuner. Rulleres hvert 4. år, og ved behov. Skal rulleres i 2026 etter nye krav i arbeidet med totalforsvaret.

Økonomiplan for 2026-2029

Tiltaksoversikt i Gausdal er utarbeidet		
Kommunedelplan for idrett, fysisk aktivitet og naturopplevelse 2021-2025	Vedtatt 16.12.2021	Handlingsplan rulleres årlig Kommunedelplanen rulleres, med forventet vedtak nov. 2025
Hovedplan for vann og avløp 2021-2030	Vedtatt 17.06.2021	
Beitebruksplan	Vedtatt 24.04.2025	
Løypeplan	Vedtatt 28.11.2024	
Trafikksikkerhetsplan 2022-2025	Vedtatt 23.02.2023	Vurderes å tas ut som egen plan, og å forankre mål og strategier/tiltak i hhv. kommuneplanens samfunnsdel og handlings- og økonomiplanen
Rehabiliteringsplan for kommunale bygg	Vedtatt 2014	Handlingsplan rulleres årlig
Beredskapsplan, med tilhørende vedlegg og planer	Årlig oppdatering	Lovpålagt. Detaljer oppdateres oftere når behov
Naturmangfold, temaplan 2023-2027	Vedtatt 22.06.2023	
Frivilligstrategi for Gausdal kommune 2023-2027	Vedtatt 28.09.2023	Handlingspunktene evalueres årlig. Ved behov settes nye handlingspunkt
Plan for kommunens arbeid for å forebygge omsorgssvikt og atferdsproblemer.	Vedtatt 15.12.2022	Lovpålagt plan, jfr. barnevernloven. Handlingsdelen er faglig, og utvikles kontinuerlig
Alkoholpolitisk handlingsplan og bevillingsreglement 2024- 2028	Vedtatt 20.06.2024	Lovpålagt plan som utarbeides hvert 4. år
Eierskapsmelding 2024-2027	Vedtatt i 28.11.2024	Lovpålagt. Eierskapsrapport behandles årlig
Interkommunale planer		
Landbruksplan for Lillehammer-regionen 2021-2025	Vedtatt 30.09.2021	Oppstart rullering høsten 2025
Plan for klima- og miljøsmart landbruk i Gudbrandsdalen		Forventet vedtak vinteren 2025/2026
Strategisk plan for næringsutvikling og bostedsattraktivitet i Lillehammer-regionen	Vedtatt 23.10.2025	
Digitaliseringsstrategi 2021-2025 for Lillehammer-regionen	Vedtatt 17.06.2021	Rullering påbegynt høsten 2025
Strategi for klima, energi og miljø		Ny. Oppstart høsten 2025

* Kommentar til arealplanen: Vi har i 2025 jobbet mye med grunnlaget for 3 reguleringsplaner som kan gi flere frittliggende boligtomter, hvorav Heggen 5 og Granheim II ligger sentralt i Follebu. Disse to

planene forventes å gi ca. 12 tomter. Det jobbes også med en reguleringsplan ved Segalstad bru (Sollia boligområde) som forventes å gi 7-10 boligtomter. Ut fra dette igangsettes det ikke en delvis revidering av kommuneplanens arealdel i 2026, jf. vedtaket i sak 65/22 om «Kartlegging av arealer for boligbygging».

Mer om kommunal planlegging:

Kommuneplanens samfunnsdel:

I løpet av det første året nytt kommunestyret sitter skal kommunestyret i forbindelse med planstrategien ta stilling til om kommuneplanens samfunnsdel skal rulleres.

Kommuneplanens samfunnsdel er verktøyet for kommunens helhetlige planlegging. Samfunnsdelen har to hovedinnretninger:

- Kommunesamfunnet som helhet
- Kommunen som organisasjon

Gjennom arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel skal kommunen vektlegge viktige utfordringer knyttet til samfunnsutvikling, og synliggjøre de strategiske valg kommunen tar.

Samfunnsdelen som et godt verktøy for strategisk overordnet styring forsterkes ved å knytte samfunnsdelens handlingsdel til økonomiplan og årsbudsjett. Det har vi lang tradisjon med å gjøre i Gausdal kommune, lenge før det ble lovpålagt. Med det muliggjøres en sterkere strategisk styring og prioritering av oppgaver. Status og resultatvurderinger kommer i regnskap og årsmelding og i økonomi- og aktivitetsrapport i tertial 1 og 2.

Dagens samfunnsdel ble først vedtatt i kommunestyret 25.02.2021. Det nye kommunestyret, etter valget i 2023, vedtok i møte 14.12.2023 at planen skal gjelde for kommunestyreperioden 2023-2027 også. Kommunen har fortsatt mange planer og prosesser i gang som følger opp kommuneplanens samfunnsdel. Handlings – og økonomiplanen med årsbudsjett er sentral. Satsingsområder, oppdrag, og finansiering forankres her.

Vi har i 2024 jobbet mye med utfordringsbildet og kunnskapsgrunnlag. Dette er viktig for god planlegging og godt utviklingsarbeid. I 2025 har det vært et stort arbeid med utredning om barnehage- og skolestruktur og utviklingstrekk og vegvalg for helse- og omsorg.

Om folkehelse i planlegging:

Folkehelse i handlings- og økonomiplanen handler om hvordan kommunen planlegger og setter av ressurser til tiltak som skal forbedre befolkningens helse over den aktuelle planperioden, i tråd med overordnede mål fra samfunnsdelen. Planen viser hvordan tiltak skal prioriteres for å fremme helse og mestring, og redusere sosiale helseforskjeller.

Kommunens folkehelsearbeid utøves gjennom rollen som tjenesteyter, og alle kommunale tjenester inneholder tiltak som påvirker folkehelsen.

I rollen som samfunnsutvikler, påvirkes folkehelsen på områder som areal- og veiplanlegging, kultur- og idrett, samarbeid med «frivillig sektor», informasjonsarbeid m.m.

Folkehelsearbeidet i en kommune og helsehensyn er mangeartet og oppdelt på forskjellige administrative og politiske organer. Tverrsektorielt samarbeid og helhetlige grep både på drifts- og plansiden er grunnleggende viktig for å oppnå gode resultater.

Folkehelselovens krav til kommunene er å iverksette tiltak for å møte folkehelseutfordringene som er identifisert, selv om typer tiltak ikke er konkretisert.

- Mål og strategier: Hvordan kommunen skal jobbe for å fremme folkehelse og redusere sosiale ulikheter.
- Tiltak og ressurser: Hvilke folkehelse tiltak som skal gjennomføres i de ulike tjenestene og sektorene, og hvilke ressurser som er nødvendige.
- Tverrsektorielt arbeid: Hvordan ulike sektorer, som for eksempel oppvekst, plan og kultur skal samarbeide for å løse folkehelseutfordringene.

Det er de universelle tiltakene rettet mot hele befolkningen som i størst grad bidrar til å styrke folkehelsen i Gausdal. Samtidig skal vi gjøre de forebyggende og helsefremmende tiltakene som innrettes mot grupper av befolkningen enda mer presise og målrettede, for å fremme mestring, god helse og livskvalitet. Et godt kunnskapsgrunnlag bidrar til gode vurderinger for å være så sikre som mulig på at de strategier og tiltak vi velger, har effekt.

De områdene som beskrives i kunnskapsgrunnlaget med størst betydning for folkehelsen i Gausdal på lang sikt:

Barn, unge og foreldre

- En fortsatt styrking av barn og unges helse og livskvalitet, med mål om økt trivsel og mestring, mer fysisk aktivitet og godt kosthold.
- Målrettet arbeid for å styrke barn og unges inkludering og deltagelse, både i barnehage, skole og på fritiden.
- At barn og unge opplever trygge, tydelige og støttende voksne, som gjør de unge i stand til å ta gode valg.
- Tilrettelegge for at enda flere gjennomfører skole og utdanning.

Voksnes helse og livskvalitet

- Forebygge livsstilsykdommer, ved at flere er mer aktive i hverdagen, og har et sunnere kosthold.
- Opprettholde og styrke oppslutningen om anbefalte vaksinerings for voksne.

Sosiale fellesskap

- Ulike type møteplasser for alle, både innendørs og utendørs.

Klima/miljø

- Hvordan endringer i klima/miljø kan påvirke befolkningens helse og miljø. Planlegge for gode klima- og miljøtilpasninger basert på lokale forhold med en bærekraftig arealforvaltning.

Befolkningssammensetning

Flere eldre som lever lenger, er et resultat av at folkehelsen har blitt bedre.

- Med en befolkningsutvikling med flere eldre og relativt færre yngre i yrkesaktiv alder, er det behov for systematisk arbeid med et aldersvennlig Gausdals-samfunn.
- Kommunen, både som samfunnsaktør og tjenesteleverandør må arbeide aktivt både helsefremmende, forebyggende og rehabiliterende. Det vil være helt avgjørende for å ha en langsiktig bærekraftig kommuneøkonomi.
- En helhetlig boligutvikling skal bidra til at innbyggere aktivt kan forberede egen alderdom, med boligtilpasning, egenomsorg og trygghet som i størst mulig grad muliggjør selvhjulpenhet, medbestemmelse og livskvalitet. Kommunen har en viktig rolle som tilrettelegger.

Mange av disse perspektivene er fanget opp i handlings- og økonomiplanen, og spesielt i utredningene om barnehage- og skolestruktur og utviklingstrekk og vegvalg helse - og omsorg. Og vil være av stor betydning når vi rullerer kommuneplanens samfunnsdel det første året i neste kommunestyreperiode.

Satsingsområder

Sammen om et aktivt og nært lokalsamfunn.

Måltabell for kommunen

Hovedmål

Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet.

Delmål

Et kulturliv som bidrar til fellesskap og glede, gir gode opplevelser og varierte sosiale møteplasser for alle aldersgrupper.

Videreutvikling av det systematiske samarbeidet mellom frivillige organisasjoner, enkeltpersoner og kommunen. Det bidrar til et sosialt bærekraftig lokalsamfunn med høy deltakelse og trivsel.

Å bruke vår rolle som nasjonalparkkommune til å legge til rette for at befolkningen og næringslivet kan ha glede og nytte av Langsua og nærliggende verneområder.

Å legge til rette for dialog og samarbeid med innbyggere, næringsliv og frivillige organisasjoner. Samskaping og samarbeid bidrar til viktig og nødvendig utvikling i kommunen.

Vi tar vare på fellesskapet og lokaldemokratiet.

Aktiv tilrettelegging for at barn og unge deltar i utviklingen av lokalsamfunnet, og at de gjennom utdanningsløpet får demokrati-opplæring og en bred forståelse av samfunnet.

Aktivt arbeid for å få flere til å bruke stemmeretten sin og delta i lokalpolitikken.

Et kulturliv som bidrar til fellesskap og glede, gir gode opplevelser og varierte sosiale møteplasser for alle aldersgrupper.

Oppdrag for å nå mål

Oppdrag	Beskrivelse
Beredskap	Fullføre prosjekt om forebygging mot brann på gardsbruk.
Frivilligsentralen 30 år i 2026	Det settes fokus på de frivillige og viktigheten av deres innsats. Dette markeres på ulike måter gjennom året.

Sammen om bærekraftig arealbruk.

Måltabell for kommunen

Hovedmål	Delmål
Arealet vårt skal forvaltes på en balansert og bærekraftig måte.	At arealstrategiene legges til grunn ved utarbeidelse og vedtak av alle tema- og arealplaner og i byggesaksbehandlingen.
Arealplanene våre skal legge til rette for gode bo- og oppvekstmiljøer, god folkehelse, reiselivs- og næringsutvikling og annen verdiskaping.	
Vår arealbruk skal gi et så lite klima- og miljøavtrykk som mulig.	

Sammen for Lillehammer-regionen

Måltabell for kommunen

Hovedmål	Delmål
Lillehammerregionen skal gjennom kunnskap, innovasjon og samarbeid videreutvikle regionen som et attraktivt sted å bo og leve, være fritidsinnbygger, arbeide, studere, besøke, investere og drive virksomhet i.	Aktiv eierskapspolitikk.
	At samarbeid utvikles for fremtidsrettede og effektive løsninger i kommunal tjenesteyting.
	Helhetlig og samordnet samfunnsutvikling. Samarbeid gir Lillehammer-regionen en sterkere stemme som samfunnsaktør.

En organisasjon som samskaper

Måltabell for kommunen

Hovedmål

Vi er en attraktiv arbeidsgiver som legger til rette for å tiltrekke og utvikle kompetente og initiativrige medarbeidere og ledere. Vi samhandler og samskaper for å finne løsninger og utvikle tjenestene, og bidrar til at innbyggerne har tillit til kommunen.

Delmål

Godt samspill, god rolleavklaring og respekt for hverandres roller som folkevalgte/ledere/ansatte/tillitsvalgte/verneombud.

Ledere som arbeider styrkebasert og bygger kultur for læring, forenkling og forbedring.

Vi arbeider målrettet med likestilling i et inkluderende arbeidsmiljø som ivaretar ulike livsfaseutfordringer.

Å arbeide aktivt med god økonomistyring og effektiv tjenesteproduksjon i hele organisasjonen.

Å sikre de ansattes rettigheter og fremmer et trygt arbeidsmiljø for alle. Ansatte og tillitsvalgte medvirker aktivt i utviklingsarbeid.

Å utvikle nye løsninger sammen med andre, ikke bare internt i kommunen, men også med innbyggere, næringsliv, frivillige organisasjoner og forsknings- og utviklingsmiljøer.

Å videreutvikle kommunen som en arbeidsplass med ansvarsbevisste, myndiggjorte og kompetente medarbeidere som er kjent med og bruker handlingsrommet.

Oppdrag for å nå mål

Oppdrag

Anskaffelser av nye fagsystemer:

Beskrivelse

Anskaffelse av nytt økonomi (HR)-system (ERP) og nytt elektronisk pasientjournalssystem (EPJ) i perioden 2026-2027.

Bærekraftig tjenestenivå

Gjennomføre en systematisk kartlegging og analyse av dagens tjenestenivå. Definere hvilke tjenester som skal tilbys, til hvem og på hvilket nivå.

Utvide og revidere retningslinjene for tildeling av helse- og omsorgstjenester, som godkjennes innen utgangen av 2026. Ses i sammenheng med KS sitt TAKT-arbeid (tildeling av kommunale tjenester). Avklare et interkommunalt samarbeid om prosessen.

Digitaliseringsstrategi for 3:1-kommunene

En felles digitaliseringsstrategi for Lillehammer, Øyer og Gausdal utarbeides 1. kvartal 2026 og legges fram for kommunestyret for godkjenning innen mai 2026.

Gevinstrealisering

Dokumentere effektene av arbeidet med digitalisering, innovasjon og tjenesteutvikling, og hvordan disse er forvaltet.

Sammen om gode hverdagsliv

Måltabell for kommunen

Hovedmål	Delmål
I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.	Et aktivt samarbeid mellom lokalsamfunnet og kommunen som organisasjon, for et godt og bærekraftig velferds- og tjenestetilbud. Et tilgjengelig lokalsamfunn for alle, ved å legge universell utforming til grunn i alle kommunale planer. Flere gode leveår for alle, ved at eldre og innbyggere med funksjonsnedsettelse kan bo hjemme lengst mulig, med nødvendige tjenester for å mestre hverdagen. Kommunale planer som legger aktivt til rette for ulike type boliger for alle livsfaser i varierte bomiljøer.
Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.	Elevene tilegner seg grunnleggende ferdigheter og kunnskap som de kan bruke i praksis. Å være opptatt av barn og unges gode egenskaper, og bygge på hverandres ressurser. Det styrker fellesskap, læring og mestring i barnehagen, på skolen, hjemme og på fritidsarenaene.
Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.	Et aktivitetsvennlig lokalsamfunn for alle. Det skjer ved å legge til rette for lett tilgjengelige fysiske omgivelser, åpne møteplasser for organisert og uorganisert aktivitet, aktive og trygge skoleveier. Et aktivt samarbeid mellom lokalsamfunnet og kommunen som organisasjon, for et godt og bærekraftig velferds- og tjenestetilbud. Kommunale planer som legger aktivt til rette for ulike type boliger for alle livsfaser i varierte bomiljøer. Systematisk arbeid for at alle skal ha like muligheter. Redusert sosial ulikhet og forskjeller i levekår gjennom tiltak rettet mot lavinntektsfamilier.

Oppdrag for å nå mål

Oppdrag	Beskrivelse
Aktiv bruk av teknologi	Planlegge og gjennomføre et helse- og velferdsteknologiløft, der teknologi tas aktivt i bruk som et verktøy for å gjøre tjenestene gode og mer effektive. Prioritere investeringer for å oppnå gevinster fra bruk av ny teknologi.
Bjørkvin	Ruste opp bygningsmassen, slik at vi kan imøtekomme dagens, og morgendags behov for bo- og omsorgstjenester.
Bosetting flyktninger	Det vil i planperioden bli jobbet med å bosette flyktninger i henhold til anmodning fra IMDi og kommunestyrets vedtak.

Oppdrag	Beskrivelse
Bærekraftig tjenestenivå	Gjennomføre en systematisk kartlegging og analyse av dagens tjenestenivå. Definere hvilke tjenester som skal tilbys, til hvem og på hvilket nivå. Utvide og revidere retningslinjene for tildeling av helse- og omsorgstjenester, som godkjennes innen utgangen av 2026. Ses i sammenheng med KS sitt TAKT-arbeid (tildeling av kommunale tjenester). Avklare et interkommunalt samarbeid om prosessen.
Fellesskap og inkludering- for gode opplevelser og god læringsutvikling	Oppdraget er sammensatt av flere tiltak: • Regionalt samarbeid og veiledning fra Universitetet • Videreutvikle sosiallærerfunksjonen og kommunalt skolemiljøteam • Videreutvikle samarbeidet mellom PPT og skole på systemnivå • Utviklingsarbeid i profesjonsfellesskapet ved den enkelte skole
Fellesskap og inkludering- for gode opplevelser og god læringsutvikling	Oppdraget er sammensatt av flere tiltak: • Regionalt samarbeid og veiledning fra Universitetet • Videreutvikle samarbeidet mellom PPT og barnehage på systemnivå • Barnehagebasert utviklingsarbeid med fokus på å utvikle et helhetlig språkmiljø
Helhetlig boligutvikling	Følge opp «Vegvalg innen helse- og omsorgstjenestene», og vegvalg 3, ved å legge fram en sak om hvordan kommunen aktivt kan stimulere til økt aktivitet i byggingen av formålstjenlige og sentrumsnære boliger til ulike grupper. Tiltak inkluderer helhetlig og systematisk bruk av Husbankens virkemidler, utvikling av ulike boformer, utvikling av kommunale boliger og omsorgsboliger, utvikling av sentrumsnære boliger for eldre og aktivt samarbeid med næringslivet. Saken legges fram før september 2026.
Helsefremmende og forebyggende satsing	Utrede hvordan de forebyggende og helsefremmende tjenestene kan videreutvikles slik at de i enda større grad fremmer egen mestring, herunder videreutvikling av frisklivssentralen, dag- og aktivitetstilbudene, hverdagsrehabilitering og tilbud innen psykisk helse og rus.
Mat og måltider- utvikle gode, sunne og varierte måltider i barnehagene	Hver dag spiser barn tre av sine måltider i barnehagen. Maten og måltidene i barnehagen er derfor svært viktig i et folkehelseperspektiv. I 2026 ønsker vi å videreutvikle gode, sunne og varierte måltider, basert på nasjonale retningslinjer. Hver barnehage skal utvikle sine egne retningslinjer for mat og måltider, og det legges opp til samlinger på tvers av barnehagene for å utvikle gode praksiser.

Oppdrag	Beskrivelse
Mat og måltider- utvikle gode, sunne og varierte måltider i skole og SFO	Maten og måltidene i skole og SFO er viktig i et folkehelseperspektiv. I 2026 ønsker vi å videreutvikle gode, sunne og varierte måltider, basert på nasjonale retningslinjer.
Regulering av boligområder Segalstad bru og Follebu	Sikre framdrift i arbeidet med areal til boligformål i 2026. Det skal jobbes videre med reguleringsplaner for ett område i Follebu og ett ved Segalstad bru.
Samarbeid arbeidsliv og skole, med mål om relevant og virkelighetsnær undervisning.	Et innovasjonsprosjekt som har som mål å finne arenaer der arbeidsliv og skole kan samarbeide til felles nytte.
Samarbeid mellom Tid og aktivitetssenteret	Videreutvikle samarbeid mellom Tid og Tilrettelagte tjenester (Aktivitetssenteret)
Takt	Dette bør knyttes opp til vegvalg 1. om bærekraftig tjenestenivå og tildeling av tjenester.
TryggEst	Innføre og etablere modell for å forhindre, avdekke og håndtere vold, overgrep og omsorgssvikt blant risikoutsatte voksne.
Utvikling av helsetjenester i hjemmet	Planlegge og sikre gjennomføringen av en helse- og omsorgsutredning for Gausdal kommune 2026-2040, som gir et objektivt og pålitelig beslutningsgrunnlag for å kunne dimensjonere og lokalisere fremtidens bærekraftige tjenester. Utredningen vil handle om både tjenester og bygninger. Utredningen starter opp før årsskiftet 2026/27, og vil omfatte tildeling og koordinering, rehabilitering, hjemmetjenester, institusjonstjenester, lege- og helsestasjonstjenester, dag- og aktivitetstilbud, bofellesskap og omsorgsboliger og andre tjenester (se også Vegvalg 5 og 6 innen kommunens helse- og omsorgstjenester).
Utvikling av institusjonstjenestene	Planlegge og sikre gjennomføringen av en helse- og omsorgsutredning for Gausdal kommune 2026-2040, som gir et objektivt og pålitelig beslutningsgrunnlag for å kunne dimensjonere og lokalisere fremtidens bærekraftige tjenester. Utredningen vil handle om både tjenester og bygninger. Utredningen starter opp før årsskiftet 2026/27, og vil omfatte tildeling og koordinering, rehabilitering, hjemmetjenester, institusjonstjenester, lege- og helsestasjonstjenester, dag- og aktivitetstilbud, bofellesskap og omsorgsboliger og andre tjenester (se også Vegvalg 5 og 6 innen kommunens helse- og omsorgstjenester).
Viktige voksne, systematisering av foreldrestøtte fra 0-16 år	Styrke og systematisere gode samarbeidsformer mellom foreldre og andre viktige voksne, barn og unge og de kommunale tjenestene. Tiltaksutviklingen for 2026 handler om samarbeid mellom barnehagene og helsestasjonen

Oppdrag	Beskrivelse
Viktige voksne, systematisering av foreldrestøtte fra 0-16 år	Styrke og systematisere gode samarbeidsformer mellom foreldre og andre viktige voksne, barn og unge og de kommunale tjenestene. Videreutvikle foreldremøtene ved å gå i dialog med foreldrene for å finne frem til hvordan denne møtearenaen kan utvikles slik at den blir trygg, relevant og nyttig for alle foreldre
Viktige voksne, systematisering og videreutvikling av foreldrestøttearbeidet fra 0-16 år	Oppdraget gjennomføres i en samhandling mellom tjenester innenfor og utenfor planområdet (oppveksttjenestene).

Sammen om en grønnere kommune

Måltabell for kommunen

Hovedmål	Delmål
Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet.	At de regionale temaplanene for næring og landbruk bygger godt opp under målsetninger for det grønne skiftet. Det gjøres blant annet ved å motivere til investeringer i klimatiltak for å redusere utslipp og øke karbonbinding. At planene for næring inkludert landbruk støtter opp om ambisjoner for bærekraft. Det gjøres blant annet ved at vi aktivt legger til rette for at de kan tjene på det grønne skiftet. Bruk av fornybar energi og lokale ressurser til «Stuttrest energi». Vi har råstoffene og bør foredle dem i Gausdal ved for eksempel å motivere til utbygging av fjernvarmeanlegg. Klimavennlig transport med gode kollektivtilbud for alle, bedre gang- og sykkelveier og god tilrettelegging for el-biler.
Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.	At de regionale temaplanene for næring og landbruk bygger godt opp under målsetninger for det grønne skiftet. Det gjøres blant annet ved å motivere til investeringer i klimatiltak for å redusere utslipp og øke karbonbinding. At kommunen er pådriver for framtidsrettede løsninger som bidrar til lavere klimagassutslipp, bedre energieffektivitet og tilrettelegging for ny teknologi (karbonnøytral utvikling). Dette skal gjøres gjennom aktiv medvirkning fra innbyggere, næringsliv inkludert landbruk slik at de kan dra nytte av det grønne skiftet. At kommunen reduserer energibruk og klimagassutslipp fra egen drift. Vi arbeider målrettet med energieffektivisering, kjøp av strøm med fornybar opprinnelsesgaranti og reduksjon av utslipp fra kommunens bilpark. Klimabevissthet skal være gjennomgående for alle tjenester.

Hovedmål

	Delmål At planene for næring inkludert landbruk, støtter opp om ambisjoner for bærekraft. Det gjøres blant annet ved at vi aktivt legger til rette for at de kan tjene på det grønne skiftet. Bedre utbygging av bredbånd, for å redusere behov for bil- og jobbreiser og ta i bruk ny teknologi. Å sørge for at det bygges der det er trygt, godt tilpasset landskapet og slik at det gir minst mulig klimagassutslipp.
Vi tar vare på naturen, planlegger helhetlig, tar bærekraftige valg og handler klimavennlig.	Balanse i videre fritidsboligutvikling med fokus på naturens tålegrense, ved blant annet å fastsette markagrense. Markagrense innføres ved revisjon av kommunedelplanen for Skei. Fjellområdene våre er, og skal fortsatt være, attraktive for fastboende, fritidsinnbyggere og besøkende. Å ta hensyn til biologisk mangfold ved å legge naturmangfoldlovens prinsipper til grunn i alle beslutninger. Dette inkluderer prioriterte arter, utvalgte naturtyper og bekjempelse av uønskede arter. Å sørge for at det bygges der det er trygt, godt tilpasset landskapet og slik at det gir minst mulig klimagassutslipp.

Oppdrag for å nå mål

Oppdrag

Beskrivelse

Miljø og klima	Oppdraget er sammensatt av flere tiltak: • Informasjon om nye regler blant annet gjødselhåndtering • Tiltak mot kjempespringfrø
Næringsutvikling	Oppdraget er sammensatt av flere tiltak: • Følge opp handlingsplan til strategisk plan for næringsutvikling og bostedsattraktivitet. • Informasjon til de aktuelle for å få en god overgang fra båsfjøs til løsdrift. • Samarbeid og trivsel: Bondens nettverk, bondetrim og julelunsj.
Planarbeid busslomme og areal foran kommunehuset	Gjennomføre planprosess ved Segalstad bru knyttet til busslomme ved krysset Fargerivegen–Vestringsvegen og torgarealet foran kommunehuset. Målet er å sikre effektiv og trygg trafikkavvikling for alle trafikanter.
Rullere Landbruksplanen for Lillehammer-regionen	Fornye Landbruksplanen for Lillehammer-regionen 2026-2030. Rulleringsprosess i 2026.
Utarbeidelse av strategi for klima, energi og miljø.	Utarbeides i et samarbeid i Lillehammer-regionen.

Oppdrag

Beskrivelse

Utarbeidelse av strategi for klima, energi og miljø.

Gjennomføre prosess i Lillehammer-regionen.

Sammen om samfunnssikkerhet og god beredskap

Måltabell for kommunen

Hovedmål

Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.

Delmål

En godt organisert kommunal kriseledelse med psykososialt kriseteam.

Helhetlig planlegging for å sikre at areal blir disponert på en bærekraftig måte, og ivaretar hensynet til sikkerhet og beredskap og folkehelse.

Målrettet arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap for å ivareta menneskene og verdiene.

Oppdatert planverk innen samfunnssikkerhet og beredskap.

Vi forsyner kommunens innbyggere med nok drikkevann av god kvalitet, og vi sørger for bortledning og rensing av avløpsvann på en miljømessig god måte.

Vi skal unngå hendelser der overvann gjør skade på mennesker og dyr, og nye flomsikringstiltak skal motstå flom med det gjentakintervallet det er dimensjonert for.

Å prioritere trafiksikkerhet høyt, bla. gjennom godkjenningsordningen Trafikksikker kommune.

Oppdrag for å nå mål

Oppdrag

Beskrivelse

Etablering av reservevannkilde

Utreder muligheter for ny reservevannkilde ved ulike lokasjoner. Kråbølsøya i Forset utredet i 2025, videre prosess i 2026.

Forprosjekt drifts/brannstasjon

Gjennomføre forprosjekt for ny drift-, brann- og ambulansestasjon. Prosjektet skal utarbeide skisser og kostnadskalkyler som beslutningsgrunnlag for et mulig hovedprosjekt med oppstart høsten 2026.

Totalberedskap og kommunens ansvar

Følge opp lovpålegg i kjølvannet av Totalberedskapsmeldingen.

Bærekraftig økonomi

Måltabell for kommunen

Hovedmål

Vi er en økonomisk robust og bærekraftig kommune.

Delmål

At kommunen løser oppgavene sine ved å prioritere, drive kontinuerlig forbedringsarbeid og finner nye og bedre løsninger (innovasjon).

Hovedmål

Delmål

Vi har en helhetlig tilnærming til saker og planer som krever økonomisk innsats .

Oppdrag for å nå mål

Oppdrag

Beskrivelse

Utprøve "Ressurskontor/vikarpool"

Intensivere arbeidet med redusert overtid/arbeidstidsforskyvning og redusere kostnadene innleie av bemanningsbyrå, gjennom utprøving av innovasjonspiloten «Ressurskontor/vikarpool».

Utvikling og testing av innovasjonspiloter

Å realisere innovasjonsstrategien i praksis ved å teste ut innovasjonspiloter som representerer nye og nyttige løsninger til fordel for innbyggerne og organisasjonen. Testing av innovasjonspilotene vil gi grunnlag for videre utvikling og vurdering av eventuell implementering i ordinær drift.

Økonomisk Bærekraft (III), 2026-29

Gjennomføre en effektiviserings- og innsparingsprosess i løpet av 1. kvartal 2026 som har som mål å redusere driftsutgiftene til et nivå der det fra 2029 ikke behøves at disposisjonsfondet brukes til å subsidiere driften. En anbefaling legges fram for kommunestyret i mai 2026.

Investeringer i økonomiplanen

I økonomiplanen for 2026-2029 er det prioritert følgende investeringstiltak:

- Beredskapsstasjon
- Digitalisering
- Bolig for yngre mennesker med funksjonsnedsettelse
- Vann- og avløpsinvesteringer
- Flomsikring Dørja
- Ombygging administrasjonshus
- Rammebevilgninger bygg/veger/omsorg
- Næringsareal
- Rehabilitering av utleieboliger
- Enkelttiltak for øvrig

I investeringsoversikten framgår det at kommunen har tatt i bruk en 10-årig investeringsplan.

Investeringsprosjektene vil etter hvert kobles til hoved- og delmål i kommuneplanens samfunnsdel. Dette vil bidra til å gjøre sammenhengene mellom de overordna mål enda mer tydelig.

Investeringsstabell for kommunen samlet

Ikke-avgiftsfinansierte investeringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum	Sum øvrige år						Sum i plan-perioden
Investeringsprosjekter	2026	2027	2028	2029	2026-29	2030	2031	2032	2033	2034	2035	
Administrative fellestjenester												
Digitalisering kommunale tjenester	9 500	9 500	3 500	3 500	26 000	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	0	43 500
Flomsikring av Dørja	0	35 000	21 000	0	56 000	0	0	0	0	0	0	56 000
Sum Administrative fellestjenester	9 500	44 500	24 500	3 500	82 000	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	0	99 500
Skole												
iPad i skole	550	550	550	550	2 200	550	550	550	550	0	0	4 400
Sum Skole	550	550	550	550	2 200	550	550	550	550	0	0	4 400
Kultur og fritid												
Investeringstilskudd kirkelig fellesråd	0	250	410	310	970	122	500	1 000	0	0	0	2 592
Sum Kultur og fritid	0	250	410	310	970	122	500	1 000	0	0	0	2 592
Teknisk drift												
Investeringsmidler felles brannsamarbeid	1 793	76	1 562	100	3 531	0	0	0	0	0	0	3 531
Rammebevilgning øvrige tekniske anlegg	2 500	2 500	2 500	2 500	10 000	2 500	2 550	2 700	2 700	2 700	2 500	25 650
Trafikksikkerhetstiltak rundt Forset skole og barnehage og Gausdal ungdomsskole	1 500	2 500	2 500	0	6 500	0	0	0	0	0	0	6 500
Sum Teknisk drift	5 793	5 076	6 562	2 600	20 031	2 500	2 550	2 700	2 700	2 700	2 500	35 681
Bygg/eiendom/areal												
Alternative energikilder på større kommunale bygg	0	1 000	1 000	0	2 000	0	0	0	0	0	0	2 000
Beredskapsstasjon	10 000	20 000	20 000	0	50 000	0	0	0	0	0	0	50 000
Boliger for yngre mennesker med funksjonsnedsettelse	5 000	0	0	0	5 000	0	0	0	0	0	0	5 000
Investering GIS	800	0	0	0	800	0	0	0	0	0	0	800
Lekeapparater barnehagene	250	0	250	0	500	250	0	250	0	250	0	1 250
Lekeapparater skolene	0	250	0	250	500	0	250	0	250	250	250	1 500
Ny totalstasjon kart og oppmåling	275	0	0	0	275	0	0	0	0	0	0	275
Nye biler til eiendomsforvaltningen	0	0	500	0	500	500	0	500	0	0	0	1 500
Nye lyskilder i alle kommunale bygg og anlegg	2 500	0	0	0	2 500	0	0	0	0	0	0	2 500
Rammebevilgning investering pleie og omsorg	3 000	700	700	700	5 100	700	700	700	700	700	0	8 600

Økonomiplan for 2026-2029

	Økonomiplan				Sum	Sum øvrige år						Sum i planperioden
Investeringsprosjekter	2026	2027	2028	2029	2026-29	2030	2031	2032	2033	2034	2035	
Rammebevilgning planområde 7 for øvrig	3 000	4 000	4 000	6 000	17 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	0	67 000
Rehabilitering av Forset barnehage	0	950	0	0	950	0	0	0	0	0	0	950
Rehabilitering av kommunale utleieboliger	1 000	750	1 000	750	3 500	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	9 500
Rehabilitering av tekniske anlegg ved Gausdal Arena.	750	750	0	0	1 500	0	0	0	0	0	0	1 500
Rehabilitering Follebutunet.	3 700	0	0	0	3 700	0	0	0	0	0	0	3 700
Rehabilitering Forsetunet, innvendig	1 400	2 600	0	0	4 000	0	0	0	0	0	0	4 000
Rehabilitering Kornhaug barnehage.	0	750	0	0	750	0	0	0	0	0	0	750
Rehabilitering og ombygging av administrasjonshus	8 500	2 500	0	0	11 000	0	0	0	0	0	0	11 000
Utstyr til renholdsavdeling	200	200	0	0	400	0	0	0	0	0	0	400
Sum Bygg/eiendom/areal	40 375	34 450	27 450	7 700	109 975	12 450	11 950	12 450	11 950	12 200	1 250	172 225
Omsorg												
Kjøp/leasing biler hjemmetjenesten m.m.	1 500	1 500	1 500	1 500	6 000	1 500	1 500	1 500	1 500	0	0	12 000
Nytt låsesystem hjemmetjenesten	1 100	0	0	0	1 100	0	0	0	0	0	0	1 100
Sum Omsorg	2 600	1 500	1 500	1 500	7 100	1 500	1 500	1 500	1 500	0	0	13 100
Generelle utgifter og inntekter												
Egenkapitalinnskudd KLP	1 600	1 600	1 600	1 600	6 400	1 600	1 600	1 600	1 600	0	0	12 800
Sum Generelle utgifter og inntekter	1 600	1 600	1 600	1 600	6 400	1 600	1 600	1 600	1 600	0	0	12 800
Sum	60 418	87 926	62 572	17 760	228 676	22 222	22 150	23 300	21 800	18 400	3 750	340 298

Avgiftsfinansierte investeringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum	Sum øvrige år						Sum i planperioden
Investeringsprosjekter	2026	2027	2028	2029	2026-29	2030	2031	2032	2033	2034	2035	
Teknisk drift												
Rammebevilgning vann og avløp	15 500	25 250	24 500	41 250	106 500	42 500	37 250	14 500	12 250	5 500	5 500	224 000
Sum Teknisk drift	15 500	25 250	24 500	41 250	106 500	42 500	37 250	14 500	12 250	5 500	5 500	224 000
Sum	15 500	25 250	24 500	41 250	106 500	42 500	37 250	14 500	12 250	5 500	5 500	224 000

Ikke-avgiftsfinansierte investeringer

Administrative fellestjenester

Digitalisering kommunale tjenester

Gausdal kommune skal opprettholde tjenester av god kvalitet i planperioden, og digitalisering er et viktig virkemiddel. Kommunen må følge opp de statlige føringene om digitale løsninger som et førstevalg. Det er en stadig økende forventning fra innbyggere og næringsliv om slike tjenester. Kommunene Øyer, Lillehammer og Gausdal har etablert et felles Digitaliseringsstyre som prioriterer mellom digitaliseringsprosjekt, og til grunn for arbeidet ligger en felles digitaliseringsstrategi, som skal revideres i første kvartal 2026.

Digitalisering handler om effektivisering av arbeidsprosesser, altså hvordan vi jobber og hvordan vi leverer tjenestene våre. Eierskapet til prosessene må ligge i tjenestene, som skal løse brukernes behov. Ressurspersoner med kompetanse innenfor blant annet prosessledelse, IT, arkiv og teknologi bidrar også inn i arbeidet for å sikre gode løsninger, fremdrift og gevinstrealisering. Effektivisering ved hjelp av teknologi er utfordrende og ressurskrevende. Samtidig er det helt nødvendig for å kunne sikre bærekraftige tjenester for fremtiden. Det er derfor viktig at det fortsatt avsettes ressurser til dette formålet, både økonomiske og menneskelige.

IT er en integrert del av tjenesteproduksjonen, og ingen tjenester eller medarbeidere i Gausdal kommune kan løse sine oppgaver uten nødvendig IT-utstyr eller programvare. For å sikre tilfredsstillende funksjonalitet og at systemer samhandler godt, samt for å oppfylle bestemmelser i lov om offentlige anskaffelser, kreves det kontinuerlig videreutvikling og i visse tilfeller utskiftning av systemer. Dette er ofte omfattende prosesser.

Utskifting av fagsystemer og andre applikasjoner er en viktig del av arbeidet, enten fordi de nærmer seg «end of life», eller fordi det kreves mer moderne og effektive systemer. For de lengstlevende systemene, vil lov om offentlige anskaffelser kreve nye anbudsprosesser. De største og viktigste endringene i 2026 er anskaffelsesprosesser knyttet til nytt økonomisystem (Agresso/ERP) og det elektroniske pasientjournalssystemet (EPJ) som i dag er Gerica. Kommunene i Lillehammer-regionen er i avslutningsfasen av migrering av applikasjoner fra datasenteret i Fakkelgården til Microsoft sin Azure-sky. I forbindelse med de endringsbehov vi ser, spesielt innenfor helse og omsorg, vil behovet for å ta i bruk ny teknologi forsterkes. Dette vil kreve ressurser innenfor investering.

Ipad brukes som pedagogisk verktøy ved alle trinn i gausdalsskolen, ut fra elevenes alder og forutsetninger. Denne satsingen er nødvendig for å oppfylle opplæringslov med forskrift når det gjelder å utvikle digitale ferdigheter. Det legges inn investeringsmidler i planperioden til en gradvis utskiftning, midlene er lagt inn på planområde 3 Skole.

Samlet sett spesielt med hensyn til de nye store fangsystemene, er det behov for å øke investeringsrammen vesentlig de neste årene. Om det skulle oppstå behov for større prosjekter og/eller aktiviteter som utfordrer budsjettammen som er avsatt i løpet av året, vil kommunedirektøren fremme dette for kommunestyret.

Flomsikring av Dørja

Kommunestyret vedtok i KST-sak 52/21 å søke NVE om tilskudd til flomsikring av Dørja innenfor en kostnadsramme på 60 mill. kr + mva, herav en egenandel på 12 mill. kr. Flomsikringsarbeidene består i hovedsak av følgende tiltak:

- Etablering av bunnlastsperre (betongdam med høyde på ca. 10 meter tvers over elva for å stoppe sedimenttransport og redusere vannhastigheten før samløp med Jøra).
- Erosjonssikring av Dørja før samløpet med Jøra, og nedenfor der Dørja renner ut i Jøra.

De foreslåtte tiltakene er svært omfattende, -også økonomisk, og gjennomføring forutsetter tilskudd fra NVE. Søknad om tilskudd ble sendt NVE 25.06.21 på basis av mulighetsstudien som var utarbeidet, og kommunen mottok NVEs tilsagn om tilskudd 08.04.22. For å kunne behandle sikringstiltakene etter vannressursloven ønsket NVE en mer detaljert og helhetlig beskrivelse av tiltakene med konsekvensvurderinger og beskrivelse av avbøtende tiltak. Kommunen utarbeidet derfor «Tiltaksplan for flomsikring av Dørja» som ble sendt NVE primo januar 2023.

NVE meddelte i brev av 15.05.23 at de vil konsesjonsbehandle tiltaket, da det innebærer vassdragsteknisk kompliserte tiltak i et verna vassdrag. NVE anbefalte samtidig at det benyttes 40% klimapåslag for Dørja og 20% for Jøra (mot tidligere anbefaling på 20% og 0%). Dette medførte behov for nye beregninger og utredninger, samt en tilpasning av materialet til NVEs mal for konsesjonssøknader.

Konsesjonssøknaden er fortsatt til behandling i NVE, og videre framdrift er avhengig av når vi får svar på søknaden. De siste signaler fra NVE er at saken har høy prioritet i NVE-EKG, men at det ikke kan loves noe vedr. tidsperspektiv/framdrift/utfall på behandlingen. I etterkant av et evt. positivt konsesjonsvedtak vil ligge vilkår og krav om detaljplaner (teknisk plan og miljøplan).

Justert investeringsbudsjett er som følger:

2025: 14,5 mill. kr
2027: 35,0 mill. kr
2028: 21,0 mill. kr
2029: 0,0 mill. kr
SUM 70,5 mill. kr.

Som følge av forskyvning i utgifter, vil det bli tilsvarende forskyvning i budsjettet tilskudd fra NVE.

Skole

iPad i skole

Ipad brukes som pedagogisk verktøy ved alle trinn i gausdalsskolen, ut fra elevenes alder og forutsetninger. Denne satsingen er nødvendig for å oppfylle opplæringslov med forskrift når det gjelder å utvikle digitale ferdigheter, og verktøyet gir en utvidet mulighet for tilrettelegging av opplæringen.

Det legges inn investeringsmidler i planperioden til en gradvis utskiftning.

Kultur og fritid

Investeringstilskudd kirkelig fellesråd

I kirkelig fellesråd sin søknad om midler til investeringer i 2026-2029 er det lagt opp til en investeringsplan som følger:

Økonomiplan for 2026-2029

Tall i hele tusen kroner	År 2026	År 2027	År 2028	År 2029	År 2030	År 2031	År 2032
Takrenner Østre Gausdal kirke*							
Vinduer Follebu kirke		250					
Legge om tårnhjelm og vegger på takrytter Follebu kirke samt tak våpenhus			210				
Kalking Follebu kirke				310			
Konserverende behandling dør sørportal samt trapp og mur					122		
Kalking Østre Gausdal kirke						500	
Omlægging tak Østre Gausdal kirke							1000
Minnelund Vestre Gausdal		200					

*) Denne investeringen på 150.000 kr er inntatt i kommunens budsjett for 2025 og bevilges derfor ikke på nytt nå.

Ytterligere detaljer framgår av kirkelig fellesråd sin søknad, som er lagt ved saksframlegget til den politiske behandlingen av økonomiplanen.

Teknisk drift

Investeringsmidler felles brannsamarbeid

Kommunen finansierer sin andel av innkjøp av materiell (for eksempel brannbiler) i regionalt brannvesen. Det vil si at de tre deltakerkommunene investerer i sine respektive andeler av bilene/materiellet og finansierer disse innen egne budsjetter. I utgangspunktet avsettes det årlig 350.000 kr til slikt investeringsfond, men enkelte år vil det være behov for noe større beløp. Beløp som er lagt inn er i tråd med innstillingen fra brannsjefen i samarbeidet.

I handlings- og økonomiplanen for 2026-2029 er det planlagt utskifting av tankbil i Gausdal, kommandobil, mannskaps- og slukkebil, fremskutt enhet samt nødvendig utstyr til brannvesenet.

Rammebevilgning øvrige tekniske anlegg

Det avsettes investeringsmidler til rehabilitering av kommunens veger.

Trafikksikkerhetstiltak rundt Forset skole og barnehage og Gausdal ungdomsskole

Det ble i 2021 etablert dropsone ved Forset barneskole delfinansiert med trafikksikkerhetsmidler fra fylkeskommunen og Trygg Trafikk. Tiltaket bidro til å bedre trafikksituasjonen ved skolen, men det er fortsatt en lite tilfredsstillende trafikksituasjon rundt barneskolen, barnehagen og kirken. Det er også en dårlig trafikk-løsning ved Gausdal ungdomsskole, spesielt med tanke på oppstillingsplass og av-/påstigning for bussene. Hele området bør planlegges helhetlig, og det ble derfor lagt inn midler til prosjektering i budsjettet for 2022. Tiltaket har vært skjøvet på, men det er nå lagt inn noen midler til dette i 2026-2028.

Bygg/eiendom/areal

Alternative energikilder på større kommunale bygg

I tråd med målsettingene i kommuneplanens samfunnsdel om å utvikle en grønnere kommune, er det satt av midler til etablering av alternative energikilder ved større kommunale bygg, herunder solcelleanlegg. Dette skal bidra til redusert klimafotavtrykk og mer bærekraftig energibruk i kommunens bygningsmasse.

Notat som beskriver energi- og energikildebruk, skal også tydeliggjøre prioriterte fokusområder for videre satsing på energiomlegging og effektivisering.

Beredskapsstasjon

Det planlegges etablering av en ny beredskapstasjon for teknisk drift, brann og ambulanse. Forstudiet anslår ut fra normtall et investeringsbehov på over 105 millioner kroner, men dette er halvert grunnet økonomiske prioriteringer. Prosjektet skal levere funksjonelle og behovstilpassede løsninger innenfor en stram kostnadsramme. Økonomi defineres som en styrende faktor i forprosjektet, og det legges opp til en kostnadsbevisst gjennomføring med fokus på kjernefunksjoner.

Boliger for yngre mennesker med funksjonsnedsettelser

Det er satt av midler til planlegging og ombygging av Bjørkvin, slik at yngre mennesker med funksjonsnedsettelser får et bolig- og omsorgstilbud.

Prosjektet vil sikre tilpasninger av eksisterende bygningsmasse gjennom heving av den tekniske og bygningsmessige standarden med bl.a. sprinkling, tilrettelegging for helseteknologiske løsninger, samt en rehabilitering av bad. Enøk-tiltak som skifte av vinduer og dører samt etterisolering må vurderes inn i prosjektet..

Opprusting av personalbase blir også en del av prosjektet.

En del av disse tiltakene vil kunne være støtteberettiget i Husbanken.

Investering GIS

Innspilt budsjett fra 3-1 GIS samarbeid.

Lekeapparater barnehagene

Det avsettes jevnlig midler til utskifting av lekeapparater i barnehagene.

Lekeapparater skolene

Det avsettes jevnlig midler til nye lekeapparater ved skolene.

Ny totalstasjon kart og oppmåling

Dagens løsning har svakheter i områder der GNSS (GPS++) ikke har tilfredstillende dekning, f.eks. i tett skog eller tettbebygde områder. Krav til målenøyaktighet blir viktigere og viktigere i dagens samfunn. Innkjøp av ny totalstasjon vil sikre kvalitet i oppmålingsarbeidet i slike områder. En ny totalstasjon vil gi:

- Økt presisjon og pålitelighet i målinger, bedre dataflyt og mindre manuell databehandling.
- Bedre arbeidsflyt da dagens totalstasjoner kan opereres av en person alene. Man reduserer antall turer ut. Tidligere måtte det avtales med medarbeider en ny dag for å utføre målinger med gammelt utstyr.
- Fremtidsrettet løsning som støtter moderne krav til dokumentasjon og databehandling.

- Investering i nytt utstyr vil bidra til at kommunen er rustet til å utføre arbeidet selv. Alternativet kan bli innkjøp av kostbare tjenester.

Nye biler til eiendomsforvaltningen

Som et ledd i å bli en grønnere kommune legges det opp til å skifte ut gamle fossildrevne biler innen eiendomsforvaltning, med nye el-biler.

Det er i 2028 satt av 0,5 mill. kr. til dette formålet.

Nye lyskilder i alle kommunale bygg og anlegg

Lysrør og kompaktlysrør blir forbudt i EU/EØS fra 1. september 2023 fordi de inneholder kvikksølv og har høyt energibruk. Lysarmaturer i de fleste kommunale bygg må derfor skiftes ut. Det er i årene 2024-2026 lagt inn en bevilgning på 11,86 mill. kr til dette.

Rammebevilgning investering pleie og omsorg

Helse- og omsorgssektoren disponerer en stor bygningsmasse av eldre og varierende dato, og der det er et kontinuerlig behov for rehabilitering og ombygging for å ivareta nye krav og behov i tjenestene. Det har i de siste års strategiplaner vært avsatt 0,7 mill. kr årlig til tiltaket, og dette foreslås også for kommende planperiode.

I 2026 er det lagt inn et beløp på 3 mill. kr, dette har sammenheng med vedtatt rehabilitering av Follebutunet.

Rammebevilgning planområde 7 for øvrig

Rammebevilgningen for planområde 7 omfatter tiltak knyttet til rehabilitering av kommunens bygningsmasse.

I planperioden 2026–2029 foreslås det en ramme i 2026 på 3 mill. kr. I 2027 og 2028 legges det inn ei ramme på 4 mill. kr årlig, og fra 2029 økes dette til 6 mill. kr. Dette fordi det vil være et vedvarende behov for investeringer, selv om konkrete tiltak ikke er fastlagt.

Det arbeides med en helhetlig investeringsplan for kommunens samlede bygningsmasse som vil gi oss et grunnlag for å fastsette konkrete tiltak frem i tid.

Rehabilitering av Forset barnehage

Det er behov for rehabilitering av teknisk anlegg som ventilasjon og system for bærekraftig varmestyring.

Rehabilitering av kommunale utleieboliger

Kommunale utleieboliger har ofte stor slitasje, og det er behov for rehabilitering av flere boliger.

Rehabilitering av tekniske anlegg ved Gausdal Arena.

Det er lagt inn midler til utskifting av gamle tekniske anlegg i den gamle delen av Gausdal Arena.

Rehabilitering Follebutunet.

Tiltak som må prioriteres er rehabilitering av bad med tilpasset moderne teknologi og garderobeløsning på pasientrom. Enøk-tiltak som utskifting av vinduer samt oppgradering av gamle tekniske anlegg herunder nød-/ledelys, ventilasjon og varmeanlegg.

Tilpasning av bygningen til tjenesten med utskifting av gulvbelegg med tydelig ledelinjer og rett kontrast mot vegg.

Det har også oppstått behov for utskifting av sykesignalanlegg da det ikke lenger er mulig å få tak i deler til eksisterende anlegg.

Bygningen må også tilrettelegges for moderne helseteknologi.

Rehabilitering Forsettunet, innvendig

I prosjektet ligger oppgradering av tekniske anlegg som ventilasjon og varmeanlegg, samt utskifting av gamle vinduer og branndører.

Det har også behov for utskifting av pasientvarsling/sykesignalanlegg da det ikke lenger er mulig å få tak i deler til eksisterende anlegg. Man ser også at teknologien har kommet vesentlig lenger innen dette området, så med rett system vil dette også kunne avlaste noen manuelle funksjoner i dag.

Rehabilitering av gulv på kjøkken og varemottak.

Tjenesten har meldt inn behov for å gjøre noe med uteområdet i sansehagen rundt grillhytta. Tilrettelegging for rullestoler og rullatorer med asfaltering og terskel for lett tilgang til verandaene og grillhytta.

Det må også vurderes tiltak for å bedre problematikk rundt ising over inngangsparti/kjøkken.

Rehabilitering Kornhaug barnehage.

Det er behov for utskifting av vinduer, ytterdører samt oppgradering av tekniske anlegg.

Det er også meldt fra tjenesten at det ønske om utbedring av uteområdet ved barnehagen.

Rehabilitering og ombygging av administrasjonshus

Tiltaket gjelder rehabilitering og ombygging av deler av administrasjonshuset, med bakgrunn i vurderinger gjort i en mulighetsstudie. Formålet er å tilrettelegge for sikring, mer hensiktsmessig og arealeffektiv bruk av lokalene til legesenteret og barneverntjenesten.

Utstyr til renholdsavdeling

Det foreslås å gå til innkjøp av robotvaskere ved noen formålsbygg der det kan være egnet for denne type maskiner.

Omsorg

Kjøp/leasing biler hjemmetjenesten m.m.

Det er planlagt utskifting av biler til hjemmetjenesten i økonomiplanperioden. Bilene går kontinuerlig gjennom hele året og har stor slitasje. De fleste av bilene må ha firehjulsdrift. Dette fordi de benyttes på områder med mye terreng og på alle døgnets tider hele året.

Når det er behov for utskifting erstattes biler som bruker fossilt drivstoff med el-biler eventuelt hybrid-biler, så langt det lar seg gjøre. Tjenesten er imidlertid klar på at det per nå ikke er realistisk ut fra beredskapshensyn å kun ha tilgang på el-biler i hjemmetjenesten.

Nytt låsesystem hjemmetjenesten

Dagens låsesystem er utdatert, og det er ikke lenger mulig å skaffe nye låser eller deler. For å sikre drift og sikkerhet må en ny, fremtidsrettet løsning innføres.

Det er ikke hensiktsmessig at ansatte må forholde seg til to ulike systemer samtidig. For å unngå feil, forsinkelser og økt belastning, må hele systemet skiftes ut samtidig.

En samlet utskifting gir bedre sikkerhet, enklere opplæring og mer effektiv drift.

Generelle utgifter og inntekter

Egenkapitalinnskudd KLP

Kommunen har sin pensjonsordning hos KLP. Ettersom KLP er et gjensidig selskap, er en samtidig også eier av selskapet. KLP har plikt til å ha en viss soliditet/størrelse på egenkapitalen for å kunne garantere for framtidige pensjoner. Derfor må eierne årlig innbetale egenkapitaltilskudd til selskapet. I økonomiplanperioden ligger det årlige egenkapitaltilskuddet på 1,6 mill. kr.

Avgiftsfinansierte investeringer

Teknisk drift

Rammebevilgning vann og avløp

Rammebevilgning vann og avløp omhandler investeringer innen disse selvkostområdene.

Kommunestyret har gjennom mange år delegert myndighet til å prioritere investeringene innen vann- og avløpstjenestene til Planutvalget. Det er derfor Planutvalget som vedtar fordelingen på det enkelte prosjekt.

Investeringene er i tråd med hovedplan for vann og avløp, vedtatt i 2021. Nedenfor er investeringsanslag for investeringer innen vann- og avløpstjenesten i økonomiplanperioden. Det presiseres at beløpene er anslag på kostnader og alle tall er i tusen kr.

Investeringstiltak vannforsyning	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Sammenkobling vannledning fra Lillehammer, Fedjevegen - Kornhaug m/trykkøker - prosjektering og utbygging					500	11500				
Fornyelse av vann- og avløpsledninger og kummer	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000
Fornyelse stasjoner/tekniske anlegg	1500		1500		1500		1500		1500	
Biler vann		750				750				
Vannkilde Forset/Skei vannverk - prøvepumping/konsesjon/ledningsanlegg/utbygging (vannkilde-rapport)	1000	10000	10000	35000	35000					
Follebu høgdebasseng med tilhørende ledningsanlegg					1000	16000				
Randsone Bjørkli - Nyset							7000			

Økonomiplan for 2026-2029

Sammenkobling Enge - Bergseng + tiltak stasjoner								6000		
Steinslia næringsområde	3000									
SUM	7500	12750	13500	37000	40000	30250	10500	8000	3500	2000

Investeringstiltak avløpstjenester	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Fornyelse stasjoner/tekniske anlegg		1500		1500		1500		1500		1500
Rehabilitering avløp Follebu	3000									
Fornyelse av vann- og avløpsledninger og kummer	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000
Bil avløp				750				750		
Fornyelse ledningsnett Skei		3000								
Follebu høydebasseng med tilhørende ledningsanlegg					500	3500				
Randsone Bjørkli - Nyset							2000			
Steinslia næringsområde	3000									
Pumpestasjon Glåmhaugen m/ledningsanlegg			3000							
Fordrøyningsanlegg avløp		6000	6000							
SUM	8 000	12 500	11 000	4 250	2 500	7 000	4 000	4 250	2 000	3 500

Oversikt Investering og finansiering

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2026	2027	2028	2029
Investeringer i varige driftsmidler	74 318	111 326	85 062	57 100
Tilskudd til andres investeringer	0	250	410	310
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	1 600	1 600	1 600	1 600
Utlån av egne midler	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0
Sum finansieringsbehov	75 918	113 176	87 072	59 010
Kompensasjon for merverdiavgift	-1 444	-8 090	-4 822	-822
Tilskudd fra andre	0	-22 100	-13 240	0
Salg av varige driftsmidler	-3 000	-500	-500	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	0	0	0	0
Bruk av lån	-73 209	-84 072	-69 949	-59 280
Videreutlån	20 000	20 000	20 000	20 000
Bruk av lån til videreutlån	-20 000	-20 000	-20 000	-20 000
Avdrag på lån til videreutlån	8 739	9 405	10 072	10 739
Mottatte avdrag på videreutlån	-7 004	-7 819	-8 633	-9 647
Overføring fra drift	0	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	0	0	0	0
Avsetninger til ubundet investeringsfond	0	0	0	0
Bruk av ubundet investeringsfond	0	0	0	0
Sum finansiering	-75 918	-113 176	-87 072	-59 010
Sum finansieringsbehov	75 918	113 176	87 072	59 010
Sum finansiering	-75 918	-113 176	-87 072	-59 010
Udekket finansiering	0	0	0	0

Kommunens planområder

Administrative fellestjenester

Om planområdet

Overordnet ledelse, organisatorisk utviklingsarbeid og den politiske virksomheten ligger innenfor dette planområdet, samt overordnet planlegging, lederstøtte og samarbeid med fagorganisasjoner og verneombud.

Planområdet inneholder alle utgifter knyttet til den politiske og administrative styringen av kommunen; Resepsjonen i kommunehuset, politisk sekretariat, post- og arkiv, personalarbeid, informasjon, økonomistyring, arbeid med eiendomsskatt, kvalitetssystem, internkontroll og utviklingsoppgaver for enhetene, de folkevalgte organer som kommunestyret, formannskapet, planutvalget, tjenesteutvalg, råd for eldre og personer med funksjonsnedsettelse, ungdomsrådet, kontrollutvalget inkludert utgifter til revisjon, tilskudd til interkommunale samarbeid (vedrørende innfordring, lønn/regnskap, innkjøpssamarbeidet, personvernombud, borgerlige vigsler), store fellesposter som forsikringer, frikjøp hovedtillitsvalgte og felles IKT-utgifter.

Rammeoversikt

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2026	2027	2028	2029
Vedtatt budsjett	38 832	38 832	38 832	38 832
Sum Tekniske justeringer	1 058	1 058	1 058	1 058
Vedtak forrige periode				
Bærekraft - Innsparing 0,5 årsverk planområde 1 Administrative fellestjenester	-600	-600	-600	-600
Ekstraordinær tilbakebetaling fra det interkommunale innfordringssamarbeidet	154	154	154	154
Innkjøp av politiker iPad	-145	0	0	0
Innovasjonsmidler	-150	-150	-150	-150
Kommune- og fylkestingsvalg, stortingsvalg	-550	100	-550	-550
Saldering 2025-2028, nedtak av ramme planområde 1 Administrative fellestjenester	0	-475	-1 140	-1 140
Statsbudsjettet - midler øremerket arbeid med omstilling av tjenestene	-800	-800	-800	-800
Andre tiltak	15	15	15	15
Sum Vedtak forrige periode	-2 076	-1 756	-3 071	-3 071
Sum Budsjettendring i år	2 372	2 372	2 372	2 372
Sum Lønns- og prisvekst	1 221	1 221	1 221	1 221
Konsekvensjustert budsjett	2 575	2 895	1 580	1 580
Konsekvensjustert ramme	41 406	41 726	40 411	40 411
Nye tiltak				
Fellesenhet innfordring 26-29	-13	-13	-13	-13
Fellesenhet økonomi 26-29	66	66	66	66
Innkjøp, tjenestekjøp fra Lillehammer 26-29	23	23	23	23
Innovasjonsmidler	150	150	150	150
Reversering saldering 2025-2028 planområde 1 Administrative fellestjenester	0	475	1 140	1 140
Statsbudsjett 2026-2029. Skjønnsmidler til omstillingsarbeid	1 800	0	0	0
Utgifter til kontroll og tilsyn	86	86	86	86

Økonomiplan for 2026-2029

Økte kostnader i forbindelse med overgang til nytt sak- og arkivsystem.	270	270	270	270
Sum Nye tiltak	2 382	1 057	1 722	1 722
Innsparingstiltak				
Bærekraft 26-29 1 Administrative fellestjenester	-200	-200	-430	-430
Saldering HØP 26-29 Planomr. 1 Administrative fellestjenester	-719	-791	-1 686	-2 376
Sum Innsparingstiltak	-919	-991	-2 116	-2 806
Nye tiltak og realendringer budsjett	1 463	66	-394	-1 084
Ramme 2026-2029	42 869	41 792	40 017	39 327

Sammendrag budsjett

Driftsramma på planområdet er økt med 4 mill. kr fra 2025 til 2026. Tiltakene framgår av tabellen over, men følgende punkter trekkes fram.

Av nye tiltak er det i tråd med kommunestyrets vedtak lagt inn 1,2 mill. kr til ny stilling knyttet til IKT/digitalisering/informasjonsikkerhet. Stillingen, som føres på planområde 1 Administrative fellestjenester, skal fra 2026 skal finansieres innenfor planområdenes rammer. 0,24 mill. kr kan dekkes innen gjeldende ramme, slik at netto utgift på planområdet er 0,96 mill. kr. De resterende 0,96 mill. kr dekkes av øvrige planområder.

Det er lagt inn økte utgifter til IKT-lisenser (IKOMM security) og sak/arkivsystem med totalt 1,2 mill. kr.

Kommunen vil i 2026 motta 1,8 mill. kr i ordinære skjønnsmidler. Disse midlene er øremerket til arbeid med omstillingstiltak i kommunen. Denne typen tilskudd er årlige og det kan ikke påregnes at kommunen mottar slikt tilskudd neste år.

Når det gjelder innsparingstiltak, er tiltakene knyttet til Bærekraft 26-29 lagt inn slik de ble forelagt kommunestyret i egen sak i oktober 2025. I tillegg er kommunedirektørens forslag til saldering av planområdene lagt inn. Det er tidligere også vedtatt en reduksjon med 0,5 årsverk. I sum utgjør innsparingstiltakene på planområdet 1,5 mill. kr. i 2026 økende til 3,4 mill. kr fra 2029.

Det gjennomføres i 2025/2026 anbudskonkurranse på to av kommunens største digitale fagsystem, nemlig ERP-system og EPJ-system.

- **ERP** står for Enterprise Resource Planning og er det systemet som håndterer kommunens regnskap, registrering av opplysninger knyttet til lønnsutbetaling- og rapportering for alle ansatte, utfakturerering av kommunale tjenester og mottak av fakturer fra kommunens leverandører. Dette er et svært omfattende og komplekst system som har et femti-talls integrasjoner med andre fagsystem.
- **EPJ** står for Elektronisk PasientJournal. Her registreres pasientjournal til alle som mottar kommunale helse- og omsorgstjenester. Dette er også et system som beregner vederlagsbetaling for opphold på institusjon og lager fakturagrunnlag for de tjenester som brukerne skal betale for. Også dette er et svært viktig fagsystem som har flere integrasjoner med andre fagsystem.

Begge disse fagsystemene vil bli skybaserte løsninger og det antas at det vil bli en annen prisstruktur enn dagens fagsystem. Det anses som sannsynlig at utgiftene til lisenser vil øke fra dagens nivå. Ettersom det ikke er gjennomført anbudskonkurranse ennå er det per nå ikke mulig å si noen om nivået på utgiftene framover.

Måltabell

Hovedmål	Delmål
Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.	En godt organisert kommunal kriseledelse med psykososialt kriseteam. Måltrettet arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap for å ivareta menneskene og verdiene. Oppdatert planverk innen samfunnssikkerhet og beredskap.
I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.	Et aktivt samarbeid mellom lokalsamfunnet og kommunen som organisasjon, for et godt og bærekraftig velferds- og tjenestetilbud.
Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet.	Å legge til rette for dialog og samarbeid med innbyggere, næringsliv og frivillige organisasjoner. Samskaping og samarbeid bidrar til viktig og nødvendig utvikling i kommunen.
Lillehammerregionen skal gjennom kunnskap, innovasjon og samarbeid videreutvikle regionen som et attraktivt sted å bo og leve, være fritidsinnbygger, arbeide, studere, besøke, investere og drive virksomhet i.	Aktiv eierskapspolitikk. At samarbeid utvikles for fremtidsrettede og effektive løsninger i kommunal tjenesteyting. Helhetlig og samordnet samfunnsutvikling. Samarbeid gir Lillehammer-regionen en sterkere stemme som samfunnsaktør.
Vi er en attraktiv arbeidsgiver som legger til rette for å tiltrekke og utvikle kompetente og initiativrike medarbeidere og ledere. Vi samhandler og samskaper for å finne løsninger og utvikle tjenestene, og bidrar til at innbyggerne har tillit til kommunen.	Godt samspill, god rolleavklaring og respekt for hverandres roller som folkevalgte/ledere/ansatte/tillitsvalgte/verneombud. Ledere som arbeider styrkebasert og bygger kultur for læring, forenkling og forbedring. Vi arbeider måltrettet med likestilling i et inkluderende arbeidsmiljø som ivaretar ulike livsfaseutfordringer. Å arbeide aktivt med god økonomistyring og effektiv tjenesteproduksjon i hele organisasjonen. Å sikre de ansattes rettigheter og fremmer et trygt arbeidsmiljø for alle. Ansatte og tillitsvalgte medvirker aktivt i utviklingsarbeid. Å utvikle nye løsninger sammen med andre, ikke bare internt i kommunen, men også med innbyggere, næringsliv, frivillige organisasjoner og forsknings- og utviklingsmiljøer. Å videreutvikle kommunen som en arbeidsplass med ansvarsbevisste, myndiggjorte og kompetente medarbeidere som er kjent med og bruker handlingsrommet.
Vi er en økonomisk robust og bærekraftig kommune.	At kommunen løser oppgavene sine ved å prioritere, drive kontinuerlig forbedringsarbeid og finner nye og bedre løsninger (innovasjon). Vi har en helhetlig tilnærming til saker og planer som krever økonomisk innsats .

Hovedmål

Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.

Delmål

At kommunen reduserer energibruk og klimagassutslipp fra egen drift. Vi arbeider målrettet med energieffektivisering, kjøp av strøm med fornybar opprinnelsesgaranti og reduksjon av utslipp fra kommunens bilpark. Klimabevissthet skal være gjennomgående for alle tjenester.

Bedre utbygging av bredbånd, for å redusere behov for bil- og jobbreiser og ta i bruk ny teknologi.

Vi tar vare på fellesskapet og lokaldemokratiet.

Aktivt arbeid for å få flere til å bruke stemmeretten sin og delta i lokalpolitikken.

Oppdrag

Oppdrag

Anskaffelser av nye fagsystemer:

Beskrivelse

Anskaffelse av nytt økonomi (HR)-system (ERP) og nytt elektronisk pasientjournalssystem (EPJ) i perioden 2026-2027.

Digitaliseringsstrategi for 3:1-kommunene

En felles digitaliseringsstrategi for Lillehammer, Øyer og Gausdal utarbeides 1. kvartal 2026 og legges fram for kommunestyret for godkjenning innen mai 2026.

Gevinstrealisering

Dokumentere effektene av arbeidet med digitalisering, innovasjon og tjenesteutvikling, og hvordan disse er forvaltet.

Totalberedskap og kommunens ansvar

Følge opp lovpålegg i kjølvannet av Totalberedskapsmeldingen.

Utp prøve "Ressurskontor/vikarpool"

Intensivere arbeidet med redusert overtid/arbeidstidsforskyvning og redusere kostnadene innleie av bemanningsbyrå, gjennom utprøving av innovasjonspiloten «Ressurskontor/vikarpool».

Utvikling og testing av innovasjonspiloter

Å realisere innovasjonsstrategien i praksis ved å teste ut innovasjonspiloter som representerer nye og nyttige løsninger til fordel for innbyggerne og organisasjonen. Testing av innovasjonspilotene vil gi grunnlag for videre utvikling og vurdering av eventuell implementering i ordinær drift.

Økonomisk Bærekraft (III), 2026-29

Gjennomføre en effektiviserings- og innsparingsprosess i løpet av 1. kvartal 2026 som har som mål å redusere driftsutgiftene til et nivå der det fra 2029 ikke behøves at disposisjonsfondet brukes til å subsidiere driften. En anbefaling legges fram for kommunestyret i mai 2026.

Investeringsstabell

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum Økonomi- plan	Sum øvrige år						Sum i plan- perioden
Investeringsprosjekter	2026	2027	2028	2029	2026-29	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2026-35
Digitalisering kommunale tjenester	9 500	9 500	3 500	3 500	26 000	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	0	43 500
Flomsikring av Dørja	0	35 000	21 000	0	56 000	0	0	0	0	0	0	56 000
Sum investeringsprosjekter	9 500	44 500	24 500	3 500	82 000	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	0	99 500

Investeringsbudsjett

Digitalisering kommunale tjenester

Gausdal kommune skal opprettholde tjenester av god kvalitet i planperioden, og digitalisering er et viktig virkemiddel. Kommunen må følge opp de statlige føringene om digitale løsninger som et førstevalg. Det er en stadig økende forventning fra innbyggere og næringsliv om slike tjenester. Kommunene Øyer, Lillehammer og Gausdal har etablert et felles Digitaliseringsstyre som prioriterer mellom digitaliseringsprosjekt, og til grunn for arbeidet ligger en felles digitaliseringsstrategi, som skal revideres i første kvartal 2026.

Digitalisering handler om effektivisering av arbeidsprosesser, altså hvordan vi jobber og hvordan vi leverer tjenestene våre. Eierskapet til prosessene må ligge i tjenestene, som skal løse brukernes behov. Ressurspersoner med kompetanse innenfor blant annet prosessledelse, IT, arkiv og teknologi bidrar også inn i arbeidet for å sikre gode løsninger, fremdrift og gevinstrealisering. Effektivisering ved hjelp av teknologi er utfordrende og ressurskrevende. Samtidig er det helt nødvendig for å kunne sikre bærekraftige tjenester for fremtiden. Det er derfor viktig at det fortsatt avsettes ressurser til dette formålet, både økonomiske og menneskelige.

IT er en integrert del av tjenesteproduksjonen, og ingen tjenester eller medarbeidere i Gausdal kommune kan løse sine oppgaver uten nødvendig IT-utstyr eller programvare. For å sikre tilfredsstillende funksjonalitet og at systemer samhandler godt, samt for å oppfylle bestemmelser i lov om offentlige anskaffelser, kreves det kontinuerlig videreutvikling og i visse tilfeller utskiftning av systemer. Dette er ofte omfattende prosesser.

Utskifting av fagsystemer og andre applikasjoner er en viktig del av arbeidet, enten fordi de nærmer seg «end of life», eller fordi det kreves mer moderne og effektive systemer. For de lengstlevende systemene, vil lov om offentlige anskaffelser kreve nye anbudsprosesser. De største og viktigste endringene i 2026 er anskaffelsesprosesser knyttet til nytt økonomisystem (Agresso/ERP) og det elektroniske pasientjournalssystemet (EPJ) som i dag er Gerica. Kommunene i Lillehammer-regionen er i avslutningsfasen av migrering av applikasjoner fra datasenteret i Fakkeldgården til Microsoft sin Azure-sky. I forbindelse med de endringsbehov vi ser, spesielt innenfor helse og omsorg, vil behovet for å ta i bruk ny teknologi forsterkes. Dette vil kreve ressurser innenfor investering.

Ipad brukes som pedagogisk verktøy ved alle trinn i gausdalsskolen, ut fra elevenes alder og forutsetninger. Denne satsingen er nødvendig for å oppfylle opplæringslov med forskrift når det gjelder å utvikle digitale ferdigheter. Det legges inn investeringsmidler i planperioden til en gradvis utskiftning, midlene er lagt inn på planområde 3 Skole.

Samlet sett spesielt med hensyn til de nye store fangsystemene, er det behov for å øke investeringsrammen vesentlig de neste årene. Om det skulle oppstå behov for større prosjekter og/eller

aktiviteter som utfordrer budsjettammen som er avsatt i løpet av året, vil kommunedirektøren fremme dette for kommunestyret.

Flomsikring av Dørja

Kommunestyret vedtok i KST-sak 52/21 å søke NVE om tilskudd til flomsikring av Dørja innenfor en kostnadsramme på 60 mill. kr + mva, herav en egenandel på 12 mill. kr. Flomsikringsarbeidene består i hovedsak av følgende tiltak:

- Etablering av bunnlastsperre (betongdam med høyde på ca. 10 meter tvers over elva for å stoppe sedimenttransport og redusere vannhastigheten før samløp med Jøra).
- Erosjonssikring av Dørja før samløpet med Jøra, og nedenfor der Dørja renner ut i Jøra.

De foreslåtte tiltakene er svært omfattende, -også økonomisk, og gjennomføring forutsetter tilskudd fra NVE. Søknad om tilskudd ble sendt NVE 25.06.21 på basis av mulighetsstudien som var utarbeidet, og kommunen mottok NVEs tilsagn om tilskudd 08.04.22. For å kunne behandle sikringstiltakene etter vannressursloven ønsket NVE en mer detaljert og helhetlig beskrivelse av tiltakene med konsekvensvurderinger og beskrivelse av avbøtende tiltak. Kommunen utarbeidet derfor «Tiltaksplan for flomsikring av Dørja» som ble sendt NVE primo januar 2023.

NVE meddelte i brev av 15.05.23 at de vil konsesjonsbehandle tiltaket, da det innebærer vassdragsteknisk kompliserte tiltak i et verna vassdrag. NVE anbefalte samtidig at det benyttes 40% klimapåslag for Dørja og 20% for Jøra (mot tidligere anbefaling på 20% og 0%). Dette medførte behov for nye beregninger og utredninger, samt en tilpasning av materialet til NVEs mal for konsesjonssøknader.

Konsesjonssøknaden er fortsatt til behandling i NVE, og videre framdrift er avhengig av når vi får svar på søknaden. De siste signaler fra NVE er at saken har høy prioritet i NVE-EKG, men at det ikke kan loves noe vedr. tidsperspektiv/framdrift/utfall på behandlingen. I etterkant av et evt. positivt konsesjonsvedtak vil ligge vilkår og krav om detaljplaner (teknisk plan og miljøplan).

Justert investeringsbudsjett er som følger:

2025: 14,5 mill. kr
2027: 35,0 mill. kr
2028: 21,0 mill. kr
2029: 0,0 mill. kr
SUM 70,5 mill. kr.

Som følge av forskyvning i utgifter, vil det bli tilsvarende forskyvning i budsjettert tilskudd fra NVE.

Utfordringer og muligheter i planperioden

Kommuneøkonomi

Å gjenvinne økonomisk kontroll blir hovedutfordring nr. 1 i planperioden 2026-29. Driftsutgiftene ligger langt høyere enn driftsinntektene. Gausdal kommune har de siste årene måtte bruke store summer fra disposisjonsfondet, kommunens «sparepenger», for å få endene til å møtes. Det planlegges fortsatt med bruk av fondsmidler i driften de neste par årene, for å saldere økonomiplanen. Denne praksisen må opphøre.

I 2024 og 2025 har det vært gjennomført to runder med såkalte økonomiske bærekraftstiltak. Resultatet så langt er innsparingstiltak i perioden frem til 2029 på nær 25 millioner kroner. Dette har vært nødvendig, men har ikke vært tilstrekkelig. Utfordringen er at presset i tjenestene fører til et overforbruk, og at ubalansen mellom utgifter og inntekter videreføres, til tross for innsparingene. Å fortsette arbeidet med effektivisering- og innsparingstiltak, er derfor helt nødvendig.

Kommunestruktur

***Formannskapet** har i sin innstilling fjernet kapitlet “Kommunestruktur”, som var inntatt i kommunedirektørens forslag.

Digitalisering, tjenesteutvikling og innovasjon

Gausdal kommune har grepet tak i mulighetsrommet som ligger innenfor digitalisering, innovasjon og tjenesteutvikling, bl.a. gjennom kommunens innovasjonsstrategi og oppfølgingen av denne, og ved etableringen av et nytt team som har dette som arbeidsområde.

Digitaliseringen av tjenester og fornyelsen av fagsystemer gir kommunen store muligheter og utfordringer fremover. Kunstig intelligens (KI) skaper grunnlag for nye løsninger, og er på vei inn i alle fagsystemer og applikasjoner. Helse- og velferdsteknologien vil utvikle seg videre. Samlet sett vil dette gi muligheter for mer effektive arbeidsprosesser og på visse områder en automatisering. Mange KI-løsninger er ennå ikke tilpasset den kommunale virksomheten, men dette endrer seg raskt. Prosjektledelse, forvaltning av Microsoft 365 og nye fagsystemer øker kompleksiteten og stiller større og større krav til kompetanse i kommunene. Det samme gjelder økende krav til sikkerhet og personvern. Samtidig er nasjonale føringer og regelverk for bruk av KI i offentlig sektor under utvikling

Beholde, rekruttere og utvikle.

Antallet yrkesaktive i befolkningen er svakt synkende, og utfordringen med å rekruttere og beholde fagfolk i tjenester og administrasjon er økende. Samtidig pålegges kommunen flere oppgaver i form av rapportering, internkontroll og tilsyn, og nye oppgaver innen beredskap, personal og økonomi.

Gausdal kommune har mange gode medarbeidere og mye kompetanse i tjenestene. Kommunen har jobbet med nye måter å rekruttere på, har rullet et grunnlagsdokument for kompetansestyring og mobilisering. Dette arbeidet må fortsette, og prioriteres høyere i årene som kommer. Kommunen må ha aktive strategier for å beholde, utvikle og rekruttere ny arbeidskraft.

Beredskap

Gausdal kommune har gode beredskapsplaner og kommunens samlede beredskapshåndtering er de siste årene testet gjennom to flommer. Kommunen har også nedlagt et stort arbeid i reparasjoner av naturskadene.

Nytt er det at kommunene i henhold til *Totalberedskapsmeldingen* (Meld. St. 9 (2024–2025)) - *Forberedt på kriser og krig* – skal sørge for trygghet i lokalsamfunnet, og utgjøre en viktig del av grunnberedskapen i landet. Meldingen fastslår at *krise og krig* vil kunne utfordre kommunenes mulighet til å opprettholde grunnleggende tjenester for befolkningen. Kommunene vil bli pålagt å systematisk planlegge for større hendelser hvor samfunnet er avhengig av at ressursene finner hverandre. Næringslivet, kommuner og fylkeskommuner må være i stand til å gjøre gode vurderinger for å ivareta nasjonal sikkerhet.

Regjeringen skriver at kommunene har en avgjørende rolle i det forebyggende arbeidet og i hendelseshåndtering.

I KS sin omtale, sies det at den nye stortingsmelding om totalberedskap anerkjenner kommunenes rolle og ansvar, men at pengene mangler for god beredskap. Dette vil kunne bli en stor utfordring for kommunen fremover.

Kostra-analyse

	Gausdal 2023	Gausdal 2024	Øyer	Tynset	Oppdal	Hole	Kostragruppe 01
Prioritet							
Netto driftsutgifter per innbygger (100) politisk styring (B) *) **)	684	456	730	921	732	461	551
Netto driftsutgifter per innbygger (110) kontroll og revisjon (B) *) **)	178	200	230	130	152	167	176
Netto driftsutgifter per innbygger (120) administrasjon (B) *) **)	4 431	3 947	5 899	5 867	5 562	5 208	4 519

*) Inflasjonsjustert med deflator

**) Justert for utgiftsbehov

Analyse av KOSTRA indikatorer for Administrative fellestjenester

Gausdals utgifter til politisk styring har gått ned fra 2023 til 2024. Utgiftsnivået er lavere i Gausdal enn for flere av sammenligningskommunene. Gausdals utgifter ligger 95 kroner lavere per innbygger enn KOSTRA-gjennomsnittet.

Gausdals utgifter til kontroll og revisjon har gått ned fra 2023 til 2024. Gausdal har et utgiftsnivå som er høyere enn de fleste sammenligningskommunene. Gausdals utgifter ligger 24 kroner høyere per innbygger enn KOSTRA-gjennomsnittet.

Gausdals utgifter til administrasjon har gått ned fra 2023 til 2024. Utgiftsnivået er lavere enn for sammenligningskommunene. Gausdals utgifter ligger 572 kroner lavere per innbygger enn KOSTRA-gjennomsnittet.

Som vi kan se har Gausdal vesentlig lavere utgifter enn sammenligningskommunene, med administrative utgifter over 4 millioner kroner lavere enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 1.

Fokusområder 2026

Økonomisk bærekraft

Å gjenvinne økonomisk kontroll innebærer at kommunen i perioden 2026-29 må gjennomføre enda større endringer, både operasjonelle og strukturelle, innen både tjenester og administrasjon. Dette vil handle om både rene driftsreduksjoner der tjenestetilbud slankes, eller fjernes helt, og effektiviseringstiltak innenfor innbyggerrettede tjenester og administrasjonen.

Samtidig må kommunen satse på de mulighetene digitalisering, tjenesteutvikling og innovasjon kan gi. Vegvalgene innen helse- og omsorgstjenestene må følges opp og de økonomiske utfordringene knyttet til strukturen innenfor skole- og barnehage må fortsatt være tema. Vedtatte tiltak må gjennomføres.

I fortsettelsen av arbeidet med økonomisk bærekraft, har kommunedirektøren lagt inn nødvendige rammereduksjoner i HØP, fordelt på planområdene etter deres relative størrelse. I første kvartal 2026 må det gjennomføres en Bærekraft III-prosess, med behandling i kommunestyret i mai, der målet er at kommunen i løpet av 2029 har gjenopprettet balanse.

Digitalisering, tjenesteutvikling og innovasjon

Det ligger muligheter i interkommunalt samarbeid. Lillehammer, Øyer og Gausdal har en felles digitaliseringsstrategi, som skal revideres i løpet av 1 kvartal 2026.

Gausdal, Lillehammer og Øyer samarbeider tett om anskaffelser av nye fagsystemer, også sammen med flere andre kommuner. Dette sparer kommunen for anskaffelseskostnader og øker kvaliteten på implementeringen. I 2026 og 2027 er anskaffelse og implementering av nytt økonomi/HR-system (ERP) og nytt elektronisk pasientjournalsystem (EPJ) de største og mest krevende. Nye fagsystemer åpner for nye arbeidsprosesser.

Kommunens kapasitet innen digitalisering og tjenesteutvikling er nå styrket med en rådgiver, og et eget digitaliseringsteam (DIT) vil ha fokus på de mulighetene og gevinstene som ligger innenfor digitalisering, tjenesteutvikling og innovasjon i den neste perioden. Gausdal vil satse på de prosjekter og tiltak som har et potensiale for økonomiske og kvalitetsmessige gevinster, gjerne i et samarbeid med flere kommuner. Sammen med lederne, vil digitaliseringsteamet ta tak i arbeidsprosesser og digitale muligheter, og samtidig følge opp ambisjonene innenfor innovasjonsstrategien. I HØP 2026-29 er det lagt inn en ambisjon om en direkte økonomisk gevinst fra dette arbeidet på 0,2% av kommunens budsjett fra 2028. I tillegg kommer de kvalitative gevinster for innbyggere, brukere og ansatte.

Gausdals har det siste året prioritert tre innovasjonspiloter: «Helsestasjon for seniorer», «Skole og næringsliv» og «Velg Gausdal» (rekrutteringsvideo). «Velg Gausdal» er avsluttet og følges opp videre i ordinær drift. En ny pilot er aktuell. Formålet er å redusere tid brukt til å fylle vaktlistene ved sykdom ol., og reduserte kostnader til overtid og innleie av bemanningsbyrå. Foreløpig tittel på piloten er «Ressurskontor/vikarpool».

Beholde, rekruttere og utvikle.

Gausdal kommune vil jobbe systematisk for å fremstå som en attraktiv arbeidsgiver, og vil videreføre arbeidet med «styrkebasert ledelse og arbeidsmiljø». Gausdal vil fortsatt utprøve nye metoder for å

rekruttere viktig personale. Erfaringene med innovasjonspiloten «Velg Gausdal», som rettet seg spesielt inn mot sykepleiere og vernepleiere, skal tas i bruk også innenfor andre tjenester.

Beredskap

Gausdal kommune forventer at regjeringen vil avklare hvordan totalberedskapsmeldingen skal følges opp. Det kan i HØP-perioden 2026-29 forventes økte utgifter innen beredskap, og det legges til grunn at kommunen kompenseres gjennom inntektssystemet.

Interkommunalt samarbeid

Gausdal kommune har vedtatt å utvikle det interkommunale samarbeidet. Om det ikke lykkes bør det være enda mer aktuelt å sette kommunesammenslutning på dagsorden.

Næring og miljø

Om planområdet

Planområdet omfatter næring, landbruk og miljø. I dette inngår de interkommunale samarbeidene (3:1) Lillehammer-regionen Vekst (næringsutvikling) og Landbrukskontoret i Lillehammer-regionen (landbruksforvaltning).

Rammeoversikt

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2026	2027	2028	2029
Vedtatt budsjett	7 535	7 535	7 535	7 535
Vedtak forrige periode				
Saldering 2025-2028 Nedtak driftsramme planområde 2 Næring og miljø	0	-85	-204	-204
Andre tiltak	0	0	-40	-40
Sum Vedtak forrige periode	0	-85	-244	-244
Sum Lønns- og prisvekst	77	77	77	77
Konsekvensjustert budsjett	77	-8	-167	-167
Konsekvensjustert ramme	7 612	7 527	7 368	7 368
Nye tiltak				
Landbruk 26-29	113	113	113	113
Lillehammer region vekst (LRV) 26-29	-17	-17	-17	-17
Reversering saldering 2025-2028 Planområde 2 Næring og miljø	0	85	204	204
Økt tilskudd - Rada reiseliv as	56	56	56	56
Sum Nye tiltak	152	237	356	356
Innsparingstiltak				
Bærekraft 26-29 2 Næring og miljø	-1 015	-1 015	-1 015	-1 015
Saldering HØP 26-29 Planomr. 2 Næring og miljø	-129	-141	-302	-425
Sum Innsparingstiltak	-1 144	-1 156	-1 317	-1 440
Nye tiltak og realendringer budsjett	-992	-919	-961	-1 084
Ramme 2026-2029	6 620	6 608	6 407	6 284

Sammendrag budsjett

Driftsramma på planområdet er justert ned med 0,9 mill. kr fra 2025 til 2026. Hovedårsaken til denne reduksjonen er at det er foreslått å bruke 1,015 mill. kr. av næringsfondet til å finansiere næringsrådgiverstillingen lagt til Lillehammer Region Vekst (LRV). Økte kostnader til interkommunale samarbeid og prisvekst virker i motsatt retning, som dermed øker driftsramma noe.

Måltabell

Hovedmål	Delmål
Arealet vårt skal forvaltes på en balansert og bærekraftig måte.	
Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet.	At de regionale temaplanene for næring og landbruk bygger godt opp under målsetninger for det grønne skiftet. Det gjøres blant annet ved å motivere til investeringer i klimatiltak for å redusere utslipp og øke karbonbinding. At planene for næring inkludert landbruk støtter opp om ambisjoner for bærekraft. Det gjøres blant annet ved at vi aktivt legger til rette for at de kan tjene på det grønne skiftet. Bruk av fornybar energi og lokale ressurser til «Stuttrest energi». Vi har råstoffene og bør foredle dem i Gausdal ved for eksempel å motivere til utbygging av fjernvarmeanlegg. Klimavennlig transport med gode kollektivtilbud for alle, bedre gang- og sykkelveier og god tilrettelegging for el-biler.
Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet.	Å bruke vår rolle som nasjonalparkkommune til å legge til rette for at befolkningen og næringslivet kan ha glede og nytte av Langsua og nærliggende verneområder. Å legge til rette for dialog og samarbeid med innbyggere, næringsliv og frivillige organisasjoner. Samskaping og samarbeid bidrar til viktig og nødvendig utvikling i kommunen.
Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.	At de regionale temaplanene for næring og landbruk bygger godt opp under målsetninger for det grønne skiftet. Det gjøres blant annet ved å motivere til investeringer i klimatiltak for å redusere utslipp og øke karbonbinding. At planene for næring inkludert landbruk, støtter opp om ambisjoner for bærekraft. Det gjøres blant annet ved at vi aktivt legger til rette for at de kan tjene på det grønne skiftet. Bedre utbygging av bredbånd, for å redusere behov for bil- og jobbreiser og ta i bruk ny teknologi.

Hovedmål

Vi tar vare på naturen, planlegger helhetlig, tar bærekraftige valg og handler klimavennlig.

Delmål

Balanse i videre fritidsboligutvikling med fokus på naturens tålegrense, ved blant annet å fastsette markagrense. Markagrense innføres ved revisjon av kommunedelplanen for Skei. Fjellområdene våre er, og skal fortsatt være, attraktive for fastboende, fritidsinnbyggere og besøkende.

Å ta hensyn til biologisk mangfold ved å legge naturmangfoldlovens prinsipper til grunn i alle beslutninger. Dette inkluderer prioriterte arter, utvalgte naturtyper og bekjempelse av uønskede arter.

Vår arealbruk skal gi et så lite klima- og miljøavtrykk som mulig.

Oppdrag

Oppdrag

Beredskap

Beskrivelse

Fullføre prosjekt om forebygging mot brann på gardsbruk.

Miljø og klima

Oppdraget er sammensatt av flere tiltak:

- Informasjon om nye regler blant annet gjødselhåndtering
- Tiltak mot kjempespringfrø

Næringsutvikling

Oppdraget er sammensatt av flere tiltak:

- Følge opp handlingsplan til strategisk plan for næringsutvikling og bostedsattraktivitet.
- Informasjon til de aktuelle for å få en god overgang fra båsfjøs til løsdrift.
- Samarbeid og trivsel: Bondens nettverk, bondetrim og julelunsj.

Rullere Landbruksplanen for Lillehammer-regionen

Fornye Landbruksplanen for Lillehammer-regionen 2026-2030. Rulleringsprosess i 2026.

Utarbeidelse av strategi for klima, energi og miljø.

Gjennomføre prosess i Lillehammer-regionen.

Utfordringer og muligheter i planperioden

Næring

I Gausdal er en stor andel av arbeidsplassene direkte eller indirekte knyttet til bygg- og anleggssektoren. Den høye kompetansen i lokalsamfunnet gir gode muligheter for å utvikle næringen i en mer bærekraftig retning, eksempelvis gjennom 'rekreasjonsklyngen', hvor Skåppå er administrator. Samtidig gjør avhengigheten av denne sektoren lokalsamfunnet sårbart for markedssvingninger. Det er derfor viktig å videreutvikle tjenestetilbudet og ettermarkedet knyttet til fritidsboliger, samt å stimulere til utvikling av alternative næringer for å skape et mer variert og robust arbeidsmarked.

Industri, bygg- og anleggsvirksomhet og transport utgjør viktige næringer i kommunen. Tilgang på næringsarealer er avgjørende for videre utvikling, men det er begrenset tilgang både i Gausdal og i regionen. Næringsutviklingsarbeidet er organisert gjennom Lillehammer-regionen Vekst (LRV), et vertskommunesamarbeid mellom Lillehammer, Øyer og Gausdal, med Lillehammer som vertskommune. LRV benytter Strategisk næringsplan for Lillehammer-regionen som styringsverktøy.

Høsten 2025 behandler kommunene i Lillehammer-regionen en ny strategisk plan for næringsutvikling og bostedsattraktivitet. Planen tar tak i utfordringer og muligheter avdekket gjennom kunnskapsgrunnlaget, bred involvering i innspillsprosessen og en vurdering av hvor verdiskapingspotensialet og regionens fortrinn er størst.

Planen legger i stor grad opp til samarbeid - internt i kommunene, mellom kommunene, med nærings- og organisasjonsliv, med offentlige etater og forvaltningsnivåer og med forsknings- og utdanningsinstitusjoner. Gausdal kommune inngikk høsten 2025 en ny 3-årig partnerskapsavtale med Gausdal Næringsforening, nettopp for å samarbeide tettere om næringsutvikling i kommunen.

Noen mål og strategier i den nye planen er knyttet til enkelte bransjer, men de fleste er helt bransjeuavhengige. Å lykkes med å realisere ambisjonene i planen vil i stor grad komme hele næringslivet i regionen til gode.

Landbruk

Gausdal er en landbrukskommune hvor det er stor aktivitet innen skogbruk og kjøtt- og mjølkeproduksjon.

Løsdriftskravet inntreffer i 2034. I Gausdal var det våren 2025 44 båsfjøs og 74 med løsdrift. Det inkluderer både mjølkeku og kjøttfe. Omleggingen vil gi strukturelle endringer i landbruket og spesielt i Gausdal der mjølkeproduksjon er den største aktiviteten innen jordbruk og står for ca. 50 % av verdiskapningen innen jordbruket.

I Gausdal driver mange med tilleggsnæring i tillegg til vanlig gårdsdrift. Det kan være leiekjøring, turisme, produksjon av lokalmat, utleie av jakt- og fiskerettigheter, vedproduksjon m.m.

Klima og miljø

Klimaendringer og økt fokus på miljø og naturmangfold stiller krav til kommunen som planmyndighet og tilrettelegger for bærekraftig utvikling. Endringene påvirker samfunnsutviklingen, inkludert arealforvaltning, flom- og skredsikring og arts mangfold. Temaplan for naturmangfold i Gausdal 2023–2027 bygger på FNs naturpanel sine fem globale trusler og inneholder vedtatte tiltak som skal følges opp.

Alle kommunene i Gudbrandsdalen har vedtatt Handlingsplan for Gudbrandsdalen 2030 med seks satsingsområder: smart, grønn og fleksibel mobilitet, ansvarlige innkjøp, sirkulære Gudbrandsdalen, bærekraftig reiseliv, klimasmart landbruk og gode liv og lokalsamfunn. Miljøpåvirkninger som forurensning får økt oppmerksomhet, særlig innen transport, jordbruk og industri.

Kostra-analyse

	Gausdal 2023	Gausdal 2024	Øyer	Tynset	Oppdal	Hole	Kostragruppe 01
Prioritet							
Landbruksforvaltning og landbruksbasert næringsutvikl. nettodriftsutgifterbeløp pr innb (kr) *) **)	151	129	155	154	212	155	115
Kommunekasse							
Netto driftsutgifter per innbygger (325) tilrettelegging og bistand for næringslivet (B) (Kommunekasse) *) **)	341	256	495	-248	37	48	300

*) Inflasjonsjustert med deflator

**) Justert for utgiftsbehov

Analyse av KOSTRA indikatorer for Næring og miljø

Gausdals utgifter til landbruk gikk noe ned fra 2023 til 2024. Utgiftene i Gausdal lå i 2024 noen kroner under sammenligningskommunene, men var på nivå med KOSTRA-gjennomsnittet.

Gausdals utgifter til tilrettelegging og bistand for næringslivet gikk ned fra 2023 til 2024. Gausdal har lavere utgifter enn Øyer, men høyere utgifter enn resten av sammenligningskommunene. Gausdals brukte 44 kroner mindre per innbygger enn KOSTRA-gjennomsnittet.

Fokusområder 2026

Næring

Det grønne skiftet vil være et sentralt fokusområde i 2026 og gjennom hele planperioden, med både kortsiktige og langsiktige tiltak. LRV og kommunen skal videreutvikle sin tilretteleggerrolle for vekst og utvikling i næringslivet, i samarbeid med Gausdal Næringsforening og Skåppå, regionens Siva-partner. I 2025 tilsluttet kommunen seg Rekreasjonsklynga, administrert av Skåppå. Gjennom klynga får kommunen tilgang til kompetanse, deltakelse i felles innovasjonsprosjekter og bidrar til utviklingen av en viktig næringsklynge.

Fokusområder i 2026 vil være oppfølging av satsingsområdene i den nye strategiske planen for næringsutvikling og bostedsattraktivitet:

- vertskommunerollen, herunder bl.a. tilgang på nærings- og boligareal
- utvikling av kunnskaps- og teknologibransjen, inkludert bruken av teknologi i andre næringer
- utvikling av foredlingsindustrien i regionen, spesielt den biobaserte.
- rekruttering og innenfor skap
- reiseliv
- arrangement
- bostedsattraktivitet

Investeringsbudsjettet inneholder rammer for erverv av næringsarealer og utbygging av vann- og avløp.

Realisering av den nye strategiske planen for næringsutvikling og bostedsattraktivitet i Lillehammer-regionen er Interkommunalt politisk råd (IPR) sin viktigste oppgave. Prioritering av tiltak og midler gjøres av IPR gjennom deres årlige handlings- og økonomiplan. Den løpende politiske oppfølgingen av planen skjer gjennom IPR, med Lillehammer-regionen Vekst som den operative og koordinerende enheten for arbeidet. Lillehammer-regionen Vekst er et vertskommunesamarbeid for næringsutvikling mellom Lillehammer, Øyer og Gausdal kommuner, der Lillehammer er vertskommune.

Landbruk

Landbruksplan for Lillehammer-regionen 2021-2025 vil bli fornyet i løpet av 2026. Som følge av den geopolitiske utviklingen de siste årene vil hensynet til beredskap og selvforsyning lokalt og nasjonalt sannsynligvis bli mer vektlagt i den nye planen.

Landbrukskontoret vil i 2026 fokusere på tilrettelegging for å fremme landbruksnæringa, bremse klimaendringer, ivaretagelse av biologisk mangfold og styrking av beredskap lokalt. Dette arbeidet vil først og fremst gjøres ved å informere, veilede og følge opp eksisterende støtteordninger effektivt.

Når det gjelder næringsutvikling er innføring av løsdriftskravet spesielt inngripende for mange gårdbrukere i Gausdal. Landbrukskontoret vil derfor arbeide for å få til en god overgang for de aktuelle. Ellers vil det arbeides med Bondens nettverk, bondetrim og tilrettelegging for samhandling mellom gårdbrukere ved blant annet å arrangere julelunsj.

Landbrukskontoret planlegger for ekstra informasjonsarbeid rundt nye krav i forhold til klima og miljøtiltak. Det gjelder blant annet regler om gjødselhåndtering. Biologisk mangfold hensyntas også i saksbehandling, det være seg hogst i vernskog, anlegg av skogsbilveger, motorferdsel i utmark, konsesjons- og delingssaker. I tillegg vil arbeidet med bekjempelse av kjempespringfrø fortsette.

Beredskap er og vil fremover være en prioritet i samfunnet. Landbrukskontoret vil fortsette pågående arbeid for å forebygge mot brann. Det er et samarbeidsprosjekt med brannvesen som blant annet går ut på å lage tunkart på de enkelte gårdene. Arbeidet er tenkt å bevisstgjøre eiere om brannkrav samt å styrke tilgjengelig informasjon om den enkelte gård hos brannvesenet. Fremover forventes det at hensynet til selvforsyning bli mer vektlagt som følge av endret klima og geopolitisk usikkerhet.

Klima og miljø

Kommunen skal innarbeide mål og strategier for miljø og klima i planarbeidet, inkludert bærekraftig arealbruk. Temaplan for naturmangfold i Gausdal 2023–2027 ble vedtatt i 2023. Det er viktig med økt fokus på reduksjon av klimautslipp og forebyggende tiltak mot klimarelaterte skader, inkludert oppfølging av handlingsplanen for Regional plan for Lågen med sidevassdrag.

Gausdal kommune skal bidra i regionalt samarbeid for bærekraftig næringsutvikling og informere gårdbrukere om muligheter for tilskudd til klimarådgivning og klimatiltak. Miljøhensyn skal integreres i planer på alle nivå, med fokus på grønne lunger, pendler-/kollektivparkering og ladestasjoner for elbil. Ambisjonen er tydelige bestemmelser, arealregnskap og klimagassregnskap i alle arealplaner.

Det er igangsatt et arbeid med utarbeidelse av strategi for klima, energi og miljø for Lillehammerregionen.

Skole

Om planområdet

Planområdet omfatter undervisning ved barneskolene i Forset, Fjerdum og Follebu, samt Gausdal ungdomsskole, voksenopplæringen og skolefritidsordningene ved Forset, Fjerdum og Follebu skoler.

Rammeoversikt

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2026	2027	2028	2029
Vedtatt budsjett	92 028	92 028	92 028	92 028
Sum Tekniske justeringer	-60	-60	-60	-60
Vedtak forrige periode				
Bærekraft - Bytte adminsystem for iPad samt avslutte abonnement på Conexus.	0	-40	-40	-40
Bærekraft - Redusere lederressurs til SFO ved at enkelte arbeidsoppgaver overføres til inspektør	-175	-175	-175	-175
En klasse mindre på ungdomsskolen fra skoleåret 25/26	-1 025	-1 025	-1 025	-1 025
KST - Budsjettforlik Stortinget, økt bemanning SFO fra 1/8-25	785	785	785	785
Saldering 2025-2028 Nedtak driftsramme planområde 3 Skole	0	-1 091	-2 618	-2 618
Økt utgift, leie av switcher IKT	-73	-73	-73	-73
Andre tiltak	0	-500	-500	-500
Sum Vedtak forrige periode	-488	-2 119	-3 646	-3 646
Sum Budsjettendring i år	4 609	4 609	4 609	4 609
Sum Lønns- og prisvekst	67	67	67	67
Konsekvensjustert budsjett	4 128	2 497	970	970
Konsekvensjustert ramme	96 155	94 524	92 997	92 997
Nye tiltak				
Reversering saldering 2025-2028 Planområde 3 Skole	0	1 091	2 618	2 618
Statsbudsjett 2026 Økt bemanning SFO fra høsten 2025, ikke gi midler til helårsvirkning i 2026	-785	-785	-785	-785
Sum Nye tiltak	-785	306	1 833	1 833
Innsparingstiltak				
Bærekraft 26-29 1 Administrative fellestjenester	-167	-167	-167	-167
Bærekraft 26-29 3 Skole	-563	-1 352	-1 352	-1 352
Saldering HØP 26-29 Planomr. 3 Skole	-1 651	-1 819	-3 873	-5 457
Sum Innsparingstiltak	-2 381	-3 338	-5 392	-6 976
Nye tiltak og realendringer budsjett	-3 166	-3 032	-3 559	-5 143
Ramme 2026-2029	92 989	91 492	89 438	87 854

Sammendrag budsjett

Driftsramma på planområdet er økt med nesten 1 mill. kr fra 2025 til 2026. Kompensasjon for lønns- og prisvekst utgjør 4,4 mill. kr og er den største enkeltfaktoren. Fra skoleåret 2025/2026 blir det en klasse mindre ved ungdomsskolen, det er derfor lagt inn reduserte utgifter med 1 mill. kr som følge av dette i 2025. Dette er et varig tiltak fordi det vil være færre elever ved ungdomsskolen i årene som kommer.

Det er lagt inn innsparingstiltak tilsvarende 2,6 mill. kr for 2026. Summen av innsparingstiltakene vil øke til 3,6 mill. kr. i 2027, 5,6 mill. kr i 2028 og 7,2 mill. kr. i 2029. Innsparingstiltakene består henholdsvis av

reduksjon i lederressurser til SFO, bytte av administrasjonssystem for iPad, avvikle koordinator for Dig3 og reduserte kostnader til individuell tilrettelagt undervisning i skolen.

I statsbudsjettet for 2025 var det lagt inn midler til økt bemanning i SFO med virkning fra 1. august 2025. En helårsvirkning av dette ville utgjøre en økt utgift på 785.000 kr og var lagt inn i budsjettet for 2026. Da statsbudsjettet for 2026 ble lagt fram, har ikke regjeringen lagt inn økte midler til dette. Kommunen må dermed trekke ut igjen økningen til dette med 785.000 kr.

Måltabell

Hovedmål	Delmål
Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.	Elevene tilegner seg grunnleggende ferdigheter og kunnskap som de kan bruke i praksis. Å være opptatt av barn og unges gode egenskaper, og bygge på hverandres ressurser. Det styrker fellesskap, læring og mestring i barnehagen, på skolen, hjemme og på fritidsarenaene.
Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.	Et aktivitetsvennlig lokalsamfunn for alle. Det skjer ved å legge til rette for lett tilgjengelige fysiske omgivelser, åpne møteplasser for organisert og uorganisert aktivitet, aktive og trygge skoleveier. Systematisk arbeid for at alle skal ha like muligheter. Redusert sosial ulikhet og forskjeller i levekår gjennom tiltak rettet mot lavinntektsfamilier.
Vi tar vare på fellesskapet og lokaldemokratiet.	Aktiv tilrettelegging for at barn og unge deltar i utviklingen av lokalsamfunnet, og at de gjennom utdanningsløpet får demokrati-opplæring og en bred forståelse av samfunnet.

Oppdrag

Oppdrag	Beskrivelse
Fellesskap og inkludering- for gode opplevelser og god læringsutvikling	Oppdraget er sammensatt av flere tiltak: • Regionalt samarbeid og veiledning fra Universitetet • Videreutvikle sosiallærerfunksjonen og kommunalt skolemiljøteam • Videreutvikle samarbeidet mellom PPT og skole på systemnivå • Utviklingsarbeid i profesjonsfellesskapet ved den enkelte skole
Mat og måltider- utvikle gode, sunne og varierte måltider i skole og SFO	Maten og måltidene i skole og SFO er viktig i et folkehelseperspektiv. I 2026 ønsker vi å videreutvikle gode, sunne og varierte måltider, basert på nasjonale retningslinjer.
Samarbeid arbeidsliv og skole, med mål om relevant og virkelighetsnær undervisning.	Et innovasjonsprosjekt som har som mål å finne arenaer der arbeidsliv og skole kan samarbeide til felles nytte.

Oppdrag

Beskrivelse

Viktige voksne, systematisering av foreldrestøtte fra 0-16 år

Styrke og systematisere gode samarbeidsformer mellom foreldre og andre viktige voksne, barn og unge og de kommunale tjenestene.

Videreutvikle foreldremøtene ved å gå i dialog med foreldrene for å finne frem til hvordan denne møtearenaen kan utvikles slik at den blir trygg, relevant og nyttig for alle foreldre

Investeringstabell

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum Økonomi-plan	Sum øvrige år						Sum i plan-period en
Investeringsprosj ekter	2026	2027	2028	2029	2026-29	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2026-35
iPad i skole	550	550	550	550	2 200	550	550	550	550	0	0	4 400
Sum investeringsprosj ekter	550	550	550	550	2 200	550	550	550	550	0	0	4 400

Investeringsbudsjett

iPad i skole

Ipad brukes som pedagogisk verktøy ved alle trinn i gausdalsskolen, ut fra elevenes alder og forutsetninger. Denne satsingen er nødvendig for å oppfylle opplæringslov med forskrift når det gjelder å utvikle digitale ferdigheter, og verktøyet gir en utvidet mulighet for tilrettelegging av opplæringen.

Det legges inn investeringsmidler i planperioden til en gradvis utskiftning.

Utfordringer og muligheter i planperioden

Oppvekstsektoren har en felles hovedmålsetning om å ha glade, trygge, robuste barn og unge med tro og håp for fremtiden, som mestrer et liv med opp- og nedturer. I kommuneplanens samfunnsdel, satsingsområde "Sammen om gode hverdagsliv" er det å gi barn og unge best mulig utgangspunkt for å mestre hverdagen og voksenlivet beskrevet som gausdalssamfunnets aller viktigste oppgave. Mulighetene for å lykkes med dette ligger i at skolene har kompetanse og ressurser til å jobbe godt både faglig og sosialt. Det må legges vekt på godt forebyggende arbeid for å hjelpe barn og unge som av ulike årsaker er i sårbare situasjoner, i en styrkebasert skole – hjemsamarbeid, et bredt tverrfaglig samarbeid mellom ulike kommunale tjenester, samt et godt samarbeid med instanser utenfor kommunen.

Folkehelse og livsmestring

Resultatene fra elevundersøkelsen 2024 viser at Gausdal har høyere mobbetall på barneskolene enn det nasjonale gjennomsnittet, og lavere mobbetall for ungdomsskolen. For å løse de utfordringene vi ser i skoler og barnehager er inkludering ett nøkkelord. For både trivsel, trygghet og læring er det avgjørende å føle man er en del av et fellesskap- at man hører til blant de andre og at man trives. Inkludering skapes av mestringsopplevelser, av at man «får det til» sammen med andre. Å skape et skoletilbud som gir rom for elevmedvirkning og der ulikheter er sett på som en styrke er avgjørende.

Forskning viser tydelige sammenhenger mellom god trivsel, helse og læring. Skolens arbeid med å utvikle et godt og inkluderende læringsmiljø hvor elevene trives er viktig for elevenes sosiale og personlige utvikling, og fremmer gode undervisningsforhold og faglig læring. Det viser seg at å løfte de kollektive læringsmiljøene er mer effektivt enn individuelle tiltak på enkeltelever.

I barne- og ungdomsårene er utvikling av et positivt selvbilde og en trygg identitet særlig avgjørende. Det er viktig at barn og unge opplever glede, mestring og utvikler en positiv selvfølelse. Gjennom dette lærer de hvordan de kan håndtere både negative og positive hendelser i hverdagen. Elevene må tilegne seg kompetanse som fremmer god psykisk og fysisk helse, og som gir muligheter for å ta ansvarlige livsvalg. Dette er særlig viktig med tanke på å forebygge ufrivillig skolefravær. Mulighetene ligger i en bred tilnærming, både på individ og systemnivå.

Mange foreldre i dag er usikre i forhold til oppdragelse generelt og grensesetting spesielt. Dette vises også i skolene ved at flere barn har utfordringer knyttet til sosialt samspill og adferd. Foreldrerollen er i stadig endring, og det er vesentlig at de ansatte anerkjenner foreldrenes utfordringer, og bidrar til å trygge og støtte foreldrene i elevenes hverdag. Det er viktig å skape arenaer der alle foreldre blir inkludert i trygge fellesskap med andre foreldre.

Læring og utvikling

Å sikre et godt læringsutbytte for alle elever krever pedagoger med god forståelse av elevene, og som gjør kloke handlinger ut ifra dette. Inkluderte elever, som opplever seg som en del av et trygt fellesskap, lærer best. Fokus på god praksis og prosesser for å lykkes, samt erfaringsdeling innad i skolene og skolene mellom, er viktig for å sikre et kvalitativt godt tilbud til alle elevene i Gausdalsskolen. Et godt og trygt profesjonsfellesskap bygger kompetanse som gjør pedagoger i stand til å ta kloke valg.

For å oppleve inkludering og mestring må undervisningen favne så bredt at det er mulig å lykkes på forskjellige måter, uavhengig av ulike læringsforutsetninger. Det er gledelig å se at lekens betydning for læring stadig blir mer vektlagt, både i Norge og i Gausdal. Det vektlegges i stadig større grad den aktive eleven, som gis mulighet til å påvirke innholdet av undervisningen, for eksempel gjennom muligheten for valgfag i barneskolen. Det jobbes stadig mot å skape en mer praktisk skole, blant annet gjennom prosjektet «Samarbeid skole og næringsliv». Dette arbeidet er det viktigste skolene gjør for å motvirke den nasjonale trenden at flere og flere elever har vedtak om individuell tilrettelagt opplæring.

Resultatene fra eksamen, nasjonale prøver og elevundersøkelsen, samt grunnskolepoeng er viktige indikatorer for kvalitet i skolen. Skolene må jobbe godt med å analysere resultatene og bruke analysen i videre planlegging av undervisningen. Langt viktigere er den daglige observasjonen av elevers læring og utvikling i alle fag. Gjennom gode relasjoner mellom elever og lærere, et godt samarbeid i profesjonsfellesskapet, under en trygg og god skoleledelse, sikrer man et bredt undervisningstilbud der flest mulig følger seg inkludert og har god faglig utvikling.

Kostra-analyse

	Gausdal 2023	Gausdal 2024	Øyer	Tynset	Oppdal	Hole	Kostra- gruppe 01
Dekningsgrad							
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning	11,8 %	11,9 %	10,7 %	8,7 %	8,0 %	10,6 %	9,5 %
Andel timer spesialundervisning av antall lærertimer totalt (B)	27,2 %	30,3 %	11,1 %	24,2 %	18,0 %	23,3 %	20,4 %
Kommunekasse							
Netto driftsutgifter per innbygger (202) grunnskole (B) (Kommunekasse) *) **)	15 411	15 657	18 046	14 714	13 948	16 678	14 811

*) Inflasjonsjustert med deflator

**) Justert for utgiftsbehov

Analyse av KOSTRA indikatorer for Skole

Gausdals netto driftsutgifter per innbygger til grunnskole har økt fra 2023 til 2024. Utgiftsnivået er lavere her enn i Øyer og Hole, men høyere enn Tynset og Oppdal. Gausdals utgifter ligger 846 kroner høyere per innbygger enn KOSTRA-gjennomsnittet.

Andelen elever som mottar spesialundervisning i Gausdal var 11,8% i 2023 og 11,9% i 2024. Andelen er høyere i Gausdal enn i sammenligningskommunene, og ligger over KOSTRA-gjennomsnittet.

Andelen timer spesialundervisning av antall læretimer økte fra 27,2% i 2023 til 30,3% i 2024. Gausdal ligger høyere enn samtlige av sammenligningskommunene. KOSTRA-gjennomsnittet er 20,4%, som er en langt lavere andel enn den i Gausdal.

Fokusområder 2026

Utredning om ny barnehage- og skolestruktur

Utredningen ble levert kommunestyret oktober 2025. Saken videreføres og avsluttes i 2026.

Fellesskap og inkludering

Mobbing i dagens skole handler svært ofte om å ikke føle tilhørighet eller fellesskap med andre elever. For å motvirke mobbing er det derfor vesentlig å jobbe godt og effektivt for å fremme inkludering og fellesskap.

Ansattes kunnskap og holdninger i arbeidet med elever er viktig med tanke på at særlig sårbare elever skal oppleve å være inkludert i fellesskapet. Et elevsyn som verdsetter ulikheter og som ser hver enkelt elevs ressurser er avgjørende.

Gjennom samarbeid i regionen, og med Universitetet i Innlandet, vil fokuset på sosial og faglig læring som fremmer inkludering og motvirker utenforskap prioriteres.

Sosiallærerfunksjonen videreutvikles. Det legges opp til nettverk for sosiallærere på tvers av skolene. Arbeidsoppgavene er å jobbe forebyggende med styrkebaserte tiltak inn mot klasser, trinn og skolen læringsmiljø.

Et kommunalt skolemiljøteam skal hjelpe skolene med de sakene som er ekstra krevende. Medlemmene i skolemiljøteamet har kompetanse innen psykososialt arbeid, pedagogikk, spesialpedagogikk og forebygging. På den måten sikres det en tverrfaglig forståelse for krevende saker.

Det jobbes videre med å utvikle samarbeidet skole – PPT på systemnivå, der tjenesten skal støtte og veilede skolene i å tilrettelegge for tilpasset opplæring og tidlig innsats.

Viktige voksne

Styrkebaserte holdninger og handlinger i samhandling med både barn, foreldre og andre tjenester skal være med å bygge trygge og gode skolemiljø som fremmer både inkludering og barnas psykiske og fysiske helse. Et av tiltakene i prosjektet Viktige voksne handler om å utvikle foreldremøtene i skolen. Man opplever til tider dårlig oppmøte og man er klar over at ikke alle foreldre opplever seg inkludert i fellesskapet med resten av foreldregruppa. Man ønsker å gå i dialog med foreldrene for å finne frem til hvordan denne møtearenaen kan utvikles slik at den blir trygg, relevant og nyttig for alle foreldre.

Ufrivillig skolefravær

Utfordringen med ufrivillig skolefravær er komplekst, og ingen sak er lik. Det er viktig at det gjøres grundige undersøkelser i hver enkelt sak for å finne hva som ligger bak skolefraværet. Elever som opplever seg selv som et fullverdig medlem av gruppen trives og ønsker å være på skolen. Erfaringer viser at det er ekstremt viktig å komme i gang så tidlig som mulig i slike saker. Det må jobbes godt forebyggende på systemnivå, og dette arbeidet må sees i sammenheng med både inkludering og fellesskap og prosjektet Viktige voksne.

Samarbeid skole og arbeidsliv

En god skole er en skole der elevene opplever at skolens innhold er relevant i sine egne liv og i samfunnet ellers. Gjennom innovasjonsprosjektet "Samarbeid skole og arbeidsliv» ønsker vi å skape arenaer der både offentlig og privat arbeidsliv kan samarbeide for å skape en skolehverdag med relevans for elevene. Dette er et viktig bidrag til å skape inkludering ved at man skaper nye læringsarenaer for å lykkes.

Barnehage

Om planområdet

Planområdet omfatter Kornhaug, Forset og Fjerdum barnehager, samt tilskudd til private barnehager. Ordningene knyttet til redusert foreldrebetaling og gratis kjernetid for lavinntekts-familier inngår også her.

Rammeoversikt

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2026	2027	2028	2029
Vedtatt budsjett	56 441	56 441	56 441	56 441
Sum Tekniske justeringer	-36	-36	-36	-36
Vedtak forrige periode				
Bærekraft - Avvikle ordning med reserverte plasser til flyktninger.	-200	-200	-200	-200
Saldering 2025-2028 Nedtak driftsramme planområde 4 Barnehage	0	-665	-1 596	-1 596
Økt utgift, leie av switcher IKT	-27	-27	-27	-27
Sum Vedtak forrige periode	-227	-892	-1 823	-1 823
Sum Budsjettendring i år	1 893	1 893	1 893	1 893
Sum Lønns- og prisvekst	531	531	531	531
Konsekvensjustert budsjett	2 160	1 495	564	564
Konsekvensjustert ramme	58 601	57 936	57 005	57 005
Nye tiltak				
Reversering saldering 2025-2028 Planområde 4 Barnehage	0	665	1 596	1 596
Statsbudsjett 2026-2029, helårsvirkning redusert maskpris foreldrebetaling barnehage fra 01.08.2025	2 066	2 066	2 066	2 066
Økt tilskudd til private barnehager	901	901	901	901
Andre tiltak	165	165	165	165
Sum Nye tiltak	3 132	3 797	4 728	4 728
Innsparingstiltak				
Bærekraft 26-29 4 Barnehage	-200	-200	-200	-200
Saldering HØP 26-29 Planomr. 4 Barnehage	-1 006	-1 109	-2 361	-3 326
Sum Innsparingstiltak	-1 206	-1 309	-2 561	-3 526
Nye tiltak og realendringer budsjett	1 926	2 488	2 167	1 202
Ramme 2026-2029	60 527	60 424	59 172	58 207

Sammendrag budsjett

Driftsramma øker med 4,1 mill. kr fra 2025 til 2026. Lønns- og prisveksten utgjør 2,4 mill. kr, mens tilskuddet til private barnehager øker med 0,9 mill. kr. Videre er det lagt inn helårsvirkning av at maksprisen ble redusert til 1.200 kr fra 1. august 2025 samt at nivået er foreslått holdt uendret også i 2026. Dette innebærer at barnehagene får kompensert lavere inntekter fra foreldrebetaling og de private barnehagene får dette dekket via økte tilskuddssatser. Dekningen over statsbudsjettet utgjør 2,066 mill. kr. for redusert makspris.

Det er lagt inn innsparingstiltak i tråd med bærekraftstiltakene som ble lagt fram for kommunestyret i oktober. Dette utgjøre en redusert driftsramme i 2026 med 1,4 mill. kr. Innsparingstiltakene øker til 1,5 mill. kr. i 2027, 2,8 mill. kr. i 2028, og 3,7 mill. kr. i 2029.

Måltabell

Hovedmål

Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.

Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.

Vi tar vare på fellesskapet og lokaldemokratiet.

Delmål

Å være opptatt av barn og unges gode egenskaper, og bygge på hverandres ressurser. Det styrker fellesskap, læring og mestring i barnehagen, på skolen, hjemme og på fritidsarenaene.

Et aktivitetsvennlig lokalsamfunn for alle. Det skjer ved å legge til rette for lett tilgjengelige fysiske omgivelser, åpne møteplasser for organisert og uorganisert aktivitet, aktive og trygge skoleveier.

Systematisk arbeid for at alle skal ha like muligheter. Redusert sosial ulikhet og forskjeller i levekår gjennom tiltak rettet mot lavinntektsfamilier.

Aktiv tilrettelegging for at barn og unge deltar i utviklingen av lokalsamfunnet, og at de gjennom utdanningsløpet får demokrati-opplæring og en bred forståelse av samfunnet.

Oppdrag

Oppdrag

Fellesskap og inkludering- for gode opplevelser og god læringsutvikling

Beskrivelse

Oppdraget er sammensatt av flere tiltak:

- Regionalt samarbeid og veiledning fra Universitetet
- Videreutvikle samarbeidet mellom PPT og barnehage på systemnivå
- Barneagebasert utviklingsarbeid med fokus på å utvikle et helhetlig språkmiljø

Mat og måltider- utvikle gode, sunne og varierte måltider i barnehagene

Hver dag spiser barn tre av sine måltider i barnehagen. Maten og måltidene i barnehagen er derfor svært viktig i et folkehelseperspektiv. I 2026 ønsker vi å videreutvikle gode, sunne og varierte måltider, basert på nasjonale retningslinjer. Hver barnehage skal utvikle sine egne retningslinjer for mat og måltider, og det legges opp til samlinger på tvers av barnehagene for å utvikle gode praksiser.

Viktige voksne, systematisering av foreldrestøtte fra 0-16 år

Styrke og systematisere gode samarbeidsformer mellom foreldre og andre viktige voksne, barn og unge og de kommunale tjenestene.

Tiltaksutviklingen for 2026 handler om samarbeid mellom barnehagene og helsestasjonen

Utfordringer og muligheter i planperioden

Oppvekstsektoren har en felles hovedmålsetning om å ha glade, trygge, robuste barn og unge med tro og håp for fremtiden, som mestrer et liv med opp- og nedturer. I kommuneplanens samfunnsdel, satsingsområde "Sammen om gode hverdagsliv" er det å gi barn og unge best mulig utgangspunkt for å mestre hverdagen og voksenlivet beskrevet som gausdalssamfunnets aller viktigste oppgave. Mulighetene for å lykkes med dette ligger i at barnehagene har kompetanse og ressurser til å jobbe godt både faglig og sosialt. Det må legges vekt på godt forebyggende arbeid for å hjelpe barn og unge som av ulike årsaker er i sårbare situasjoner, i et styrkebasert samarbeid med hjemmene, et bredt tverrfaglig samarbeid mellom ulike kommunale tjenester, samt et godt samarbeid med instanser utenfor kommunen.

Folkehelse og livsmestring

For å løse de utfordringene vi ser i skoler og barnehager er inkludering ett nøkkelord. For både trivsel, trygghet og læring er det avgjørende å føle man er en del av et fellesskap- at man hører til blant de andre og at man trives. Inkludering skapes av mestringsopplevelser, av at man «får det til» sammen med andre. Å skape et barnehagetilbud som gir tar utgangspunkt i barns interesser, og der ulikheter er sett på som en styrke, er avgjørende.

Barn og unges fysiske og psykiske helse; trivsel og mestring, fysisk aktivitet og kosthold er nasjonale utfordringer som også gjelder barn og unge i Gausdalssamfunnet.

Trivsel og mestring er grunnleggende faktorer for all læring og utvikling, og er gjensidig avhengig av hverandre. På lik linje med de fleste barn i Norge trives barna godt i barnehagene i Gausdal. De styrkebaserte holdningene og handlingene hos ansatte i barnehagene må holdes ved like og videreutvikles. Senere skolefravær kan ofte spores tilbake til barnehagetiden, og det er viktig at barnehagene er bevisste dette i sitt møte med barn og foresatte.

Vi opplever at mange foreldre er usikre i forhold til hvordan man skal håndtere barnas utfordringer og at foreldrerollen er i stadig endring. Dette vises i barnehagene ved at flere barn har utfordringer knyttet til sosialt samspill og adferd. Foreldrerollen er i stadig endring, og det er vesentlig at de ansatte anerkjenner foreldrenes utfordringer, og bidrar til å trygge og støtte foreldrene i barnas hverdag.

Barn og unges kosthold er viktig både for den psykiske og fysiske helsen. Undersøkelser viser at overvekt hos barn er et økende problem, også i Gausdal. Mange barnehagebarn spiser to-tre måltider i barnehagen, og sett i et folkehelseperspektiv er det derfor avgjørende at disse måltidene er så gode, sunne og varierte som mulig.

Læring og utvikling

Barndommen har egenverdi, og barnehagen skal tilrettelegge for helhetlige læringsprosesser som fremmer barns trivsel og allsidige utvikling. Barnehagene må være oppmerksomme på barnas interesser og engasjement og legge til rette for læring i ulike situasjoner og aktiviteter. Barna skal få bruke hele kroppen og alle sanser i sine læringsprosesser, og barnehagen skal legge til rette for læringsfellesskap der barna skal få bidra i egen og andres læring.

I barnehagen skal barna oppleve et stimulerende miljø som støtter opp om deres lyst til å leke, utforske, lære og mestre. Barnas nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær skal anerkjennes, stimuleres og legges til grunn for læreprosessene. Barnehagen må derfor ha en helhetlig tilnærming til barnas utvikling og

læring. Arbeid med å skape gode, inkluderende barnehagemiljø, hvor det brukes styrkebaserte tilnærminger i møte med barn, foreldre og medarbeidere vil kunne bidra til gode relasjoner mellom barna, mellom barna og de voksne og de voksne seg imellom, og legge et godt grunnlag for barnas læring og utvikling.

Kostra-analyse

	Gausdal 2023	Gausdal 2024	Øyer	Tynset	Oppdal	Hole	Kostragruppe 01
Prioritet							
Netto driftsutgifter pr. innbygger til Barnehage (B) *) **)	12 500	12 320	12 989	13 067	12 051	10 398	11 311
Produktivitet							
Antall barn korrigert for alder per årsverk til basisvirksomhet i kommunale barnehager (B)	5,8	5,8	5,3	5,2	5,4	5,8	5,6
Korrigerte brutto driftsutgifter til kommunale barnehager per korrigert oppholdstime (kr) (B) *)	97,8	91,5	104,2	92,8	102,0	92,6	95,3

*) Inflasjonsjustert med deflator

**) Justert for utgiftsbehov

Analyse av KOSTRA indikatorer for Barnehage

Gausdals utgifter til barnehagedrift har gått ned fra 2023 til 2024. Utgiftsnivået er lavere enn i Øyer og Tynset, men høyere enn Oppdal og Hole. Gausdals utgifter ligger 1009 kroner høyere per innbygger enn KOSTRA-gjennomsnittet.

Antall barn korrigert for alder per årsverk til basisvirksomhet i kommunale barnehager er på 5,8 i Gausdal. Dette er likt med Hole, og over de andre sammenligningskommunene. KOSTRA-gjennomsnittet er litt lavere, med 5,6.

Gausdals korrigerte brutto driftsutgifter til kommunale barnehager per korrigert oppholdstime har gått ned fra 2023 til 2024. Utgiftsnivået ligger på linje med de fleste sammenligningskommunene og KOSTRA-gjennomsnittet.

Fokusområder 2026

Utredning om ny barnehage- og skolestruktur

Utredningen ble levert kommunestyret oktober 2025. Saken videreføres og avsluttes i 2026.

Fellesskap og inkludering

Ansattes kunnskap og holdninger i arbeidet med barn er viktig med tanke på at barn i særlig sårbare situasjoner skal oppleve å være inkludert i fellesskapet.

Gjennom samarbeid i regionen, og med Universitetet i Innlandet, vil fokuset på sosial og faglig læring som fremmer inkludering og motvirker utenforskap prioriteres.

For å ta aktiv del i et fellesskap er barn avhengige av å utvikle språket for å fungere godt sammen med andre. Dette gjøres gjennom god tid til samtaler og dialog, støtte i kommunikasjon, høytlesing, musiske aktiviteter og tilrettelegging for allsidig lek.

Det jobbes videre med å utvikle samarbeidet barnehage – PPT på systemnivå, der tjenesten skal støtte og veilede barnehagene i å tilrettelegge for tilpasset opplæring og tidlig innsats.

For å gi opplæring til barn med nedsatt funksjonsevne og spesialpedagogisk hjelp til barn med vedtak om dette har det blitt ansatt spesialpedagoger som jobber på tvers av barnehagene. Ved å samarbeide tett med pedagoger på avdelingene er det et mål å inkludere disse barna mest mulig i de vanlige aktivitetene i barnehagen.

Viktige voksne

Styrkebaserte holdninger og handlinger i samhandling med både barn, foreldre og andre tjenester skal være med å bygge trygge og gode barnehagemiljø som fremmer både inkludering og barnas psykiske og fysiske helse. Et av tiltakene i prosjektet Viktige voksne handler om å utvikle et bedre samarbeid mellom barnehagene og helsestasjonen. Via god dialog, å se hverandres tjenesters styrker og klargjorte rutiner er målet å skape trygghet og forutsigbarhet både for barna og foresatte.

Mat og måltider

I 2026 ønsker vi å videreutvikle gode, sunne og varierte måltider, basert på nasjonale retningslinjer. Hver barnehage skal utvikle sine egne retningslinjer for mat og måltider, og det legges opp til samlinger på tvers av barnehagene for å utvikle gode praksiser. Mat og måltider er en del av Gausdalsmodellen på lik linje med motorisk utvikling.

Lekens sentrale plass i barnehagene

Leken skal ha en sentral plass i barnehagen og lekens egenverdi skal anerkjennes. Leken skal være en arena for barns utvikling og læring, og for sosial og språklig samhandling. Barnehagen skal inspirere og gi rom for ulike typer lek både ute og inne, og bidra til at alle barn opplever glede, humor, spenning og engasjement gjennom lek, alene og sammen med andre.

Språk

Gjennom arbeid med et helhetlig språkmiljø legger barnehagene et grunnlag for barnets helhetlige utvikling. Språk er viktig i barnehagen fordi det er nøkkelen til barns utvikling, læring og sosiale samspill. Gjennom språket erobrer barna verden. Barnehagene legger til rette for god språkutvikling gjennom blant annet tilstedeværende ansatte. De ansattes kompetanse er avgjørende for å anerkjenne og stimulere barnets verbale og nonverbale uttrykk, og støtte deres utvikling. Ved hjelp av Universitetet i Innlandet drives et barnehagebasert utviklingsarbeid for å øke kompetansen til de ansatte på dette området.

Kultur og fritid

Om planområdet

Planområdet omfatter kulturskole, allmennkultur, frivilligsentral, bibliotek, idrett og ungdomsarbeid.

Rammeoversikt

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2026	2027	2028	2029
Vedtatt budsjett	14 447	14 447	14 447	14 447
Sum Tekniske justeringer	-36	-36	-36	-36
Vedtak forrige periode				
Bærekraft - Innsparing Kirkelig fellesråd	-50	-50	-50	-50
Fritidskasse	30	30	30	30
Saldering 2025-2028 Nedtak driftsramme planområde 5 Kultur og fritid	0	-174	-414	-414
Sum Vedtak forrige periode	-20	-194	-434	-434
Sum Budsjettendring i år	292	292	292	292
Sum Lønns- og prisvekst	254	254	254	254
Konsekvensjustert budsjett	489	315	75	75
Konsekvensjustert ramme	14 936	14 762	14 522	14 522
Nye tiltak				
Reversering saldering 2025-2028 Planområde 5 Kultur og fritid	0	174	414	414
Tilskudd kirkelig fellesråd, lønns- og prisjustert nivå	243	243	243	243
Sum Nye tiltak	243	417	657	657
Innsparingstiltak				
Bærekraft 26-29 5 Kultur og fritid	-380	-380	-380	-380
Saldering HØP 26-29 Planomr. 5 Kultur og fritid	-263	-290	-618	-870
Sum Innsparingstiltak	-643	-670	-998	-1 250
Nye tiltak og realendringer budsjett	-400	-253	-341	-593
Ramme 2026-2029	14 536	14 509	14 181	13 929

Sammendrag budsjett

Driftsramma på planområdet er økt med 0,1 mill. kr fra 2025 til 2026. Utgifter til lønns- og prisvekst utgjør 0,8 mill. kr. der økt tilskudd til Gausdal kirkelige fellesråd inngår med 0,25 mill. kr brutto. Kirkelig fellesråd har i 2026-budsjettet lagt inn innsparingstiltak tilsvarende 50.000 kr som del av Bærekraft 24-25. I tillegg er det lagt inn innsparingstiltak for reduksjon i kulturskolen, frivilligsentralen og driftsnedtak i kirkelig fellesråd. De samlede innsparingstiltakene utgjør 0,7 mill. kr. i 2026. Dette vil øke til 1 mill. kr. i 2028 og 1,3 mill. kr. i 2029.

Måltabell

Hovedmål

I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.

Delmål

Et aktivt samarbeid mellom lokalsamfunnet og kommunen som organisasjon, for et godt og bærekraftig velferds- og tjenestetilbud.

Hovedmål

Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet.

Delmål

Et kulturliv som bidrar til fellesskap og glede, gir gode opplevelser og varierte sosiale møteplasser for alle aldersgrupper.

Videreutvikling av det systematiske samarbeidet mellom frivillige organisasjoner, enkeltpersoner og kommunen. Det bidrar til et sosialt bærekraftig lokalsamfunn med høy deltakelse og trivsel.

Å legge til rette for dialog og samarbeid med innbyggere, næringsliv og frivillige organisasjoner. Samskaping og samarbeid bidrar til viktig og nødvendig utvikling i kommunen.

Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.

Å være opptatt av barn og unges gode egenskaper, og bygge på hverandres ressurser. Det styrker fellesskap, læring og mestring i barnehagen, på skolen, hjemme og på fritidsarenaene.

Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.

Et aktivitetsvennlig lokalsamfunn for alle. Det skjer ved å legge til rette for lett tilgjengelige fysiske omgivelser, åpne møteplasser for organisert og uorganisert aktivitet, aktive og trygge skoleveier.

Et aktivt samarbeid mellom lokalsamfunnet og kommunen som organisasjon, for et godt og bærekraftig velferds- og tjenestetilbud.

Vi tar vare på fellesskapet og lokaldemokratiet.

Aktiv tilrettelegging for at barn og unge deltar i utviklingen av lokalsamfunnet, og at de gjennom utdanningsløpet får demokrati-opplæring og en bred forståelse av samfunnet.

Et kulturliv som bidrar til fellesskap og glede, gir gode opplevelser og varierte sosiale møteplasser for alle aldersgrupper.

Oppdrag

Oppdrag

Frivilligsentralen 30 år i 2026

Beskrivelse

Det settes fokus på de frivillige og viktigheten av deres innsats. Dette markeres på ulike måter gjennom året.

Investeringstabell

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum Økonomi- i-plan	Sum øvrige år						Sum i plan- perioden
Investeringsprosjekter	2026	2027	2028	2029	2026-29	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2026-35
Investeringsstilskudd kirkelig fellesråd	0	250	410	310	970	122	500	1 000	0	0	0	2 592
Sum investeringsprosjekter	0	250	410	310	970	122	500	1 000	0	0	0	2 592

Investeringsbudsjett

Investeringsstilskudd kirkelig fellesråd

I kirkelig fellesråd sin søknad om midler til investeringer i 2026-2029 er det lagt opp til en investeringsplan som følger:

Tall i hele tusen kroner	År 2026	År 2027	År 2028	År 2029	År 2030	År 2031	År 2032
Takrenner Østre Gausdal kirke*							
Vinduer Follebu kirke		250					
Legge om tårnhjelm og vegger på takrytter Follebu kirke samt tak våpenhus			210				
Kalking Follebu kirke				310			
Konserverende behandling dør sørportal samt trapp og mur					122		
Kalking Østre Gausdal kirke						500	
Omlægging tak Østre Gausdal kirke							1000
Minnelund Vestre Gausdal		200					

*) Denne investeringen på 150.000 kr er inntatt i kommunens budsjett for 2025 og bevilges derfor ikke på nytt nå.

Ytterligere detaljer framgår av kirkelig fellesråd sin søknad, som er lagt ved saksframlegget til den politiske behandlingen av økonomiplanen.

Utfordringer og muligheter i planperioden

Utfordringer og muligheter i planperioden

Tjenestene tilbyr et variert aktivitetstilbud, med et gjennomgående fokus på forebyggende arbeid når det gjelder barn og unge. Det arbeides også forebyggende når det gjelder den eldre målgruppen, blant annet for å forebygge isolasjon og ensomhet.

Barne- og ungdomsarbeid

Gausdal kommune og frivillige lag og organisasjoner har potensiale for å videreutvikle samarbeidet, når det gjelder å skape og utvikle gode og trygge møteplasser til ungdom.

Hvert tredje år gjennomføres Korus sin Ungdataundersøkelse i Gausdal. Siste undersøkelse var i 2024. En av de største utfordringene resultatene viser er tidlig debut, holdninger og bruk av alkohol. Å gjennomføre gode forebyggende tiltak på tvers av tjenester er en av de viktigste oppgavene i det forebyggende ungdomsarbeidet. Det er viktig å finne riktige tiltak og gjennomføre disse på tvers av de enheter som yter tjenester til ungdom.

Det finnes sosiale forskjellene i samfunnet, disse har vi som mål å bidra til å utjevne med tiltak som innebærer inkludering og deltagelse.

Frivillighet

Til det beste for gausdalssamfunnet og for å kunne tilby gode tjenester til innbyggerne er vi avhengig av frivillige. Dette gjelder både for å opprettholde og utvikle møteplasser og aktivitet gjennom frivilligsentralen, men også i andre tjenester som biblioteket, kulturskolen og innen ungdomsarbeid. For å opprettholde dagens nivå på tilbudene, er det viktig å rekruttere og ta vare på de frivillige. De frivillige skal oppleve mestring og det å være til nytte for andre. Det er utfordrende å få med yngre generasjoner inn i deler av det frivillige arbeidet og det kan med fordel ses på alternative måter å rekruttere på. Det å få frivillige til å forplikte seg til faste oppgaver over tid er blitt en større utfordring. Flere ønsker å være sporadiske frivillige. Dette gjør det utfordrende å dekke faste oppdrag.

Møteplasser for eldre

Det kan være en utfordring er å få eldre til å benytte seg av eksisterende tilbud. Dette kan det være flere årsaker til, f.eks. transport, hørsel- og/eller synshemming, markedsføring av tilbudene eller at tilbudet ikke treffer. Det er en jobb å gjøre med å undersøke hva som er grunnen til dette og sette inn rett tiltak.

Kostra-analyse

	Gausdal 2023	Gausdal 2024	Øyer	Tynset	Oppdal	Hole	Kostra- gruppe 01
Prioritet							
Kirke nettodriftsutgifterbeløp pr innb (kr) *)	1 095	1 135	990	918	817	635	827
Korrigerte brutto driftsutgifter per innbygger (380) Idrett og tilskudd til andres idrettsanlegg (B) *) **)	84	111	175	55	43	1 143	74
Netto driftsutgifter for kultursektoren per innbygger i kroner *)	2 115	1 954	1 957	3 343	3 960	2 198	2 331
Netto driftsutgifter per innbygger (383) musikk- og kulturskoler (B) *) **)	481	405	632	505	538	507	424

*) Inflasjonsjustert med deflator

**) Justert for utgiftsbehov

Analyse av KOSTRA indikatorer for Kultur og fritid

Gausdals utgifter til kirkeformål har økt fra 2023 til 2024. Utgiftsnivået er høyere enn for sammenligningskommunene. Gausdals utgifter ligger 308 kroner høyere per innbygger enn KOSTRA-gjennomsnittet.

Gausdals utgifter til idrett har økt fra 2023 til 2024. Alle sammenligningskommunene har høyere utgifter til dette formålet enn Gausdal. Gausdals utgifter ligger på nivå med KOSTRA-gjennomsnittet.

Gausdals utgifter til kultursektoren har gått ned fra 2023 til 2024. Gausdal har lavere utgifter enn sammenligningskommunene. Gausdals utgifter ligger 377 kroner lavere per innbygger enn KOSTRA-gjennomsnittet.

Gausdals utgifter til musikk og kulturskolen har gått ned fra 2023 til 2024. Alle sammenligningskommunene har høyere utgifter til dette formålet enn Gausdal. Gausdals utgifter ligger på nivå med KOSTRA-gjennomsnittet.

Fokusområder 2026

Barn og unge

Kulturområdet har et høyt fokus på barn og unge i flere av tjenestene. Tilbudene skal bidra til å skape trygge og gode miljøer der barn og unge kan få utvikle seg til å mestre livet ved å bygge på egne og hverandres ressurser. For å oppnå dette fokuseres det på en styrkebasert tilnærming og anerkjennende kommunikasjon.

Kulturskolen er for alle. Kulturskolen gir en fullverdig opplæring av høy faglig kvalitet. Formålet med opplæringa er at elevene skal lære, oppleve, skape og formidle kulturelle og kunstnerisk uttrykk. Kulturskolen skal legge til rette for at den enkelte elev skal kunne utvikle sitt eget potensiale, skape glede og styrke selvtillit gjennom aktivitet, individuelt og i samhandling med andre. Kulturskoleaktivitet kan bidra til å tilfredsstille barn og unges behov for trygghet, selvbekreftelse og fellesskap. For elever som strever med faglige prestasjoner i grunnskolen, kan kulturskoleaktivitet være en viktig arena for mestring.

Det er i tjenestene fokus på å legge til rette for aktiviteter og tilbud som er med på å utjevne sosiale forskjeller og forebygge utenforskap. Det er flere barn og unge som ikke deltar på organiserte fritidsaktiviteter i Gausdal. Det er også noen som ikke har jevnaldrende å være sammen med på fritiden. Gausdal kommune tilbyr flere tiltak og møteplasser for barn og unge for å utjevne forskjeller. Ungdomskontakt og frivilligsentralen samarbeider om flere av tilbudene. Tilbud som eksisterer er Juniorklubb, Ungdomsklubb, Åpen hall, ferieaktiviteter, fritidskasse og BUA. Noen av tiltakene har eksistert i lengre tid og noe er nyere.

Det forebyggende ungdomsarbeidet har en naturlig plass i det tverrfaglige arbeidet med barn og unge, ikke bare i enhet for kultur og informasjonsforvaltning, men i alle tjenester som jobber med barn og unge. Koordinatoroppgaven er lagt til enhet for kultur og informasjonsforvaltning. Det fokuseres videre på de utfordringene som avdekkes gjennom det tverrfaglige samarbeidet og Ungdataresultatene fra 2024

Biblioteket har hele befolkningen som målgruppe, deriblant barn og unge, og tilbyr aktiviteter til ulike aldersgrupper. Gjennom samarbeid med både barnehager og skoler skal biblioteket kunne gi et mest mulig tilrettelagt kulturtilbud. Det legges til rette for samarbeid mellom biblioteket og skolene når det gjelder lesestimuleringstiltak. Eksempler på aktiviteter er lesestunder, bokkasser og arrangement til barnehagene og skolene. Videre tilbys spesielle aktiviteter i forbindelse med eksempelvis litteraturfestivalen, Nordisk bibliotekuke og nasjonale kampanjer for å stimulere leseglede hos barn.

Frivillighet

I Gausdal er det en sterk kultur for frivillighet. Frivillig engasjement er en nødvendighet for at kulturtilbudet i bygda skal kunne opprettholdes. Det bidrar også til et utvidet tilbud til brukere av ulike tjenester i kommunen. Mange frivillige er tilknyttet frivilligsentralen, men det er også mange andre former for frivillighet, blant annet representert ved ulike lag og foreninger.

Når det gjelder frivillige tilknyttet frivilligsentralen utføres oppdrag rettet inn mot flere ulike enheter i kommunen og i hovedsak mot omsorgstjenestene. I tillegg utføres mange oppdrag direkte inn i kulturenheten i forbindelse med møteplasser, kulturelle arrangement og praktisk bistand. De som utfører oppdrag som frivillige skal oppleve å bli sett, hørt og anerkjent for jobben de gjør. Når de frivillige på denne måten er aktive og sosiale, er det i seg selv forebyggende og helsefremmende. Det skal være fokus på å rekruttere frivillige til oppdrag det er behov for, gjerne på tvers av tjenester. For at de frivillige skal yte best mulig og motiveres til å fortsette i tiden fremover, skal det tas hensyn til hva de frivillige ønsker å bidra med, og legges til rette for glede og trivsel. Gausdal Frivilligsentral er 30 år i 2026. Dette markeres gjennom året.

Det er ønskelig med et rikt og variert idrettsliv i Gausdal, med fokus på aktivitet, mestring og glede. Gausdal kommune opplyser om og bistår i prosessen med spillemiddelsøknader for lag og foreninger.

Samarbeid med lag og organisasjoner

Gausdal har et rikt og mangfoldig organisasjonsliv. Gausdal kommune skal invitere til og legge til rette for samarbeid mellom de kommunale kulturtjenestene og frivillige lag og organisasjoner, med målsetting om et godt og helhetlig kulturtilbud for både barn og voksne i Gausdal.

For å følge opp mål og satsinger i kommuneplanens samfunnsdel, der frivillighetens betydning er framhevet, er det vedtatt en frivilligstrategi for 2023-2027. Dette er et ledd i arbeidet med å videreutvikle samarbeidet mellom frivillige organisasjoner, enkeltpersoner og kommunen.

Generelt kulturarbeid

Allmennkultur er en viktig del av lokalsamfunnet. Gausdal skal ha et kulturliv som bidrar til fellesskap og glede, gi gode opplevelser og varierte sosiale møteplasser for alle aldersgrupper. Gausdal kommune skal tilrettelegge, stimulere og anerkjenne det arbeidet som drives av aktører i lokalsamfunnet.

Teknisk drift

Om planområdet

Dette planområdet omfatter prosjektering, veger, miljø- og trafikksikkerhetstiltak, vann- og avløpsanlegg, renovasjon, septikk-tømming, brannvern og feiing.

Både renovasjon og brann/feiing utføres av interkommunale selskaper. Septikk-tømming gjennomføres av ekstern entreprenør etter en felles anbudskonkurranse for Lillehammer, Øyer og Gausdal. Innenfor planområdet utføres derfor bare mindre forvaltningsoppgaver innen disse tjenestene.

Rammeoversikt

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2026	2027	2028	2029
Vedtatt budsjett	8 127	8 127	8 127	8 127
Sum Tekniske justeringer	-36	-36	-36	-36
Vedtak forrige periode				
Bærekraft - anskaffelse av gravemaskin	-200	-200	-200	-200
Bærekraft - reduksjon av IKT lisenser, abonnement og kontingenter	0	-25	-25	-25
Bærekraft - redusere strømkostnader	-100	-100	-100	-100
Interkommunale brannsamarbeid	65	65	65	65
Kommunestyrets vedtak, redusert økning forbruksgebyrer vann og avløp	3 492	-17 672	-17 672	-17 672
Kommunestyrets vedtak, retting feil avsetning selvkostfond	-17 542	-2 463	-2 463	-2 463
KST - reduserte gebyrinntekter vann	277	-2 552	-6 322	-6 322
KST -endret avsetning sjølkostfond vann	0	-607	5 472	5 472
Selvkost avløp, endringer 2025	1 014	1 878	256	256
Selvkost feiing, endringer 2025	2	3	-6	-6
Selvkost renovasjon, endringer 2025	-367	-369	-378	-378
Selvkost slam, endringer 2025	-4	-12	-21	-21
Selvkost vann, endringer 2025	-265	11 637	12 246	12 246
Andre tiltak	-1 030	-4 080	-4 080	-4 080
Sum Vedtak forrige periode	-14 658	-14 497	-13 228	-13 228
Sum Budsjettendring i år	195	195	195	195
Sum Lønns- og prisvekst	1 382	1 382	1 382	1 382
Konsekvensjustert budsjett	-13 117	-12 956	-11 687	-11 687
Konsekvensjustert ramme	-4 989	-4 828	-3 559	-3 559
Politisk vedtak				
FSK - Bærekraft 26-29 Teknisk drift, ikke si opp avtale om løypekjøring.	0	190	190	190
FSK - Bærekraft 26-29 Teknisk drift. Bruk næringsfond for å finansiere løypekjøring	0	-190	-190	-190
Sum Politisk vedtak	0	0	0	0
Nye tiltak				
Felles budsjettpost interkommunalt samarbeid brann	855	1 326	1 326	1 326
Selvkost 2026-2029 Avløp	-561	74	5 171	8 587
Selvkost 2026-2029 feiing	-8	-6	-4	-12
Selvkost 2026-2029 Renovasjon	-497	-505	-498	-495
Selvkost 2026-2029 Slam	-25	-45	76	48
Selvkost 2026-2029 Vann	5 952	1 166	-2 627	1 563
Økt utgift brannsamarbeid som følge av økt husleie beredskaps-stasjon. Anslag	0	0	0	211
Sum Nye tiltak	5 716	2 010	3 444	11 228
Innsparingstiltak				
Bærekraft 26-29 6 Teknisk drift	0	-425	-425	-425
Sum Innsparingstiltak	0	-425	-425	-425
Nye tiltak og realendringer budsjett	5 716	1 585	3 019	10 803
Ramme 2026-2029	727	-3 243	-540	7 244

Sammendrag budsjett

Driftsramma på planområdet er redusert med 7,4 mill. kr fra 2025 til 2026. Lønns- og prisvekst utgjør 1,6 mill. kr i økt utgift. Utgiftene til brannsamarbeid øker med 1 mill. kr i 2026, og vil øke ytterligere fram til 2029.

Som følge av negative selvkostfond innen vann- og avløpstjenestene er det foreslått gebyrøkning både når det gjelder vann og avløp. Samlet er selvkostområdene innen planområdet justert med en netto merinntekt på 9,6 mill. kr. Denne merinntekten vil øke i 2027 til 13,6 mill. kr, før gebyrene går ned igjen når tidligere subsidiering fra kommunens disposisjonsfond har blitt dekket inn.

Det er lagt inn innsparingstiltak i 2026 tilsvarende 0,3 mill. kr. Fra 2027 vil innsparingstiltakene være på 0,75 mill. kr. Denne innsparingen kommer fra reduserte strømkostnader, besparelser ved anskaffelsen av gravemaskin og nedklassifisering av kommunale vegger til private.

Formanskapets innstilling innebærer at avtalen om løypekjøring ikke skal sies opp slik som inntatt i Bærekraf 26-29. Utgiften på 190.000 kr skal i stedet finansieres med bruk av næringsfond fra og med 2027.

Måltabell

Hovedmål

Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet.

Delmål

At de regionale temaplanene for næring og landbruk bygger godt opp under målsetninger for det grønne skiftet. Det gjøres blant annet ved å motivere til investeringer i klimatiltak for å redusere utslipp og øke karbonbinding.

Klimavennlig transport med gode kollektivtilbud for alle, bedre gang- og sykkelveier og god tilrettelegging for el-biler.

Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.

Vi forsyner kommunens innbyggere med nok drikkevann av god kvalitet, og vi sørger for bortledning og rensing av avløpsvann på en miljømessig god måte.

Vi skal unngå hendelser der overvann gjør skade på mennesker og dyr, og nye flomsikringstiltak skal motstå flom med det gjentakintervallet det er dimensjonert for.

Å prioritere trafiksikkerhet høyt, bla. gjennom godkjenningsordningen Trafikksikker kommune.

Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.

Et aktivitetsvennlig lokalsamfunn for alle. Det skjer ved å legge til rette for lett tilgjengelige fysiske omgivelser, åpne møteplasser for organisert og uorganisert aktivitet, aktive og trygge skoleveier.

Oppdrag

Oppdrag

Etablering av reservevannkilde

Beskrivelse

Utreder muligheter for ny reservevannkilde ved ulike lokasjoner. Kråbølsøya i Forset utredet i 2025, videre prosess i 2026.

Investeringstabell

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum Økonomi- plan	Sum øvrige år						Sum i plan- perioden
	2026	2027	2028	2029	2026-29	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2026-35
Investerings- prosjekter												
Investeringsmidler felles brannsamarbeid	1 793	76	1 562	100	3 531	0	0	0	0	0	0	3 531
Rammebevilgning vann og avløp	15 500	25 250	24 500	41 250	106 500	42 500	37 250	14 500	12 250	5 500	5 500	224 000
Rammebevilgning øvrige tekniske anlegg	2 500	2 500	2 500	2 500	10 000	2 500	2 550	2 700	2 700	2 700	2 500	25 650
Trafikksikkerhetstiltak rundt Forset skole og barnehage og Gausdal ungdomsskole	1 500	2 500	2 500	0	6 500	0	0	0	0	0	0	6 500
Sum investerings- prosjekter	21 293	30 326	31 062	43 850	126 531	45 000	39 800	17 200	14 950	8 200	8 000	259 681

Investeringsbudsjett

Investeringsmidler felles brannsamarbeid

Kommunen finansierer sin andel av innkjøp av materiell (for eksempel brannbiler) i regionalt brannvesen. Det vil si at de tre deltakerkommunene investerer i sine respektive andeler av bilene/materiellet og finansierer disse innen egne budsjetter. I utgangspunktet avsettes det årlig 350.000 kr til slikt investeringsfond, men enkelte år vil det være behov for noe større beløp. Beløp som er lagt inn er i tråd med innstillingen fra brannsjefen i samarbeidet.

I handlings- og økonomiplanen for 2026-2029 er det planlagt utskifting av tankbil i Gausdal, kommandobil, mannskaps- og slukkebil, fremskutt enhet samt nødvendig utstyr til brannvesenet.

Rammebevilgning vann og avløp

Rammebevilgning vann og avløp omhandler investeringer innen disse selvkostområdene. Kommunestyret har gjennom mange år delegert myndighet til å prioritere investeringene innen vann- og avløpstjenestene til Planutvalget. Det er derfor Planutvalget som vedtar fordelingen på det enkelte prosjekt.

Investeringene er i tråd med hovedplan for vann og avløp, vedtatt i 2021. Nedenfor er investeringsanslag for investeringer innen vann- og avløpstjenesten i økonomiplanperioden. Det presiseres at beløpene er anslag på kostnader og alle tall er i tusen kr.

Investeringstiltak vannforsyning	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Sammenkobling vannledning fra Lillehammer, Fedjevegen - Kornhaug m/trykkøker - prosjektering og utbygging					500	11500				
Fornyelse av vann- og avløpsledninger og kummer	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000
Fornyelse stasjoner/tekniske anlegg	1500		1500		1500		1500		1500	

Økonomiplan for 2026-2029

Biler vann		750				750				
Vannkilde Forset/Skei vannverk - prøvepumping/konsesjon/ledningsanlegg/utbygging (vannkilde-rapport)	1000	10000	10000	35000	35000					
Follebu høgdebasseng med tilhørende ledningsanlegg					1000	16000				
Randsone Bjørkli - Nyset							7000			
Sammenkobling Enge - Bergseng + tiltak stasjoner								6000		
Steinslia næringsområde	3000									
SUM	7500	12750	13500	37000	40000	30250	10500	8000	3500	2000

Investerings tiltak avløpstjenester	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Fornyelse stasjoner/tekniske anlegg		1500		1500		1500		1500		1500
Rehabilitering avløp Follebu	3000									
Fornyelse av vann- og avløpsledninger og kummer	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000
Bil avløp				750				750		
Fornyelse ledningsnett Skei		3000								
Follebu høydebasseng med tilhørende ledningsanlegg					500	3500				
Randsone Bjørkli - Nyset							2000			
Steinslia næringsområde	3000									
Pumpestasjon Glåmhaugen m/ledningsanlegg			3000							
Fordrøyningsanlegg avløp		6000	6000							
SUM	8 000	12 500	11 000	4 250	2 500	7 000	4 000	4 250	2 000	3 500

Rammebevilgning øvrige tekniske anlegg

Det avsettes investeringsmidler til rehabilitering av kommunens veger.

Trafikksikkerhetstiltak rundt Forset skole og barnehage og Gausdal ungdomsskole

Det ble i 2021 etablert dropsone ved Forset barneskole delfinansiert med trafikksikkerhetsmidler fra fylkeskommunen og Trygg Trafikk. Tiltaket bidro til å bedre trafikksituasjonen ved skolen, men det er fortsatt en lite tilfredsstillende trafikksituasjon rundt barneskolen, barnehagen og kirken. Det er også en dårlig trafikkløsning ved Gausdal ungdomsskole, spesielt med tanke på oppstillingsplass og av-/påstigning for bussene. Hele området bør planlegges helhetlig, og det ble derfor lagt inn midler til

prosjektering i budsjettet for 2022. Tiltaket har vært skjøvet på, men det er nå lagt inn noen midler til dette i 2026-2028.

Utfordringer og muligheter i planperioden

Vann og avløp

Tilgang på rent og trygt drikkevann er avgjørende for folkehelsen. Lovverket stiller strenge krav til både vannforsyning og avløpshåndtering. Kommunens innbyggere skal være trygge på at vannkvaliteten er god, og at forsyningen er stabil med tilstrekkelig trykk og kapasitet. Samtidig må avløpsvann håndteres på en sikker og miljømessig forsvarlig måte. Vann og avløp er derfor sentrale elementer i arbeidet med å nå målet om en grønn og bærekraftig kommune.

Digitalisering og interkommunalt samarbeid er viktige virkemidler for å sikre effektiv drift og høy kvalitet innenfor stramme økonomiske rammer. Det er avgjørende å utnytte dagens digitale verktøy og samtidig søke innovative løsninger. Et godt utbygd digitalt overvåkningssystem og løpende vedlikehold er nødvendig for å sikre stabil drift og tidlig varsling av uønskede hendelser.

Vannforbruket i høytider nærmer seg maksimal kapasitet ved dagens vannkilde og vannverk på Skei. Det er også behov for å etablere en ny reservevannforsyning for alle abonnenter. Kommunen er i dialog med Follebu vannverk om mulig overtakelse av det private vannverket.

Alt avløpsvann fra Gausdal sendes til Lillehammer, med unntak av deler av Espedal som har eget renseanlegg. Kapasiteten ved Lillehammer renseanlegg og tilhørende ledningsnett er begrenset. Statsforvalteren har gitt kommunene egne utslippstillatelser som setter rammer for hvor mye avløpsvann som kan sendes. En ny avtale med Lillehammer kommune ble inngått høsten 2025, og innebærer en mer rettferdig kostnadsfordeling, men også økte kostnader for Gausdal.

Slam fra renseprosessen transporteres til Gjøvik for behandling. Dette anlegget er utdatert, og Gjøvik kommune har sagt opp avtalen med virkning fra 2027. Det vil derfor være behov for investering i nytt anlegg, noe som vil medføre økte kapitalkostnader.

Økte investeringer i VA-sektoren, kombinert med høye strøm- og renteutgifter, vil føre til økte gebyrer. Nedgang i byggeaktivitet reduserer inntektene fra tilknytningsavgifter, noe som ytterligere påvirker gebyrnivået.

Kommunen har investert i egen gravemaskin for å styrke beredskapen og redusere kostnader knyttet til innleie. Med kompetente ansatte gir dette økt fleksibilitet og bedre ressursutnyttelse, særlig ved uforutsette hendelser.

Veger

Kommunen drifter ca. 81 km med veg og ca. 28 km gang- og sykkelveg. Klimaendringer med mildere vintre og hyppigere nedbør gir mer krevende vintervedlikehold. Grusveger er spesielt utsatt under vårløsningen.

Overvann

Økte nedbørsmengder og fare for flom og skred som følge av klimaendringer krever god planlegging og tiltak for å sikre lokalsamfunnet. I nye utbyggingsområder må det legges til rette for fordrøyning og sikker bortledning av overvann. I eksisterende områder har kommunen begrenset juridisk ansvar for slike tiltak.

Erosjon og stor massetransport i enkelte elver og bekker under vårløsning og kraftig nedbør utgjør en utfordring.

Beredskap

Kommunen benytter et digitalt driftsovervåkningssystem for vann- og avløpsanleggene. Systemet må vedlikeholdes og oppdateres for å sikre mot svikt og ivareta personvern. Økt trusselbilde mot kritisk infrastruktur krever tiltak for å beskytte mot datainnbrudd, sabotasje og sikre energiforsyning.

Flommene i 2023 og 2024 har vist viktigheten av god beredskap. Skader på infrastruktur er kostnadskreven, og det er behov for standardheving for å redusere risikoen for fremtidige skader. I 2025 er det gjennomført tiltak som forbedring av vegstandard og utskifting av stikkrenner, med støtte fra Statsfovalteren (skjønnsmidler).

Kostra-analyse

	Gausdal 2023	Gausdal 2024	Øyer	Tynset	Oppdal	Hole	Kostra- gruppe 01
Prioritet							
Netto driftsutgifter per innbygger (332) kommunale veier (B) *) **)	-353	1 693	1 209	372	1 644	1 033	1 613
Netto driftsutgifter pr. innbygger til Brann og ulykkesvern (B) *) **)	1 072	1 110	983	1 621	558	2 234	1 293
Produktivitet							
Netto driftsutgifter ekskl. avskrivninger i kr pr. km kommunal vei og gate (B) *)	-64 038	91 778	97 861	48 778	124 940	158 576	98 385
Årsgebyr for avløpstjenesten - ekskl. mva. (kr) *)	4 123	4 959	6 558	8 800	4 598	5 548	6 542
Årsgebyr for vannforsyning - ekskl. mva. (kr) *)	4 478	5 173	5 625	4 739	3 518	3 638	5 587

*) Inflasjonsjustert med deflator

**) Justert for utgiftsbehov

Analyse av KOSTRA indikatorer for Teknisk drift

Utgiftene til kommunale veier per innbygger er høyere i Gausdal enn for samtlige av sammenligningskommunene, og ligger så vidt over KOSTRA-gjennomsnittet. Utgifter per kilometer kommunal veg er imidlertid lavere i Gausdal enn i Øyer, Oppdal og Hole, og ligger 6607 kroner lavere per kilometer enn KOSTRA-gjennomsnittet. Gausdal har langt flere kilometer kommunal veg, og bruker mindre til vedlikehold per kilometer.

Gausdals utgifter til brann og ulykkesvern har gått opp fra 2023 til 2024. Utgiftene er høyere enn i Øyer og Oppdal, men lavere enn Tynset og Hole. Gausdals utgifter ligger 183 kroner lavere per innbygger enn KOSTRA-gjennomsnittet.

Årsgebyret for avløpstjenesten har økt fra 2023 til 2024. Gausdal har høyere årsgebyr enn Oppdal, men lavere enn de andre sammenligningskommunene. Årsgebyret er 1583 kroner lavere enn KOSTRA-gjennomsnittet.

Årsgebyret for vannforsyning har økt fra 2023 til 2024. Gausdal har lavere årsgebyr enn Øyer, men høyere enn de andre sammenligningskommunene. Årsgebyret er 414 kroner lavere enn KOSTRA-gjennomsnittet.

Fokusområder 2026

Vann og avløp

Kommunen har over tid arbeidet med å styrke drikkevannskapiteten. I tråd med den vedtatte hovedplanen for vann og avløp er det igangsatt en utredning for å sikre tilstrekkelig vannforsyning til alle abonnenter, både i bygda og på Skei. En ny vannkilde i Forset vurderes, forutsatt tilfredsstillende vannmengde og kvalitet. Målet er å sikre en robust og fremtidsrettet vannforsyning for alle abonnenter i kommunen.

Kommunestyret har bedt om en gjennomgang av investeringsplanen for vann og avløp, inkludert risiko- og sårbarhetsanalyser. Denne gjennomgangen vil først gjennomføres etter valg av ny vannkilde, og investeringene i 2026 holdes derfor på et minimum. Enkelte investeringer må likevel gjennomføres grunnet krav fra myndigheter og akutte behov, blant annet fornyelse av ledningsnett som pålagt av Statsforvalteren.

Kommunen vurderer også en forespørsel fra Follebu vannverk om overtakelse. En eventuell overtakelse vil påvirke kapasiteten på kommunale vannkilder og behandlingsanlegg.

Som følge av krav om kontroll av vannmålere, har kommunestyret vedtatt utskifting av de eldste målerne. Arbeidet forventes å starte i 2026. Alle nye abonnenter skal installere vannmåler ved tilknytning til kommunalt vann- og/eller avløpsnett.

Utslippstillatelsen fra Statsforvalteren kan begrense utbygging. Økt avløpskapasitet krever investeringer i ledningsnett og renseanlegg i Lillehammer, samt utbedring av flaskehalser i Gausdal.

Samtidig er det viktig å gjennomføre de vedtatte investeringsprosjektene og oppgraderingene i planperioden for å sikre tilfredsstillende vann- og avløpstjenester i alle deler av kommunen der innbyggerne er tilknyttet offentlig vann- og avløpsnett.

Veger

Målet er å tilby effektive tjenester og god kvalitet på drift av det kommunale vegnettet innenfor stramme økonomiske rammer. Kommunen har en 10-årsplan for rehabilitering av veger, som rulleres årlig og danner grunnlag for årlige tiltaksplaner. Løpende vedlikehold utføres etter behov og værforhold.

Arbeidet med bærekraftig samfunnsutvikling videreføres i 2026, med fokus på forebygging av flomskader og styrking av infrastrukturen. Vedlikehold som rydding av trær og rensing av grøfter er viktig for god vannavrenning og veg kvalitet. Med egen gravemaskin har kommunen skaffet seg mer fleksibilitet innen drift av kommunale veger.

Overvann

Målet er trygge byggeområder der overvann ikke skader mennesker, dyr eller eiendom. Ved utbygging av nye nærings-, bolig- og hytteområder skal overvann håndteres effektivt. Vannveier må ha tilstrekkelig kapasitet, og erosjon og oversvømmelser må forebygges. Fordrøyning på den enkelte eiendom er et viktig tiltak.

Det planlegges flomsikringstiltak i Dørja, med tilskudd fra NVE. Prosjektet er omfattende og under konsesjonsbehandling hos NVE.

Beredskap

For å sikre drift av vann- og avløpsanleggene arbeides det med å styrke sikkerheten mot innbrudd i kommunens driftsovervåkning. Det er også viktig å forebygge fremtidige skader på kommunal infrastruktur som følge av flom. Med egen gravemaskin er beredskapen styrket ved akutte hendelser som flom og ledningsbrudd.

Bygg/eiendom/areal

Om planområdet

Planområdet omfatter byggesak, kart/oppmåling, arealplanlegging og eiendomsforvaltning. Hele kommunens bygningsmasse er samlet på dette planområdet, og er en av de største verdiene som kommunen besitter.

Rammeoversikt

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2026	2027	2028	2029
Vedtatt budsjett	65 827	65 827	65 827	65 827
Sum Tekniske justeringer	-180	-180	-180	-180
Vedtak forrige periode				
Bærekraft - reduksjon av festeavgifter	-200	-200	-200	-200
Bærekraft - reduksjon av IKT lisenser, abonnement og kontigenter	-25	-25	-25	-25
Bærekraft - reduksjon i driftskostnader for renhold	-50	-75	-75	-75
Bærekraft - redusere driftskostnader på kommunale eiendommer	-100	-125	-125	-125
Bærekraft - Redusere stillingsstørrelser ved teknisk enhet	-200	-200	-200	-200
Bærekraft - redusere strømkostnader	-500	-500	-500	-500
Bærekraft - økte leieinntekter fra kommunale boliger	-75	-125	-125	-125
FSK - framskynde 1 år regulering til boligformål gamle treningsbanen i Follebu og liten del av Granheim	-400	-400	-400	-400
Omregulering av Bjørndalsvollen næringsområde	75	0	0	0
Regulering av næring-/boligareal ved Segalstad Bru	-400	-400	-400	-400
Regulering av næringsarealer i Baklia, N03, N04 og N05.	0	100	0	0
Regulering av område B08 + Fedjevegen i tilknytning til Heggen boligfelt.	-200	-200	-200	-200
Regulering av område ved kommunehuset inkl. busslomme.	-100	-100	-100	-100
Regulering gang- sykkelveg Flatavegen - Jordmorvegen i Forset	-50	-50	-50	-50
Saldering - planområde 7 Bygg/eiendom/areal	-791	-794	-794	-794
Saldering 2025-2028 Nedtak driftsramme planområde 7 Bygg/eiendom/areal	0	-780	-1 873	-1 873
Selvkost byggesak, endringer 2025	-455	-660	-1 105	-1 105
Selvkost kart og delingsforretninger, endringer 2025	499	1 201	1 268	1 268
Selvkost reguleringsplan, endringer 2025	545	597	597	597
Tredjepartskontroll av brannvarslingsanlegg.	-100	-100	-100	-100
Økt utgift, leie av switcher IKT	-65	-65	-65	-65
Andre tiltak	416	276	276	276
Sum Vedtak forrige periode	-2 176	-2 625	-4 196	-4 196
Sum Budsjettendring i år	1 696	1 696	1 696	1 696
Sum Lønns- og prisvekst	1 293	1 293	1 293	1 293
Konsekvensjustert budsjett	633	184	-1 387	-1 387
Konsekvensjustert ramme	66 459	66 010	64 439	64 439
Nye tiltak				
Omregulering av Bjørndalsvollen næringsområde	-75	0	0	0
Regulering av næringsarealer i Baklia, N03, N04 og N05.	0	-100	0	0
Regulering av område ved kommunehuset inkl. busslomme.	100	0	0	0

Økonomiplan for 2026-2029

Regulering gang- sykkelveg Flatavegen - Jordmorvegen i Forset	200	0	0	0
Regulering til boligformål av gamle treningsbanen i Follebu og en liten del av Granheim.	400	0	0	0
Reversering saldering 2025-2028 Planområde 7 Bygg/eiendom/areal	0	780	1 873	1 873
Selvkost 2026-2029 Byggesak	-576	-764	-314	-310
Selvkost 2026-2029 Oppmåling	-570	-1 333	-1 397	-1 396
Selvkost 2026-2029 Plan	0	-26	10	48
Økt leieinntekt beredskaps-stasjon	0	0	0	-1 345
Sum Nye tiltak	-521	-1 443	172	-1 130
Innsparingstiltak				
Bærekraft 26-29 7 Bygg/eiendom/areal	-700	-950	-1 200	-1 200
Saldering HØP 26-29 Planomr. 7 Bygg/eiendom/areal	-1 180	-1 300	-2 769	-3 902
Sum Innsparingstiltak	-1 880	-2 250	-3 969	-5 102
Nye tiltak og realendringer budsjett	-2 401	-3 693	-3 797	-6 232
Ramme 2026-2029	64 058	62 317	60 642	58 207

Sammendrag budsjett

Driftsramma på planområdet er redusert med 1,7 mill. kr fra 2025 til 2026. Utgifter til plansaker blir i 2026 redusert med 0,5 mill. kr fra nivå 2025, mens øvrige korreksjoner gir en reduksjon i utgiftene på 0,345 mill. kr. Utgifter til lønns- og prisvekst inngår med 3 mill. kr og økte inntekter knyttet til selvkostområdene innen planområdet utgjør 0,9 mill. kr.

Det er lagt inn innsparingstiltak på 3 mill. kr for 2026, som øker til 3,5 mill. kr i 2027, 5,2 mill. kr i 2028 og 6,4 mill. kr i 2029.

Måltabell

Hovedmål

Arealet vårt skal forvaltes på en balansert og bærekraftig måte.

Arealplanene våre skal legge til rette for gode bo- og oppvekstmiljøer, god folkehelse, reiselivs- og næringsutvikling og annen verdiskaping.

Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet.

Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.

I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.

Delmål

At arealstrategiene legges til grunn ved utarbeidelse og vedtak av alle tema- og arealplaner og i byggesaksbehandlingen.

At de regionale temaplanene for næring og landbruk bygger godt opp under målsetninger for det grønne skiftet. Det gjøres blant annet ved å motivere til investeringer i klimatiltak for å redusere utslipp og øke karbonbinding.

Klimavennlig transport med gode kollektivtilbud for alle, bedre gang- og sykkelveier og god tilrettelegging for el-biler.

Helhetlig planlegging for å sikre at areal blir disponert på en bærekraftig måte, og ivaretar hensynet til sikkerhet og beredskap og folkehelse.

Et tilgjengelig lokalsamfunn for alle, ved å legge universell utforming til grunn i alle kommunale planer.

Kommunale planer som legger aktivt til rette for ulike type boliger for alle livsfaser i varierte bomiljøer.

Hovedmål

Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltagelse.

Delmål

Et aktivitetsvennlig lokalsamfunn for alle. Det skjer ved å legge til rette for lett tilgjengelige fysiske omgivelser, åpne møteplasser for organisert og uorganisert aktivitet, aktive og trygge skoleveier.

Kommunale planer som legger aktivt til rette for ulike type boliger for alle livsfaser i varierte bomiljøer.

Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.

At kommunen er pådriver for framtidsrettede løsninger som bidrar til lavere klimagassutslipp, bedre energieffektivitet og tilrettelegging for ny teknologi (karbonnøytral utvikling). Dette skal gjøres gjennom aktiv medvirkning fra innbyggere, næringsliv inkludert landbruk slik at de kan dra nytte av det grønne skiftet.

At kommunen reduserer energibruk og klimagassutslipp fra egen drift. Vi arbeider målrettet med energieffektivisering, kjøp av strøm med fornybar opprinnelsesgaranti og reduksjon av utslipp fra kommunens bilpark. Klimabevissthet skal være gjennomgående for alle tjenester.

Å sørge for at det bygges der det er trygt, godt tilpasset landskapet og slik at det gir minst mulig klimagassutslipp.

Vi tar vare på naturen, planlegger helhetlig, tar bærekraftige valg og handler klimavennlig.

Balanse i videre fritidsboligutvikling med fokus på naturens tålegrense, ved blant annet å fastsette markagrense. Markagrense innføres ved revisjon av kommunedelplanen for Skei. Fjellområdene våre er, og skal fortsatt være, attraktive for fastboende, fritidsinnbyggere og besøkende.

Å sørge for at det bygges der det er trygt, godt tilpasset landskapet og slik at det gir minst mulig klimagassutslipp.

Vår arealbruk skal gi et så lite klima- og miljøavtrykk som mulig.

Oppdrag

Oppdrag

Forprosjekt drifts/brannstasjon

Beskrivelse

Gjennomføre forprosjekt for ny drift-, brann- og ambulansestasjon. Prosjektet skal utarbeide skisser og kostnadskalkyler som beslutningsgrunnlag for et mulig hovedprosjekt med oppstart høsten 2026.

Helhetlig boligutvikling

Følge opp «Vegvalg innen helse- og omsorgstjenestene», og vegvalg 3, ved å legge fram en sak om hvordan kommunen aktivt kan stimulere til økt aktivitet i byggingen av formålstjenlige og sentrumsnære boliger til ulike grupper. Tiltak inkluderer helhetlig og systematisk bruk av Husbankens virkemidler, utvikling av ulike boformer, utvikling av kommunale boliger og omsorgsboliger, utvikling av sentrumsnære boliger for eldre og aktivt samarbeid med næringslivet. Saken legges fram før september 2026.

Økonomiplan for 2026-2029

Oppdrag

Beskrivelse

Planarbeid busslomme og areal foran kommunehuset

Gjennomføre planprosess ved Segalstad bru knyttet til busslomme ved krysset Fargerivegen–Vestringsvegen og torgarealet foran kommunehuset. Målet er å sikre effektiv og trygg trafikkavvikling for alle trafikanter.

Regulering av boligområder Segalstad bru og Follebu

Sikre framdrift i arbeidet med areal til boligformål i 2026. Det skal jobbes videre med reguleringsplaner for ett område i Follebu og ett ved Segalstad bru.

Utarbeidelse av strategi for klima, energi og miljø.

Utarbeides i et samarbeid i Lillehammer-regionen.

Investeringstabell

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum Økonomi- plan	Sum øvrige år						Sum i plan- perioden
	2026	2027	2028	2029	2026-29	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2026-35
Investeringsprosjekter												
Alternative energikilder på større kommunale bygg	0	1 000	1 000	0	2 000	0	0	0	0	0	0	2 000
Beredskapsstasjon	10 000	20 000	20 000	0	50 000	0	0	0	0	0	0	50 000
Boliger for yngre mennesker med funksjonsnedsettelse	5 000	0	0	0	5 000	0	0	0	0	0	0	5 000
Investering GIS	800	0	0	0	800	0	0	0	0	0	0	800
Lekeapparater barnehagene	250	0	250	0	500	250	0	250	0	250	0	1 250
Lekeapparater skolene	0	250	0	250	500	0	250	0	250	250	250	1 500
Ny totalstasjon kart og oppmåling	275	0	0	0	275	0	0	0	0	0	0	275
Nye biler til eiendomsforvaltningen	0	0	500	0	500	500	0	500	0	0	0	1 500
Nye lyskilder i alle kommunale bygg og anlegg	2 500	0	0	0	2 500	0	0	0	0	0	0	2 500
Rammebevilgning investering pleie og omsorg	3 000	700	700	700	5 100	700	700	700	700	700	0	8 600
Rammebevilgning planområde 7 for øvrig	3 000	4 000	4 000	6 000	17 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	0	67 000
Rehabilitering av Forset barnehage	0	950	0	0	950	0	0	0	0	0	0	950
Rehabilitering av kommunale utleieboliger	1 000	750	1 000	750	3 500	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	9 500
Rehabilitering av tekniske anlegg ved Gausdal Arena.	750	750	0	0	1 500	0	0	0	0	0	0	1 500
Rehabilitering Follebutunet.	3 700	0	0	0	3 700	0	0	0	0	0	0	3 700
Rehabilitering Forsetunet, innvendig	1 400	2 600	0	0	4 000	0	0	0	0	0	0	4 000
Rehabilitering Kornhaug barnehage.	0	750	0	0	750	0	0	0	0	0	0	750
Rehabilitering og ombygging av administrasjonshus	8 500	2 500	0	0	11 000	0	0	0	0	0	0	11 000
Utstyr til renholdsavdeling	200	200	0	0	400	0	0	0	0	0	0	400
Sum investeringsprosjekter	40 375	34 450	27 450	7 700	109 975	12 450	11 950	12 450	11 950	12 200	1 250	172 225

Investeringsbudsjett

Alternative energikilder på større kommunale bygg

I tråd med målsettingene i kommuneplanens samfunnsdel om å utvikle en grønnere kommune, er det satt av midler til etablering av alternative energikilder ved større kommunale bygg, herunder solcelleanlegg. Dette skal bidra til redusert klimafotavtrykk og mer bærekraftig energibruk i kommunens bygningsmasse.

Notat som beskriver energi- og energikildebruk, skal også tydeliggjøre prioriterte fokusområder for videre satsing på energiomlegging og effektivisering.

Beredskapsstasjon

Det planlegges etablering av en ny beredskapsstasjon for teknisk drift, brann og ambulanse. Forstudiet anslår ut fra normtall et investeringsbehov på over 105 millioner kroner, men dette er halvert grunnet økonomiske prioriteringer. Prosjektet skal levere funksjonelle og behovstilpassede løsninger innenfor en stram kostnadsramme. Økonomi defineres som en styrende faktor i forprosjektet, og det legges opp til en kostnadsbevisst gjennomføring med fokus på kjernefunksjoner.

Boliger for yngre mennesker med funksjonsnedsettelse

Det er satt av midler til planlegging og ombygging av Bjørkvin, slik at yngre mennesker med funksjonsnedsettelse får et bolig- og omsorgstilbud.

Prosjektet vil sikre tilpasninger av eksisterende bygningsmasse gjennom heving av den tekniske og bygningsmessige standarden med bl.a. sprinkling, tilrettelegging for helseteknologiske løsninger, samt en rehabilitering av bad. Enøk-tiltak som skifte av vinduer og dører samt etterisolering må vurderes inn i prosjektet..

Opprusting av personalbase blir også en del av prosjektet.

En del av disse tiltakene vil kunne være støtteberettiget i Husbanken.

Investering GIS

Innpilt budsjett fra 3-1 GIS samarbeid.

Lekeapparater barnehagene

Det avsettes jevnlig midler til utskifting av lekeapparater i barnehagene.

Lekeapparater skolene

Det avsettes jevnlig midler til nye lekeapparater ved skolene.

Ny totalstasjon kart og oppmåling

Dagens løsning har svakheter i områder der GNSS (GPS++) ikke har tilfredstillende dekning, f.eks. i tett skog eller tettbebygde områder. Krav til målenøyaktighet blir viktigere og viktigere i dagens samfunn. Innkjøp av ny totalstasjon vil sikre kvalitet i oppmålingsarbeidet i slike områder. En ny totalstasjon vil gi:

- Økt presisjon og pålitelighet i målinger, bedre dataflyt og mindre manuell databehandling.
- Bedre arbeidsflyt da dagens totalstasjoner kan opereres av en person alene. Man reduserer antall turer ut. Tidligere måtte det avtales med medarbeider en ny dag for å utføre målinger med gammelt utstyr.
- Fremtidsrettet løsning som støtter moderne krav til dokumentasjon og databehandling.

- Investering i nytt utstyr vil bidra til at kommunen er rustet til å utføre arbeidet selv. Alternativet kan bli innkjøp av kostbare tjenester.

Nye biler til eiendomsforvaltningen

Som et ledd i å bli en grønnere kommune legges det opp til å skifte ut gamle fossildrevne biler innen eiendomsforvaltning, med nye el-biler.

Det er i 2028 satt av 0,5 mill. kr. til dette formålet.

Nye lyskilder i alle kommunale bygg og anlegg

Lysrør og kompaktlysrør blir forbudt i EU/EØS fra 1. september 2023 fordi de inneholder kvikksølv og har høyt energibruk. Lysarmaturer i de fleste kommunale bygg må derfor skiftes ut. Det er i årene 2024-2026 lagt inn en bevilgning på 11,86 mill. kr til dette.

Rammebevilgning investering pleie og omsorg

Helse- og omsorgssektoren disponerer en stor bygningsmasse av eldre og varierende dato, og der det er et kontinuerlig behov for rehabilitering og ombygging for å ivareta nye krav og behov i tjenestene. Det har i de siste års strategiplaner vært avsatt 0,7 mill. kr årlig til tiltaket, og dette foreslås også for kommende planperiode.

I 2026 er det lagt inn et beløp på 3 mill. kr, dette har sammenheng med vedtatt rehabilitering av Follebutunet.

Rammebevilgning planområde 7 for øvrig

Rammebevilgningen for planområde 7 omfatter tiltak knyttet til rehabilitering av kommunens bygningsmasse.

I planperioden 2026–2029 foreslås det en ramme i 2026 på 3 mill. kr. I 2027 og 2028 legges det inn ei ramme på 4 mill. kr årlig, og fra 2029 økes dette til 6 mill. kr. Dette fordi det vil være et vedvarende behov for investeringer, selv om konkrete tiltak ikke er fastlagt.

Det arbeides med en helhetlig investeringsplan for kommunens samlede bygningsmasse som vil gi oss et grunnlag for å fastsette konkrete tiltak frem i tid.

Rehabilitering av Forset barnehage

Det er behov for rehabilitering av teknisk anlegg som ventilasjon og system for bærekraftig varmestyring.

Rehabilitering av kommunale utleieboliger

Kommunale utleieboliger har ofte stor slitasje, og det er behov for rehabilitering av flere boliger.

Rehabilitering av tekniske anlegg ved Gausdal Arena.

Det er lagt inn midler til utskifting av gamle tekniske anlegg i den gamle delen av Gausdal Arena.

Rehabilitering Follebutunet.

Tiltak som må prioriteres er rehabilitering av bad med tilpasset moderne teknologi og garderobeløsning på pasientrom. Enøk-tiltak som utskifting av vinduer samt oppgradering av gamle tekniske anlegg herunder nød-/ledelys, ventilasjon og varmeanlegg.

Tilpasning av bygningen til tjenesten med utskifting av gulvbelegg med tydelig ledelinjer og rett kontrast mot vegg.

Det har også oppstått behov for utskifting av sykesignalanlegg da det ikke lenger er mulig å få tak i deler til eksisterende anlegg.

Bygningen må også tilrettelegges for moderne helseteknologi.

Rehabilitering Forsethunet, innvendig

I prosjektet ligger oppgradering av tekniske anlegg som ventilasjon og varmeanlegg, samt utskifting av gamle vinduer og branndører.

Det har også behov for utskifting av pasientvarsling/sykesignalanlegg da det ikke lenger er mulig å få tak i deler til eksisterende anlegg. Man ser også at teknologien har kommet vesentlig lenger innen dette området, så med rett system vil dette også kunne avlaste noen manuelle funksjoner i dag.

Rehabilitering av gulv på kjøkken og varemottak.

Tjenesten har meldt inn behov for å gjøre noe med uteområdet i sansehagen rundt grillhytta. Tilrettelegging for rullestoler og rullatorer med asfaltering og terskel for lett tilgang til verandaene og grillhytta.

Det må også vurderes tiltak for å bedre problematikk rundt ising over inngangsparti/kjøkken.

Rehabilitering Kornhaug barnehage.

Det er behov for utskifting av vinduer, ytterdører samt oppgradering av tekniske anlegg.

Det er også meldt fra tjenesten at det ønske om utbedring av uteområdet ved barnehagen.

Rehabilitering og ombygging av administrasjonshus

Tiltaket gjelder rehabilitering og ombygging av deler av administrasjonshuset, med bakgrunn i vurderinger gjort i en mulighetsstudie. Formålet er å tilrettelegge for sikring, mer hensiktsmessig og arealeffektiv bruk av lokalene til legesenteret og barneverntjenesten.

Utstyr til renholdsavdeling

Det foreslås å gå til innkjøp av robotvaskere ved noen formålsbygg der det kan være egnet for denne type maskiner.

Utfordringer og muligheter i planperioden

Hovedmålene fra kommuneplanens samfunnsdel må være gjennomgående i arbeid med arealplanlegging, byggesaksbehandling og eiendomsdrift. Det mest sentrale er at vi utnytter arealene våre på en bærekraftig måte, planlegger for trygge og gode oppvekst og bomiljøer for alle livets faser, og har fokus på det grønne skiftet.

Eiendom: Forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling av kommunens bygningsmasse.

Eiendomsforvaltning omfatter oppgaver knyttet til forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling av kommunens bygningsmasse. Den primære hensikten med eiendomsforvaltning er å understøtte og legge til rette for den kommunale driften. Denne funksjonen retter seg ikke direkte mot eksterne brukere, men indirekte ved å skape gode forhold og fasiliteter for andre enheter slik at de kan levere tjenester effektivt.

Vår bygningsmasse skal forvaltes og driftes med fokus på energieffektivitet og reduksjon av klimagassutslipp. Det er nødvendig å vurdere etablering av energibrønner ved flere kommunale bygg, som for eksempel sykehjemmene, for å utnytte jordvarme og minske avhengigheten av annen energikilder som elektrisitet.

Fra 1. september 2023 ble det forbudt å produsere lysrør og kompakte lysrør i EU/EØS-området på grunn av deres innhold av kvikksølv og høye energiforbruk. Som et resultat av dette er det nødvendig å erstatte alle lysarmaturer med slike lyskilder i den kommunale bygningsmassen.

Vedlikehold av kommunens bygningsmasse forutsetter løpende registrering og vurdering av byggenes tilstand. Dette gir et godt grunnlag for planlegging og prioritering av rehabiliteringstiltak, og bidrar til å forebygge kostbare følgeskader samt helsemessige utfordringer for brukerne. Kommunen arbeider kontinuerlig med tilstandsvurderinger for å sikre at tiltak settes inn der behovet er størst. Ved rehabilitering og nybygging legges det særlig vekt på universell utforming, slik at byggene blir tilgjengelige og funksjonelle for alle.

Forstudien knyttet til drift-, brann- og ambulansestasjon ble godkjent i 2025. Den belyser både utfordringer og muligheter i dagens situasjon og fremtidige behov. På bakgrunn av denne har kommunestyret besluttet å igangsette et forprosjekt.

Kommunen disponerer totalt sett en bilpark på om lag 30 biler, og målet er å redusere klimagassutslippene fra kommunens egen drift ytterligere. Ved utskifting av kjøretøy planlegges det å erstatte med elektriske biler, så lenge dette er forsvarlig med tanke på den operative driften. De fleste bilene innen eiendomsforvaltningen er byttet til el-biler. Resterende er planlagt byttet i planperioden.

Byggesak og arealplan

Kommunen har per i dag få ledige tomter for næring og boliger. Med tanke på jordvern og samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging har kommunen et begrenset handlingsrom med tanke på å etablere nye boligområder for å tiltrekke seg nye innbyggere. Noe av samme utfordringsbildet gjør seg gjeldende for næringstomter.

Kommuneplanens samfunnsdel ble vedtatt i 2021. Vi skal ha fokus på arealstrategiene i kommuneplanens samfunnsdel ved arealplanlegging og byggesaksbehandling. I kommuneplanens arealdel (2021) er det avsatt noen områder i Follebu til boligbebyggelse. Det arbeides med reguleringsplan for Heggen 5 der det tidligere var regulert ny trase for Rv. 255, samt noen mindre boligområder. Øvrig boligbygging vil i hovedsak skje ved ombruk av bebygde arealer (transformasjon) i tettstedene. Dette ligger litt frem i tid.

Gausdal har et stort antall fritidsboliger. I årene 2020 - 2022 ble det en stor tilvekst av frittliggende fritidsboliger. I arbeidet med kommunedelplan Skei har det blitt lagt føringer for en mest mulig bærekraftig utvikling av fritidsboligsektoren i denne delen av kommunen. Utvikling av reiselivsdestinasjonen er tema i arbeidet med to pågående reguleringsplaner i sentrum på Skei.

Det oppleves fortsatt en interessekonflikt mellom fritidsboligsektoren og beitenæringen, selv om beitenæringen nå begynner å ta i bruk virtuelle gjerder for å styre storfeet bort fra de mest sentrale områdene på Skei. Det er satt forskjellige bestemmelser om inngjerding av fritidsboliger i reguleringsplanene, litt avhengig av når planene ble vedtatt. Med dagens begrensede personalressurser, må kommunen prioritere strengt når det gjennomføres tilsyn for å kunne følge opp.

Gausdal kommune har ansvar for godkjenning og tilsyn med private avløpsanlegg, i henhold til forurensningsregelverket. Kommunen er pålagt å føre systematisk kontroll med at utslippstillatelser overholdes, og må sikre at tilsynsarbeidet organiseres og gjennomføres i tråd med gjeldende lovverk. Det jobbes med å etablere en gebyrfinansiering av dette arbeidet gjennom en lokal forskrift.

Kostra-analyse

	Gausdal 2023	Gausdal 2024	Øyer	Tynset	Oppdal	Hole	Kostra- gruppe 01
Prioritet							
Eiendomsforvaltning, kommune nettodriftsutgifterbeløp pr innb (kr) *)	7 622	7 898	7 374	7 003	6 399	6 605	6 629
Netto driftsutgifter per innbygger (261) institusjonslokaler (B) *) **)	1 684	1 798	1 959	788	1 309	1 137	1 225
Produktivitet							
utg til (fylkes)komm eiendomsforvalt, eide bygg Formålsbygg, kommune utg per kvadratmeter bygg (kr) *)	1 254,8	1 307,3	1 065,2	747,8	1 375,2	1 314,6	1 215,1
Kommunekasse							
Netto driftsutgifter per innbygger (222) skolelokaler (B) (Kommunekasse) *) **)	3 475	3 644	2 835	2 734	1 825	2 379	2 755

*) Inflasjonsjustert med deflator

**) Justert for utgiftsbehov

Analyse av KOSTRA indikatorer for Bygg/eiendom/areal

Gausdals utgifter til eiendomsforvaltning har økt noe fra 2023 til 2024. Utgiftsnivået er høyere enn for sammenligningskommunene. Gausdals utgifter ligger 1269 kroner høyere per innbygger enn KOSTRA-gjennomsnittet.

Gausdals utgifter til institusjonslokaler har økt fra 2023 til 2024. Utgiftsnivået er lavere enn i Øyer, men høyere enn resten av sammenligningskommunene. Gausdals utgifter ligger 573 kroner høyere per innbygger enn KOSTRA-gjennomsnittet.

Gausdals utgifter per kvadratmeter bygg har økt fra 2023 til 2024. Utgiftsnivået er høyere enn i Øyer og Tynset, men lavere enn i Oppdal og Hole. Gausdals utgifter ligger 92,2 kroner høyere per kvadratmeter enn KOSTRA-gjennomsnittet.

Gausdals utgifter til skolelokaler har økt fra 2023 til 2024. Gausdal har høyere utgifter enn samtlige av sammenligningskommunene. Gausdals utgifter ligger 889 kroner høyere per innbygger enn KOSTRA-gjennomsnittet.

Fokusområder 2026

Eiendom: Forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling av kommunens bygningsmasse.

Kommunens mål er å forvalte og drifte eiendommene på en effektiv og bærekraftig måte. Dette innebærer at bygningene skal vedlikeholdes og utvikles på en miljøvennlig måte som samtidig bevarer og helst øker deres verdi. De skal tilpasses nye krav og endret bruk, slik at de til enhver tid støtter opp under kommunens aktiviteter og tjenesteyting. Vedlikeholdet skal optimaliseres for å sikre effektiv ressursbruk og redusere miljøpåvirkningen, med mål om å senke energiforbruket og klimagassutslippene fra kommunens drift.

Samtidig må det gjøres prioriteringer, da økonomiske rammer setter begrensninger for hva som kan gjennomføres. Tiltakene må derfor vurderes opp mot tilgjengelige ressurser, slik at innsatsen rettes mot de områdene hvor behovet og effekten er størst.

Vi har allerede jobbet med å redusere energiforbruket i våre bygninger gjennom et energispareprosjekt, hvor vi har investert betydelige midler. Dette inkluderte opplæring av driftspersonell og holdningsskapende arbeid. Vi må fortsette dette arbeidet og utforske nye tiltak for å nå vårt mål om å bli klimanøytrale innen 2030. Vi har også brukt fornybar energi i flere år, og vi planlegger å fortsette med dette. Vi vurderer også å investere i solcelleanlegg på kommunale bygninger og overgang til elbiler for driftspersonell innen eiendom. Videre vurderer vi å installere flere energibrønner for jordvarmeutnyttelse.

Arbeidet med utskifting av alle lysarmaturer med alle lyskilder i den kommunale bygningsmassen ble påstartet i 2024 og er planlagt ferdigstilt i 2026.

Det arbeides kontinuerlig med tilstandsanalyser knyttet til feil og mangler ved bygningsmassen. Dette gir oss en god oversikt som hjelper oss med å lage årsplaner og prioriteringer for vedlikehold og rehabilitering på lang sikt.

På grunn av økningen i antall flyktninger de siste årene, mangler det nå kommunale boliger. Vi leier fortsatt boliger i det private markedet. Vi ser at tilstrømningen av flyktninger avtar, men kapasiteten er fortsatt begrenset. Dersom situasjonen endres og tilstrømningen øker må vi vurdere å bygge, eller kjøpe flere boliger. Når situasjonen endres og vi eventuelt har overskudd av boliger, kan vi vurdere å selge eldre boliger som kommunen eier. Alt dette må ses i sammenheng med helhetlig boligutvikling.

Forprosjektet for drift-, brann- og ambulansestasjon er igangsatt og vil pågå gjennom første halvdel av 2026. Målet med forprosjektet er å utarbeide skisser og kostnadskalkyler som grunnlag for beslutning om et eventuelt hovedprosjekt. Ved vedtak om å gå videre, kan en prosess rundt hovedprosjektet starte opp høsten 2026.

Ved Segalstad bru er det igangsatt en planprosess knyttet til busslomma som ligger ved krysset Fargerivegen – Vestringsvegen og torgarealet som er foran kommunehuset. Mål og hensikt er en effektiv og sikker trafikkavvikling for alle trafikanter.

Kommunale investeringsprosjekter varierer i størrelse og kompleksitet. Uansett prosjektets størrelse er en god planleggingsprosess avgjørende, slik at ansatte, brukere og driftspersonell har muligheten til å gi sine innspill. Disse investeringsprosjektene vil bli gjennomført i tråd med budsjettrammer og med fokus på miljøvennlige materialer for å redusere klimagassutslipp.

Follebutunet og Bjørkvin bofelleskap rehabiliteres for å stå bedre rustet mot behovene i tjenestene, fremtidens teknologi og mer bærekraftig drift. Heving av teknisk og bygningsmessig standard og enøk-tiltak, samt ta i bruk ulike typer helseteknologi vil bli satt i fokus.

Baklivegen mellom G-Land og Fjerdumsmoen er mye brukt av myke trafikanter (skolebarn og turgåere). I forbindelse med planleggingen av Fjerdumsskogen boligfelt ble det stilt krav om gang- og sykkelveg langs Baklivegen. Dette er også tatt inn i trafikksikkerhetsplanen, som gjør det mulig å søke om trafikksikkerhetsmidler fra fylkeskommunen. Det er også planlagt massedeponi i Myhre massemottak, hvor det i forbindelse med planarbeidet ble stilt krav om trafikksikkerhetstiltak på enkelte områder. Man må se på om det er mulig å få til et spleiselag der både kommunen, fylkeskommunen og entreprenør bidrar.

Når det gjelder næringstomter er det regulert et område i Steinslia ved Segalstad Bru. Dette området er tenkt tilrettelagt med infrastruktur i form av vei, vann og avløp vinteren 2025/2026.

Kommunedirektøren mener det er viktig å ha både bolig- og næringstomter tilgjengelig for de som ønsker å etablere seg i Gausdal. Det må derfor arbeides for å få tilrettelagt nye boligtomter både i Follebu og ved Segalstad Bru.

Byggesak og arealplan

Arbeid med areal til boligformål må sikres god framdrift i 2026. Det jobbes videre med reguleringsplaner for ett område i Follebu og ett ved Segalstad bru. Når disse planene er vedtatt, bør det vurderes om rullering av del av kommuneplanens arealdel skal igangsettes dersom disse planarbeidene ikke gir tilstrekkelig kapasitet.

Det er interessante initiativ for næringsutvikling ved Segalstad bru noe som kan gi omlokalisering av nåværende offentlig tjenesteytende virksomheter. Å lykkes med planarbeid for å få til denne omlokaliseringen vil være en prioritert oppgave i 2026.

Kommunedelplan for Skei har vært på nytt offentlig ettersyn. Det er et mål å framsette denne for sluttbehandling rundt årsskiftet 2025/2026. Ut fra føringene gitt i kommunedelplanforslaget bør det være mulig å få sluttbehandlet de to reguleringsplanene i sentrum på Skei i 2026. Dette vil være viktig for utviklingen av reiselivsdestinasjonen.

Arbeidet med oppfølging av gjerder i hytteområder må videreføres i 2026.

Det må arbeides med å etablere en løsning for å ivareta kommunens ansvar for tilsyn og kontroll med private avløpsanlegg. Det bør vurderes om oppgaven kan løses i samarbeid med nabokommuner, som allerede har etablert lokale forskrifter og gebyrordninger. Målet er å sikre en effektiv og rettferdig organisering av tilsynsarbeidet.

Interkommunale samarbeid

Om planområdet

Området omfatter utgifter og inntekter knyttet til de interkommunale samarbeidene der Gausdal har et vertskommuneansvar. Dette innebærer i praksis utgifter og inntekter til felles Landbrukskontor for Lillehammer-regionen og Regional Frisklivssentral. Utgiftene og inntektene her skal både i budsjettet og regnskapet balansere. Kommunens tilskudd til deltakelse i fellesskapene føres på de respektive planområdene, det vil si planområde 2 Næring og miljø for Landbrukskontoret, planområde 9 Barn og familie for Øyer og Gausdal barneverntjeneste og planområde 11 Helse for tilskudd til Regional Frisklivssentral.

Mer om interkommunale samarbeid.

I kommunal sektor er det stor frihet til å organisere virksomheten. Rettsgrunnlag er kommuneloven og særlover som aksjeloven.

- Egen driftsorganisasjon - Selvstendige rettssubjekter - Kjøp av tjenester - Interkommunalt samarbeid	→	Det overordnede ansvaret ligger alltid hos kommunestyret
---	---	---

Siden 2003 har interkommunalt samarbeid (basert på felles IKT-løsninger) vært et strategisk valg for kommunene i Lillehammer-regionen. Gjennom disse samarbeidene er det et mål å sikre:

- Gevinstrealisering
- Større fagmiljø for å løse samfunnsoppgaver
- Større fagmiljø for å redusere sårbarhet
- Større fagmiljø for rekruttering
- At sentrale føringer håndteres, -for eksempel samhandlingsreformen

Noen av samarbeidene omfatter flere kommuner også, og noen samarbeid omfatter bare Gausdal og Lillehammer kommuner, eller Gausdal og Øyer kommuner.

Rammeoversikt

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2026	2027	2028	2029
Vedtatt budsjett	0	0	0	0
Sum Budsjettendring i år	161	161	161	161
Konsekvensjustert budsjett	161	161	161	161
Konsekvensjustert ramme	161	161	161	161
Nye tiltak				
Andre tiltak	-161	-161	-161	-161
Sum Nye tiltak	-161	-161	-161	-161
Nye tiltak og realendringer budsjett	-161	-161	-161	-161
Ramme 2026-2029	0	0	0	0

Sammendrag budsjett

Budsjett og regnskap på planområde 8 Interkommunale samarbeid skal alltid gå i null. Dette er fordi det er her Gausdal fører budsjett og regnskap for de interkommunale samarbeid der Gausdal er vertskommune. Er utgiftene lavere enn det som er budsjettert, skal dette overskuddet enten avsettes på et bundet driftsfond til bruk senere år, eller overskuddet utbetales til deltakerkommunene.

Kort om budsjetttrammen til de interkommunale samarbeidene der Gausdal er vertskommune.

For samarbeidet **felles landbrukskontor i regionen**. Det er i budsjettet lagt inn en innsparing på 0,5 %. Samlet brutto driftsramme for samarbeidet er 9.204.000 kr.

For samarbeidet **regional frisklivssentral**. Det er i budsjettet lagt inn en innsparing på 0,5 %. Samlet netto driftsramme for samarbeidet er 3.006.000 kr, det vil si det som deltakerkommunene skal finansiere.

For samarbeidet **Øyer og Gausdal barneverntjeneste**. Det er i budsjettet for 2026 ikke lagt inn reduksjon av driftsnivået på driften av tjenesten. Det er derimot lagt inn en økt utgift knyttet til saksbehandler-ressurs første delen av 2026. Dette er som følge av stor arbeidsmengde . Økningen er ikke videreført til 2027. Samlet brutto driftsramme for barneverntjenesten er 15.295.000 kr. Utgiftene som gjelder tiltak utenfor familien for Gausdal sin del er fra før høyere enn det som antas å bli de faktiske utgiftene i 2026. Det er derfor lagt en reduksjon i utgiftene til tiltak, og dette vises på planområde 9 Barn og familie.

Oversikt budsjetterte utgifter interkommunale samarbeid

De senere år har kommunen på dette planområdet lagt inn en oversikt som viser de ulike samarbeidene som kommunen er deltaker i, og hva som er kommunens andel av budsjettet for disse. Dette framgår av følgende tabell, tall i hele tusen kroner:

Navn på samarbeidet og organisering	Verts-kommune	Omfatter	Plan-område	Budsjett 2026	Budsjett 2025	Utgift i regnskap 2024
Interkommunale samarbeid § 28 i kommuneloven:						
Fellesenhet økonomi	Lillehammer	Regnskap, lønn, fakturering, skanning.	1	3307	3226	3197
Fellesenhet innfordring	Øyer	Skatt, arbeidsgiverkontroll og innfordring.	1	353	212	417
Lillehammer regionen Vekst	Lillehammer	Næringsrådgivning	2	995	1012	1004
Felles Landbrukskontor i Lillehammer-regionen	Gausdal	Saksbehandling og rådgivning innen skog og landbruk	2	3728	3615	3584

Økonomiplan for 2026-2029

Veterinærvakt	Gausdal	For produksjonsdyr og smådyr/hest for Lillehammer og Gausdal. Netto utgift etter fratrekk for tilskudd fra staten.	2	720	660	645
DIG3 samarbeid	Lillehammer	Drift av felles IT-løsning innen skole. Forutsatt opphør av samarbeidet i nåværende form-bærekraft 26-29	3	66	233	168
GIS-samarbeid	Lillehammer	Samarbeid innen geografiske informasjonssystem	7	709	771	615
Interkommunal barnevernvakt	Ringsaker	Lovpålagt vaktberedskap for barneverntjenesten	9	443	453	436
Øyer-Gausdal barneverntjeneste	Gausdal	Barneverntjeneste. Etablert 01.01.2021	9	8372	7750	7113
NAV Lillehammer - Gausdal	Lillehammer	NAV	10	6285	6125	5877
Regional Frisklivssentral	Gausdal	Veiledning fysisk aktivitet, ernæring, livsstil	11	626	680	628
Legevakt	Lillehammer	Interkommunal legevakt	11	4983	4666	4708
Miljørettet helsevern	Ringeby	Miljørettet helsevern	11	194	208	142
Gerica	Øyer/Lillehammer	Felles elektronisk pasientjournal	11, 12	329	320	321
Fellesutgifter, helseregion	Lillehammer/Øyer	Sykehjemslege og sekretær for styret i Helseregion Sør-Gudbrandsdal	11, 12	644	624	207
FACT-team, psykisk helse/rus	Lillehammer		11	480	367	375
Fagstilling psykisk helse og rus	Lillehammer		11	180	174	167
Intermediærplasser	Lillehammer	Intermediærplasser på Lillehammer Helsehus	12	1859	1795	1726
KAD-plasser	Lillehammer	5 KAD-plasser i det nye legevaktbygget.	12	475	461	445
Kjøp av tjenester:						
Innkjøp	Lillehammer	Innkjøpstjenester	1	473	450	443

Økonomiplan for 2026-2029

Borgerlige vigsler	Lillehammer	Administrasjon og vigselslokale	1	11	11	7
Personvernombud	Lillehammer	Lovpålagt funksjon	1	225	246	208
Koordinator interkommunalt politisk råd	Lillehammer	Sekretærfunksjon for regionrådet i Lillehammer-regionen	2	135	130	125
Voksenopplæring	Lillehammer	Voksenopplæring	3	789	768	2180
Rensing av avløpsvann	Lillehammer	Kjøp av renseanleggstjenester for avløpsvann og septik	6	15200	18027	13886
Rensing av avløpsvann	Gjøvik	Kapitalkostnad slambehandling	6	75	71	59
Alarmsentral	Midt-Hedmark brann- og redningsvesen	Drift av 110-sentralen	6	703	631	645
Reisevaksingering	Lillehammer	Reisevaksinering	11	47	51	46
Interkommunalt samarbeid § 27 i kommuneloven:						
IKA Opplandene	Innlandet fylkeskommune	Arkivsamarbeid	1	0	0	0
Kontrollutvalgssekretariatet Innlandet	Innlandet fylkeskommune	Sekretariat for kontrollutvalg	1	302	289	236
Lillehammer Regionen Brannvesen	Lillehammer	Brann- og feiervesen	6	10146	9027	8781
Partnerskapsavtale:						
Interkommunalt politisk råd i Lillehammerregionen		Utviklingsarbeid i regionen	2	333	333	333
Mjøsbysamarbeidet			2	100	100	62
Interkommunale selskap (IKS):						
Innlandet revisjon IKS		Revisjonstjenester	1	1329	1275	1087
GLØR IKS		Renovasjonstjenester	6	17561	17068	16068
Gudbrandsdalen Kriesenter IKS		Kriesenter	9	537	533	511
NOK.Gjøvik IKS		Senter mot seksuelle overgrep.	11	65	63	49
Sum utgifter interkommunale samarbeid				82779	82426	76501

Barn og familie

Om planområdet

Planområdet består av pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT), helsestasjons- og skolehelsetjeneste, familieteam, svangerskapsomsorg, barnefysioterapi og barneverntjeneste.

Rammeoversikt

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2026	2027	2028	2029
Vedtatt budsjett	39 409	39 409	39 409	39 409
Sum Tekniske justeringer	-48	-48	-48	-48
Vedtak forrige periode				
Reduksjon i ramme planområde 9 Barn og familie	-131	-131	-131	-131
Saldering 2025-2028 Nedtak driftsramme planområde 9 Barn og familie	0	-470	-1 128	-1 128
Økning i jordmorstillingen	113	113	113	113
Sum Vedtak forrige periode	-18	-488	-1 146	-1 146
Sum Budsjettendring i år	603	603	603	603
Sum Lønns- og prisvekst	555	555	555	555
Konsekvensjustert budsjett	1 092	622	-36	-36
Konsekvensjustert ramme	40 501	40 031	39 373	39 373
Nye tiltak				
Interkommunal barnevernvakt 26-29	-49	18	18	18
Juridisk rådgiver/sakkyndig 244, 26-29	25	25	25	25
Reversering saldering 2025-2028 Planområde 9	0	470	1 128	1 128
Tiltak i familien 251, 26-29	41	41	41	41
Tiltak utenfor familien 252, 26-29	-2 613	-2 613	-2 613	-2 613
ØG barneverntjeneste kontordrift 244, 26-29	622	293	293	293
Sum Nye tiltak	-1 974	-1 766	-1 108	-1 108
Innsparingstiltak				
Bærekraft 26-29 9 Barn og familie	-545	-595	-750	-855
Saldering HØP 26-29 Planomr. 9 Barn og familie	-711	-784	-1 668	-2 351
Sum Innsparingstiltak	-1 256	-1 379	-2 418	-3 206
Nye tiltak og realendringer budsjett	-3 230	-3 145	-3 526	-4 314
Ramme 2026-2029	37 271	36 886	35 847	35 059

Sammendrag budsjett

Driftsramma er redusert med 2,1 mill. kr fra 2025 til 2026. Lønns- og prisveksten gir en økning på 1,1 mill. kr. Endringer ved barnevern og barnevernvakta, som lavere utgifter til tiltak utenfor familien, vil i 2026 samlet redusere driftsramma med 2 mill. kr.

Det er lagt inn samlet innsparingstiltak på 1,4 mill. kr i 2026.

Måltabell

Hovedmål	Delmål
Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.	Å være opptatt av barn og unges gode egenskaper, og bygge på hverandres ressurser. Det styrker fellesskap, læring og mestring i barnehagen, på skolen, hjemme og på fritidsarenaene.
Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.	Systematisk arbeid for at alle skal ha like muligheter. Redusert sosial ulikhet og forskjeller i levkår gjennom tiltak rettet mot lavinntektsfamilier.

Oppdrag

Oppdrag	Beskrivelse
Viktige voksne, systematisering og videreutvikling av foreldrestøttearbeidet fra 0-16 år	Oppdraget gjennomføres i en samhandling mellom tjenester innenfor og utenfor planområdet (oppveksttjenestene).

Utfordringer og muligheter i planperioden

Oppvekstsektoren har en felles hovedmålsetning om å ha glade, trygge, robuste barn og unge med tro og håp for fremtiden, som mestrer et liv med opp- og nedturer. De generelle oppvekstvilkårene og helse til barn og unge i Gausdal er god. God helse omfatter både fysisk, psykisk og sosialt velvære – ikke bare fravær av sykdom eller svakhet. God livskvalitet er en verdi i seg selv og fremmer helse, sunne levevaner og styrker motstandskraften i møte med belastninger (Folkehelseprofil, FHI 2022). Samtidig er noen barn og unge av ulike årsaker mer sårbare og utsatte, og trenger bistand og hjelp fra kommunale tjenester. Kommunen har derfor et stort og sammensatt ansvar overfor barn og unge, ved at det både skal sikres godt forebyggende arbeid og tjenester med høy kvalitet og effekt for de barna og familiene som har behov.

Økende etterspørsel

Alle tjenestene i planområdet opplever en økende etterspørsel. Med et økende antall tilbud og aktører med ulike meninger og perspektiver på oppvekst, kan det oppleves som komplekst å forholde seg til alle råd og valgmuligheter i dagens samfunn. Barn og unges psykiske helse får også mye oppmerksomhet, og i opptrappingsplanen for psykisk helse (2023-2033) pekes det på behovet for å etablere en egen psykisk helsetjeneste for barn og unge, med et tydelig familieperspektiv. Innenfor de rammene som gis og det handlingsrommet som eksisterer, prioriteres hensiktsmessige tjenester, slik som satsingen på familieteam i et tett samarbeid med andre tjenester for barn og unge.

Forebyggende plan

Planen sier noe om hvilket ansvar de ulike tjeneste for barn og unge har for det forebyggende arbeidet, og har oversikt over eksisterende tiltak. Planen peker på behov for utvikling og samordning på systemnivå, og gir retning for utviklingsarbeidet i tjenestene i oppvekstsektoren.

Samhandling mellom tjenestene

Det er til enhver tid barn og unge som har behov for et sammensatt tjenestetilbud, og kommunen har en lovpålagt plikt til samarbeid og samordning, både på *systemnivå* og på *individnivå*. Vi har etablerte arenaer for tverrfaglig samarbeid, og ser at når tjenestene kjenner hverandre og har faste møtepunkter gir vi bedre og mer samordna tjenester.

Familieveiledning og viktige voksne

Alt helsefremmende og forebyggende arbeid rettet mot barn og unge må starte med de voksne, og å styrke og støtte opp om foreldrenes ressurser og muligheter til å utøve foreldrerollen blir derfor sentralt for tjenestene i planområdet. Kontakten tjenestene har med foreldre og foresatte viser en økende usikkerhet og opplevelse av press knyttet til foreldrerollen sammenlignet med tidligere. Betydningen av foreldreveiledning fremheves også i Helsedirektoratets nye veileder til kommunens arbeid med forebygging, oppfølging og behandling av barn og unges psykiske helse (Sammen om barn og unges psykiske helse, 2023). Vårt fokus i det tverrfaglige arbeidet framover vil handle om nettopp dette, å støtte foreldre og viktige voksne i deres kontakt og samhandling med barn og unge.

Barnevern

Utviklingen både lokalt og nasjonalt er flere unge som har mer kompleks og sammensatt problematikk, flere saker som omhandler foreldrekonflikter og flere unge med rusutfordringer og/eller atferdsvansker.

Kommunene er pålagt å samarbeide med andre offentlige organer og tjenesteytere for å sikre at samarbeidet generelt og for at forebyggende tiltak skal være en integrert del av tjenestetilbudet. Barnevernstjenesten i Øyer og Gausdal har valgt å utvikle en arbeidsmodell der tjenesten har mulighet for å gi strukturert foreldreveiledning til familier som har behov for det. Slik mener vi å gi god hjelp tidlig til familier som strever med samspill, grensesetting eller utviklingsstøtte.

Helhetlig og koordinert samarbeid vil gi bedre tilbud for utsatte barn og unge. Det er viktig å styrke forebyggende innsats gjennom å gi god foreldrestøtte tidlig. Kunnskap nasjonalt viser at forebygging tidlig i barnas liv er spesielt viktig, og skjer best gjennom å støtte foreldrene til å være trygge foreldre for sine barn. Dette er et tverrsektorielt ansvar, og barnevernstjenesten er en viktig deltaker i det helhetlige arbeidet med å trygge foreldre i sin rolle.

Kostra-analyse

	Gausdal 2023	Gausdal 2024	Øyer	Tynset	Oppdal	Hole	Kostra- gruppe 01
Prioritet							
Netto driftsutgifter per innbygger (232) forebygg. helsestasjons- og skolehelsetjeneste (B) *) **)	1 143	1 105	917	855	936	1 008	950
Netto driftsutgifter pr. innbygger til Barnevern (B) *) **)	4 544	3 853	2 831	5 142	2 277	2 366	2 956

*) Inflasjonsjustert med deflator

**) Justert for utgiftsbehov

Analyse av KOSTRA indikatorer for Barn og familie

Gausdals utgifter til helsestasjon- og skolehelsetjenesten har gått ned fra 2023 til 2024. Utgiftsnivået ligger noe over sammenligningskommunene. Gausdals utgifter ligger 155 kroner høyere per innbygger enn KOSTRA-gjennomsnittet.

Gausdals utgifter til barnevern har gått litt ned fra 2023 til 2024, men ligger fortsatt på et høyt nivå. Tynset har høyere utgifter enn Gausdal, mens resten av sammenligningskommunene har lavere utgifter. Gausdals utgifter ligger 897 kroner høyere per innbygger enn KOSTRA-gjennomsnittet. Dette utgjør nær 5,5 millioner kroner.

Fokusområder 2026

Samhandling mellom tjenestene

God samhandling mellom tjenester er avgjørende for kvaliteten vi leverer, spesielt for de barn og unge som har store og sammensatte behov. For å lykkes med samhandlingen og samarbeidet er vi avhengige av gode strukturer og de rette arenaene. Vi vil ha et særskilt blikk på dette i kommende periode, der eksisterende arenaer evalueres og nye opprettes. Et eksempel er felles oppvekstledermøter der ledere på alle nivåer i oppvekstsektoren møter for felles drøfting og kulturbygging. I tillegg er det under utvikling et mer systematisk samarbeid mellom helsestasjonen og barnehagene.

Viktige voksne

Ung Styrke vil fortsatt få stor oppmerksomhet for at styrkebasert tilnærming blir godt integrert både i drift og i tjenesteutvikling. Det helhetlige perspektivet må ivaretas, der respekt og anerkjennelse er verdiene vi bygger på. Som en videreføring er vi i gang med prosjektet som vi har kalt **Viktige voksne**, med styrkebasert tilnærming. Denne satsingen skal bidra til trygghet hos viktige voksne med stor betydning for barn og unge, gjennom å utvikle den universelle styrkebaserte støtten og veiledningen til foreldre og andre viktige voksne. Dette arbeidet vil involvere alle tjenester i hele oppvekstområdet, og er en flerårig satsing. Gjennom prosjektet Viktige voksne i barn og unges liv vil vi jobbe tverrfaglig med ulike former for foreldrestøtte.

Psykisk helsetjeneste for barn og unge

I den nasjonale veilederen *Psykisk helsearbeid barn og unge (2023)* pekes det på at kommunen skal sørge for en helsetjeneste til barn og unge «*med psykiske plager, begynnende rusmiddelproblem eller reaksjoner på belastende livshendelser. Tjenesten bør ha et familieperspektiv og tilby foreldrestøtte*». Det understrekes videre at tilbudet skal organiseres etter kommunens behov, og ta høyde for kommunens størrelse og befolkningstetthet. Kommunen er i gang med et utrednings og utprøvningsarbeid med hensikt å etablere et tverrfaglig team mellom helsestasjons- og skolehelsetjenesten, og familieteamet.

Sosiale tjenester og sysselsetting

Om planområdet

Planområdet består av gjeldsrådgivning, bostøtte, saksbehandling av Husbankens låne- og tilskuddsordninger, sosial rådgivning, økonomisk sosialhjelp, tilbud til rusmisbrukere, flyktningetjeneste, sysselsetting-, aktivitets- og arbeidstilbud for personer med nedsatt funksjonsevne, oppfølgingstjeneste for ungdom, samt aktivitetssenter i Forset. Tid inngår også her.

Rammeoversikt

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2026	2027	2028	2029
Vedtatt budsjett	28 903	28 903	28 903	28 903
Sum Tekniske justeringer	-80	-80	-80	-80
Vedtak forrige periode				
Saldering 2025-2028 Nedtak driftsramme planområde 10 Sosiale tjenester og sysselsetting	0	-345	-827	-827
Andre tiltak	-2	-602	-867	-867
Sum Vedtak forrige periode	-2	-947	-1 694	-1 694
Sum Budsjettendring i år	450	450	450	450
Sum Lønns- og prisvekst	827	827	827	827
Konsekvensjustert budsjett	1 195	250	-497	-497
Konsekvensjustert ramme	30 098	29 153	28 406	28 406
Nye tiltak				
NAV - økte utgifter til drift av samarbeidet 26-29	160	160	160	160
Ressurskrevende tjenester endring 2026-2029	845	-223	-223	-223
Reversering saldering 2025-2028 Planområde 10	0	345	827	827
Økte utgifter til kvalifiseringsprogrammet 26-29	58	58	58	58
Økte utgifter til økonomisk sosialhjelp 26-29	165	165	165	165
Sum Nye tiltak	1 228	505	987	987
Innsparingstiltak				
Bærekraft 26-29 10 Sosiale tjenester og sysselsetting	-2 350	-3 048	-3 600	-3 607
Saldering HØP 26-29. Planomr. 10 Sosiale tjenester og sysselsetting	-522	-575	-1 225	-1 726
Sum Innsparingstiltak	-2 872	-3 623	-4 825	-5 333
Nye tiltak og realendringer budsjett	-1 644	-3 118	-3 838	-4 346
Ramme 2026-2029	28 454	26 035	24 568	24 060

Sammendrag budsjett

Driftsramme på planområdet er redusert med 0,4 mill. kr fra 2025 til 2026. Lønns- og prisveksten utgjør en økt utgift med 1,3 mill. kr, og økte utgifter til ressurskrevende tjenester er ført opp med 0,8 mill. kr. Med justeringer i de ressurskrevende tjenestene vil det fra og med 2027 utgjøre en reduksjon i utgiftene på 0,2 mill. kr. Som følge av større behov blant innbyggerne i Gausdal, er budsjettet knyttet til økonomisk sosialhjelp og kvalifiseringsordningen økt med 0,4 mill. kr.

Det er lagt inn innsparingstiltak for 2026 på 2,9 mill. kr.

Måltabell

Hovedmål

Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.

Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.

Delmål

Å være opptatt av barn og unges gode egenskaper, og bygge på hverandres ressurser. Det styrker fellesskap, læring og mestring i barnehagen, på skolen, hjemme og på fritidsarenaene.

Et aktivt samarbeid mellom lokalsamfunnet og kommunen som organisasjon, for et godt og bærekraftig velferds- og tjenestetilbud.

Systematisk arbeid for at alle skal ha like muligheter. Redusert sosial ulikhet og forskjeller i levekår gjennom tiltak rettet mot lavinntektsfamilier.

Oppdrag

Oppdrag

Bosetting flyktninger

Beskrivelse

Det vil i planperioden bli jobbet med å bosette flyktninger i henhold til anmodning fra IMDi og kommunestyrets vedtak.

Bærekraftig tjenestenivå

Gjennomføre en systematisk kartlegging og analyse av dagens tjenestenivå. Definere hvilke tjenester som skal tilbys, til hvem og på hvilket nivå.

Utvide og revidere retningslinjene for tildeling av helse- og omsorgstjenester, som godkjennes innen utgangen av 2026. Ses i sammenheng med KS sitt TAKT-arbeid (tildeling av kommunale tjenester). Avklare et interkommunalt samarbeid om prosessen.

Helsefremmende og forebyggende satsing

Utrede hvordan de forebyggende og helsefremmende tjenestene kan videreutvikles slik at de i enda større grad fremmer egen mestring, herunder videreutvikling av frisklivssentralen, dag- og aktivitetstilbudene, hverdagsrehabilitering og tilbud innen psykisk helse og rus.

Samarbeid mellom Tid og aktivitetssenteret

Videreutvikle samarbeid mellom Tid og Tilrettelagte tjenester (Aktivitetssenteret)

Utvikling av helsetjenester i hjemmet

Planlegge og sikre gjennomføringen av en helse- og omsorgsutredning for Gausdal kommune 2026-2040, som gir et objektivt og pålitelig beslutningsgrunnlag for å kunne dimensjonere og lokalisere fremtidens bærekraftige tjenester. Utredningen vil handle om både tjenester og bygninger. Utredningen starter opp før årsskiftet 2026/27, og vil omfatte tildeling og koordinering, rehabilitering, hjemmetjenester, institusjonstjenester, lege- og helsestasjonstjenester, dag- og aktivitetstilbud, bofellesskap og omsorgsboliger og andre tjenester (se også Vegvalg 5 og 6 innen kommunens helse- og omsorgstjenester).

Utfordringer og muligheter i planperioden

Bosetting av flyktninger

Gausdal kommune har siden 2022 vedtatt å bosette 80 flyktninger. Bosettingen er gjort i henhold til kommunestyrets vedtak.

Flyktningtjenesten ble forsterket med flyktningkonsulenter og boveileder etter at anmodningene om å motta flyktninger økte. Tjenesten ble rustet for å både ta imot flere flyktninger og følge opp de som er bosatt. Signalene fra IMDi har det siste året vært at det kommer færre flyktninger enn tidligere og det vil bli et mindre behov i tjenestene. Det vil derfor være nødvendig å nedskalere flyktningtjenesten igjen.

Oppfølgingsperioden for flyktninger er fem år fra bosetting. Dette samsvarer med den perioden kommunen mottar integreringstilskudd for. Gausdal kommune kjøper voksenopplæringstjenester fra Lillehammer kommune.

Flyktningtjenesten samarbeider tett med flere tjenester, både før, under og etter bosetting. Helsestasjonen, skoler, barnehager og Krysset gjenbruk er viktige samarbeidspartnere.

Eiendomsavdelingen er en nødvendig samarbeidspartner for å finne hensiktsmessig bolig. Gausdal kommune har få ledige boliger til å bosette flyktninger. Derfor benyttes det private markedet i større grad. Det er en utfordring å skaffe tilstrekkelig med boliger fremover, hvis bosettingstallet opprettholdes. I bærekraft 2026-2029 er det foreslått at det framover tas imot 10 flyktninger per år pluss familiegjenforeninger.

Tid

Tjenesten begynner å stabilisere seg med tanke på rutiner og system. Fremover vil det være behov for å ha enda mer fokus på konseptet Tid og se på ut hva som skal prioriteres og hvordan holde konseptet varmt. Dette må gjøres i samarbeid med de som bruker Tid både som møteplass og de som har det som arbeidssted.

Kostra-analyse

	Gausdal 2023	Gausdal 2024	Øyer	Tynset	Oppdal	Hole	Kostra- gruppe 01
Prioritet							
Netto driftsutgifter per innbygger (281) økonomisk sosialhjelp (B) *) **)	878	1 066	2 065	2 549	1 470	2 324	1 993
Netto driftsutgifter pr. innbygger til Sosiale tjenester (B) *) **)	3 413	4 280	3 630	4 770	6 255	3 622	4 154
Netto driftsutgifter til aktivisering/støttetjenester per innbygger 18 år og over (f234) (B) *) **)	2 182	2 037	2 047	2 694	1 579	2 123	1 462
Dekningsgrad							
Andelen sosialhjelpsmottakere 18-24 år, av innbyggerne (19)-24 år (B)	3,9 %	5,0 %	4,7 %	4,9 %	5,7 %	3,9 %	5,9 %

*) Inflasjonsjustert med deflator

**) Justert for utgiftsbehov

Analyse av KOSTRA indikatorer for Sosiale tjenester og sysselsetting

Gausdals utgifter til sosialhjelp har økt fra 2023 til 2024. Utgiftsnivået er imidlertid fortsatt langt lavere enn i sammenligningskommunene. Gausdals utgifter er 927 kroner lavere per innbygger enn KOSTRA-gjennomsnittet.

Gausdals utgifter til sosiale tjenester har økt fra 2023 til 2024. Utgiftsnivået ligger høyere enn i Øyer og Hole, men lavere enn i Tynset og Oppdal. Gausdals utgifter er 126 kroner høyere per innbygger enn KOSTRA-gjennomsnittet.

Gausdals utgifter til aktivisering har gått ned fra 2023 til 2024. Utgiftsnivået ligger høyere enn i Oppdal, likt med Øyer, og lavere enn i Tynset og Hole. Gausdals utgifter er 575 kroner høyere per innbygger enn KOSTRA-gjennomsnittet.

Andelen sosialhjelpsmottakere i aldersgruppa 18-24 år har steget fra 2023 til 2024. Andelen i Gausdal er høyere enn i Øyer, Tynset og Hole, og lavere enn i Oppdal. Gausdals andel er 1% lavere enn KOSTRA-gjennomsnittet.

Fokusområder 2026**NAV**

- Samarbeid med arbeidsgivere. Samarbeide med arbeidsgivere for å forsøke å finne løsninger for ungdom, ukrainske fordrevne og andre prioriterte tjenestemottakere. Når det gjelder ungdom og personer med nedsatt arbeidsevne jobber vi for en mer varig tilknytning til arbeidsmarkedet fremfor raske kortsiktige løsninger.
- Brukermedvirkning. NAV vil etablere eget brukerutvalg. Dette for å sikre brukermedvirkning i utviklingen av tjenestene.

- Samtidighet i tjenestene. NAV styrker samarbeidet med øvrige kommunale tjenester innenfor helse og oppvekst. Dette gjøres ved å etablere samarbeidsstrukturer for å sikre innbyggerne samtidige tjenester der dette er påkrevd.
- Tjenester til unge under 30 år. Nav utvikler tjenester i tråd med nasjonal ungdomsgaranti.

Aktivitetstilbud for mennesker med nedsatt funksjonsevne

Aktivitetstilbud for ulike grupper av tjenestemottakere er et viktig forebyggende og helsefremmende tiltak som blant annet bidrar til sosial tilhørighet, aktivitet, trivsel og mestring. Vi erfarer at både tilbud og etterspørsel etter aktivitetstilbud for personer med nedsatt funksjonsevne er i endring. Det er viktig å gjennomgå aktivitetstilbudene jevnlig, med mål om å tilpasse aktiviteten og kompetansen til deltakernes ønsker og behov, samt til å skape mest mulig aktivitet med de ressursene tjenestene har til rådighet.

Aktivitetstilbudet vil bli utfordret i planperioden fordi vi har brukere som trenger mer plass enn det vi har. Vi må se på muligheten for å bruke areal i nærliggende bofellesskap. Det alene er ikke tilstrekkelig for å løse utfordringen med plass.

Frivilligheten, herunder lag og organisasjoner, har en svært viktig rolle når det gjelder å kunne tilby et bredt spekter av møteplasser og aktivitet.

Etablere et strukturert samarbeid mellom Tid og Tilrettelagte tjenester, med tanke på å kunne tilby et mer variert og arbeidsnært tilbud for brukere med behov for tilrettelegging.

Bosetting av flyktninger

Gausdal kommune har siden 2022 kun bosatt flyktninger fra Ukraina. Signaler fra IMDI tyder på at ankomsttallene innenfor denne gruppen er nedadgående og at bosettingsbehovet vil reduseres tilsvarende. Gausdal kommune har videreformidlet til IMDI om at bosetting av 10 flyktninger i 2026, vil være ønskelig og realistisk, sett opp mot kapasitet i tilgang på bolig og andre tjenester.

Bosetting og oppfølging av bosatte flyktninger, vil derfor fortsatt være et fokusområde.

Tid

Etter vedtak i kommunestyret i juni 2025 ble Tid Follebu avviklet 01.08.2025. Tid på Brua fortsetter driften og er tilgjengelig for alle innbyggere i Gausdal. Tid bygger på kjerneverdiene Tilhørighet, Inkludering og Deltagelse. Det stor grad av frivillighet og tett samarbeid med NAV og andre enheter/tjenester for å styrke ungdom og unge voksne til å mestre arbeidslivet. Målet er at Tid skal være et sted der det er plass til alle.

Helse

Om planområdet

Planområdet omfatter bofellesskapene Flatland, Bjørkvin, Heggelia og Flatavegen, bofellesskap for eldre i Forset og Follebu, brukerstyrt personlig assistanse, vernepleietjeneste, støttekontakt- og avlastningstjeneste for yngre, kommunale tiltaksplasser, psykisk helse- og rustjeneste, fysioterapitjeneste, ergoterapitjeneste, dagsenter for eldre, aktivitetssenteret i Forset, frisklivsentral (folkehelse), utgifter knyttet til kommunelegetjenesten, legevakt, miljørettet helsevern, teknisk hygiene, smittevern og forebyggende edruskapsarbeid, inklusiv inntekter/utgifter knyttet til skjenkebevillinger.

Rammeoversikt

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2026	2027	2028	2029
Vedtatt budsjett	91 007	91 007	91 007	91 007
Sum Tekniske justeringer	-80	-80	-80	-80
Vedtak forrige periode				
Ekstra ressurs barnefysioterapeut	-293	-293	-293	-293
Saldering 2025-2028 Nedtak driftsramme planområde 11 Helse	0	-1 085	-2 605	-2 605
Statsbudsjettet, finansiering vaksinasjon covid-19 og pneumokokk	-258	-258	-258	-258
Økt utgift, leie av switcher IKT	-30	-30	-30	-30
Andre tiltak	180	180	180	180
Sum Vedtak forrige periode	-401	-1 486	-3 006	-3 006
Sum Budsjettendring i år	1 729	1 729	1 729	1 729
Sum Lønns- og prisvekst	1 241	1 241	1 241	1 241
Konsekvensjustert budsjett	2 489	1 404	-116	-116
Konsekvensjustert ramme	93 496	92 411	90 891	90 891
Nye tiltak				
FACT 26-29	113	113	113	113
Fagstilling psykisk helse og rus 26-29	6	6	6	6
Friskliv 26-29	-54	-54	-54	-54
Helsestasjon seniorer	260	0	0	0
Legevakt 26-29	317	317	317	317
Miljøretta helsevern 26-29	-14	-14	-14	-14
Ny personlig assistent	150	150	150	150
Ressurskrevende tjenester endring 2026-2029	7 979	11 607	11 607	11 607
Reversering saldering 2025-2028 Planområde 11 Helse	0	1 085	2 605	2 605
Statsbudsjett 2026-2029. Justering basistilskudd fastlegeordningen	613	613	613	613
Økte utgifter til transport dagsenter	80	80	80	80
Sum Nye tiltak	9 450	13 903	15 423	15 423
Innsparingstiltak				
Bærekraft 26-29 11 Helse	-1 700	-1 850	-1 980	-1 980
Saldering HØP 26-29 Planomr. 11 Helse	-1 642	-1 809	-3 851	-5 427
Sum Innsparingstiltak	-3 342	-3 659	-5 831	-7 407
Nye tiltak og realendringer budsjett	6 108	10 244	9 592	8 016
Ramme 2026-2029	99 604	102 655	100 483	98 907

Sammendrag budsjett

Det er en økning i driftsramma på planområdet med 8,6 mill. kr fra 2025 til 2026. Netto økning i utgifter til ressurskrevende tjenester utgjør 8,1 mill. kr. Lønns- og prisveksten er lagt inn med 6,4 mill. kr, mens korreksjoner mellom planområdene utgjør -3,3 mill. kr. Kommunens andel av utgiftene i interkommunale samarbeid utgjør en økt utgift på 0,4 mill. kr.

Det er lagt inn innsparingstiltak i tråd med det som ble lagt fram for kommunestyret i forbindelse med Bærekraft 26-29. I tillegg er det lagt inn ytterligere saldering fra 2026-2029. Det er dermed en samlet innsparing i 2026 på 3,3 mill. kr.

Måltabell

Hovedmål	Delmål
Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.	Helhetlig planlegging for å sikre at areal blir disponert på en bærekraftig måte, og ivaretar hensynet til sikkerhet og beredskap og folkehelse.
I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.	Et aktivt samarbeid mellom lokalsamfunnet og kommunen som organisasjon, for et godt og bærekraftig velferds- og tjenestetilbud. Flere gode leveår for alle, ved at eldre og innbyggere med funksjonsnedsettelse kan bo hjemme lengst mulig, med nødvendige tjenester for å mestre hverdagen.
Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet.	Videreutvikling av det systematiske samarbeidet mellom frivillige organisasjoner, enkeltpersoner og kommunen. Det bidrar til et sosialt bærekraftig lokalsamfunn med høy deltakelse og trivsel.
Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.	Å være opptatt av barn og unges gode egenskaper, og bygge på hverandres ressurser. Det styrker fellesskap, læring og mestring i barnehagen, på skolen, hjemme og på fritidsarenaene.
Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.	Et aktivt samarbeid mellom lokalsamfunnet og kommunen som organisasjon, for et godt og bærekraftig velferds- og tjenestetilbud.
Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.	At kommunen reduserer energibruk og klimagassutslipp fra egen drift. Vi arbeider målrettet med energieffektivisering, kjøp av strøm med fornybar opprinnelsesgaranti og reduksjon av utslipp fra kommunens bilpark. Klimabevissthet skal være gjennomgående for alle tjenester.

Oppdrag

Oppdrag	Beskrivelse
Aktiv bruk av teknologi	Planlegge og gjennomføre et helse- og velferdsteknologiløft, der teknologi tas aktivt i bruk som et verktøy for å gjøre tjenestene gode og mer effektive. Prioritere investeringer for å oppnå gevinster fra bruk av ny teknologi.

Oppdrag	Beskrivelse
Bjørkvin	Ruste opp bygningsmassen, slik at vi kan imøtekomme dagens, og morgendags behov for bo- og omsorgstjenester.
Bærekraftig tjenestenivå	Gjennomføre en systematisk kartlegging og analyse av dagens tjenestenivå. Definere hvilke tjenester som skal tilbys, til hvem og på hvilket nivå. Utvide og revidere retningslinjene for tildeling av helse- og omsorgstjenester, som godkjennes innen utgangen av 2026. Ses i sammenheng med KS sitt TAKT-arbeid (tildeling av kommunale tjenester). Avklare et interkommunalt samarbeid om prosessen.
Helsefremmende og forebyggende satsing	Utrede hvordan de forebyggende og helsefremmende tjenestene kan videreutvikles slik at de i enda større grad fremmer egen mestring, herunder videreutvikling av frisklivssentralen, dag- og aktivitetstilbudene, hverdagsrehabilitering og tilbud innen psykisk helse og rus.
Takt	Dette bør knyttes opp til vegvalg 1. om bærekraftig tjenestenivå og tildeling av tjenester.
TryggEst	Innføre og etablere modell for å forhindre, avdekke og håndtere vold, overgrep og omsorgssvikt blant risikoutsatte voksne.
Utvikling av helsetjenester i hjemmet	Planlegge og sikre gjennomføringen av en helse- og omsorgsutredning for Gausdal kommune 2026-2040, som gir et objektivt og pålitelig beslutningsgrunnlag for å kunne dimensjonere og lokalisere fremtidens bærekraftige tjenester. Utredningen vil handle om både tjenester og bygninger. Utredningen starter opp før årsskiftet 2026/27, og vil omfatte tildeling og koordinering, rehabilitering, hjemmetjenester, institusjonstjenester, lege- og helsestasjonstjenester, dag- og aktivitetstilbud, bofellesskap og omsorgsboliger og andre tjenester (se også Vegvalg 5 og 6 innen kommunens helse- og omsorgstjenester).

Utfordringer og muligheter i planperioden

Bærekraftig tjenestenivå

Et bærekraftig tjenestenivå for helse- og omsorgstjenester handler om å sikre at tjenestene kan opprettholdes og utvikles over tid – samtidig som de møter befolkningens behov på en rettferdig og effektiv måte. Å definere hva som er et bærekraftig tjenestenivå innebærer å definere og kommunisere hva helse- og omsorgstjenestene skal inneholde, hvem de skal rettes mot, og hvilket nivå som er realistisk å opprettholde. Målet er å skape felles forståelse og sikre bærekraftig ressursbruk.

En liten andel av befolkningen har sammensatte og komplekse behov og er vesentlig hjelpetrengende. Ressurskrevende tjenester er et samlebegrep for tjenester til denne brukergruppen, og behovet er

voksende. De har flere sykdommer samtidig, ulike funksjonsnedsettelse, sosiale utfordringer og et stort tjenestebehov. Denne gruppen krever spesialkompetanse og tilrettelagt bo- og tjenestetilbud. Vi må på en bærekraftig måte forberede tjenestene og tilrettelegge for riktige tjenestenivå til denne gruppen.

Ressurskrevende tjenester

Ressurskrevende tjenester er tjenester som krever svært mye ressurser fra kommunen for å ivareta enkeltpersoner med omfattende og langvarige behov. Typisk gjelder dette personer med store funksjonsnedsettelse, utviklingshemming eller alvorlige sykdommer som trenger døgntilrettelagt oppfølging.

Ressurskrevende tjenester kjennetegnes ved omfattende bistandsbehov, høy bemanning, langvarige behov og er kostnadskrevende.

For å utjevne forskjeller mellom kommuner finnes en statlig finansieringsordning, der kommunene får refundert ca. 80 % av direkte lønnsutgifter som overstiger et innslagspunkt (for 2025 er dette i forslag til statsbudsjett satt til rundt 1,9 millioner kroner per bruker). Kun lønn for direkte brukertid teller – administrasjon, opplæring og reisetid dekkes ikke.

Forebygging og helsefremming

Betydningen av tidlig innsats, forebygging og helsefremmende arbeid er sentralt i arbeidet med å bygge fremtidens bærekraftige tjenester. Et sterkt helsefremmende og forebyggende fokus er viktig for å opprettholde og styrke innbyggernes egen mestring. Å styrke befolkningens helsekompetanse og forebygge sykdom og uhelse er en effektiv og billig måte å redusere fremtidig ressursbruk på. Satsing på forebygging vil gi helse- og livskvalitetsgevinst for den enkelte, bedre folkehelse i befolkningen og økonomiske besparelser på sikt. Det vil være nødvendig med langsiktig planlegging fra den enkelte innbyggers side for å kunne mestre egen hverdag og leve gode, aktive og verdige liv hele livet. Videre vil mobilisering av den enkeltes ressurser, både egne og det som finnes i nettverk og omgivelser, bli enda viktigere enn i dag. Dette må skje i nært samspill mellom tjenestemottakere, deres familie og sosiale nettverk, frivillige organisasjoner, og med råd og veiledning fra fagfolk i helsetjenesten, særlig fra rehabiliteringsavdelingens fysio- og ergoterapeuter. Frisklivssentralens ressurser innen aktivitet, ernæring og folkehelse kan trolig videreutvikles og benyttes på flere områder og i forhold til flere målgrupper enn i dag.

Helhetlig boligutvikling

Helhetlig boligutvikling handler om å planlegge og tilrettelegge for et mangfold av boliger som dekker ulike behov i befolkningen. Målet er at innbyggere skal kunne bo hjemme så lenge det er hensiktsmessig, med støtte fra gode helsetjenester – uavhengig av alder og funksjonsnivå. Dette kan redusere behovet for mer kostnadskrevende tjenester.

Gode, hensiktsmessige boliger er sentralt i et helsefremmende og forebyggende perspektiv. I Gausdal viser en kartlegging fra 2021 at innbyggere ønsker å bo hjemme så lenge som mulig, med støtte fra pårørende og andre nære, og at dette har stor betydning for livskvalitet, selvstendighet og tilhørighet.

Oppgaveoverføring til kommunene

En generell utfordring for alle tjenestene i planområdet er oppgaveoverføring fra spesialisthelsetjenestene til kommunene. Kommunen har med andre ord overtatt ansvar for

helsetjenester og behandling som tidligere ble utført på sykehus eller i spesialisthelsetjenesten. Det stiller krav til nytenkning og andre måter å organisere tjenestene på, i tillegg til at det utfordrer kapasitet og kompetanse i tjenesten. Forventningene til samarbeid og samordning er store, og mer tverrfaglig tenkning blir avgjørende for tjenesteytingen i kommunen. I opptrappingsplanen for psykisk helse (2023-2033) pekes det på kommunens ansvar for å utvikle og styrke det kommunale helsetilbudet for målgruppen.

Rekruttering og kompetanse

En forutsetning for å rekruttere og beholde personell er at vi innen helse- og omsorgstjeneste kan tilby trivsel i jobben, gode betingelser og faglig og karrieremessig utvikling. For å løse fremtidens utfordringer innen rekruttering må vi også være villige til å åpne for annen kompetanse enn den som tradisjonelt har vært knyttet til ulike oppgaver og tjenester. Helsepersonellkommisjonen er imidlertid tydelig på at det ikke vil være mulig for kommunene å bemanne seg ut av utfordringsbildet. Det er derfor behov for mer effektiv organisering og samhandling i tjenestene, samt bedre bruk av tilgjengelig kompetanse gjennom god oppgavedeling.

Brukermedvirkning

Brukermedvirkning gir kommunen mulighet til en systematisk dialog med brukerne. Brukermedvirkning er et virkemiddel på flere nivå. Blant annet kan det bidra til økt treffsikkerhet når det gjelder utforming og gjennomføring av både generelle og individuelle tjenestetilbud. Gausdal kommune har en etablert struktur for innbygger- og brukermedvirkning i Dialogprosessen. God bruk, og videreutvikling av de ulike verktøyene som der er beskrevet vil være sentralt i planområdets arbeid med utvikling av bærekraftige tjenester.

Kostra-analyse

	Gausdal 2023	Gausdal 2024	Øyer	Tynset	Oppdal	Hole	Kostragruppe 01
Prioritet							
Netto driftsutgifter per innbygger (241) diagnose behandling re-/habilitering (B) *) **)	4 578	4 258	4 679	5 214	5 231	2 869	3 232
Netto driftsutgifter pr. innbygger til Kommunehelse (B) *) **)	6 419	6 206	6 141	6 223	6 759	4 198	4 597
Dekningsgrad							
Årsverk av leger pr. 10 000 innbyggere. Funksjon 241	12,1	12,1	11,3	17,3	14,8	10,0	11,0

*) Inflasjonsjustert med deflator

**) Justert for utgiftsbehov

Analyse av KOSTRA indikatorer for Helse

Gausdals utgifter til kommunehelse samlet har gått ned fra 2023 til 2024. Utgiftsnivået er høyere enn i Øyer og Hole, men lavere enn i Tynset og Oppdal. Gausdals utgifter er 2008 kroner høyere per innbygger enn KOSTRA-gjennomsnittet.

Gausdals utgifter til diagnose, behandling og rehabilitering har gått ned fra 2023 til 2024. Utgiftsnivået er høyere enn i Hole, men lavere enn i resten av sammenligningskommunene. Gausdals utgifter er 1026 kroner høyere per innbygger enn KOSTRA-gjennomsnittet. Dette utgjør over 6 millioner kroner.

Årsverk av leger per 10 000 innbyggere har vært stabilt på 12,1 i 2023 og 2024. Gausdal har høyere dekningsgrad enn Øyer og Hole, men lavere enn Tynset og Oppdal. Gausdals dekningsgrad av leger er høyere enn KOSTRA-gruppas.

Fokusområder 2026

Bærekraftig tjenestenivå

Å definere hva som er et bærekraftig tjenestenivå innebærer å definere og kommunisere hva helse- og omsorgstjenestene skal inneholde, hvem de skal rettes mot, og hvilket nivå som er realistisk å opprettholde. Målet er å skape felles forståelse og sikre bærekraftig ressursbruk

Innføring av mestringstrappa som en forståelsesmodell vil danne grunnlag for en prosess for kommunenes tildeling av tjenester. Det er igangsatt en prosess i et nettverk med andre kommuner i Innlandet der Gausdal deltar, og der tildeling av tjenester er tema (TAKT)

Behov for boliger

Behovet for boliger i tilrettelagte tjenester, som er utformet og bemannet på en annen måte enn det vi har i dag, vil øke i neste planperiode. Det betyr at vi må planlegge og arbeide strukturert med tanke på de framskrivninger vi har, slik at behovene vi vet vil komme ivaretas på best mulig måte. Det er derfor besluttet å ruste opp bygningsmassen på Bjørkvin til dagens standard, for å imøtekomme de behovene vi ser at vi må ivareta i årene som kommer.

Det er også behov for boliger innen målgruppen psykisk helse og rus, både til yngre og til eldre. I det interkommunale samarbeidet i HSG (Helseregion Sør-Gudbrandsdal) er det igangsatt et arbeid med å se på mulighetene for å bygge opp et tilbud for de med størst behov for tjenester.

TryggEst

Alle norske kommuner er forpliktet til å forebygge, avdekke og avverge vold og seksuelle overgrep (Helse- og omsorgstjenesteloven § 3-3 a). På bakgrunn av dette har Gausdal kommune besluttet å innføre TryggEst. TryggEst er en helhetlig modell som skal bidra til å forhindre, avdekke og håndtere vold, overgrep og omsorgssvikt mot risikoutsatte voksne. TryggEst er utarbeidet av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir), i samarbeid med Helsedirektoratet, Politidirektoratet og KS.

Vi har organisert TryggEst i et 3-1 samarbeid. Det er opprettet en styringsgruppe, hvor både Øyer, Lillehammer og Gausdal deltar. I hver kommune er det etablert et TryggEst-team. I Gausdal er alle tre helseenhetene representert i teamet.

Teamet er i oppstartsfasen, og det vil fremover bli arbeidet med blant annet å etablere en kontakttелефон for innbyggerne.

Rekruttering og kompetanse

I likhet med de fleste andre kommuner opplever helsetjenestene i Gausdal utfordringer med å rekruttere og beholde tilstrekkelig helsepersonell, spesielt sykepleiere, vernepleiere og helsefagarbeidere. Vi må se på og undersøke mulighetene for mer samarbeid på tvers av enhetene, med

tanke på hvordan vi rekrutterer og nyttiggjør oss tilgjengelig kompetanse i fremtiden. Utvikling av flere faglige samhandlingsarenaer og bruk av flere fleksible turnusordninger er eksempler på flere virkemidler for å være en attraktiv arbeidsgiver.

Omsorg

Om planområdet

Planområdet omfatter kommunens pleie- og omsorgstilbud, og inneholder sykehjemsdrift, øvrige institusjonstjenester, hjemmetjenester (helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand), dagsenter for hjemmeboende personer med demens, omsorgsstønad, trygghetsalarm, tildelingskontor, produksjonskjøkkenet og matlevering til hjemmeboende.

Rammeoversikt

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2026	2027	2028	2029
Vedtatt budsjett	112 332	112 332	112 332	112 332
Sum Tekniske justeringer	-404	-404	-404	-404
Vedtak forrige periode				
Behov for anskaffelse av div. møbler/utstyr ved institusjonene	-20	-20	-20	-20
Helseteknologi ved bofellesskap og i sykehjem	-200	-200	-200	-200
Kompensasjon av tapte inntekter trygghetsalarmer	-65	-65	-65	-65
Saldering 2025-2028 Nedtak driftsramme planområde 12 Omsorg	0	-1 340	-3 216	-3 216
Strømutgifter for å lade el-biler og faste kostnader til drift av ladestasjoner.	40	40	40	40
Økt utgift, leie av switcher IKT	-20	-20	-20	-20
Sum Vedtak forrige periode	-265	-1 605	-3 481	-3 481
Sum Budsjettendring i år	8 899	8 899	8 899	8 899
Sum Lønns- og prisvekst	533	533	533	533
Konsekvensjustert budsjett	8 763	7 423	5 547	5 547
Konsekvensjustert ramme	121 094	119 754	117 878	117 878
Nye tiltak				
Behov for anskaffelse av div. møbler/utstyr ved institusjonene	25	25	25	25
Felles HSG 26-29	20	20	20	20
Geric 26-29	9	9	9	9
Intermediær 26-29	64	64	64	64
KAD 26-29	14	14	14	14
Ressurskrevende tjenester endring 2026-2029	-3 206	-2 358	-2 458	-2 558
Reversering saldering 2025-2028 Planområde 12 Omsorg	0	1 340	3 216	3 216
Toppsykepleier	2 200	2 200	2 200	2 200
Økning vaktlengde bofellesskap for eldre	364	364	364	364
Økt kompensasjon ferieavvikling	1 200	1 200	1 200	1 200
Økte IKT utgifter	280	280	280	280

Økonomiplan for 2026-2029

Økte utgifter til transport dagsenter	100	100	100	100
Sum Nye tiltak	1 070	3 258	5 034	4 934
Innsparingstiltak				
Bærekraft 26-29 12 Omsorg	-555	-755	-755	-755
Saldering HØP 26-29. Planomr. 12 Omsorg	-2 028	-2 236	-4 756	-6 704
Sum Innsparingstiltak	-2 583	-2 991	-5 511	-7 459
Nye tiltak og realendringer budsjett	-1 513	267	-477	-2 525
Ramme 2026-2029	119 581	120 021	117 401	115 353

Sammendrag budsjett

Det er en økning i budsjetttramma fra 2025 til 2026 med 7,2 mill. kr. Lønns- og prisvekst utgjør en økt utgift på 6,9 mill. kr og omposteringer mellom planområdene utgjør 2,5 mill. kr. Øvrige korreksjoner utgjør en redusert utgift på 0,6 mill. kr. Nye tiltak gir en økning i utgiftene på 4,1 mill. kr. i 2026. De nye tiltakene inkluderer en toppsykepleierordning, økt kompensasjon ved ferieavvikling, økning i vaktlengde og økte IKT-utgifter. Det er lagt inn en reduksjon i utgifter til ressurskrevende tjenester på 3,2 mill. kr for 2026.

Det er lagt inn innsparingstiltak i 2026 på 2,6 mill. kr der en del av det har bakgrunn i Bærekraft 26-29. Det øvrige er ytterligere innsparinger for perioden 2026-2029.

Måltabell

Hovedmål

I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.

Vi er en attraktiv arbeidsgiver som legger til rette for å tiltrekke og utvikle kompetente og initiativrige medarbeidere og ledere. Vi samhandler og samskaper for å finne løsninger og utvikle tjenestene, og bidrar til at innbyggerne har tillit til kommunen.

Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.

Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.

Delmål

Flere gode leveår for alle, ved at eldre og innbyggere med funksjonsnedsettelse kan bo hjemme lengst mulig, med nødvendige tjenester for å mestre hverdagen.

Et aktivt samarbeid mellom lokalsamfunnet og kommunen som organisasjon, for et godt og bærekraftig velferds- og tjenestetilbud.

At kommunen reduserer energibruk og klimagassutslipp fra egen drift. Vi arbeider målrettet med energieffektivisering, kjøp av strøm med fornybar opprinnelsesgaranti og reduksjon av utslipp fra kommunens bilpark. Klimabevissthet skal være gjennomgående for alle tjenester.

Oppdrag

Oppdrag

Aktiv bruk av teknologi

Beskrivelse

Planlegge og gjennomføre et helse- og velferdsteknologiløft, der teknologi tas aktivt i bruk som et verktøy for å gjøre tjenestene gode og mer effektive. Prioritere investeringer for å oppnå gevinster fra bruk av ny teknologi.

Oppdrag

Beskrivelse

Bærekraftig tjenestenivå

Gjennomføre en systematisk kartlegging og analyse av dagens tjenestenivå. Definere hvilke tjenester som skal tilbys, til hvem og på hvilket nivå.

Utvide og revidere retningslinjene for tildeling av helse- og omsorgstjenester, som godkjennes innen utgangen av 2026. Ses i sammenheng med KS sitt TAKT-arbeid (tildeling av kommunale tjenester). Avklare et interkommunalt samarbeid om prosessen.

Helsefremmende og forebyggende satsing

Utrede hvordan de forebyggende og helsefremmende tjenestene kan videreutvikles slik at de i enda større grad fremmer egen mestring, herunder videreutvikling av frisklivssentralen, dag- og aktivitetstilbudene, hverdagsrehabilitering og tilbud innen psykisk helse og rus.

Utvikling av helsetjenester i hjemmet

Planlegge og sikre gjennomføringen av en helse- og omsorgsutredning for Gausdal kommune 2026-2040, som gir et objektivt og pålitelig beslutningsgrunnlag for å kunne dimensjonere og lokalisere fremtidens bærekraftige tjenester. Utredningen vil handle om både tjenester og bygninger. Utredningen starter opp før årsskiftet 2026/27, og vil omfatte tildeling og koordinering, rehabilitering, hjemmetjenester, institusjonstjenester, lege- og helsestasjonstjenester, dag- og aktivitetstilbud, bofellesskap og omsorgsboliger og andre tjenester (se også Vegvalg 5 og 6 innen kommunens helse- og omsorgstjenester).

Utvikling av institusjonstjenestene

Planlegge og sikre gjennomføringen av en helse- og omsorgsutredning for Gausdal kommune 2026-2040, som gir et objektivt og pålitelig beslutningsgrunnlag for å kunne dimensjonere og lokalisere fremtidens bærekraftige tjenester. Utredningen vil handle om både tjenester og bygninger. Utredningen starter opp før årsskiftet 2026/27, og vil omfatte tildeling og koordinering, rehabilitering, hjemmetjenester, institusjonstjenester, lege- og helsestasjonstjenester, dag- og aktivitetstilbud, bofellesskap og omsorgsboliger og andre tjenester (se også Vegvalg 5 og 6 innen kommunens helse- og omsorgstjenester).

Investeringstabell

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum Økon omi-plan	Sum øvrige år						Sum i plan-periode n
Investeringsprosjekter	2026	2027	2028	2029	2026-29	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2026-35
Kjøp/leasing biler hjemmetjenesten m.m.	1 500	1 500	1 500	1 500	6 000	1 500	1 500	1 500	1 500	0	0	12 000

Økonomiplan for 2026-2029

Nytt låsesystem hjemmetjenesten	1 100	0	0	0	1 100	0	0	0	0	0	0	1 100
Sum investeringsprosjekter	2 600	1 500	1 500	1 500	7 100	1 500	1 500	1 500	1 500	0	0	13 100

Investeringsbudsjett

Kjøp/leasing biler hjemmetjenesten m.m.

Det er planlagt utskifting av biler til hjemmetjenesten i økonomiplanperioden. Bilene går kontinuerlig gjennom hele året og har stor slitasje. De fleste av bilene må ha firehjulsdrift. Dette fordi de benyttes på områder med mye terreng og på alle døgnets tider hele året.

Når det er behov for utskifting erstattes biler som bruker fossilt drivstoff med el-biler eventuelt hybrid-biler, så langt det lar seg gjøre. Tjenesten er imidlertid klar på at det per nå ikke er realistisk ut fra beredskapshensyn å kun ha tilgang på el-biler i hjemmetjenesten.

Nytt låsesystem hjemmetjenesten

Dagens låsesystem er utdatert, og det er ikke lenger mulig å skaffe nye låser eller deler. For å sikre drift og sikkerhet må en ny, fremtidsrettet løsning innføres.

Det er ikke hensiktsmessig at ansatte må forholde seg til to ulike systemer samtidig. For å unngå feil, forsinkelser og økt belastning, må hele systemet skiftes ut samtidig.

En samlet utskifting gir bedre sikkerhet, enklere opplæring og mer effektiv drift.

Utfordringer og muligheter i planperioden

Forebygging og mestring

Den demografiske utviklingen, både med økende andel og antall eldre i befolkningen, utfordrer tjenesten. Antallet innbyggere over 80 år vil øke med 40 % de neste ti årene. Stortingsmelding 24, *Fellesskap og mestring – Bo trygt hjemme*, understreker at vi som innbyggere, har ansvar for egen helse og for å planlegge vår egen alderdom. Dette handler om å iverksette tiltak for å forebygge de utfordringene som vi vet vil komme når vi blir eldre. Med økende alder får vi flere sykdommer og plager, og sansene og de fysiologiske funksjonene i kroppen svekkes. Gode forebyggende tiltak fremmer god helse og livskvalitet, bidrar til å redusere behovet for helsetjenester og sikrer en mer bærekraftig utnyttelse av ressursene. Eksempler på forebyggende tiltak inkluderer hjemmebesøk og informasjon med veiledning til eldre, og dagsenter for dem med demenssykdom.

Forventningsavklaringer

De fleste innbyggerne lever selvstendige og gode liv, men det er en økning i antall både yngre og eldre personer som har behov for helse- og omsorgstjenester. Staten gir et økende antall pasient- og brukergrupper flere individuelle rettigheter, uten at kommunene settes økonomisk i stand til å oppfylle disse. Det kan gi urealistiske forventninger til kommunens tjenester som opplever et sprik mellom det som kreves og det som faktisk er mulig å gi. For å opprettholde en bærekraftig tjeneste yter kommunen tjenester på lavest effektive omsorgsnivå (LEON). Det handler i stor grad om veiledning og forebyggende tiltak for at innbyggerne skal kunne klare seg selv lengst mulig. Tjenesten vil arbeide for en bedre gjensidig avklaring av forventningene mellom innbyggerne og tjenesten. Ett av disse tiltakene kan være pårørendeavtaler.

Bærekraftig tjenestenivå

Et bærekraftig tjenestenivå for helse- og omsorgstjenester handler om å sikre at tjenestene kan opprettholdes og utvikles over tid – samtidig som de møter befolkningens behov på en rettferdig og effektiv måte. Å definere hva som er et bærekraftig tjenestenivå innebærer å definere og kommunisere hva helse- og omsorgstjenestene skal inneholde, hvem de skal rettes mot, og hvilket nivå som er realistisk å opprettholde. Målet er å skape felles forståelse og sikre bærekraftig ressursbruk.

Korttidsplasser

Det er et mål å opprettholde og helst øke antallet korttidsplasser i sykehjemmene. Korttidsplasser er en effektiv måte å bruke sykehjemmene på. Det er behov for korttidsplasser både for avlastning for pårørende, for vurdering av pasienter og for akutt plasser når behovet brått oppstår. Korttidsplassene brukes i stor grad til rehabilitering av pasienter etter skader og sykdommer. Å ha en egen avdeling som i hovedsak arbeider med rehabilitering, øker de ansattes kompetanse og erfaring og bidrar til effektiv rehabilitering av pasientene. God rehabilitering øker pasientens egenomsorg og mestring og gjør hen mindre avhengig av kommunale tjenester.

Kompetanse, arbeidskraft og ledelse

Kompetansemobilisering: Det vil alltid være en del kompetanse i en organisasjon som ikke kommer fram slik at den blir brukt til daglig. Det er viktig å legge til rette for at alle medarbeiderne får brukt sin kompetanse i det daglige arbeidet. Dette gir økt motivasjon og jobbtilfredshet.

Oppgavedeling betyr å bruke den kompetansen vi har på de riktige oppgavene. Med mangel på fagpersonell må oppgaver som ikke trenger helsefaglig kompetanse, kunne utføres av ufaglærte som får opplæring i oppgavene. Helsepersonellkommisjonen beskriver, i *Tid for handling*, kompetansepyramiden som må «fylles på fra bunnen». Det betyr at; for at helsepersonellet skal kunne bruke tiden sin på pasientene, må vi ansette annet personell til å ta seg av de «systemretta» oppgavene, som kjøkken, skyllerom, lager, o.l.

Ledelse og lederutvikling: God ledelse i kommunal sektor er avgjørende for å levere kvalitativt gode tjenester til innbyggerne. Flere stortingsmeldinger har pekt på behovet for økt ledertetthet og mer utviklingsledelse i helse- og omsorgssektoren. Ledere i kommunal helse og omsorg møter et komplekst utfordringsbilde i form av økende sammensatte behov, en aldrende befolkning og ressursmangel- både økonomisk og ikke minst personalmessig.

I en hverdag preget av både administrasjon og strategisk utvikling, må ledere balansere oppgaver og relasjoner, og være endringsorienterte. Å bygge fellesskap gjennom helhetlig og tillitsskapende ledelse er en nøkkel til suksess. Det er behov for å styrke og utvikle kompetanse innen endringsledelse, organisering, digitalisering og tjenesteinnovasjon. Flere av avdelingslederne i helse- og omsorg har 50 % av arbeidstiden satt av til ledelse. Målet om bedre oppgavedeling må derfor også gjelde for lederne.

Digitalisering og helse -og velferdsteknologi

Teknologi som førstevalg: *Nasjonalt velferdsteknologiprogram* slår fast at; der teknologien dekker behovet, skal velferdsteknologi/helseteknologi være førstevalget før man vurderer tildeling av andre tjenester. Å bruke teknologi begrunnes med at tjenestene til pasienten får høyere kvalitet og pasienten opplever økt trygghet, mestring og frihet. Teknologien effektiviserer tjenesteytingen slik at

helsepersonellet kan bruke tiden sin på de pasientene som trenger kompetansen og omsorgen mest. Derfor vil vi satse på et velferdsteknologisk løft i kommunens helsetjenester.

Teknologi er nødvendig og nyttig, men fordi kommunen vil få betydelige investeringskostnader ved innføring av helse- og velferdsteknologi, kan det være vanskelig å ta ut en direkte økonomisk gevinst på kort sikt. Tidsbesparelsen blir ofte spist opp av stadig økende behov, men det er likevel en gevinst ved at flere pasienter får tjenester (*Oslo Economics, 2023*).

Digitalt tilsyn: Tjenesten har i mange år brukt trygghetsalarmer og medisindispensere. De siste to årene har vi prøvd ut digitalt tilsyn (RoomMate) i begrenset omfang. Digitalt tilsyn har effektivisert og kvalitetsforbedret tjenesten i flere kommuner og det er store forventninger til innføringen av systemene hos oss. Det har tatt tid å komme i gang fordi vi var avhengig av en anbudsprosess sammen med flere andre kommuner. Avtalen er klar og vi regner med å kunne komme i gang både i sykehjemmene, omsorgsboligene og i private hjem i 2026. Som nevnt er investeringskostnadene være betydelige, så det må settes av tilstrekkelige ressurser både i form av penger og personell til denne innføringen.

Helhetlig tjenestemodell er en modell utviklet sammen med kommuner som har deltatt i nasjonalt velferdsteknologiprogram. Innholdet i modellen beskriver hvilke oppgaver og roller som må ivaretas for at helse- og velferdsteknologi skal fungere i drift og være en del av tjenestetilbudet.

Dreining av tjenestebehov i tilrettelagte tjenester

Kommunen står overfor økende utfordringer knyttet til demografi og tjenestebehov. Det fødes flere barn med sammensatte behov, noe som krever tidlig innsats og tverrfaglig oppfølging over lang tid. Samtidig lever befolkningen lenger, også personer med nedsatt funksjonsevne som har behov for omfattende og langvarige helse- og omsorgstjenester hele livet. Dette fører til et økt og mer komplekst press på kommunens ressurser, både faglig og økonomisk. For å møte disse utfordringene må kommunen tenke helhetlig, styrke forebyggende arbeid og tydelig forventningsavklaring, dette for å sikre bærekraftige tjenester også i fremtiden.

Kostra-analyse

	Gausdal 2023	Gausdal 2024	Øyer	Tynset	Oppdal	Hole	Kostragruppe 01
Prioritet							
Netto driftsutgifter per innbygger (253) helse- og omsorgstjenester i institusjon (B) *) **)	9 431	9 824	10 197	9 363	8 851	9 028	8 468
Netto driftsutgifter pr. innbygger til Pleie og omsorg (B) *) **)	27 024	28 142	25 083	23 128	28 962	24 944	25 491
Dekningsgrad							
Andel innbyggere 80 år og over som er beboere på institusjon (B)	10,5 %	9,9 %	9,5 %	13,9 %	7,6 %	6,5 %	8,3 %
Mottakere av hjemmetjenester per 1000 innbyggere (B)	55	55	77	48	47	37	51

*) Inflasjonsjustert med deflator

**) Justert for utgiftsbehov

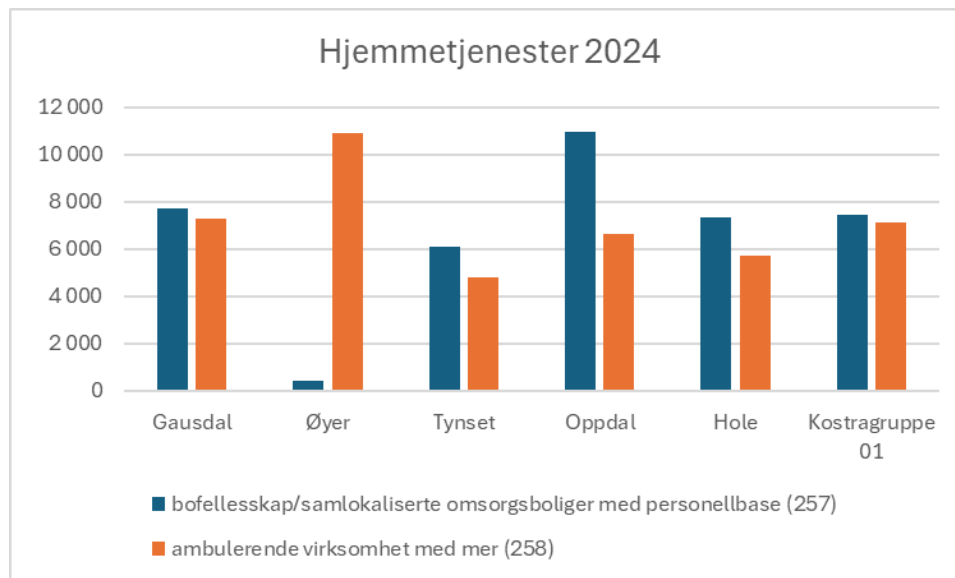
Analyse av KOSTRA indikatorer for Omsorg

Gausdals utgifter til pleie og omsorg har økt fra 2023 til 2024. Utgiftsnivået er lavere enn i Oppdal, men høyere enn resten av sammenligningskommunene. Gausdals utgifter er 2651 kroner høyere per innbygger enn KOSTRA-gjennomsnittet. Dette utgjør omtrent 16 millioner kroner.

Gausdals utgifter til helse- og omsorgstjenester i institusjon har økt fra 2023 til 2024. Utgiftsnivået er lavere enn i Øyer, men høyere enn i resten av sammenligningskommunene. Gausdals utgifter er 1356 kroner høyere per innbygger enn KOSTRA-gjennomsnittet.

Andelen innbyggere over 80 år som er beboer på institusjon har gått ned fra 2023 til 2024. Gausdal har en høyere andel enn Øyer, Oppdal og Hole, men lavere enn Tynset. Gausdals andel er 9,9%, som er høyere enn KOSTRA-gjennomsnittet på 8,3%.

Mottakere av hjemmetjenester har gått opp de siste årene. Gausdal har en lavere andel enn Øyer, men større andel enn de andre sammenligningskommunene. Mens Gausdals andel er 55 per 1000 innbygger, er KOSTRA-gjennomsnittet på 51 per 1000.

Netto driftsutgifter per innbygger til hjemmetjenester

Netto driftsutgifter per innbygger til hjemmetjenester	Bofellesskap/samløkaliserde omsorgsboliger med personellbase (257)		Ambulerende virksomhet med mer (258)	Sum
Gausdal	7 715		7 298	15 013
Øyer	443		10 904	11 347
Tynset	6 076		4 793	10 869
Oppdal	10 978		6 628	17 606
Hole	7 324		5 706	13 030
Kostragruppe 01	7 471		7 108	14 579

KOSTRA-statistikken for hjemmetjenester er fra 2024 splittet i to funksjoner. Tabellen viser at utgiftene varierer mye mellom kommunene. Gausdals utgifter til hjemmetjenester ligger nær KOSTRA-gjennomsnittet (kr. 434 høyere per innbygger), godt under Oppdal, men relativt høyt over Øyer og Tynset (ca. 4000 kroner mer per innbygger).

Fokusområder 2026

Forebygging og mestring

Å arbeide proaktivt gjennom forebygging og tidlig innsats, framfor reaktivt gjennom behandling og rehabilitering, har hatt fokus i mange år, og vi har greid å vri en større del av tjenesteytingen over fra institusjonsdrift til hjemmetjenester i helse og mestring. Men med tidligere utskrivning fra sykehusene (oppgaveskyving), flere eldre og yngre med sammensatte helseutfordringer og økende antall personer med demens, opplever vi et økende press på helsetjenestene, så arbeidet med forebygging og mestring må fortsatt ha fokus.

Bærekraftige tjenester handler om at innbyggeren får rett tjeneste, for å sikre dette er innbyggerens mestringsevne utgangspunktet. Og "Mestringstrappa" er en forklarende modell for kommunens tjenester sett i sammenheng med innbyggers mestringsnivå. Med dette utgangspunktet sikrer vi bærekraftig tildeling av tjenester. I KS- nettverket Tildeling Av Kommunale Tjenester (TAKT) og i kommunens arbeid med nye retningslinjer for tjenestetildeling, er nettopp dette hovedfokus.

Pårørendeavtaler er verktøy som skal forbedre samarbeidet mellom pårørende og helse- og omsorgstjenesten. Pårørendeavtaler gir ikke nye rettigheter, men sikrer pårørendes rett til informasjon, medvirkning og veiledning. Pårørende er en viktig faktor for at en tjenestemottaker med bistandsbehov kan fortsette å bo i eget hjem. For tjenesten er det viktig å tidlig indentifisere pårørendes behov og gi god informasjon, opplæring og veiledning. Helsedirektoratet oppfordrer til å opprette pårørendeavtaler som vil kunne avklare roller og forventninger. Avtalen er kun klargjørende og ikke juridisk bindende.

Forebyggende informasjon/hjemmebesøk er et tiltak for å møte eldre hjemmeboende, gjerne før de får problemer med å klare seg selv. Aktuelle tiltak er opplæring og veiledning, matombringing, tilrettelegging av bolig, helse- og velferdsteknologi, hjelpemidler, dagaktiviteter og andre avlastningstiltak.

Aktivitet og avlastning i dagsenter: Aktivitetene i dagsentrene handler blant annet om helsefremmende aktiviteter med fysisk trening, sunt kosthold og sosial kontakt for å opprettholde funksjonsnivå. Dagsenteropphold er ett av de mest effektive forebyggende tiltakene vi har. Dagsentertilbud til hjemmeboende personer med demens er en lovpålagt tjeneste. Dagsenterplass kan være en forutsetning for at pårørende klarer å ha sin nærstående med demens hjemme og dermed utsette behovet for sykehjems plass.

Barnebolig: Fra våren 2024 har kommunen driftet en barnebolig. En barnebolig er et permanent heldøgns omsorgs- og boligtilbud for barn og unge under 18 år som har et stort behov for omsorg og oppfølging som følge av for eksempel funksjonsnedsettelse eller sykdom, og som må bo fast utenfor hjemmet sitt. Ansatte i barneboligen utfører den daglige omsorgen for barnet på vegne av foreldrene, som fortsatt har det overordnede ansvaret for barnet.

Kompetanse, arbeidskraft og ledelse

Den økende utfordringen med å skaffe kompetent helsepersonell gjør at vi tvinges til å arbeide på nye måter. Gjennom oppgavedeling og tilpassede arbeidstidsordninger (kalenderplan/årsturnus) øker muligheten for å bruke rett kompetanse på riktig oppgave, dette gjelder både for ledere og medarbeidere. For å få til endringene er vi avhengig av å ha ledere som er tett på personalet og styrer utviklingsprosessene. I tillegg vil vi satse på en utvidelse av toppsykepleierordningen, der vi får tilgang til rett og nødvendig kompetanse. Denne utvidelsen kan redusere utgifter til bakvakt og overtid.

Digitalisering og helse- og velferdsteknologi

Der teknologien dekker behovet skal teknologi være førstevalget i tjenesteytingen. Helseteknologi har muligheten til å gi pasienten trygghet og frihet og høyere grad av tilsyn enn et fysisk frammøte vil kunne gi.

Det vil være ressurskrevende å innføre mere helseteknologi, så kommunen må sette av tilstrekkelige ressurser til å gjøre innføringen på en god måte. I dette ligger også at vi må ha ressurser til å jobbe med gevinstrealisering i form av effektivisering og organisasjonsendring.

Utfordringene og mulighetene, og kommunens valg innen helse- og omsorgstjenestene gjør det nødvendig med et velferdsteknologisk løft.

Generelle utgifter og inntekter

Om planområdet

Planområdet omfatter inntekter fra skatt og rammetilskudd samt andre generelle statstilskudd. Her føres også rente- og avdragsutgifter, samt renteinntekter fra likviditet og avkastning fra kraftsektoren. Generell bruk og avsetning til fond, driftsfinansiering av investeringer og bruk av tidligere års regnskapsmessige overskudd/inndekking av underskudd hører også hjemme på planområdet. Premieavvik pensjon og budsjettreserver som ikke er fordelt ut på de øvrige planområdene plasseres også her.

Rammeoversikt

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2026	2027	2028	2029
Vedtatt budsjett	-33 010	-33 010	-33 010	-33 010
Vedtak forrige periode				
Endring pensjon 2025-2028	11 484	12 630	13 660	13 660
Saldering - planområde 13 Generelle utgifter og inntekter	-469	-515	-515	-515
Saldering, reversere avsetning til flyktningefond	481	481	481	481
Økt avsetning av renter til bundne fond - høyere rentenivå	-30	-30	-30	-30
Andre tiltak	1 048	1 937	1 937	1 937
Sum Vedtak forrige periode	12 514	14 503	15 533	15 533
Sum Budsjettendring i år	-22 278	-22 278	-22 278	-22 278
Sum Lønns- og prisvekst	-2 577	-8 685	-7 166	-7 991
Konsekvensjustert budsjett	-12 341	-16 460	-13 912	-14 737
Konsekvensjustert ramme	-45 351	-49 470	-46 922	-47 747
Nye tiltak				
Lønnsreservepost, justering av nivå	17 391	17 391	17 391	17 391
Sum Nye tiltak	17 391	17 391	17 391	17 391
Innsparingstiltak				
Bærekraft 26-29 10 Sosiale tjenester og sysselsetting	2 500	3 500	1 400	2 600
Bærekraft 26-29 13 Generelle utg/innt, digitaliseringsgevinst	0	-1 200	-2 400	-2 400
Bærekraft 26-29 6 Teknisk drift	0	15	15	15
Sum Innsparingstiltak	2 500	2 315	-985	215
Nye tiltak og realendringer budsjett	19 891	19 706	16 406	17 606
Ramme 2026-2029	-25 460	-29 764	-30 516	-30 141

Sammendrag budsjett

Det er en økt driftsramme med 7,5 mill. kr fra 2025 til 2026. Planområdet inneholder avsatte budsjettposter til lønnsoppgjør, pensjon, egenandel lærlinger, tap på fordringer og formannskapets tilleggsbevilgningspost. Det vises til obligatorisk note til Bevilgningsoversikter drift for nærmere informasjon om dette.

De samlede utgiftene til pensjon på dette planområdet øker med 10 mill. kr fra 2025 til 2026. Det er en redusert avsetning til lønnsoppgjør på samlet 4,9 mill. kr fra 2025 til 2026. Det er videre reduksjon i integreringstilskudd flyktninger.

Investeringstabell

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum Økonomi- plan	Sum øvrige år						Sum i plan- perioden
Investeringsprosjekter	2026	2027	2028	2029	2026-29	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2026-35
Egenkapitalinnskudd KLP	1 600	1 600	1 600	1 600	6 400	1 600	1 600	1 600	1 600	0	0	12 800
Sum investeringsprosjekter	1 600	1 600	1 600	1 600	6 400	1 600	1 600	1 600	1 600	0	0	12 800

Investeringsbudsjett

Egenkapitalinnskudd KLP

Kommunen har sin pensjonsordning hos KLP. Ettersom KLP er et gjensidig selskap, er en samtidig også eier av selskapet. KLP har plikt til å ha en viss soliditet/størrelse på egenkapitalen for å kunne garantere for framtidige pensjoner. Derfor må eierne årlig innbetale egenkapitaltilskudd til selskapet. I økonomiplanperioden ligger det årlige egenkapitaltilskuddet på 1,6 mill. kr.

Kostra-analyse

	Gausdal 2023	Gausdal 2024	Øyer	Tynset	Oppdal	Hole	Kostra- gruppe 01
Prioritet							
Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter (B)	18,1 %	12,2 %	14,8 %	10,2 %	15,4 %	6,1 %	8,4 %
Økonomi							
(Fylkes-)Kommunekasse Fri egenkapital drift i prosent av brutto driftsinntekter (prosent)	17,5 %	11,5 %	14,2 %	9,5 %	15,3 %	6,3 %	
Netto driftsresultat (Fylkes-)Kommunekasse Andel av brutto driftsinntekter (prosent)	5,2 %	-6,5 %	-2,3 %	-1,2 %	-0,3 %	-4,4 %	
Netto lånegjeld (Fylkes-)Kommunekasse Andel av brutto driftsinntekter (prosent)	100,3 %	96,6 %	89,2 %	65,6 %	48,4 %	64,2 %	

Analyse av KOSTRA indikatorer for Generelle utgifter og inntekter

Andelen av disposisjonsfond i forhold til driftsinntektene har falt fra 2023 til 2024.

Sammenligningskommunene har hatt en tilsvarende utvikling de siste årene, men Gausdals andel har falt mer enn i Øyer, Tynset og Oppdal. Gausdals disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter var på 12,2% i 2024, mens KOSTRA-gjennomsnittet var på 8,4%.

Den frie egenkapital til drifta har falt fra 17,5% i 2023 til 11,5% i 2024. Gausdal har lavere andel fri egenkapital enn Øyer og Oppdal, men høyere enn Tynset og Hole.

Gausdals netto driftsresultat var sterkt negativt i 2024, med 6,5% i forhold til brutto driftsinntekter. Sammenligningskommunene har også negativt resultat, men Gausdals er langt mer negativt.

Gausdals netto lånegjeld som andel av brutto driftsinntekter gikk ned fra 100,3% i 2023 til 96,6% i 2024. Den prosentvise lånegjelden ligger høyere i Gausdal enn i sammenligningskommunene, der Øyer som ligger nærmest Gausdal ligger på 89,2%.

Gebyrliste

Det vil bli laget et eget dokument av gebyrlisten som publiseres på kommunens hjemmeside. Årsaken til det er at enkelte av gebyrene som er inntatt i listen, fastsettes i forskrift på tidspunkt etter kommunestyrets budsjettvedtak. Ved å legge gebyrlisten som et eget dokument, vil slike forskriftsendringer kunne inntas uten at det gjøres endringer i den vedtatte handlings- og økonomiplanen.

Barnehage

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Barnehage deltid, 2 dager per uke	kr per måned	880,0	528,0	-352,0	-40,0%	Dersom Stortinget vedtar annen makspris enn det som er regjeringens forslag, vil kommunens sats bli det samme som Stortingets vedtak.
Barnehage deltid, 3 dager per uke	kr per måned	1 320,0	792,0	-528,0	-40,0%	Dersom Stortinget vedtar annen makspris enn det som er regjeringens forslag, vil kommunens sats bli det samme som Stortingets vedtak.
Barnehage deltid, 4 dag per uke	kr per måned	1 760,0	1 056,0	-704,0	-40,0%	Dersom Stortinget vedtar annen makspris enn det som er regjeringens forslag, vil kommunens sats bli det samme som Stortingets vedtak.
Barnehage full tid, 5 dager per uke	kr per måned	2 000,0	1 200,0	-800,0	-40,0%	Dersom Stortinget vedtar annen makspris enn det som er regjeringens forslag, vil kommunens sats bli det samme som Stortingets vedtak.
Kost barnehage	kr per måned	544,0	563,0	19,0	3,5%	Det betales ikke for juli måned. Reduserte plasser betaler redusert kostpris.
Redusert foreldrebetaling for lavinntektsfamilier.						Lavinntektsfamilier har rett til 20 timer gratis kjernetid i barnehagen per uke. Søkes om årlig elektronisk via kommunens hjemmesider.
Søskenmoderasjon foreldrebetaling barnehage, uansett antall						Moderasjon på 30% for første søsken, 100% for de neste.

Barnehage deltid, 2 dager per uke

Dersom Stortinget vedtar annen makspris enn det som er regjeringens forslag, vil kommunens sats bli det samme som Stortingets vedtak.

Barnehage deltid, 3 dager per uke

Dersom Stortinget vedtar annen makspris enn det som er regjeringens forslag, vil kommunens sats bli det samme som Stortingets vedtak.

Barnehage deltid, 4 dag per uke

Dersom Stortinget vedtar annen makspris enn det som er regjeringens forslag, vil kommunens sats bli det samme som Stortingets vedtak.

Barnehage full tid, 5 dager per uke

Dersom Stortinget vedtar annen makspris enn det som er regjeringens forslag, vil kommunens sats bli det samme som Stortingets vedtak.

Skolefritidsordning

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Blir barna hentet etter stengetid 16:30, faktureres pr. påbegynt halvtime	kr	461,0	477,0	16,0	3,5%	
Kost skolefritidsordning, 1 - 3 dager pr. uke	kr per måned	219,0	227,0	8,0	3,7%	
Kost skolefritidsordning, 4 - 5 dager pr. uke	kr per måned	364,0	377,0	13,0	3,6%	
Redusert foreldrebetaling						Lavinntekstfamilier har rett til redusert foreldrebetaling for SFO. Søkes om elektronisk årlig via kommunens hjemmeside.
Skolefritidsordning 1 - 3 dager pr. uke	kr per måned	2 164,0	2 240,0	76,0	3,5%	Barn på 1.-3. trinn har krav på 12 timer gratis SFO per uke. Dette innebærer at barn i 1.-3. trinn med deltids plass ikke betaler for plassen.
Skolefritidsordning 4 - 5 dager pr. uke	kr per måned	2 955,0	3 058,0	103,0	3,5%	Barn på 1.-3. trinn har 12 timer gratis SFO per uke. For barn på 1.-3. trinn betales det dermed kun for differansen mellom full og redusert plass.
Skolefritidsordning timesats	kr	99,0	102,0	3,0	3,0%	
Søskenmoderasjon skolefritidsordning, uansett antall		50%	50%			

Bibliotek

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Purregebyr, 1. gangs purring	kr	30	30	0	0%	
Purregebyr, 2. gangs purring	kr	50	50	0	0%	
Purregebyr, 3. gangs purring	kr	100	100	0	0%	

Kulturskole

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Dans	kr	1 931,0	1 999,0	68,0	3,5%	
Gruppeundervisning/rockeverksted	kr	2 558,0	2 648,0	90,0	3,5%	
Individuell undervisning	kr	3 557,0	3 682,0	125,0	3,5%	

Økonomiplan for 2026-2029

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
Søskenmoderasjon individuell undervisning, uansett antall		25%	25%		

Leie av lokaler

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
Bruk av kiosken er innbakt i leieprisene. Ved samtidige arrangementer må bruk av kiosk avtales særskilt.					
Husleie for klubbrom betales kun for lukket møtevirksomhet/arrangement.					
Husleie for større arrangementer, slik som fester, messer, utstillinger, kulturarrangementer, m.v. avtales for hvert enkelt tilfelle.					
Lag og foreninger med en ikke-kommersiell aktivitet betaler ikke moms. For andre kommer moms i tillegg til oppsatt pris.					
Skytebanen leies ut til Ø. Gausdal skytterlag. Evt. utleie til andre må avtales med skytterlaget og Gausdal kommune.					

Gausdal Arena, innenbygds

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
Dansesal	kr	67,0	69,0	2,0	3,0%
Flerbrukshallen, 1/2 hall, pr. time	kr	67,0	69,0	2,0	3,0%
Flerbrukshallen, 1/2 hall, pr. time	kr	67,0	69,0	2,0	3,0%
Klubbrom	kr	67,0	69,0	2,0	3,0%
Leie av styrkerom, månedskort grupper over 5 personer	kr	1 440,0	1 490,0	50,0	3,5%
Møterom m/kjøkken, C102	kr	67,0	69,0	2,0	3,0%
Skumgrop, i tillegg til hall, hverdager	kr	67,0	69,0	2,0	3,0%
Spinningrom time	kr	67,0	69,0	2,0	3,0%
Styrkerom, månedskort enkeltpersoner	kr	218,0	226,0	8,0	3,7%
Ungdomshus	kr	67,0	69,0	2,0	3,0%
Øvingsrom Akustikk 1 - 5, C106 - 110	kr	67,0	69,0	2,0	3,0%

Gausdal Arena, utenbygds

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
Dansesal hverdager pr. time	kr	329,0	341,0	12,0	3,6%
Dansesal lør/søn pr. time	kr	517,0	535,0	18,0	3,5%
Flerbrukshallen, hverdager hel hall pr. time	kr	654,0	677,0	23,0	3,5%
Flerbrukshallen, hverdager 1/2 hall, pr. time	kr	329,0	341,0	12,0	3,6%

Økonomiplan for 2026-2029

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
Flerbrukshallen, lør/søn hel hall pr. time	kr	1 027,0	1 063,0	36,0	3,5%
Flerbrukshallen, lør/søn 1/2 hall, pr. time	kr	517,0	535,0	18,0	3,5%
Klubbrom, hverdager pr. time	kr	329,0	341,0	12,0	3,6%
Klubbrom, lør/søn pr. time	kr	517,0	535,0	18,0	3,5%
Leie av styrkerom, månedskort grupper over 5 personer	kr	1 440,0	1 490,0	50,0	3,5%
Møterom m/kjøkken, hverdager pr. time C102	kr	893,0	924,0	31,0	3,5%
Møterom m/kjøkken, lør/søn pr. time C102	kr	517,0	535,0	18,0	3,5%
Skumgrop, i tillegg til hall, hverdager	kr	329,0	341,0	12,0	3,6%
Skumgrop, i tillegg til hall, lør/søn	kr	517,0	535,0	18,0	3,5%
Spinningrom hverdager, time	kr	329,0	341,0	12,0	3,6%
Spinningrom lør/søn, time	kr	517,0	535,0	18,0	3,5%
Styrkerom, månedskort enkeltpersoner	kr	218,0	226,0	8,0	3,7%
Ungdomshus, hverdager pr. time	kr	654,0	677,0	23,0	3,5%
Ungdomshus, lør/søn pr. time	kr	1 027,0	1 063,0	36,0	3,5%
Ved større arrangement/turneringer kan det avtales egen leiepris.					
Øvingsrom Akustikk 1 - 5, C106 - 110, hverdager pr. time	kr	329,0	341,0	12,0	3,6%
Øvingsrom Akustikk 1 - 5, C106 - 110, lør/søn pr. time	kr	517,0	535,0	18,0	3,5%

Gausdalhallen, innenbygds

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
Lån av hel hall hverdager, pr. time, innenbygds	kr	67,0	69,0	2,0	3,0%
Lån av hel hall lør/søn, pr. time, innenbygds	kr	67,0	69,0	2,0	3,0%
Lån pr. enhet i salen (1/3-2/3) Gjelder bare når begge enheter er i bruk. Pr. time hverdager	kr	67,0	69,0	2,0	3,0%
Lån pr. enhet i salen (1/3-2/3). Gjelder bare når begge enheter er i bruk. Pr. time lørdag/søndag	kr	67,0	69,0	2,0	3,0%
Skytebanen, månedskort gruppe over 5 personer	kr	893,0	924,0	31,0	3,5%

Gausdalhallen, utenbygds

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
Leie av hel hall lør/søn, pr. time lør/søn	kr	1 025,0	1 061,0	36,0	3,5%
Leie av hel hall, pr. time hverdager	kr	654,0	677,0	23,0	3,5%
Leie pr. enhet i salen (1/3). Pr. time hverdager	kr	299,0	309,0	10,0	3,3%
Leie pr. enhet i salen (1/3). Pr. time lør/søn	kr	475,0	492,0	17,0	3,6%

Økonomiplan for 2026-2029

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
Leie pr. enhet i salen (2/3) Pr. time hverdager	kr	389,0	403,0	14,0	3,6%
Leie pr. enhet i salen (2/3). Pr. time lør/søn	kr	616,0	638,0	22,0	3,6%
Skytebanen, månedskort gruppe over 5 personer	kr	893,0	924,0	31,0	3,5%

Kommunestyresalen, innenbygds lag og foreninger

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
Inkl. piano og talelyd (hel dag)	kr	314,0	325,0	11,0	3,5%
Inkl. piano og talelyd (pr. gang- dag eller kveld)	kr	250,0	259,0	9,0	3,6%
Inkl. piano og talelyd (pr. time)	kr	67,0	69,0	2,0	3,0%
Kommunestyresalen leies ikke ut på dagtid på hverdager.					

Kommunestyresalen, private næringsdrivende og privatpersoner

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
Inkl. piano og talelyd (pr. gang)	kr	2 136,0	2 211,0	75,0	3,5%
Salgsmesse eller annet inntektsgivende arrangement	kr	4 145,0	4 290,0	145,0	3,5%

Kommunestyresalen, utenbygds lag og foreninger

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
Inkl. piano og talelyd (hel dag)	kr	1 885,0	1 951,0	66,0	3,5%
Inkl. piano og talelyd (pr. gang- dag eller kveld)	kr	1 508,0	1 560,0	52,0	3,4%
Inkl. piano og talelyd (pr. time)	kr	314,0	325,0	11,0	3,5%

Kulturhuset, innenbygds lag og foreninger

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
Garderober (betaling pr. gang/døgn)	kr	313,0	324,0	11,0	3,5%
Lydstyr (betaling pr. arrangement)	kr	1 256,0	1 300,0	44,0	3,5%
Offentlig fest	kr	8 793,0	9 101,0	308,0	3,5%
Øving, møter og lignende inkl. flygel, talelyd, prosjektor (hel dag)	kr	438,0	453,0	15,0	3,4%
Øving, møter og lignende inkl. flygel, talelyd, prosjektor (pr. gang- dag el. kveld)	kr	250,0	259,0	9,0	3,6%
Øving, møter og lignende inkl. flygel, talelyd, prosjektor (pr. time)	kr	66,0	68,0	2,0	3,0%

Kulturhuset, private næringsdrivende og privatpersoner

Økonomiplan for 2026-2029

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
Lydutstyr (betaling pr. gang)	kr	2 996,0	3 101,0	105,0	3,5%
Mindre konserter/arrangement inntil 70 personer inkl. flygel og talelyd (pr. gang)	kr	2 765,0	2 862,0	97,0	3,5%
Offentlig fest	kr	8 793,0	9 101,0	308,0	3,5%
Salgsmesse (private næringsdrivende)	kr	5 528,0	5 721,0	193,0	3,5%
Større konserter/arrangement over 70 personer inkl. flygel og talelyd (pr. gang) konsert med lett servering inkl.	kr	4 396,0	4 545,0	149,0	3,4%
Ved utleie til lokale kulturaktører kan det avtales egen leiepris.					

Kulturhuset, utenbygds lag og foreninger

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
Garderobes (betaling pr. gang/døgn)	kr	1 067,0	1 104,0	37,0	3,5%
Lydutstyr (betaling pr. arrangement)	kr	2 996,0	3 101,0	105,0	3,5%
Offentlig fest	kr	8 793,0	9 101,0	308,0	3,5%
Øving, møter og lignende inkl. flygel, talelyd, prosjektor (hel dag)	kr	3 391,0	3 510,0	119,0	3,5%
Øving, møter og lignende inkl. flygel, talelyd, prosjektor (pr. gang- dag el. kveld)	kr	2 261,0	2 340,0	79,0	3,5%
Øving, møter og lignende inkl. flygel, talelyd, prosjektor (pr. time)	kr	629,0	651,0	22,0	3,5%

Linflåa kunstgressbane, lag utenfor Gausdal kommune og private

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
Barn og unge pr. time	kr	597,0	618,0	21,0	3,5%
Kamp kunstgress, pr. økt	kr	2 547,0	2 636,0	89,0	3,5%
Senior, pr. time	kr	994,0	1 029,0	35,0	3,5%

Linflåa stadion m/gressbane, lag utenfor Gausdal kommune og private

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
Arrangement, friidrettsbane pr. time	kr	900,0	932,0	32,0	3,6%
Barn og unge friidrettsbane pr. time	kr	202,0	209,0	7,0	3,5%
Barn og unge gress pr. time	kr	394,0	408,0	14,0	3,6%
Kamp gress, pr. økt	kr	1 800,0	1 863,0	63,0	3,5%
Senior, friidrettsbane pr. time	kr	403,0	417,0	14,0	3,5%
Senior, gress pr. time	kr	812,0	840,0	28,0	3,4%

Skoleanlegg

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
Leie av skolelokaler, pr. kveld	kr	360,0	373,0	13,0	3,6%
Leie av skolelokaler, pr. semester	kr	903,0	935,0	32,0	3,5%

Landbruk

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
Forenklet jordlovsbehandling	kr	1 000	1 000	0	0% Maksimalsats fastsatt i forskrift fra Landbruksdirektoratet.
Forenklet konsesjonsbehandling	kr	2 000	2 000	0	0% Maksimalsats fastsatt i forskrift fra Landbruksdirektoratet.
Gebyr for skjønn ved forpaking	kr	5 429,0	5 619,0	190,0	3,5%
Jordlovsbehandling § 12 Jordloven	kr	2 000	2 000	0	0% Maksimalsats fastsatt i forskrift fra Landbruksdirektoratet.
Ordinær konsesjonsbehandling	kr	5 000	5 000	0	0% Maksimalsats i forskrift fastsatt av landbruksdirektoratet.

Utleie- og omsorgsboliger

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
1-roms	kr per måned	4 567,0	4 718,0	151,0	3,3%
1-roms med strøm	kr per måned	5 236,0	5 409,0	173,0	3,3%
2-roms	kr per måned	7 180,0	7 417,0	237,0	3,3%
2-roms med strøm	kr per måned	7 951,0	8 213,0	262,0	3,3%
3-roms	kr per måned	9 139,0	9 441,0	302,0	3,3%
4-roms	kr per måned	10 443,0	10 788,0	345,0	3,3%
5-roms	kr per måned	11 096,0	11 462,0	366,0	3,3%
TILLEGG FELLESAREAL	kr per måned	1 956,0	2 021,0	65,0	3,3%
TILLEGG GARASJEPLASS	kr per måned	622,0	643,0	21,0	3,4%

Utleiesatsene er justert opp med 3,3 % i henhold til KPI for perioden juli 2024 – juli 2025.

Pleie og omsorg

Omsorgstønad

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
Timesats	kr	239,0	249,0	10,0	4,2%

Pleie og omsorg

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Behandling hos fysioterapeut for hjemmeboende pasienter (20 min)	kr	155,0	160,0	5,0	3,2%	
Behandling hos fysioterapeut. Tillegg for behandling ut over 20 min. per påbegynte 10. min. (gjelder inntil frikortgrensen)	kr	49,0	51,0	2,0	4,1%	
Dag/nattopphold sykehjem	kr	115,0	115,0	0,0	0,0%	Satsen er fastsatt i §4 i Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester. Satsen kan bli endret i 2026.
Dagsro dagsenter for hjemmeboende (inkluderer opphold, transport, kaffe og middag)	kr	177,0	222,0	45,0	25,4%	Summen er satt sammen slik: opphold med måltider kr 117, transport kr 105.
Dessert		27,0	28,0	1,0	3,7%	Eksisterende gebyr som blir lagt inn i gebyrlista.
For å se oppdaterte satser hjemlet i forskrift om betalingssatser for kommunale helsetjenester, nettadressen i merknadsfeltet kopieres inn i en nettleser.						https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2011-12-16-1349?q=forskrift%20om%20egenandel%20kommunale%20helse%20tj
Hjemmehjelp for brukere med inntekt >5 G	kr	4 742,0	4 908,0	166,0	3,5%	
Hjemmehjelp for brukere med inntekt mellom 2G – 3G	kr	1 008,0	1 117,0	109,0	10,8%	
Hjemmehjelp for brukere med inntekt mellom 3G – 4G	kr	2 370,0	2 453,0	83,0	3,5%	
Hjemmehjelp for brukere med inntekt mellom 4G – 5 G	kr	3 556,0	3 680,0	124,0	3,5%	
Hjemmehjelp for brukere med inntekt under 2G*	kr	240,0	240,0	0,0	0,0%	*) Sats for hjemmehjelp for brukere under 2G følger av forskrift, og kan bli endret i løpet av 2026.
Korttidsopphold sykehjem	kr	200,0	200,0	0,0	0,0%	Satsen er fastsatt i §4 i Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester. Satsen kan bli endret i 2026.
Kurdøgnpris	kr	3 744,0	4 115,0	371,0	9,9%	Kurdøgnprisen angir hvor mye en kommunal sykehjemsplass koster per døgn. Kommunen kan maksimalt kreve dette beløpet i vederlag fra beboere med vedtak om langtidsplass.
Langtidsplass sykehjem		-	-			Satsen er avhengig av den enkeltes inntekt/utgift. Beregningen er hjemlet i § 3 i Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester.
Mat. Frokost/kveldsmat, pr. porsjon	kr	33,0	50,0	17,0	51,5%	

Økonomiplan for 2026-2029

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endrin g i kr	Endrin g i %	Merknad
Mat. Full kost, bofelleskap m.v., pr. måned	kr	3 810,0	3 943,0	133,0	3,5%	
Mat. Middagsporsjoner til hjemmeboende, pr. porsjon	kr	95,0	98,0	3,0	3,2%	
Oppstartsgebyr trygghetsalarm		0,0	500,0	500,0	0,0%	Nytt gebyr fra 2026.
Servicepakke HDO per mnd	kr	5 909,0	0,0	-5 909,0	-100,0%	Utgår
Timesats hjemmehjelp	kr	512,0	530,0	18,0	3,5%	
Transport av utlånte hjelpemidler		0,0	160,0	160,0	0,0%	Nytt gebyr fra 2026. Transport av utlånte hjelpemidler én vei.
Transport matombringing		22,0	23,0	1,0	4,5%	Eksisterende gebyr som blir lagt inn i gebyrlista.
Trygghetsalarm etter helse- og omsorgstjenesteloven		0	0	0	0%	
Trygghetsalarm, per måned	kr	413,0	427,0	14,0	3,4%	
Utlån av hjelpemidler	kr	100	125	25	25%	
Vask av privattøy for hjemmeboende pasienter. Sats per maskin	kr	97,0	100,0	3,0	3,1%	

Kurdøgnpris

Ingen av beboerne ved sykehjem i Gausdal har eller har hatt så høye inntekter at de er i nærheten av å bli avkrevd en så høy vederlagsbetaling. For at det likevel ikke skal være tvil om dette, blir det beregnet og fastsatt kurdøgnpris i forbindelse med behandlingen av kommunens årsbudsjett.

Rehabilitering

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Skyss dagsenter tur/retur	kr	64,0	105,0	41,0	64,1%	

Vann, avløp, slam, renovasjon, feiing

Avløp

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Abonnementsgebyr bolig/næring pr. år, pr. abonnement	kr inkl mva	2 971	3 268	297	10%	
Abonnementsgebyr hytter	kr inkl mva	4 458	4 904	446	10%	
Forbruksgebyr, all bebyggelse pr m3	kr inkl mva	37,15	40,87	3,72	10,01%	

Økonomiplan for 2026-2029

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i % Merknad
Tilknytningsgebyr hytter pr, m2	kr inkl mva	672,26	672,26	0,00	0,00%
Tilknytningsgebyr høy sats pr m2	kr inkl mva	672,26	672,26	0,00	0,00%
Tilknytningsgebyr lav sats pr m2	kr inkl mva	248,43	248,43	0,00	0,00%

Tilknytningsgebyr hytter pr, m2

For tilknytningsgebyr regnes det kun mva av den delen av beløpet som utgjør lav sats. Det overskytende er mva-fritt.

Tilknytningsgebyr høy sats pr m2

For tilknytningsgebyr regnes det kun mva av den delen av beløpet som utgjør lav sats. Det overskytende er mva-fritt.

Feiing

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i % Merknad
Feieavgift pr. pipe	kr ekskl. mva	463,00	486,00	23,00	4,97%
Gassfyringsanlegg	kr ekskl. mva.	330	330	0	0%
Gebyr for salg av fyrverkerier i Gausdal, Lillehammer og Øyer.		0,0	2 131,0	2 131,0	0,0% Eksisterende gebyr som blir lagt inn i gebyrlista. Søknad sendes til Lillehammer Region Brannvesen.
Øvrige tjenester utført av feiervesenet betales etter medgått tid og følgende timepris	kr	715,0	0,0	-715,0	-100,0% utgår

Renovasjon

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i % Merknad
Ekstra restavfall UTOVER stort abonnement + 140 liter	kr inkl mva	2 210,0	2 295,0	85,0	3,8%
Ekstra restavfall UTOVER stort abonnement + 240 liter	kr inkl mva	3 770,0	3 920,0	150,0	4,0%
Ekstra restavfall UTOVER stort abonnement + 360 liter	kr inkl mva	5 740,0	5 970,0	230,0	4,0%
Renovasjon 240 liter hermetikk/glassemb.	kr inkl mva	350,0	365,0	15,0	4,3%
Renovasjon 240 liter matavfall	kr inkl mva	350,0	365,0	15,0	4,3%
Renovasjon 240 liter papir	kr inkl mva	350,0	365,0	15,0	4,3%
Renovasjon 360 liter papir	kr inkl mva	585,0	610,0	25,0	4,3%
Renovasjon ekstrasekk 100 liter restavfall	kr inkl mva	125,0	130,0	5,0	4,0%

Økonomiplan for 2026-2029

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
Renovasjon ekstratømming pr. 5 beholdere	kr inkl mva	670,0	700,0	30,0	4,5%
Renovasjon ekstratømming pr. stk. fellesløsning	kr inkl mva	1 050,0	1 095,0	45,0	4,3%
Renovasjon etableringsgebyr pr. abonnement	kr inkl mva	2 910,0	3 030,0	120,0	4,1%
Renovasjon fellesløsning liten	kr inkl mva	2 895,0	3 010,0	115,0	4,0%
Renovasjon fellesløsning middels	kr inkl mva	4 360,0	4 535,0	175,0	4,0%
Renovasjon fellesløsning stor	kr inkl mva	7 820,0	8 200,0	380,0	4,9%
Renovasjon fritid kategori I	kr inkl mva	1 210,0	1 260,0	50,0	4,1%
Renovasjon fritid kategori II	kr inkl mva	3 440,0	3 555,0	115,0	3,3%
Renovasjon henting 15 - 30 meter, per beholdersett (Forutsetning at bil kan kjøre inntil og godkjennes av GLØR).	kr inkl mva	1 160,0	1 210,0	50,0	4,3%
Renovasjon henting 5 - 15 meter, per beholdersett	kr inkl mva	700,0	730,0	30,0	4,3%
Renovasjon liten 140 l restavfall	kr inkl mva	2 895,0	3 010,0	115,0	4,0%
Renovasjon middels 240 l restavfall	kr inkl mva	4 360,0	4 535,0	175,0	4,0%
Renovasjon sambruk 2 som deler 140 liter restavfall	kr inkl mva	2 740,0	2 765,0	25,0	0,9%
Renovasjon sambruk 2 som deler 240 l. restavfall	kr inkl mva	2 860,0	2 910,0	50,0	1,7%
Renovasjon sambruk 2 som deler 360 l. restavfall	kr inkl mva	3 700,0	3 870,0	170,0	4,6%
Renovasjon sambruk som deler 360 l restavfall	kr inkl mva	2 865,0	2 975,0	110,0	3,8%
Renovasjon stor 360 l restavfall	kr inkl mva	7 820,0	8 200,0	380,0	4,9%

Renovasjon, tillegg som faktureres direkte fra GLØR

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
Borettslag/ sameier etc med fellesløsninger som ønsker oppgraderte løsninger må betale merkostnaden dette medfører.					
Det er i avfallsforskriften en begrensning for levering av farlig avfall på 1000 kg/abonnement pr. år kostnadsfritt i selvkostbudsjettet. Ved levering av farlig avfall over 1 000 kg/pr. abonnement pr.					
For abonnenter med fellesløsninger vil det inntil videre være frivillig ordning med plastsortering. Prøveprosjekt gjennomføres med nedgravde løsning.					
Renovasjon levering restavfall gjenvinningstasjoner	kr inkl mva	4 130,0	4 295,0	165,0	4,0%

Økonomiplan for 2026-2029

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Tapte brikker/nøkkel		0,0	150,0	150,0	0,0%	Nytt gebyr for tap av brikker og nøkler
Vask av nedgravd oppsamlingsenhet		0,0	5 000,0	5 000,0	0,0%	Nytt gebyr for vask av nedgravd oppsamlingsenhet
Ved levering av returtre er det maksimal mengde på 1 000 kg/pr. abonnement i året for levering kostnadsfritt på gjenvinningsstasjoner i selvkostbudsjettet.						
Ved levering av returtre over 1 000 kg/pr. abonnement pr. år er prisen kr. 1,32 pr. kg. ekskl. mva.						
Ved opprydding etter dumping av avfall på GLØRs miljøtorg/fellesplasser faktureres 1 270 kr /t ekskl. mva med tillegg for antall kg avfall i hht gjeldende prisliste.						
Ved utsetting av dunker til nye abonnenter benyttes STANDARD abonnement med 140 l restavfall. Kunde kan avtale annet abonnement.						

Slam

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Stoppagebyr	kr inkl mva	955,00	705,00	-250,00	-26,18%	
Tilsynsgebyr spredt avløp	kr ekskl mva	0,0	500,0	500,0	0,0%	Nytt gebyr fra 2026
Tømming av septikslam, pr m ³ .	kr inkl mva	519,0	383,0	-136,0	-26,2%	

Vann

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Abonnementsgebyr bolig/næring pr. år, pr. abonnement.	kr inkl mva	2 973	3 122	149	5%	
Abonnementsgebyr hytter	kr inkl mva	4 451	4 674	223	5%	
Forbruksgebyr, all bebyggelse per m3	kr inkl mva	29,76	31,25	1,49	5,01%	
Tilknytningsgebyr hytter pr, m2	kr inkl mva	899	899	0	0%	
Tilknytningsgebyr høy sats per m2	kr inkl mva	630	630	0	0%	
Tilknytningsgebyr lav sats per m2	kr inkl mva	233	233	0	0%	
Vannmålertilsyn	kr ekskl. mva.					Gebyret fastsettes i forbindelse med vedtak av forskrift, ca medio juni 2026.

Tilknytningsgebyr hytter pr, m2

For tilknytningsgebyr regnes det kun mva av den delen av beløpet som utgjør lav sats. Det overskytende er mva-fritt.

Tilknytningsgebyr høy sats per m2

For tilknytningsgebyr regnes det kun mva av den delen av beløpet som utgjør lav sats. Det overskytende er mva-fritt.

Byggesaksbehandling**Pkt 01 Tiltak § 20-1 og 4, tiltaksklasse 1**

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
Søknad om tiltak 0 - 50 m2	kr	8 500,0	10 200,0	1 700,0	20,0%
Søknad om tiltak 051- 100 m2	kr	19 642,0	23 570,0	3 928,0	20,0%
Søknad om tiltak 101 - 200 m2	kr	28 496,0	34 195,0	5 699,0	20,0%
Tillegg pr påbegynt 100 m2 over 200 m2	kr	2 776,0	3 331,0	555,0	20,0%

Pkt 01 Tiltak § 20-1 tiltaksklasse 2

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
Søknad om tiltak 0-50 m2	kr	14 046,0	16 855,0	2 809,0	20,0%
Søknad om tiltak 101 - 200 m2	kr	36 858,0	44 230,0	7 372,0	20,0%
Søknad om tiltak 51 - 100 m2	kr	25 338,0	30 406,0	5 068,0	20,0%
Tillegg pr påbegynt 100 m2 over 200 m2	kr	2 776,0	3 331,0	555,0	20,0%

Pkt 01 Tiltak § 20-1 tiltaksklasse 3

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
Søknad om tiltak 0 - 50 m ²	kr	22 358,0	26 830,0	4 472,0	20,0%
Søknad om tiltak 101 - 200 m ²	kr	41 243,0	49 492,0	8 249,0	20,0%
Søknad om tiltak 51 - 100 m ²	kr	33 667,0	40 400,0	6 733,0	20,0%
Tillegg pr påbegynt 100 m2 over 200 m2	kr	2 776,0	3 331,0	555,0	20,0%

Pkt 02 Reduksjon på grunn av tiltak/sakstype

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
A. Søknad etter § 20-4 uten ansvarsrett		-50%	-50%		
B. Kaldtlager, garasje mv		-50%	-50%		
C. Redskapshus over 100 m2		-75%	-75%		
D Bruksendring		-50%	-50%		
E. Rammetillatelse		0%	0%		

Økonomiplan for 2026-2029

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
F. Igangsettingstillatelse		75%	75%		

Pkt 03 Tillegg

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
A. Oppstart før godkjenning		100%	100%		
B. Ufullstendig søknad		50%	50%		

Pkt 04 Varige konstruksjoner og anlegg

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
Tiltaksklasse 1	kr	8 498,0	10 198,0	1 700,0	20,0%
Tiltaksklasse 2	kr	14 046,0	16 855,0	2 809,0	20,0%
Tiltaksklasse 3	kr	22 360,0	26 832,0	4 472,0	20,0%

Pkt 05 Tekniske installasjoner

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
Tiltaksklasse 1	kr	1 379,0	1 655,0	276,0	20,0%
Tiltaksklasse 2	kr	5 336,0	6 403,0	1 067,0	20,0%
Tiltaksklasse 3	kr	10 951,0	13 141,0	2 190,0	20,0%

Pkt 06 Andre tiltak

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
A. Skilt	kr	2 712,0	3 254,0	542,0	20,0%
B. Skilt i strid med vedtekter og som krever behandling i PU	kr	8 365,0	10 038,0	1 673,0	20,0%
C. Innhegning mot veg	kr	1 346,0	1 615,0	269,0	20,0%
D Endring av tillatelse	kr	2 724,0	3 269,0	545,0	20,0%
E. Fasadeendring	kr	2 711,0	3 254,0	543,0	20,0%
F. Bruksendring fra bolig til hytte	kr	1 116,0	1 339,0	223,0	20,0%
G. Bruksendring mellom hytte og bolig der den omsøkte bruken har vært godkjent tidligere og alle krav åpenbart er oppfylt	kr	1 116,0	1 339,0	223,0	20,0%
H. Forlengelse av tillatelse der plangrunnlaget ikke er endret	kr	2 711,0	3 253,0	542,0	20,0%
I. Riving 0 - 100 m2	kr	1 417,0	1 700,0	283,0	20,0%
J. Riving Over 100 m2	kr	3 544,0	4 253,0	709,0	20,0%

Pkt 07 Dispensasjon/unntak/oversendelse

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
A. Enkel dispensasjonsbehandling	kr	2 711,0	3 253,0	542,0	20,0%
B. Dispensasjon middels	kr	10 925,0	13 110,0	2 185,0	20,0%
C. Tyngre dispensasjon	kr	18 832,0	22 598,0	3 766,0	20,0%
D. Gebyr pr oversendelse til andre myndigheter	kr	2 711,0	3 253,0	542,0	20,0%

Pkt 08 Søknad om ansvarsrett

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
A. Første behandling pr funksjon	kr	1 771,0	2 125,0	354,0	20,0%
B. Personlig godkjenning pr funksjon	kr	2 278,0	2 734,0	456,0	20,0%

Pkt 09 Ferdigstillelse

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
A. Midlertidig brukstillatelse	kr	2 928,0	3 514,0	586,0	20,0%
B. Ferdigattest mindre tiltak §20-4	kr	1 228,0	1 474,0	246,0	20,0%
C. Ferdigattest	kr	2 711,0	3 253,0	542,0	20,0%

Pkt 10 Fradeling

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
A. Enkelttomter i hht reg.planen	kr	2 711,0	3 253,0	542,0	20,0%
B. Andre fradelingssaker	kr	5 728,0	6 874,0	1 146,0	20,0%
C. Jordlovsbehandling § 12 Jordloven	kr	2 000,0	2 000,0	0,0	0,0% * Gebyret er forskriftsstyrt, og kan bli endret ved forskrift i løpet av planperioden
D. Forenklet jordlovsbehandling	kr	1 000,0	1 000,0	0,0	0,0% * Gebyret er forskriftsstyrt, og kan bli endret ved forskrift i løpet av planperioden

Pkt 11 Seksjonering

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
A. Seksjonering 2 seksjoner	kr	8 861,0	10 633,0	1 772,0	20,0%
B. Tillegg pr seksjon over 2	kr	732,0	878,0	146,0	19,9%
C. Reseksjonering	kr	8 861,0	10 633,0	1 772,0	20,0%
D. Tillegg for medgått tid utover 5 t	kr per time	502,0	602,0	100,0	19,9%
E. Tinglysingsgebyr (papirbasert innsending)	kr	500,0	500,0	0,0	0,0% *Tinglysingsgebyr er forskriftsstyrt. Kan bli endret ved forskrift i løpet av planperioden.

Pkt 12 Utslippstillatelse

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
A. Behandlingsgebyr	kr	4 231,0	5 077,0	846,0	20,0%
B. Grunnundersøkelse	kr	5 320,0	6 384,0	1 064,0	20,0%
C. Foruresningssak etter saksbehandlervorskrift	kr	54 611,0	65 533,0	10 922,0	20,0%

Pkt 13 Fradrag

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
A. Overskridelse av 12 ukers saksbehandlingsfrist: 25 % reduksjon pr påbegynt uke.					
B. Avslag på søknad. 25 % reduksjon, og maksimalt behandlingsgebyr 12 428 kr.					
C. Trekking av sak før behandling: -50 %					
D. Urimelig gebyr: Fastsettes av enhetsleder.					

Behandlingsgebyr gravesøknad etter Ledningsforskriften

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
Behandlingsgebyr gjelder per gravemelding/ sak.					
Behandlingsgebyr gravesøknad - Enkel	kr	1 000	1 000	0	0%
Behandlingsgebyr gravesøknad - Medium	kr	2 300	2 300	0	0%
Behandlingsgebyr gravesøknad - Større	kr	4 600	4 600	0	0%

Skjenkebevilling

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
Arrangementer som varer 1 - 2 dager	kr	792,0	820,0	28,0	3,5%
Behandlingsgebyr ambulerende bevilling	kr	280,0	290,0	10,0	3,6%
Større arrangementer (eks festivaler, russetreff og større konserter med høy omsetning av alkoholholdig drikk). Sats for 2024 hittil ikke kjent.		-	-		Denne satsen fastsettes med forskrift. Foreløpig ukjent sats for 2026. Se utdypende beskrivelse.

Større arrangementer (eks festivaler, russetreff og større konserter med høy omsetning av alkoholholdig drikk). Sats for 2024 hittil ikke kjent.

Faktureres i henhold til gjeldende satser i alkohollovens § 6:

https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2005-06-08-538/KAPITTEL_6#%C2%A76-2 skal fastsettes som for faste skjenkebevillinger i henhold til alkohollovens § 7-1. Gebyret blir fastsatt etter innlevering av omsetningsoppgave, med et minstegebyr.

Tobakksgebyr

Gebyr	Enhet	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i Merknad %
Årlig avgift for hvert omsetningssted for tobakk	kr	1 885,0	1 950,0	65,0	3,4%

Gebyrer arealplanlegging

Husk gebyrene i annen liste

Gebyr i hele kroner	Sats 2025	Sats 2026	Endring i kr	Endring i %
Oppstartsmøte	12 000	12 000	0	0
Oppstartsmøte faktureres ut fra den sats som gjelder på det tidspunktet møtet er gjennomført. Gebyret belastes forslagsstiller, uansett antall hjemmelshavere innenfor planområdet. Gebyr for oppstartsmøte skal være innbetalt før planforslaget aksepteres som komplett.				
Behandling av planprogram (pbl. § 12-9 tredje ledd).	8 533	8 832	299	3,5%
Behandling av private planforslag (pbl § 12-3). Fast gebyr for planer inntil 10 daa	120 603	124 824	4 221	3,5%
Behandling av private planforslag (pbl § 12-3). Tillegg pr. påbegynt daa for planareal over 10 daa.	4 490	4 647	157	3,5%
Unntak fra arealberegningen - Følgende reguleringsformål unntas fra beregninger av gebyr: • Areal iht. pbl § 12-5 pkt 3 Grønnstruktur • Areal iht. pbl § 12-5 pkt 5 Landbruks-, natur- og friluftformål, samlet eller hver for seg • Areal iht. pbl § 12-5 pkt 6 Bruk og vern av sjø og vassdrag med tilhørende strandsone				
Saksbehandlingsgebyret gjelder nye reguleringsplaner, og for utfylling og endring av vedtatte reguleringsplaner. og beregnes ut fra gjeldende regulativ når planforslaget aksepteres inn for utlegging til offentlig ettersyn. For behandling av private forslag til endring av gjeldende detaljregulering, jf. pbl. § 12-14 første ledd, betales 50% av satsene i plangebyret. Gebyret belastes forslagsstiller, uansett antall hjemmelshavere innenfor planområdet. Plangebyr skal være innbetalt før saken legges ut til offentlig ettersyn/høring.				
For planendring i medhold av pbl. § 12-14 andre og tredje ledd, samt planforslag som kun medfører endring i bestemmelsene.	39 291	40 666	1 375	3,5%

Gebyr for planendring etter forenklet prosess faktureres når vedtak er fattet uavhengig av resultat.				
Framleggelse med politisk forhåndsvurdering (pbl. § 12-8 første ledd)	8 534	8 833	299	3,5%
Framleggelse med politisk og administrativ forhåndsvurdering (pbl. § 12-8 andre ledd)	11 569	11 974	405	3,5%
Gebyr for faktiske utgifter, eksempelvis tilleggsutredninger, faktureres etter medgått tid per time. Alternativt kan forslagsstiller selv gjøre tilleggsutredningene.	1 150	1 190	40	3,5%
Tilbaketrekking av sak. Ved skriftlig tilbaketrekking av planforslag før det legges ut til offentlig ettersyn, skal det betales 50% fast gebyr for planer. Det samme gjelder når en sak må anses som uaktuell som følge av manglende oppfølging av saken fra forslagsstiller.				
Klageadgang. Gebyrfastsettelsen i den enkelte sak kan ikke påklages, da den er en oppfølging av regulativet. Søknad om redusert gebyr må fremmes innen et år fra forfallsdato på faktura.				
Urimelig gebyr/ekstra ordinært planarbeid. Dersom gebyret åpenbart er urimelig i forhold til de prinsipper som er lagt til grunn, kan kommunestyret i eget vedtak fastsette et passende gebyr.				

Kart- og oppmålingsgebyrer

I tabellen nedenfor er gebyrene for 2025 og forslag til gebyr for 2026 oppgitt.

Gebyr i hele kroner	2025	2026	Endring i kr	Endring i %	Merknad
6.1.1 Oppretting av grunneiendom og festegrunn					
areal fra 0 – 250 m ²	4 954	10 000	5 046	102%	
areal fra 251– 500 m ²	9 413	15 000	5 587	59%	
areal fra 501 – 2000 m ²	13 871	20 000	6 129	44%	

areal fra 2001 m ² – 5000 m ² økning pr. påbegynt da.	1 486	2000	514	35%	
Areal over 5000 m ² faktureres etter medgått tid, det vil si; 26.000 kr eller timesats etter medgått tid hvis dette overstiger 26.000 kr.					
punktfeste med oppmålingsforretning.	3 467	7 500	4 033	116%	
Punktfeste uten oppmålingsforretning i marka. Gjelder der bygning alt er oppført og kartfestet på betryggende måte.	2 972	3 000	28	1%	
Opprettelse av enhet uten oppmålingsforretning i marka, gjelder hvis vilkår i matrikkellovens § 10, fjerde ledd, er oppfylt. Minstegebyr + medgått tid.	0	3 500			Nytt gebyr
6.1.2 Matrikulering av eksisterende umatrikulert grunn					
areal fra 0 – 500 m ²	3 083	15 000	11 917	387%	
areal fra 501 – 2000 m ²	4 628	20 000	15 372	332%	
areal fra 2001 m ² – økning per påbegynt da.	0	2 000	2 000		
Opprettelse av enhet uten oppmålingsforretning i marka, gjelder hvis vilkår i matrikkellovens § 10, fjerde ledd, er oppfylt. Minstegebyr + medgått tid.		3 500			Nytt gebyr
6.1.3 Oppmåling av uteareal på eierseksjon					
areal fra 0 – 250 m ²	4 954	10 000	5 046	102%	
areal fra 251 – 500 m ²	9 413	15 000	5 587	59%	
areal fra 251 – 2000 m ²	13 872	20 000	6 129	44%	
areal fra 2001 m ² – økning per påbegynt da.	1 486	2 000	514	35%	
uteareal til eierseksjoner uten oppmålingsforretning i marka, iht.		2 000			Ny spesifisering

matrikkelforskriften § 40. Minstegebyr pr. eierseksjon + ev. medgått tid.					i henhold til forskrift
6.1.4 Oppretting av anleggseiendom					
Volum fra 0 -10 000m3	18 503	25 000	6 497	35%	
Volum fra 10 001 m3 -økning påbegynt 1000m3	1 543	2 000	457	30%	
6.1.5 Registrering av jordsameie					
Gebyr for registrering av eksisterende jordsameie faktureres etter medgått tid.					
Minstegebyr	3 963	5 000	1 037	26%	
6.2 Oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning					
Viser til 6.1.1, 6.1.2, 6.1.4 og 6.1.5. Tillegg for oppretting av matrikkelenhet på grunn av at oppmålingsforretning må utsettes på grunn av klimatiske forhold, opparbeidelse av veger med mer.					
Matrikkelloven §6 andre ledd kr.	0	3 000			
6.2.1 Avbrudd i oppmålingsforretning eller matrikulering					
Gebyr for utført arbeid når saken blir trukket før den er fullført, ev. må avvises / av andre grunner ikke kan fullføres, settes til 1/3 av gebyrsatsene for aktuell sakstype.					
6.3 Grensejustering					
6.3.1 Grunneiendom, festegrunn og jordsameie					

Ved gebyr for grensejustering kan arealet for involverte eiendommer justeres med inntil 5 % av eiendommens areal. (maksimalgrense - 500m ²). En eiendom kan imidlertid ikke avgi areal som i sum overstiger 20% av eiendommens areal før justeringen. For grensejustering til veg eller jernbaneformål kan andre arealklasser gjelde.					
areal fra 0 -250 m	4 954	10 000	5 046	102%	
areal fra 251 - 500 m ²	9 413	15 000	5 587	59%	
6.3.2 Anleggseiendom					
For anleggseiendom kan volumet justeres med inntil 5 % av anleggseiendommens volum, men den maksimale grensen settes til 1000 m ³					
volum fra 0 -250m ³	6 167	10 000	3 833	62%	
volum fra 251 - 500m ³	9 251	15 000	5 749	62%	
6.4 Arealoverføring					
6.4.1 Grunneiendom, festegrunn og jordsameie					
Ved arealoverføring skal oppmålingsforretning og tinglysing gjennomføres. Arealoverføring utløser dokumentavgift som kommer i tillegg. Det gjelder ikke arealoverføring til veg- eller jernbaneformål					
areal fra 0 - 250 m ²	4 954	10 000	5 046	102%	
areal fra 251 - 500 m ³	9 413	15 000	5 587	59%	
areal fra 501 - 2000 m ²	13 872	20 000	6 128	44%	

arealoverføring per nytt påbegynt da medfører gebyrøkning på:	1 486	2 000	514	35%	
Areal utover 5000 m2 faktureres etter medgått tid, det vil si; 26.000 kr eller timesats etter medgått tid hvis dette overstiger 26.000 kr					
6.4.2 Anleggseiendom					
For anleggseiendom kan volum som skal overføres fra en matrikkelenhet til en annen, - ikke være registrert på en tredje matrikkelenhet. Volum kan kun overføres til en matrikkelenhet dersom vilkårene for sammenføring er til stede. Matrikkelenheten skal utgjøre et sammenhengende volum.					
Volum fra 0 -250m3	4 954	10000	5 046	102%	
Volum fra 251 - 500m3	9 413	15000	5 587	59%	
Volumoverføring per nytt påbegynt 1000 m ³ medfører en gebyrøkning på kr	1 486	2 000	514	35%	
6.5 Klarlegging av eksisterende grense der grensen tidligere er koordinatbestemt ved oppmålingsforretning					
For inntil 2 punkter	1 982	2 500	518	26%	
For overskytende grensepunkter, per punkt	297	300	3	1%	
6.6 Klarlegging av eksisterende grense der grensen ikke tidligere er koordinatbestemt / eller klarlegging av rettigheter					
Gebyr for klarlegging av eksisterende grenser faktureres etter medgått tid.					
Minstegebyr er	1 982	3 000	1 018	51%	
6.7 Privat grenseavtale					
Minstegebyr	2 313	3 000	687	30%	
eller timesats etter medgått tid hvis dette overstiger 3000 kr					

6.8 Urimelig gebyr					
Dersom gebyret blir urimelig i forhold til det arbeidet kommunen har, kan enhetsleder teknisk enhet fastsette et passende gebyr. Vedtaket kan påklages.					
6.9 Bistand til sletting av heftelser, utarbeid av avtaler, kart etc.					
Timesats		1 300			Nytt gebyr
6.10 Betalingstidspunkt					
Kommunen vedtar at gebyret skal kreves etterskuddsvis.					
6.11 Forandringer i grunnlaget for matrikkelføring av saken					
Gjør rekvirenten under sakens gang forandringer i grunnlaget for matrikkelføring av saken, opprettholdes likevel gebyret.					
6.12 Utstedelse av matrikkelbrev					
Tjeneste					
Matrikkelbrev inntil 10 sider	0	0	0		
Matrikkelbrev over 10 sider	0	0	0		
Endring i maksimalsatsene reguleres av Statens kartverk i takt med den årlige kostnadsutviklingen					
Timesatser					
Timesats oppmålingsingeniør	991	1 300	309	31%	
Timesats for et målelag	1 784	2 000	216	12%	

I en del saker kan det være flere matrikkelenheter som skal opprettes samtidig, for eksempel i bolig- og hyttefelt.					
Her gis det rabatt under visse forutsetninger:					
-markarbeider og oppmålingsforretning med merking og måling kan utføres uten avbrudd.					
-infrastruktur som veg, vann/avløp og el. er ferdig.					
-det foreligger godkjent digital tomte-/regulerings plan og delingstillatelse.					
-matrikkelenheter som skal opprettes ligger i samme teig med samme hjemmelshaver					
Kvantumsrabatt:					
3 eller flere enheter gir følgende rabatter:					
3-5 enheter: 20%					
6 eller flere enheter: 30%					
Hvordan beregnes rabatten og når skal den gis?					
Rabatten beregnes ut fra innlevert skjema krav om matrikulering, rekvisisjon av oppmålingsforretning. Hvis ikke forutsetningene oppfylles faktureres restbeløpet før matrikkelføring eller hvis matrikkelenhetene alt er opprettet ved utsatt oppmålingsforretning faktureres restbeløpet før matrikkelføring av endelig oppmålingsforretning.					

Politiske spørsmål og svar

Spørsmåls-ID	Tema	Spørsmålsemne	Spørsmålsstiller	Partinavn
2026-06	Økonomi	Inntekter fra kraftsektoren	Jo Are Aamodt Brenden	V

Spørsmål

Ved fremleggelsen av budsjettet oppfattet jeg det slik at det opplyst at en hadde lagt seg på et minimums-utbytte fra Eidsiva Energi Holding i samsvar med aksjonæravtalen. Teksten i budsjettet oppfattes å være noe uklar. Kan det opplyses hva som er minimums-utbytte etter aksjonæravtalen, hva som er konsekvensen av utbytteplanen for Eidsiva Energis AS, videre hva som har vært utbetalt i årlig utbytte siste 4 år.

Svar fra kommunedirektøren

Gausdal kommune har mottatt følgende utbytte fra Innlandet Energi Holding as de fire siste årene, tall i hele tusen kroner:

2021	2022	2023	2024
25 220	17 231	44 250	26 535

Hittil i 2025 har kommunen mottatt 20,3 mill. kr, utbytte for 3. kvartal utbetales på nyåret 2026 og vil bli del av årsregnskapet for 2025.

Administrasjonen har basert utbytteanslaget på informasjon fra Eidsiva Energi as og Innlandet Energi Holding as. Presentasjonen som Eidsiva holdt for eierne etter 3. kvartal har informasjon som blant annet utdyper dette. Informasjonen ligger tilgjengelig på selskapet hjemmeside. Det vises særlig til siste bilde i presentasjonen, se lenke:

<https://www.eidsiva.no/siteassets/filer-og-pdf/finansiell-informasjon/rapporter-og-presentasjoner/eierpresentasjoner/eierpresentasjon-3.-kvartal-2025.pdf>

Eidsiva Energi har et fastsatt minimumsutbytte i aksjonæravtalen. For årene 2025-2029 er det vedtatt en forhøyet utbytteplan. Dette kan vises slik:

Beløp i hele mill. kr	2025	2026	2027	2028	2029
Minimumsutbytte	904	926	948	967	986
Utbytteplan 2025	1304	1326	1348	1367	1386

Administrasjonen har lagt til grunn den forhøyede utbytteplanen for årene 2025-2029 ved beregning av utbytte for årene 2026-2029.

Innlandet Energi Holding as sin andel i Eidsiva er 49,4 %. Noe midler holdes tilbake i Innlandet Energi, beløpet er ikke kjent for hvert år, men det er gjort et anslag på 10 mill. kr. Deretter er Gausdal kommune sin eierandel i Innlandet Energi Holding på 3,7 % brukt for å beregne kommunens andel av utbytte for økonomiplanperioden.